

Central
Ukrainian
National
Technical
University

Accounting
and Finance
Faculty

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Центральноукраїнський національний технічний університет (ЦНТУ)
Факультет обліку та фінансів

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
Central Ukrainian National Technical University (CNTU)
Faculty of Accounting and Finance

ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ І КОНТРОЛЬ В УПРАВЛІННІ

**ACCOUNTING, TAXATION AND CONTROL
IN MANAGEMENT**

Матеріали

I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
здобувачів вищої освіти і учнівської молоді
14 квітня 2021 р.

Thesis

I International Scientific and Practical Internet Conference of applicants of
higher education and student youth
April 14, 2021

Кропивницький – 2021
Kropyvnytskyi – 2021

УДК 657:336.221:334.72

Представлено матеріали досліджень здобувачів вищої освіти і учнівської молоді з проблем інноваційної моделі соціально-економічного розвитку держави і регіонів; розвитку професій бухгалтера, аудитора, економіста, фінансиста в глобальному економічному середовищі; тенденцій, проблем та перспектив розвитку науки про бухгалтерський облік, облікової методології та практики; проблем та перспектив розвитку системи оподаткування та інформаційного забезпечення формування податкової звітності; стану та перспектив використання інформаційних технологій в обліку, аналізі, аудиті, фінансово-кредитній та маркетинговій діяльності; проблем та перспектив розвитку аналізу та контролю в системі управління.

Для викладачів, аспірантів, студентів, практиків.

Редакційна колегія:

О.М. Левченко, д.е.н., проф.; **Н.С. Шалімова**, д.е.н., проф. (*відп. редактор*); **Г.І. Кузьменко**, к.е.н., доц.; **О.А. Магопець**, к.е.н., доц.; **Л.В. Кононенко**, к.е.н., доц. (*відп. секретар*), **О.М. Гай**, к.е.н., доц.; **О.В. Пальчук**, к.е.н., доц.; **В.М. Савченко**, к.е.н., проф.; **В.В. Шалімов**, к.е.н., доц.

Облік, оподаткування і контроль в управлінні, 14 квітня 2021 р. – Кропивницький, 2021. – 177 с.

Рекомендовано до друку Науково-технічною радою Центральноукраїнського національного технічного університету, протокол № 4 від 29 квітня 2021 року.

© Центральноукраїнський національний технічний університет, 2021

ЗМІСТ

Акімов Сергій	ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ.....	7
Арламовська Олена	СУБ'ЄКТИ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЯК ПЛАТНИКИ ПОДАТКІВ: ІДЕНТИФІКАЦІЯ РОЗПОДІЛУ.....	9
Барабаш Олена	РОЗВИТОК МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ЕКОНОМІКИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ.....	12
Бондар Анастасія	ОБЛІК ДОХОДІВ І РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	15
Власова Анна	СУЧАСНІ ІНФОКОМУНІКАЦІЙНІ МЕРЕЖІ У ФІНАНСОВО-ОБЛІКОВІЙ РОБОТІ.....	17
Волошин Станіслав	ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ...	20
Герасименко Катерина	ВИКОРИСТАННЯ ПОКАЗНИКІВ HR-АНАЛІТИКИ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ В ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	22
Гринько Олександр	НАСКІЛЬКИ АВТОМАТИЗАЦІЯ ЗАГРОЖУЄ ПРОФЕСІЇ БУХГАЛТЕРА?.....	25
Данілова Інна	ОЦІНКА ОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З НЕМОНЕТАРНИМИ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ.....	28
Дорошук Руслана	СТРАТЕГІЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГОБЕЗПЕЧНОГО СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	30
Енес Ольга	ОСОБЛИВОСТІ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ОБЛІКУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ НА УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	32
Zabielska-Piwko Agnieszka	LUKA VAT – GENZEZA I ROZMIARY.....	34
Забельська-Півко Агнешка	ПРОБЛЕМИ СПРАВЛЯННЯ ПДВ В КРАЇНАХ ЄС ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	39
Житня Яна	ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ МОНІТОРИНГУ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ.....	43
Ісаченкова Анна	СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ.....	46
Керка Cezary	SPRAWOZDANIE FINANSOWE, PODSTAWOWE ŹRÓDŁO INFORMACJI W OCENIE SYTUACJI FINANSOWEJ FIRMY	48

Кепка Цезарій	ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ – ПЕРШОДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ ПРИ ОЦІНЦІ ФІНАНСОВОГО СТАНУ КОМПАНІЇ.....	51
Кириленко Юлія	СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В МАРКЕТИНГОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	55
Коряк Анастасія	ПЕРІОДИЗАЦІЯ РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ОСНОВ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ.....	57
Крисків Карина	ПОНЯТТЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ЇЇ ПІДСТАВИ.....	59
Курашвили Саломе	РОЛЬ ДУАЛЬНОГО ОБУЧЕННЯ В РОЗВИТКІ ПРОФЕСІЙ БУХГАЛТЕРА.....	63
Кушнерьова Анна	ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ.....	66
Лисенко Людмила	ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЇ «ЕКОНОМІЧНОГО КЛІМАТОЛОГА» В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	68
Лихоліт Ольга	ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ НА МАЛОМУ ПІДПРИЄМСТВІ.....	69
Лісовець Яна	ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ.....	72
Магопець Михайло	НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ЙОГО СОЦІАЛЬНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ.....	75
Малина Оксана	ПОРЯДОК ПЕРЕВІРКИ ТАРИФУ НА ПОСЛУГИ ОСББ.....	77
Маркітан Нінель	ОБСЯГ НЕПРАЦЮЮЧИХ КРЕДИТІВ В АТ КБ ПРИВАТБАНКУ.....	80
Маркітан Нінель	ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	82
Марфула Ірина	СТАН ФІНАНСУВАННЯ СПОРТУ ТА РОЗВИТКУ СПОРТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ.....	85
Масаликіна Ольга	ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В АУДИТІ.....	88
Мельник Валерія	БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УПРАВЛІННІ ВИТРАТАМИ ТА ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	91
Мелєхова Анастасія	ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	94
Миронович Єлизавета	РЕФОРМА МИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: НЕОБХІДНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ.....	96

Михайленко Анна	ВПЛИВ ІННОВАТИЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ НА РОЗВИТОК РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ.....	99
Місан Владислав	ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ТА ІННОВАЦІЙНА АКТИВНІСТЬ КРАЇНИ: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	102
Момот Віра	СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА КРАЇНИ: ЗНАЧЕННЯ ТА ІНДИКАТОРИ.....	104
Мустеца Назар	НАПРЯМИ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ЄВРОРЕГІОНУ «ВЕРХНІЙ ПРУТ».....	107
Олейніченко Денис	СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ АДАПТИВНОЇ СИСТЕМИ ОБЛІКУ: ВПЛИВ СПЕЦИФІКИ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА.....	110
Павлов Ростислав	ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ.....	112
Пасічник Діана	РОЗРАХУНКИ ЗА ВІДШКОДУВАННЯМ ЗАВДАНИХ ЗБИТКІВ.....	115
Raczóska Monika	WYBRANE PROBLEMY SYTUACJI FINANSOWEJ POLSKICH PRZEDSIĘBIORSTW W 2020 R.....	117
Пачоска Моніка	ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПОЛЬСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У 2020 РОЦІ.....	122
Печена Аліна	ОРГАНИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ..	127
Прокопенко Наталія	РОЛЬ ПОДАТКОВОГО МЕХАНІЗМУ В ПОБУДОВІ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ.....	129
Пуگاєва Марія	ПЕРЕДУМОВИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЇ «ЕКОНОМІСТ» У ГЛОБАЛЬНОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	132
Ревва Валерія	МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВАЖЛИВОСТІ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ НАСЕЛЕННЯ.....	134
Савченко Дар'я	РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ПОДАТКІВ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ.....	137
Сінькевич Вікторія	АНАЛІЗ КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В АТ КБ «ПРИВАТБАНК».....	139
Смоляник Альона	ОБЛІК ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА	143
Собчишина Яна	ГАЛУЗЕВІ ОСОБЛИВОСТІ ХЛІБОПЕКАРНОЇ ГАЛУЗИ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ.....	145

Соколенко Павло	АУДИТ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	148
Стадніченко Алла	ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ФОРМУВАННЯ ПЕРВІСНОЇ ВАРТОСТІ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ.....	152
Тимошенко Валентина	РОЛЬ ЗВОРОТНЬОГО ЗВ'ЯЗКУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ.....	154
Троян Єлизавета	КОНСТИТУЦІЙНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ, ПОЛІТИЧНІ ТА ОСОБИСТІ ПРАВА І СВОБОДИ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ.....	157
Турта Анастасія	ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ.....	160
Хитрук Максим	ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ТОВАРНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ.....	163
Ходаківська Анна	ПОДАТКОВЕ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ.....	166
Ходіневич Карина	ГАРАНТІЇ ЗАКОННОСТІ В ДЕМОКРАТИЧНОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	168
Шаповал Євген	МЕТОДИ АНАЛІЗУ ЗОВНІШНЬОГО МАКРОСЕРЕДОВИЩА ТА МІКРОСЕРЕДОВИЩА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА.....	171
Юрченко Мілена	ПРОФЕСІЯ БУХГАЛТЕР: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ.....	174

Акімов Сергій,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальність
071 «Облік і оподаткування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Гай Олександр, к.е.н., доц.,
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ

Протягом тривалого історичного періоду відбувалось формування і перманентне удосконалення системи бухгалтерської звітності у відповідності до зміни потреб користувачів. На сьогодні вигляд фінансової звітності є відповіддю розробників облікової методології на ці зміни. Поява ж нових форм, видів та форматів звітності є адекватною реакцією облікової системи на зміни стану суб'єктів, які впливають на неї та забезпечують її функціонування.

Бухгалтерська звітність має велике значення як єдина система даних про майновий та фінансовий стан підприємства, результати його діяльності та рух грошових коштів яка складається на підставі даних бухгалтерського обліку за встановленими формами [1]. Цей вид звітності є основним джерелом інформації про господарську діяльність та фінансовий стан підприємства, яка дає реальну можливість здійснити правильну та достовірну оцінку його вартості.

Бухгалтерська звітність господарюючих суб'єктів є основним засобом комунікації і найважливішим елементом інформаційного забезпечення управління. Формування достовірної і повної інформації на рівні підприємства для менеджерів усіх рівнів відбувається саме у бухгалтерській інформаційній системі [2, с. 145]. Формування інформаційної системи на підприємстві повинне враховувати всі аспекти його фінансово-господарської діяльності, забезпечувати оптимізацію взаємозв'язків і залежності між всіма основними функціями управління.

Сучасна економіка передбачає врахування економічної, соціальної та екологічної складових. Це обумовлює необхідність отримання інформації щодо впливу діяльності суб'єктів господарювання на економіку, екологію та соціальну сферу. Отже, виникає необхідність формування інтегрованої звітності, показники якої дозволять задовольнити запити користувачів щодо соціальної та екологічної відповідальності бізнесу в умовах сталого розвитку [3, с. 43].

Метою складання інтегрованої звітності є прагнення до поєднання у складі єдиного звіту інформації, яка потрібна для ухвалення управлінських рішень, а саме для управління, створення і збереження вартості і управління стратегічною стійкістю підприємства. М. Корягин відмічає, що інтегрована

звітність є цілісною, стратегічною, адаптивною, істотною і актуальною в різних тимчасових вимірах [4].

Відмінною особливістю інтегрованої звітності є подання до неї інформації в розрізі дещо іншої структури капіталу підприємства, ніж це передбачено у фінансовій звітності. Як відзначають проф. Д. А. Панков і А. А. Круподєрова, така інтегрована звітність відображає раціональне управління такими формами капіталу, як, наприклад, інтелектуальний, природний, соціальний, в свою чергу, дозволяє оцінювати і підтримувати вартість в довгостроковому періоді [5, с. 274].

У сучасних умовах бухгалтерська звітність не повинна концентруватися тільки на діяльності підприємства. Інформація, яку вона надає також повинна сприяти отриманню відповідей на актуальні проблеми функціонування соціально-економічних систем, у тому числі і пов'язані з актуальними соціальними, екологічними та управлінськими проблемами.

Література:

1. Давидов Г.М., Шалімова Н.С. Звітність підприємств: Навчальний посібник. Київ : Знання, 2011. 623 с.
2. Кононенко Л. В. Інноваційний розвиток системи бухгалтерського обліку як інформаційного забезпечення діяльності підприємства. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*: зб. наук. пр. Кропивницький: ЦНТУ, 2018. Вип. 33. С. 144-152. URL: <http://economics.kntu.kr.ua/archive/34.html> (дата звернення: 31.03.2021).
3. Кононенко Л.В., Юрченко О.В. Социальная составляющая интегрированной отчетности. *The VIII International Science Conference «Problems and tasks of modernity and approaches to their solution»*, March 02 – 05, 2021, Tokyo, Japan. Pp. 43 - 46 URL: https://books.google.com.ua/books?hl=en&lr=&id=4AAiEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA43&dq=info:BTmBRmHADt0J:scholar.google.com&ots=3O4pZOB0i_&sig=3Z1U_URdOiu7sjAmiDls_8yMn4A&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false (дата звернення: 29.03.2021).
4. Корягін М. В., Куцик П. О. Проблеми та перспективи розвитку бухгалтерської звітності [Текст]: монографія / М. В. Корягін, П. О. Куцик. – Київ : Інтерсервіс, 2016. – 276 с.
5. Панков Д. А., Круподєрова А. А. Модель стоимостной оценки “человеческого капитала – функции” и методика его отражения в составе интегрированной отчетности бюджетных организаций. *Economics and Management*. 2014. № 3. С. 273-291

Арламовська Олена,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Лисенко Алла, к.е.н., доц.,
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

СУБ'ЄКТИ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЯК ПЛАТНИКИ ПОДАТКІВ: ІДЕНТИФІКАЦІЯ РОЗПОДІЛУ

Суб'єкти господарювання відіграють важливу роль у соціально-економічному розвитку держави шляхом створення робочих місць, нарощування обсягів валового внутрішнього продукту, формування доходної складової бюджетів різних рівнів.

У відповідності зі статтею 55 Господарського кодексу України (ГКУ), «суб'єктами господарювання визнаються учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством» [1, ст. 55].

Розподіл суб'єктів господарювання за розмірами здійснюється з урахуванням норм чинного законодавства, зокрема, ГКУ, Законів України №996-XIV та №523-VI (рис. 1). Проте у Податковому кодексі України (ПКУ) наводиться лише визначення великого платника податків, під яким розуміють юридичну особу, або постійне представництво нерезидента на території України з обсягом доходу від усіх видів діяльності за останні чотири послідовні податкові (звітні) квартали, що перевищує еквівалент 50 млн. євро, або загальною сумою податків (зборів, платежів), сплачених до Державного бюджету, контроль за справлянням яких покладено на контролюючі органи, крім митних платежів, за такий самий період, що перевищує еквівалент 1,5 млн. євро, визначений за середньозваженим офіційним курсом НБУ за той самий період [2, ст. 14.1.24]. Водночас, у п. 49.4 ст. 49 згадуються й середні підприємства, які разом з великими підприємствами повинні подавати податкові декларації контролюючому органу в електронній формі. При цьому враховуються критерії розподілу підприємств за розмірами, які встановлені Законом України №996-XIV.

Платниками податків визнаються фізичні та юридичні особи (резиденти та нерезиденти), відокремлені підрозділи юридичних осіб, які мають, одержують (передають) об'єкти оподаткування або провадять діяльність (операції), що є об'єктом оподаткування, та на яких, згідно з податковим законодавством, покладено обов'язок зі сплати податків та зборів [2, ст. 15.1].

Критерії розподілу суб'єктів господарювання за розмірами

Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV (редакція від 27.02.2021 р., ст. 55)

Суб'єкти мікропідприємництва – фізичні особи, зареєстровані як фізичні особи-підприємці та юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких: середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 10 осіб; річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 млн. євро, визначену за середньорічним курсом НБУ.

Суб'єкти малого підприємництва – фізичні особи, зареєстровані як фізичні особи-підприємці та юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких: середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб; річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 млн. євро, визначену за середньорічним курсом НБУ;

Суб'єкти великого підприємництва – юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких: середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) перевищує 250 осіб; річний дохід від будь-якої діяльності перевищує суму, еквівалентну 50 млн. євро, визначену за середньорічним курсом НБУ;

Суб'єкти середнього підприємництва – інші суб'єкти господарювання

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV (редакція від 14.11.2020 р., ст. 2)

Мікропідприємства – підприємства, показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом із таких критеріїв: балансова вартість активів – до 350 тис. євро; чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – до 700 тис. євро; середня кількість працівників – до 10 осіб;

Малі підприємства – підприємства, які не відповідають критеріям мікропідприємств та показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом із таких критеріїв: балансова вартість активів – до 4 млн. євро; чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – до 8 млн. євро; середня кількість працівників – до 50 осіб;

Середні підприємства – підприємства, які не відповідають критеріям для малих підприємств та показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом із таких критеріїв: балансова вартість активів – до 20 млн. євро; чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – до 40 млн. євро; середня кількість працівників – до 250 осіб;

Великі підприємства – підприємства, які не відповідають критеріям для середніх підприємств та показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом із таких критеріїв: балансова вартість активів – понад 20 млн. євро; чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – понад 40 млн. євро; середня кількість працівників – понад 250 осіб

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань регулювання підприємницької діяльності» від 18.09.2008 р. № 523-VI (редакція від 19.04.2012 р.)

Малі підприємства – підприємства, у яких середньооблікова чисельність працюючих за звітний (фінансовий) рік не перевищує 50 осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) не перевищує 70 млн. грн.;

Великі підприємства – підприємства, у яких середньооблікова чисельність працюючих за звітний (фінансовий) рік перевищує 250 осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) перевищує 100 млн. грн.;

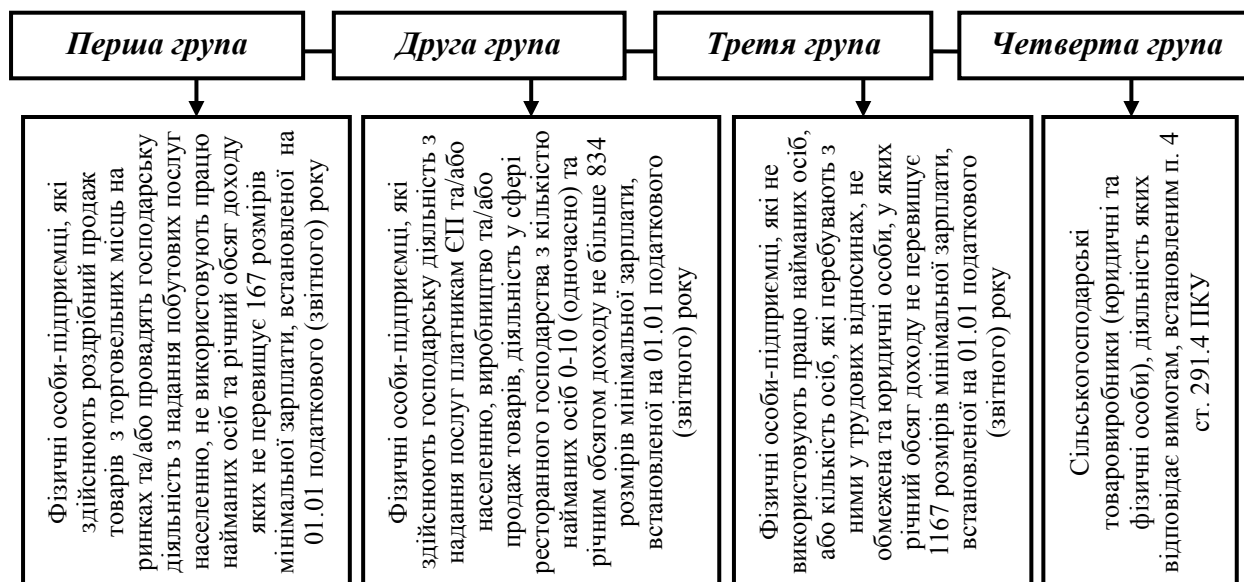
Середні підприємства – усі інші підприємства

Рисунок 1 – Розподіл суб'єктів господарювання за розмірами у відповідності з Господарським кодексом України, Законами України №№ 996-XIV та 523-VI

Джерело: систематизовано автором на підставі [1; 3; 4]

Суб'єкти господарювання – юридичні та фізичні особи, за умови відповідності встановленим ПКУ критеріям, можуть самостійно обирати

систему оподаткування. Так, обравши загальну систему оподаткування, суб'єкти господарювання сплачують загальнодержавні та місцеві податки та збори на загальних засадах. При виборі спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності сплата окремих податків та зборів, визначених статтею 297 ПКУ, замінюється єдиним податком (рис. 2).

Рисунок 2 - Групи платників єдиного податку

Джерело: систематизовано автором на підставі [2]

Листом ДПАУ від 09.11.2010 р. № 24224/7/16-1617 регламентується розподіл платників ПДВ за трьома категоріями уваги: 1) сумлінні платники податку; 2) платники податку помірною ризику; 3) платники податку високого ризику [5].

Права та обов'язки суб'єктів господарювання як платників податків визначено у статтях 16 та 17 ПКУ.

Література:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV (редакція від 27.02.2021 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>. (дата звернення: 30.03.2021).
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (редакція від 28.03.2021 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>. (дата звернення: 30.03.2021).
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV (редакція від 14.11.2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>. (дата звернення: 30.03.2021).
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань регулювання підприємницької діяльності : Закон України від 18.09.2008 р. № 523-VI (редакція від 19.04.2012 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/523-17#Text>. (дата звернення: 30.03.2021).
5. Щодо автоматизованого розподілу платників ПДВ за категоріями уваги / Лист ДПАУ від 09.11.2010 р. № 24224/7/16-1617. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2422225-10#Text>. (дата звернення: 31.03.2021).

Барабаш Олена,

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Центральноукраїнський національний технічний університет

м. Кропивницький, Україна

Науковий керівник:

Пальчевич Галина, к.е.н., проф.,

професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування

РОЗВИТОК МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ЕКОНОМІКИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Ефективність медичної реформи, що проводиться в Україні, безпосередньо пов'язана з рівнем фінансового забезпечення. Як член Всесвітньої організації охорони здоров'я, Україна визнає право кожної людини на охорону здоров'я природним, невід'ємним і непорушним. Це право забезпечується трьома основними джерелами фінансування сфери охорони здоров'я: власні кошти населення; кошти державного бюджету; страхові внески громадян.

Світова практика підтверджує визначальну роль у фінансуванні охорони здоров'я саме медичного страхування. В Україні також актуалізуються завдання побудови адекватної системи управління фінансовими ресурсами в системі медичного захисту населення в частині розвитку сучасних форм і методів медичного страхування. Злободенним є питання формування медичного страхування як повноцінного сектора страхового ринку, особливо в умовах становлення інноваційної моделі соціально-економічного розвитку держави та її регіонів.

Сутність медичного страхування визначають як сукупність правових норм, що регулюють суспільні відносини з приводу захисту майнових інтересів фізичних осіб при отриманні медичної допомоги у разі настання страхових випадків, визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок страхових грошових фондів, які формуються з страхових внесків [3].

До загальних функцій медичного страхування відносять: ризикову (захисну, що включає матеріальне, психологічне та юридичне забезпечення відносин страхування); економічного накопичення; інвестиційну (функцію сприяння розвитку економіки за рахунок залучення коштів страхувальників); попереджувальну (попередження виникнення страхових випадків, що мають негативні наслідки як для застрахованих осіб, так і для страховиків) [1, с. 118].

Основні завдання медичного страхування стосуються:

- здійснення посередницької діяльності у сфері організації та фінансування страхових програм із надання медичної допомоги населенню;
- контролю за обсягом та якістю виконання страхових медичних програм лікувально-профілактичними, соціальними закладами і окремими приватними

лікарями;

- розрахунку з медичними, соціальними установами та приватними лікарями за виконану роботу згідно з угодою через страхові фонди, які формуються за рахунок грошових внесків підприємств, закладів, організацій, громадян.

Сьогодні підвищення вимог споживачів щодо надання якості медичних послуг, застосування новітніх технологій у процесі діагностики та лікування захворювань стимулює страхові компанії до пошуку і розроблення нових способів стратегічного управління, що в свою чергу підвищує рівень якості надання медичних послуг та конкурентоспроможності окремих страхових компаній [2].

Надання новітніх страхових продуктів у сфері охорони здоров'я можна розглянути на прикладі діяльності Страхової компанії «ІНГО», яка на страховому ринку України успішно функціонує вже понад 25 років. Компанія має високий показник фінансової стабільності, що підтверджується відповідними рейтингами, перебуває в ТОП 5 в рейтингу страхових компаній за рівнем виплат, активами та чистими преміями в Україні.

Серед страхових продуктів компанії «ІНГО» окремо слід відзначити Особливу страхову програму «Світова медицина», яка забезпечує доступне лікування критичних захворювань кращими профільними лікарями світу в провідних міжнародних клініках. Підтвердження діагнозу та рекомендації по лікуванню надають провідні практикуючі лікарі та науковці зі всього світу (53000 лікарів-експертів за 450-ма спеціалізаціями). Лікування в провідних міжнародних клініках має свої переваги: застосування інноваційних технологій і сучасного обладнання; висока кваліфікація персоналу; проведення клінічних досліджень по розробці новітніх медикаментів, методик діагностики та лікування; застосування малоінвазивних способів лікування. Програма «Світова медицина класична» пропонує страхування для захисту при лікуванні ракових захворювань, аорто коронарному шунтуванні, заміні або відновленні серцевого клапану, нейрохірургії, трансплантації [4].

Страхова програма «Світова медицина» має такі особливості покриття витрат:

- організація та оплата проїзду застрахованої (та супроводжуючої) особи до клініки;
- організація та оплата проживання під час проходження лікування;
- цілодобова підтримка та персональна координація;
- особистий переклад у клініці, переклад медичних звітів та висновків мовою застрахованої особи;
- оплата медикаментів в Україні після проходження лікування;
- контрольні дослідження та повторний курс лікування у разі необхідності;
- поліс починає діяти через 180 днів після укладення договору страхування.

Страхова компанія «ІНГО» пропонує Особливу програму страхування,

яка забезпечує фінансову підтримку у разі захворювання на COVID-19. Ця програма є цінною насамперед для тих, хто працює у тісному контакті з великою кількістю людей (продавці, охоронці, кур'єри, водії тощо), для сімей з неповнолітніми дітьми, для тих, хто працює і не може залишатися вдома на карантині, для тих, хто піклується про літніх людей, для осіб з хронічними захворюваннями.

Орієнтирами для України можуть слугувати моделі фінансування медицини, запроваджені в Нідерландах та Австралії. Вони базуються на принципах, які, на нашу думку, мають працювати і в Україні, а саме:

- основне медичне страхування є обов'язковим (базовим);
- створюється програма страхування, що передбачає фінансування більшості медичних послуг за рахунок надходжень певних відсотків від доходів платників податків;
- надається можливість доповнення громадянами базового покриття витрат на лікування за рахунок додаткового приватного медичного страхування;
- громадянам з низьким рівнем доходу та пенсіонерам створюється можливість отримати допомогу через державну страхову програму.

В Україні для підвищення ефективності національної системи охорони здоров'я необхідно розробити та впровадити власну програму медичного страхування з урахуванням соціально-економічних особливостей розвитку держави. Для цього слід переглянути існуючу національну політику в цій сфері та зосередити основні зусилля на вирішенні найважливіших проблем охорони здоров'я, зокрема, забезпечення доступності та своєчасності якісної медичної допомоги. Формування ефективної вітчизняної системи медичного страхування призведе не лише до покращення процесу своєчасного отримання необхідних медичних послуг, а й сприятиме вдосконаленню фінансування охорони здоров'я на рівні держави та її регіонів.

Література:

1. Кирєєва І.В., Коробцова Д.В. Функції медичного страхування в контексті медичної реформи в Україні. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2020. № 1 (67), т. 1.–С. 115-120. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/10140/Funktsii%20medychnoho_Kyrieieva_Korobtsova_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y. (дата звернення: 31.03.2021).
2. Ліга страхових організацій України. Звіт засідання Комітету з питань медичного страхування. URL: http://uainsur.com/wpcontent/uploads/2018/05/Zwit_LSOU_29. (дата звернення: 23.03.2021).
3. Стеценко В.Ю. Медичне страхування як складова системи страхування (правові аспекти). Форум права. 2009. № 3. С. 597–602. URL: file:///C:/Users/7272~1/AppData/Local/Temp/FP_index.htm_2009_3_94.pdf. (дата звернення: 25.03.2021).
4. Страхова компанія «ІНГО»: веб-сайт. URL: https://online.ingo.ua/?gclid=Cj0KCQiA-rj9BRCAARIsANB_4ADc_vx3fp325kiwEt_T4ZaCDFVWBb53foskAoJl7pNV0sjugAL5qRUaAn7aEALw_wcB. (дата звернення: 31.03.2021).

Бондар Анастасія,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
м.Вінниця, Україна
Науковий керівник:
Китайчук Тетяна, к.е.н., доц.,
доцент кафедри обліку та оподаткування

ОБЛІК ДОХОДІВ І РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У наш час досить важливим та актуальним є питання дослідження проблематики обліку доходів і результатів господарської діяльності на підприємствах. Консолідація капіталу різних суб'єктів господарювання, розвиток ринкових відносин в Україні, запровадження нових умови ведення бізнесу та їх удосконалення, потребують від власників підприємств мінімізації витрат та максимізації доходів їх діяльності, що призводить до ускладнення форм і методів управління підприємствами [1, с. 4].

Значний внесок в дослідженні теоретичних та практичних аспектів обліку доходів зробили такі вчені: Бачинський В., Білуха М., Бутинець Ф., Голов С., В., Пушкар М., Садовников А., Солошенко Л., Сопко В., Ткаченко Н., Усач Б., Чумаченко М. та багато інших.

Дохід, як джерело подальшої діяльності підприємства, покриття витрат виробництва, забезпечення робітників і держави фінансовими ресурсами, необхідними для життя усіх сторін, займає важливе місце в загальній системі обліково-аналітичного забезпечення підприємств. Дохід надзвичайно розповсюджене, широко застосовуване і одночасно багатозначне поняття, що використовується у різних значеннях. Дослідження свідчать, що в економічній літературі ототожнюються поняття «виручка» і «дохід», «дохід» і «прибуток». Виручка, дохід і прибуток тісно взаємопов'язані, однак їх бухгалтерська сутність різна.

Чинна система класифікації доходів для потреб бухгалтерського обліку за П(С)БО 15 досить обмежена, оскільки тісно пов'язана з класифікацією витрат та призначена переважно для потреб складання фінансової звітності, тому потребує вдосконалення. Для узагальнення інформації про доходи від реалізації товарів і вирахування із цих доходів використовують рахунки класу 7 «Доходи і результати діяльності». Синтетичний облік доходу від реалізації товарів проводять на відокремленому рахунку 70 «Доходи від реалізації», який призначений для пооб'єктного обліку за окремими групами. Для цього відкривають такі субрахунки: - 702 «Дохід від реалізації товарів»; - 704 «Вирахування з доходу» [2, с. 34].

За кредитом субрахунку 702 відображають загальну суму доходів і суму непрямих податків. За дебетом - списання у порядку закриття рахунку суми чистого доходу на рахунок 79 «Фінансові результати» і належна до

перерахування сума непрямих податків (ПДВ, акцизного збору та інших відрахувань при продажу). Наприкінці звітного періоду рахунки сьомого класу закриваються й залишку на них немає, тому їх можна віднести до тимчасових, які виконують допоміжні функції та починають новий звітний період з нульового сальдо. Протягом звітного періоду на цих рахунках накопичується інформація про доходи й витрати, що дає змогу скласти проміжну звітність.

При визначенні фінансового результату підприємств України слід враховувати витрати з податку на прибуток, які визначається згідно вимог П(С)БО 17 “Податки на прибуток”. Підхід, встановлений національним стандартом до визначення податку на прибуток відповідає вимогам міжнародного стандарту фінансової звітності 12 „Податки на прибуток”. Оскільки визначення фінансового результату підприємства переплітається з проблемами макроекономічного регулювання, виникає потреба у розробці єдиної методики обліку витрат з податку на прибуток, відстрочених податкових активів і зобов’язань, з врахуванням особливостей податкового законодавства України [3].

Дослідження чинної практики формування облікової політики свідчать про те, що на підприємствах існують недоліки щодо розмежування організації бухгалтерського обліку та формування облікової політики, немає єдиних підходів щодо вибору змісту облікової політики. Тому необхідно чітко розмежувати питання організації обліку, зміст облікової політики і застосування облікових оцінок [4].

Отже, важливим завданням обліку доходів є надання правдивої та неупередженої інформації для складання фінансової звітності. В Україні існує велика кількість нормативно – правових актів, які регулюють облік і звітність доходів підприємства, проте проблеми обліку і аналізу операцій з доходами залишаються на даний момент достатньо складними і потребують подальшого наукового дослідження. Одним із напрямів таких досліджень є удосконалення посадових обов’язків бухгалтерів, оскільки їхні функції змінюються постійно під впливом багатьох факторів.

Література:

1. Даценко А. В. Доходи підприємства як об’єкт аудиту: журнал. *Науковий огляд*. № 1. С. 1–9.
2. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 Дохід»: наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р.: журнал. *Все про бухгалтерський облік*. № 290. № 13. С. 33–37.
3. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток»: наказ Міністерства фінансів України від 28.12.2000 р. № 353. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01#Text>. (дата звернення: 31.03.2021).
4. Журнал "Вісник". Облікова політика підприємства. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/publication/100006669-oblikova-politika-pidpriyemstva-1> (дата звернення: 31.03.2021).

Власова Анна,

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

Науковий керівник:

Гаврилова Наталія, к.е.н., доц.,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

СУЧАСНІ ІНФОКОМУНІКАЦІЙНІ МЕРЕЖІ У ФІНАНСОВО-ОБЛІКОВІЙ РОБОТІ

Інфокомунікації - це порівняно новий термін, що означає нерозривний зв'язок інформаційних і телекомунікаційних елементів інформаційного обміну. Іншими словами, інфокомунікації - це об'єднання телекомунікацій з інформаційними, комп'ютерними технологіями та радіотехнологіями. В свою чергу, інфокомунікаційну мережу слід розглядати як комплекс технічних засобів, інфокомунікацій та споруд, призначених для маршрутизації, комутації, передавання і/або приймання знаків, сигналів, письмового тексту, зображень і звуків або повідомлень будь-якого роду по радіо, проводових, оптичних чи інших електромагнітних системах між кінцевим

В нинішніх умовах розвиток інфокомунікаційної сфери як складової інноваційної інфраструктури це запорука успішної діяльності не тільки будь-якого підприємства а й держави в цілому. Очевидним є факт, що інфокомунікаційні технології дають можливість суттєво підвищити ефективність розв'язання різноманітних задач маркетингового, фінансового або цифрового характеру. Розвиток інфокомунікаційних технологій та їх масове впровадження є необхідною умовою розвитку сучасного динамічного суспільства.

Підвищення рівня розвитку інфокомунікаційної сфери на макроекономічному рівні є комплексним завданням, вирішення якого потребує загальної підтримки суспільства як з боку держави, господарюючих суб'єктів та зацікавлених громадян. Питанням розвитку інфокомунікаційної сфери присвячені праці зарубіжних та вітчизняних науковців, серед яких особливо слід виділити. Значний науковий доробок зробили сучасні науковці Безверхий К.В., Безугла К.О., Бузак Н.І., Дульська І.В., Жук В.М., Ковальчук Т.Т., Марко І.Ю., Марко Є.І., Мних, Є.В., Панькова К.В., Пелешко Н.М.

Безверхий К.В. стверджує, що удосконалення управління економікою підприємства в ринкових умовах господарювання, проведення заходів з реформування його суб'єктів, потребують створення ефективної системи інформаційного забезпечення управління витратами виробничо-господарської діяльності підприємства і пошуку нових підходів до вирішення удосконалення облікового механізму [1, С. 7].

У своїх наукових розробках Н. І. Бузак зосереджує увагу на проблемах, які виявлені при аналізі систем обліку і контролю затрат на впровадження інформаційних технологій, а саме: непридатність класифікації затрат для побудови системи інформаційного забезпечення управління ІТ-проектами, неузгодженість планових і облікових моделей; відсутність методики формування узагальненої інформації у системі обліку; відсутність чіткого розмежування затрат на впровадження інформаційних технологій між структурними підрозділами підприємства в обліку; відсутність ефективної методики фінансування ІТ-проектів; недосконалість системи контролю; унеможливлення мотивації і оцінки діяльності працівників підрозділів підприємства [2].

Дослідження Жука В.М. присвячені методологічним аспектам обліку інтелектуального капіталу в аграрному секторі економіки. У наукових доробках В.М. Жук стверджується, що завдяки інтелектуалізації в сільському господарстві, отримано значні досягнення в галузі біотехнологій, генетики, селекції, кібернетики. Проблемними питаннями методології бухгалтерського обліку інтелектуального капіталу у вітчизняному аграрному секторі є зокрема: наявність невідображених в балансі об'єктів інтелектуальної власності, невизначеність терміну корисного використання, відсутність системи документування процесу комерціалізації інтелектуального капіталу, неправильне трактування правової та економічної суті цього капіталу, неоднозначність методології визначення вартісних показників для цілей бухгалтерського обліку, відсутність методики інвентаризації (ідентифікації) прав на об'єкти інтелектуальної власності та дискусійний характер питань амортизації таких об'єктів тощо [5, с. 436, 448].

Отже, можна стверджувати, що інфокомунікаційні технології спростять фінансово-облікову роботу як окремого суб'єкта господарювання так і держави в цілому, адже функціональні блоки управління згруповано в такі логічні рівні: управління підприємством; управління ринком, продуктом і замовником; управління послугами NGN; управління ресурсами, включаючи управління мережею, а також елементами послуг і транспорту; управління взаємовідносинами між постачальниками та партнерами.

Розвиток інфокомунікаційної сфери в країні та впровадження новітніх технологій в усі сфери суспільного життя, діяльність органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування, бізнесу, домогосподарств розглядаються як пріоритетні напрямки державної політики. Ринок інфокомунікаційних технологій перебуває в стані активного становлення та повинен стати основою для учасників у побудові інформаційного суспільства в Україні. Тут актуальності набуває необхідність вирішення проблем забезпечення учасників та його суб'єктів повною достовірною інформацією щодо усіх сфер діяльності для підтримки процесів прийняття управлінських рішень, сприяння становленню державності, підвищення продуктивності суспільного виробництва продукції і послуг на основі широкомасштабного використання інформаційних технологій, зростання економічного потенціалу регіонів, покращення соціально-економічних та екологічних умов життя людини.

Очікувана користь від застосування інфокомунікаційних технологій у виробничому процесі та повсякденному житті передбачає: збільшення ефективності обробки «великих» даних, оптимізацію виробничих процесів та їх автоматизацію, перехід від традиційних датацентрів до централізованих хмарних аналогів, збільшення обчислювального потенціалу сучасних суперкомп'ютерів, нові можливості для створення пристроїв «розумного» будинку, підключення до мережі важкодоступних регіонів, збільшення ємності носіїв інформації і зниження вартості зберігання даних.

Завдяки цифровим інформаційним ресурсам, здійснюється активний обмін даними між такими об'єктами, як: держава-бізнес, держава-громадянин, держава-держава. Є певний перелік послуг, обов'язкових для надання їх онлайн, відповідно до Директиви ЄС. Для бізнесу це соціальні внески співробітників, корпоративний податок, ПДВ, реєстрація нової компанії, подання статистичної інформації, митні декларації, екологічні дозволи, держзакупівлі. Для громадян перелік більш розширений – ПДФО, пошук роботи, соціальні привілеї, особисті документи, реєстрація авто, громадські бібліотеки, заява в міліцію, заявка на дозвіл будівництва, свідоцтва на шлюб та народження, заявки на вступ до ВНЗ, зміна адреси, сервіси охорони здоров'я.

Література:

1. Безверхий К.В. Непрямі витрати в системі управління промислових підприємств: обліковоконтрольний аспект: Монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 276 с.

2. Бузак Н.І. Облік і контроль затрат на впровадження сучасних інформаційних технологій : автореф. дис. ... к.е.н. : спец. 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності) К., 2009. – 20 с. URL: www.nbu.gov.ua/ard/2009/09bnisit.zip. (дата звернення: 31.03.2021).

3. Дерій В.А. Облік і аналіз витрат підприємства на інтелектуалізацію, інформатизацію та інформацію. *Вісник ЖДТУ*, 2014, №3(69). С. 50- 56.

4. Дульська І.В. Бюджетне забезпечення цифровізації у рамках е-урядування в Україні. *Економіка і прогнозування*, 2019, №1. С. 51-69.

5. Жук В.М. Концепція розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки монографія. Київ : ННЦ ІАЕ, 2009. 648 с.

6. Закон України «Про національну програму інформатизації» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 23.03.2021).

Волошин Станіслав,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Савченко Олександр,
викладач кафедри аудиту, обліку та оподаткування

ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» бухгалтерський облік – це «процес ..... зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень» [5]. Система бухгалтерського обліку «відноситься до складних, має цілісну ієрархічну структуру з багатограними зв'язками та складними функціями управління, що пов'язано з обміном зовнішніх і внутрішніх інформаційних потоків, багатоваріантністю видів інформації, яка циркулює в цій системі» [1, с.145]. Основна інформація про стан і результати діяльності суб'єкта господарювання акумулюється у бухгалтерській звітності. Система бухгалтерського обліку є активно – адаптивною, тобто вона постійно змінюється в залежності від зовнішнього середовища. В сучасних умовах бухгалтерський облік зазнає значних змін [4, с. 5]. Відповідно перманентних змін зазнає і система «бухгалтерської звітності у відповідності до зміни потреб користувачів, економіко - політичних умов функціонування підприємств, техніко - технологічного та організаційного забезпечення облікових процедур» [3, с. 64]. Отже, склад та структура діючої бухгалтерської звітності є результатом роботи розробників облікової методології з врахуванням вимог найбільшого прошарку користувачів бухгалтерської інформації.

Зміни соціально-економічних умов функціонування підприємств обумовлюють необхідність змін змісту бухгалтерської звітності [2, с. 44]. Розвиток бухгалтерської звітності є постійним процесом. Активно цей процес розпочався наприкінці XV-го століття і був пов'язаний з появою перших облікових технологій систематизації та обробки облікових даних і надання облікової інформації у вигляді, придатному для прийняття управлінських рішень. Розгляд еволюції бухгалтерської звітності дозволяє зробити висновок про розвиток суспільних соціально-економічних відносин та еволюцію підприємства, як окремої інституційної одиниці.

Вимоги сучасного користувача облікової інформації в найбільш повному обсязі повинен задовольнити інтегрований звіт. Цей звіт несе у собі короткий виклад інформації про те, як стратегії підприємства, управління ним, його діяльність і перспективи в контексті зовнішнього середовища, допомогли створити цінність в короткостроковій, середньостроковій і довгостроковій

перспективі. Метою складання інтегрованої звітності є прагнення до поєднання у складі єдиного звіту інформації, яка необхідна для прийняття управлінських рішень, а саме для управління, створення і збереження вартості та управління стратегічної стійкістю підприємства. Формування інтегрованої звітності має забезпечувати прозорість намірів підприємства, при цьому відображаючи всі його переваги і недоліки.

Основними причинами, які зумовили появу інтегрованої звітності була невідповідність попередніх її видів сучасним вимогам (виникнення небезпеки для навколишнього середовища та інші ризики, що виникають від корпоративної діяльності, які не розкривалися в корпоративній звітності, а їх розкриття за допомогою допоміжних звітів або приміток до фінансової звітності відбувалося за залишковим принципом).

Застосування інтегрованої звітності передбачає відмову від окремого оприлюднення нефінансової звітності, інформація якої сьогодні не забезпечує достатньої довіри з боку користувачів. Крім того, на сьогоднішньому етапі нефінансова звітність має складності щодо забезпечення її своєчасності і актуальності. Зокрема, сьогодні відсутні чіткі нормативно закріплені загальноприйняті рекомендації щодо ведення бухгалтерського обліку і складання нефінансової звітності. Нефінансові звіти, як правило, публікуються з часовим лагом у декілька місяців у порівнянні з фінансовою звітністю. Це призводить до втрати актуальності інформації. Основним недоліком сучасної нефінансової звітності є те, що інформація, яка міститься у ній, не представлена у контексті бізнес - моделі і стратегії підприємства.

Отже, інформація, яка надається у бухгалтерській звітності повинна сприяти отриманню відповідей на актуальні проблеми функціонування соціально-економічних систем.

Література

1. Кононенко Л. В. Інноваційний розвиток системи бухгалтерського обліку як інформаційного забезпечення діяльності підприємства. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*: зб. наук. пр. Кропивницький: ЦНТУ, 2018. Вип. 33. С. 144-152. URL: <http://economics.kntu.kr.ua/archive/34.html> (дата звернення: 21.03.2021).
2. Кононенко Л.В., Юрченко О.В. Социальная составляющая интегрированной отчетности. *The VIII International Science Conference «Problems and tasks of modernity and approaches to their solution»*, March 02 – 05, 2021, Tokyo, Japan. Pp. 43 - 46 URL: https://books.google.com.ua/books?hl=en&lr=&id=4AAiEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA43&dq=info:BTmBRmHADt0J:scholar.google.com&ots=3O4pZOB0i_&sig=3Z1U_URdOiu7sjAmiDls_8yMn4A&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false (дата звернення: 22.03.2021).
3. Корягін М. В., Куцик П. О. Проблеми та перспективи розвитку бухгалтерської звітності : монографія. Київ : Інтерсервіс, 2016. 276 с.
4. Пальчук О.В. Розвиток бухгалтерського обліку в умовах глобалізації та інформатизації суспільства: монографія / О.В. Пальчук, В.М. Савченко, І.В. Ружмаїкіна та ін; за ред. Г.М. Давидова. Кропивницький: ПП «Ексклюзив-Систем», 2017. 248 с. URL: <http://dSPACE.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/7356> (дата звернення: 31.03.2021).
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996-14-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. (дата звернення: 15.03.2020)

Герасименко Катерина,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 051 «Економіка»
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна
Науковий керівник:
Даниленко Олена, к.е.н., доц.,
доцент кафедри соціоекономіки та управління персоналом

ВИКОРИСТАННЯ ПОКАЗНИКІВ HR-АНАЛІТИКИ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ В ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

У сучасному світі неможливо уявити прогресивну, ефективну компанію, яка б не використовувала показники HR-аналітики для виявлення поточного стану ефективності управління персоналом та успішного керування бізнесом. HR-аналітика впливає на всі сфери діяльності підприємства та охоплює безліч важливих завдань – від пошуку і найму персоналу – до управління талантами, планування й розвитку кар'єри і утримання співробітників. Вагоме місце в HR-аналітиці займають дослідження причинно-наслідкових зв'язків системи ефективності рекрутингу, оцінки персоналу, системи соціального розвитку, раціональності організації праці в організації [1]. Ці зв'язки можна доповнити діагностикою продуктивності праці з використанням показників якості праці, обсягу роботи, ефективності праці, організаційної продуктивності роботи.

Показники HR-аналітики продуктивності праці можуть впливати на вирішення таких ключових завдань на підприємстві, як:

- пошук, відбір та надання статистичних та аналітичних даних по персоналу;
- підвищення ефективності персоналу, методів та інструментів роботи з ним;
- будування ефективних моделей прийняття рішень;
- виявлення прихованих закономірностей в різних процесах;
- створення ефективного контролю персоналу;
- аналіз зв'язку моделі компетенцій з результативністю персоналу;
- прогнозування майбутніх загроз та можливостей;
- аналіз залежності продуктивності праці від різноманітних характеристик персоналу (вік, освіта, сімейний статус і т.д) [2].

До головних заслуг HR-аналітики продуктивності праці можна віднести те, що вона найкраще вирішує завдання визначення основних недоліків та їх причин у сфері ефективності та результативності праці. За допомогою HR-аналітики продуктивності праці також розробляються показники КРІ продуктивності праці для усіх відділів підприємства та HR-відділів, зокрема. Дана система показників продуктивності праці допомагає визначати рівень досягнення цілей компанії, аналізувати ефективність діяльності співробітників,

виступає як додатковий спосіб їх мотивації. Використовуючи систему КРІ продуктивності праці, до працівників доводяться стратегічні цілі організації у сфері продуктивності праці та здійснюються контрольні функції за їхнім досягненням. КРІ продуктивності праці слугують інструментом вимірювання досягнення поставлених цілей з урахуванням місії організації та всіх зацікавлених сторін.

HR-показники продуктивності праці є важливою складовою HR-аналітики. Вони є засобом зваженого ухвалення рішень та їхнього обґрунтування у сфері підвищення ефективності управління підприємством. На думку авторів Академії інновацій у сфері управління персоналом [3], до таких показників можна віднести:

- показники якості роботи: цільове управління, суб'єктивна оцінка керівника, дефекти продукції, кількість помилок, показник лояльності клієнтів, кругова оцінка, напівкруговий зворотний зв'язок, примусове ранжування;
- показники обсягу роботи: кількість продажів, кількість оброблених одиниць, час обробки замовлень, кількість заявок, оброблених з першого виклику, якість контакту і т.д.;
- показники ефективності роботи: розумне співвідношення між якістю і кількістю праці;
- показники, пов'язані з організаційним рівнем продуктивності: дохід на одного співробітника, прибуток на одного співробітника, економічний ефект людського капіталу, неявка на роботу, години перепрацювання на одного співробітника [цит. за: 4].

Очевидно, що наведений перелік показників HR-аналітики продуктивності праці дасть змогу забезпечити повне уявлення про стан та рівень продуктивності праці й допоможе у розробленні заходів з підвищення ефективності управління підприємством загалом. На практиці його можна використовувати при проведенні аудиту персоналу, адже управлінський аудит та діагностика системи управління усе частіше використовуються сучасними українськими організаціями і стають тими інструментами, завдяки яким можна об'єктивно оцінити стан та ефективність управління організацією та персоналом, а також скласти рекомендації по змінах у процедурах і структурах для підвищення ефективності управління [5, с.140].

Варто зазначити, що багато компаній в Україні, на жаль, не використовують HR-аналітику продуктивності праці з урахуванням показників, якими оцінюється ефективність використання людських ресурсів. За опитування експертної групи українських керівників та ключових фахівців у HR-сфері з 30 осіб: в 15-ти % організацій не проводять аудит персоналу взагалі..., 40% організацій проводять аудит персоналу кожен рік й 25%, – якщо виникає нагальна потреба [5, с.146-147]. Тому, варто звернути увагу на досвід іноземних компаній-лідерів, що використовують показники HR-аналітики продуктивності праці, – Google, HP, IBM, Coca-Cola, Nielsen, Shell та інші.

Підтверджують практичне використання HR-аналітики продуктивності праці не тільки досвід міжнародних компаній, а й міжнародні дослідження MIT Sloan Management Review, проведені за участю IBM Institute for Business Value

(в опитуванні приймали участь близько 3000 управлінців та аналітиків з різних галузей та країн). Отримані результати показали, що компанії, які використовують інструменти аналітики в своїй діяльності, є в п'ять разів продуктивнішими та успішнішими ніж, ті які лише частково (на рівні описових моделей) використовують HR-аналітику в своїй компанії [6].

Використання компаніями результатів досліджень HR-аналітики продуктивності праці стає особливо важливим та актуальним у міру посилення конкуренції на ринку, адже показує проблеми та їх причини у сфері ефективності використання персоналу. Однак, є й такі компанії, які вже давно збирають дані про співробітників, але все ще не навчилися їх правильно використовувати у сфері управління персоналом для підвищення продуктивності праці в цілому [7].

Таким чином, стає зрозуміло, що HR-аналітика продуктивності праці має стати невід'ємною частиною управління даними будь-якої організації, а грамотне та правильне використання показників HR-аналітики продуктивності праці позитивно впливатиме на підвищення ефективності діяльності підприємства та рівень його конкурентоспроможності.

Література:

1. Коцур А. Суть та значення HR-аналітики в стратегічному управлінні персоналом. *Актуальні проблеми менеджменту та публічного управління в умовах інноваційного розвитку економіки*. Тернопіль: ТНЕУ. 2020. С. 91-93.

2. Кушнерик О.В. HR-менеджмент: інноваційний підхід до управління персоналом. *Підприємництво та інновації*. Вип.12. 2020. С. 125-129.

3. *Academy To Innovate HR*: website. URL: <https://www.analyticsinhr.com/> (дата звернення: 31.03.2021).

4. 21 важный показатель производительности труда для HR-аналитики. *HR-Portal*: website. URL: <https://hr-portal.ru/story/21-vazhnyu-pokazatel-proizvoditelnosti-truda-dlya-hr-analitiki> (дата звернення: 23.03.2021).

5. Даниленко О.А., Троян Ю.І. Аудит персоналу: практика українських організацій. *Економічний простір*. Збірник наукових праць. 2019. № 144. Дніпро: ПДАБА. С.138 – 155. URL: <http://economicspace.pgasa.dp.ua/article/view/180114> (дата звернення: 31.03.2021).

6. Analytics: The new path to value. How the smartest organizations are embedding analytics to transform insights into action. *IBM*: website. URL: <https://frankdiana.files.wordpress.com/2010/11/ibm-mit-analytics-study.pdf> (дата звернення: 29.03.2021).

7. Вонберг Т.В. HR-аналітика як підґрунтя функціонування сучасної організації. *Економічна аналітика: сучасні реалії та прогностичні можливості*. К: КНЕУ. 2019. С. 59-61.

Гринько Олександр,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
м. Чернівці, Україна
Науковий керівник:
Лучик Світлана, д.е.н., проф.,
завідувач кафедри обліку і оподаткування

НАСКІЛЬКИ АВТОМАТИЗАЦІЯ ЗАГРОЖУЄ ПРОФЕСІЇ БУХГАЛТЕРА?

Сучасні ринки праці переживають значні трансформації, викликані новими технологіями. За допомогою технологій штучного інтелекту, машинного навчання, роботизації процесів вдається полегшити роботу людини, а іноді - повністю її замінити. Комп'ютери обробляють великі обсяги даних і вчаться шукати корисну інформацію та знаходити закономірності. У цьому допомагає використання нейромереж. Ці системи побудовані за моделлю людського мозку, в яких завдання нейронів виконують окремі процесори, що вміють навчатися: зіставляти дані, узагальнювати, знаходити складні залежності. Сьогодні роботам доручають не тільки рутинні завдання, що віднімають багато часу і сил. Роботи можуть аналізувати, адаптуватися, орієнтуватися в просторі. Розумні механізми здатні позбавити людей від необхідності ризикувати здоров'ям, а деколи і життям, при виконанні робіт і наукових досліджень, пов'язаних з ризиком.

Внаслідок технологічного прогресу в усьому світі відбувається зміна робочих завдань та зниження попиту на ряд професій. Трансформується структура зайнятості, продовжує знижуватись частка так званої стандартної зайнятості, тобто найманої роботи на повний робочий день за офіційним трудовим контрактом з дотриманням соціальних гарантій.

Наслідком розвитку технологій поступово стає зростання неформальної та нестандартної зайнятості. Насамперед, змінюється портрет успішної компанії. Все більш ефективними стають організації, що працюють на базі платформ, такі як Uber, Airbnb, Cabify та інші. Платформні компанії з невеликою кількістю працівників вступають в стандартні трудові відносини, які передбачають укладення трудового договору та соціальні гарантії (щорічна оплачувана відпустка, сплата страхових внесків і т.п.). При цьому переговорна сила працівників в платформних компаніях ослаблена внаслідок роз'єднаності співробітників. Новизна подібних трудових відносин, а також її специфічні особливості призводять до слабкої соціальної захищеності працюючих, оскільки значна частина працівників оформлюються як самозайняті та на них практично не поширюється більшість норм Трудового кодексу.

Також змінюється робота в традиційних компаніях: сучасні технології роблять більш доступною і вигідною для роботодавця часткову, нерегулярну і

тимчасову зайнятість. Так, за 2000-2017 рр. частка працюючих менше тридцяти годин в тиждень в країнах ЄС зросла з 12,7 до 16,9%, що багато в чому пов'язано з потребою роботодавців в більш гнучких трудових відносинах з працівниками. Зростає частка працюючих з дому: згідно з даними Євростату, їх частка збільшилася з 12,4% у 2008 році до 16,1% в 2019 р. [1]. Карантин, викликаний пандемією Covid 19, посилив тенденції використання інформаційних технологій та переходу працівників багатьох професій на віддалений режим роботи.

За даними Bloomberg Businessweek, в п'ятірку дипломованих фахівців, яких в найближчі роки замінять машини, входять працівники сфери фінансів: кредитний аналітик (2 місце), бухгалтер і аудитор (4 місце), бюджетний аналітик (5 місце). Партнери McKinsey відзначають, що в сферах економіки США третина робочого часу присвячується збору та обробки даних. Ці види діяльності на 43% і вище мають потенціал до автоматизації, адже деякі компанії давно і активно використовують комп'ютерну обробку платіжних відомостей, штрих-коди, розрахунок потреб в матеріальних ресурсах тощо [2].

Однак, не всі науковці погоджуються, що автоматизація загрожує знищити професію бухгалтера. Так, за даними McKinsey Global Institute, в яких проаналізовано 800 професій, машини потенційно можуть забрати на себе 37% часу рутинної роботи фінансових фахівців [2]. ІТ-компанії розробляють і пропонують рішення для автоматизації саме «паперової роботи», зокрема, введення даних, зчитування і перетворення рукописного тексту. Отже, люди навчають примітивній, рутинній роботі машини, щоб позбутися від неї самим. Проте, машини відкривають перед людьми новий рівень завдань. Вони розширюють можливості фахівців, підсилюють інтуїцію та компетенції. З їх допомогою бухгалтер може менше часу проводити за підготовкою звітів і більше - за консультаціями з клієнтами та колегами. Це відкриває широкі перспективи для кар'єрного розвитку та професійного росту.

Аналіз різних наукових публікацій щодо того, якими знаннями та навичками насамперед повинен володіти сучасний бухгалтер, дозволив зробити такі висновки.

Бухгалтеру потрібно постійно оновлювати та удосконалювати свої знання програмних продуктів, які автоматизують бухгалтерський та управлінський облік. Серед них програми класу «1С» та «BAS». Програма «1С: Бухгалтерія 8.3», що дозволяє вести облік, готувати і здавати звіти, вона економить час при розрахунках з контрагентами, оформленні документів і господарських операцій. Програма має гнучкий та зручний інтерфейс, що дозволяє користувачу легко налаштувати та адаптувати програму до потреб організації. Комплекс «BAS Бухгалтерія (базова, ПРОФ, КОРП)» є програмним забезпеченням, яке є професійним інструментом бухгалтера для ведення бухгалтерського і податкового обліку, підготовки та реєстрації податкових документів, а також підготовки та здачі обов'язкової регламентованої звітності з розширеними можливостями обліку. Конфігурація «BAS Бухгалтерія КОРП» має розширений функціонал в частині розрахунку заробітної плати, що

дозволяє використовувати його на підприємствах зі складним розрахунком заробітної плати.

Ведення бухгалтером управлінського обліку стало також значно простішим. Програмні рішення такі як «BAS Малий бізнес», «BAS КУП», «BAS Управління торгівлею», «BAS Роздріб» мають багатий функціонал для організації оперативного обліку компанії, а також присутні всі інструменти для ефективного управління підприємством.

Використання хмарних рішень для продуктів «BAS» та «1С:Підприємство» дозволяє бухгалтерам, за необхідністю, працювати на віддаленому доступі за гнучким графіком роботи, навіть без вихідних і свят. Хмарне середовище для ведення бухгалтерського та управлінського обліку захищає конфіденційну, комерційну інформацію від зломів і пошкоджень. Програми доступні в онлайн-режимі з комп'ютера або мобільного пристрою, з доступом до Інтернету. Оплачуючи хмарні рішення, фахівці економлять на придбанні дорогого устаткування та додаткового програмного забезпечення.

Також сучасному бухгалтеру слід безперервно моніторити чинне законодавство та оперативно реагувати на зміни. Суттєвою допомогою в цьому можуть слугувати довідниково-правові системи та сервіси такі як «Ліга Закон», Бухгалтер 911, ДтКт, Інтербух, Інформаційно-правова система (ІПС), CONTR AGENT, Вісник МСФЗ

Таким чином, автоматизація створює серйозну загрозу професії бухгалтера, однак ще тривалий період не зможе її замінити. Оскільки будь-яке програмне забезпечення здатне відповісти на питання "Як?", але воно ще не скоро відповість на питання "Чому?".

Література

1. Новые технологии и рынок труда: роботы или люди. URL: <https://econs.online/articles/opinions/novye-tekhnologii-i-rynok-truda-roboty-ili-lyudi/>. (дата звернення 06.04.2021 р.)
2. Насколько автоматизация угрожает исчезновению профессии бухгалтера: примеры и способы защиты. URL: <https://finacademy.net/materials/article/avtomatizaciya-ugrozhaet-ischeznoventiyu-professii-buhgaltera> (дата звернення 06.04.2021 р.)

Данілова Інна,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Пугаченко Ольга, к.е.н., доц.,
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

ОЦІНКА ОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З НЕМОНЕТАРНИМИ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ

Активи підприємства характеризують його діяльність та визначаються специфікою функціонування. За монетарною ознакою господарські засоби (активи) підприємства поділяють на монетарні та немонетарні активи. Немонетарні активи – це всі активи, крім грошових коштів, їхніх еквівалентів та дебіторської заборгованості у фіксованій сумі грошей. До монетарних активів підприємства належать грошові кошти, їхні еквіваленти та дебіторська заборгованість у фіксованій сумі [2, с. 39].

Для удосконалення організації і методики обліку операцій з немонетарними оборотними активами, у першу чергу, необхідно оцінити стан існуючої системи бухгалтерського обліку. Оцінка системи обліку операцій з немонетарними оборотними активами необхідна для з'ясування: особливостей системи бухгалтерського обліку на підприємстві; слабких місць організації бухгалтерського обліку та побудови системи внутрішнього контролю; можливих ризиків та оцінки їх впливу; правильності застосування нормативно-правової бази; можливості використання результатів внутрішнього контролю тощо.

Оцінюючи стан системи обліку операцій з немонетарними оборотними активами необхідно враховувати такі критерії: немонетарні оборотні активи існують на конкретну дату; немонетарні оборотні активи належать підприємству на конкретну дату; протягом періоду, що підлягає перевірці, дійсно була здійснена операція чи подія, що стосується підприємства; не існує невідображених в обліку немонетарних оборотних активів; операції із немонетарними оборотними активами в повному обсязі відображаються в обліку; немонетарні оборотні активи відображаються за відповідною вартістю; надходження або використання немонетарних оборотних активів відображаються у відповідному періоді; позиції фінансової звітності в частині операцій із немонетарними оборотними активами розкриті, класифіковані й описані відповідно до законодавчих вимог.

Оцінка системи бухгалтерського обліку операцій із немонетарними оборотними активами передбачає: визначення та дослідження форми ведення бухгалтерського обліку (меморіально-ордерна, журнально-ордерна, спрощена), ступінь централізації обліку; оцінку забезпеченості підприємства

довідниковою, інструктивною та нормативною інформацією (періодичні видання, фахова преса, збірники законодавства); характеристику заходів з підвищення кваліфікації облікового персоналу (участь у семінарах, конференціях, підвищення кваліфікації, навчання та перенавчання); наявність комп'ютерних довідниково-інформаційних баз, що постійно оновлюються (Ліга, Гросбух, Юрист Плюс тощо); встановлення рівня автоматизації обліку (повна, часткова автоматизація, ручна форма обліку; інтегрована система автоматизації чи локальна); системи, у яких в автоматизованому режимі здійснюються облікові процедури (1С-Бухгалтерія, Фінексперт, Парус, Фінанси, Бест-Звіт, М.Е.Дос тощо); оцінку надійності існуючої системи автоматизації – не проводиться, якщо встановлено її відсутність (системи захисту інформації в умовах автоматизації (обмеження доступу, паролі тощо); дослідження на предмет можливої невідповідності існуючої системи обліку немонетарних оборотних активів законодавчо визначеним принципам (обачність, повне висвітлення, автономність, послідовність, безперервність, нарахування та відповідності доходів і витрат, превалювання сутності над формою, історична (фактична) собівартість, єдиний грошовий вимірник, періодичність); дослідження порядку документування господарських операцій та процесів у первинних документах, реєстрах аналітичного і синтетичного обліку, звітності; встановлення наявності та ознайомлення з внутрішніми документами з обліку немонетарних оборотних активів (розроблені та затверджені суб'єктом господарювання; неофіційні – документи, які працівники ведуть з власної ініціативи; допоміжні – документи, в яких викладено особисту думку працівників); вивчення існуючої на підприємстві організації бухгалтерського обліку (наказ про облікову політику, робочий план рахунків, посадові інструкції, штатний розклад, графік взаємозамінності працівників бухгалтерії, графік документообороту); постійне поповнення знань про галузеві особливості підприємства та розуміння їх впливу на побудову системи бухгалтерського обліку операцій із немонетарними оборотними активами (вплив та залежність підприємств галузі від сезонних коливань; зовнішній вплив на розвиток даної галузі (законодавче регулювання, політичне та соціально-економічне становище); номенклатура продукції (робіт, послуг), що виготовляється (надається); напрямки використання продукції (для кінцевого споживання чи для подальшої переробки); форма продукції (уречевлена продукція чи неуречевлена (послуги); виробничий процес; наявність чи відсутність незавершеного виробництва) [1, с. 136-137].

Застосування у практичній діяльності запропонованих напрямків оцінки сприятиме удосконаленню організації і методики обліку операцій з немонетарними оборотними активами.

Література

1. Пугаченко О.Б. Організаційні засади аудиту операцій з немонетарними оборотними активами. *Економіка: реалії часу. Науковий журнал*. 2015. № 2 (18). С. 135-141
2. Садовська І.Б., Божидарнік Т.В., Нагірська К.Є. Бухгалтерський облік: навчальний посібник для вищої школи. К.: Центр учбової літератури, 2013. 688 с.

Дорошук Р.І.,
студентка 2 курсу
Національного авіаційного університету, м. Київ
Науковий керівник:
Штик Юлія, к.е.н., доц.,
доцент кафедри економіки та бізнес-технологій

СТРАТЕГІЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГОБЕЗПЕЧНОГО СТАЛОГО РОЗВИТКУ

В результаті загострення економічних, соціальних та екологічних проблем в загальному масштабі світ переживає глибоку катастрофу, яка потребує створення стратегії глобалізації екологобезпечного сталого розвитку. Реалізація концепцій сталого розвитку має відбуватись на глобальному, національному, регіональному рівнях. Це дозволить комплексно розв'язати сукупність екологічних, економічних та соціальних проблем.

Дослідженням питань глобалізації екологобезпечного сталого розвитку та економіко-екологічних проблеми займаються як вітчизняні, так і зарубіжні науковці. Зокрема, розробці цих питань присвячені праці: С.П. Іванюти, В. В. Вітлінського, Г.М. Калетніка, С. В. Козловського, С.М. Ілляшенко, О.В. Козьменко, С.К. Харічкова, О.В. Садченко, К.Ф. Фролова, О. В. Харламової, В. М. Шмандія та інших. Широко в наукових колах обговорюються і питання проривних стратегій соціально-економічного розвитку [1, 2] з обов'язковим дотриманням вимог екологічної безпеки [3].

Стратегія глобалізації екологобезпечного розвитку передбачає застосування проривної та конкурентної стратегії. Проривна стратегія має на меті перебудову соціально-економічного розвитку і модернізацію виробництва. Створення нових інноваційних видів продукції, яка б випереджала сучасні зразки на два і більше покоління інновацій. Таким чином вона дозволяє отримати не лише стратегічну перевагу, а й нейтралізувати конкурентів.

Конкурентні стратегії мають переважне значення для процесу модернізації, тобто вони визначають не тільки макроконтур, але й визначають мікропроцеси (на рівні відповідних галузей) [4].

Крім звичайного бажання інвестувати в привабливі закордонні ринки, існує ще п'ять спонукальних причин, згідно яких компанія може бути зацікавлена в розробці стратегії глобалізації саме в національних масштабах: економія за рахунок масштабів виробництва; створення глобальних асоціацій; доступ до дешевої робочої сили і джерел сировини; отримання пільг при виході на зарубіжні ринки; перехресне субсидування; обхід торгових бар'єрів; доступ до стратегічних ринків [4].

Як зазначає автор [4] важливу роль у стратегіях глобалізації відіграють стратегічні альянси, тому що, як правило, компаніям не вистачає ключових факторів успіху на новому ринку.

Стратегічний альянс – це союз, обоюдно вигідний двом чи більшій кількості суб'єктів. Його діяльність направлена на оптимізацію використання сильних сторін з метою досягнення стратегічних проривних цілей. Останні представляють довгострокові цілі компанії, засновані на трендах та макроекономічних прогнозах розвитку. Положення стратегічного альянсу передбачає взаємне узгодження цілей партнерів. Цілі відбивають довгострокові інтереси сторін. Сам процес не розпочинається з короткостроковими завданнями. Наприклад, ніхто не буде створювати альянс з метою передачі елемента виробництва, з яким виникли тимчасові проблеми. Проте, умови реалізації обоюдно вигідних договорів передбачають використання і адаптацію необхідних активів й компетенції для співробітництва [5].

Держави, що стимулювали альянси між власними суб'єктами підприємницької діяльності та іноземними представництвами, змогли прискорити темпи технологічного розвитку та залучити значні інвестиції з модернізаційною метою [1].

Для проведення реформ і забезпечення стратегії прориву важливу роль відіграє політична стабільність [2].

Для реалізації стратегії прориву необхідно передбачити [1, 2]:

- удосконалення інновацій, економічних знань навичок;
- контроль якості державного та корпоративного сектору управління економікою (з певною долею самоуправління другого);
- сприяння розвитку малого конкурентоспроможного бізнесу на інноваційних засадах із широкими можливостями залучення інвестицій;
- нарощення людського капіталу та забезпечення його високої конкурентоспроможності;
- конструктивну соціальну, екологічну, виробничу політику [2, 6].

Таким чином, для досягнення екологобезпечного розвитку необхідне застосування проривної стратегії, яка має передбачати створення конкурентоспроможної частини дослідження і розробок, що стабільно розвиваються. Застосування проривної стратегії, таким чином, дозволить нейтралізувати конкурентів та отримати стратегічну перевагу.

Література

1. Інноваційно-інвестиційна і технологічна безпека трансформації регіональних економічних систем: монографія / Хвесик М.А., Степаненко А.В., Обиход Г.О. та ін. за наук. ред. акад. НААН України М.А. Хвесика. Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України». К.: Науково-виробниче підприємство «Видавництво «Наукова думка» НАН України», 2013. 487 с.
2. Степаненко А.В. Стратегія прориву в соціально-економічному і технологічному розвитку України. *Продуктивні сили України*. 2009. № 1. С. 5-20.
3. Обиход Г.О. Передумови визначення стратегічних векторів гарантування природно-техногенної та екологічної безпеки в контексті сталого розвитку регіонів України. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Економічні науки : зб. наук. праць*. Маріуполь: ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», 2015. Вип. 29. С. 280 –288.

4. Лутковська С. М. Стратегія глобалізації екологобезпечного сталого розвитку. 2020. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?op=1&z=7824> (дата звернення: 31.03.2021).
5. Сидни Фінкельштейн, Чарльз Харви, Томас Лотон. Стратегія прорыва. К., 2008. 336 с.
6. Безпека регіонів України і стратегія її гарантування у 2-х т.: Т1. Природно-техногенна (екологічна) безпека. / Б. Данилишин, А. Степаненко, О. Ральчук та ін. К. : Наукова думка, 2008. 392 с.

Енес Ольга,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Національний авіаційний університет
м. Київ, Україна
Науковий керівник:
Побережна Заріна, к.е.н., доц.,
доцент кафедри економіки та бізнес-технологій

ОСОБЛИВОСТІ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ОБЛІКУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ НА УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

В сучасних умовах розвитку ринкових відносин більшість підприємств у своїй діяльності використовує різні нематеріальні активи. Дотримання вимог чинного в Україні законодавства вимагає від вітчизняних підприємств здійснення обліку всіх господарських операцій з нематеріальними активами. Дослідження теоретичних питань і діючої практики податкового, фінансового обліків та аудиту нематеріальних активів має високу актуальність, адже використання передових технологій на підприємстві постійно зростає. Окреслені питання підтверджують необхідність дослідження особливостей регламентації обліків нематеріальних активів на підприємстві.

Регламентація обліку нематеріальних активів передбачає розробку підприємством внутрішніх документів – регламентів, що визначають правила ведення обліку і організацію роботи бухгалтерського персоналу. Регламентація облікового процесу нематеріальних активів здійснюється відповідно до графіків документообігу, робочим планом рахунків, методичними (робочими) інструкціями по складанню звітності, графіком проведення річної інвентаризації, табелем форм звітності та іншими документами. Робота бухгалтерського персоналу організовується на основі Положення про бухгалтерію, посадових інструкцій, індивідуальних графіків роботи.

Основний документ для кожного підприємства є регламент в частині облікової політики. Як показує практика, застосовуються різні варіанти форми документа – наказ, розпорядження, Положення. Більшість підприємств описують облікову політику в наказі. При цьому побудова і наповнюваність змістом наказу варіює від звичайної констатації загальновідомих правил обліку до структурування документа з виділенням організаційного, технічного та методичного аспекту облікової політики, опису тих правил і процедур обліку,

які обрані підприємством в рамках загальноствановлених з урахуванням особливостей господарської діяльності.

Однак облікова політика як цілеспрямована діяльність керівництва підприємства по створенню ефективної обліково-аналітичної системи може знайти повне освітлення саме в Положенні про облікову політику, який входить до складу (розділом) Положення про економічну політику підприємства. Положення розробляється на основі відповідного наказу або розпорядження по підприємству.

Вивчення регламентів підприємств в частині облікової політики підтверджує формальний підхід до її розкриття, зокрема, таких об'єктів, як нематеріальні активи. Про них або не згадується в документі, або вказується лише на обраний підприємством метод амортизації – прямолінійний.

На думку автора, в частині організації обліку нематеріальних активів регламент про облікову політику має містити питання:

- організації оцінки нематеріальних активів (хто здійснює оцінку (оцінювач або підприємство), в яких випадках необхідна експертна оцінка, відповідно до якого регламентом здійснюється оцінка нематеріальних активів підприємством, склад експертної комісії);
- організації річної інвентаризації нематеріальних активів (склад інвентаризаційної комісії, терміни проведення інвентаризації, порядок оформлення її результатів);
- організації переоцінки нематеріальних активів;
- організації відповідальності осіб за зберігання матеріальних носіїв;
- організації охорони прав на комерційну таємницю (розробка Положення про комерційну таємницю і відповідних додатків до нього);
- регламентації права підпису первинних документів з обліку нематеріальних активів.

У частині техніки ведення обліку нематеріальних активів необхідно:

- в робочому плані рахунків визначити субрахунки першого і другого порядку в залежності від груп і субгруп нематеріальних активів, позабалансові рахунки;
- передбачити форми застосовуваних первинних документів (типові з обліку об'єктів прав інтелектуальної власності, типові з обліку основних засобів (з причини відсутності типових для інших груп нематеріальних активів), форми документів, розроблені підприємством самостійно), форми облікових реєстрів;
- визначити форми внутрішньої звітності;
- передбачити схеми руху первинних документів.

Що ж стосується методики обліку нематеріальних активів, важливими питаннями залишаються визначення порогу суттєвості (навіть при мінімальній вартості цінність нематеріального активу може бути вельми вагомою, відсутність інформації в звітності про наявність такого об'єкта може істотно вплинути на рішення, прийняте, скажімо, інвестором, покупцем), порядок формування первісної вартості об'єкта при надходженні на підприємство,

визначення ліквідаційної вартості, виділення груп нематеріальних активів, порядок визначення корисного терміну використання і його перегляду, визначення методу амортизації і випадків його зміни.

Доцільно в окремому розділі регламенту про облікову політику «Організація податкового обліку» вказати групи нематеріальних активів, термін їх використання у відповідності з Податковим кодексом України, метод амортизації для цілей оподаткування прибутку.

Конкретизація основних розділів Положення про облікову політику відображається в додатках – Робочому плані рахунків, графіках документообігу, Положенні про оцінку, Положенні про комерційну таємницю, переліку форм первинних документів, перелік осіб, які мають право підпису первинних документів, Положенні про бухгалтерію, посадових інструкціях бухгалтерського персоналу та ін.

Регламент по обліковій політиці повинен релевантно відображати облікову політику конкретного підприємства і забезпечувати повну її орієнтацію на ефективну діяльність.

Таким чином, впровадження на підприємстві рекомендованих заходів з вдосконалення обліку нематеріальних активів дозволять отримувати керівництву ще більше інформації щодо такого об'єкту як нематеріальні активи та відповідності їх обліку вимогам чинного законодавства. Крім того, можна стверджувати, що реалізація перелічених напрямів вдосконалення обліку нематеріальних активів на підприємстві призведе до значного підвищення результативності його фінансово-економічної діяльності.

Zabielska-Piwko Agnieszka,
studentka kierunku ekonomia II stopnia (mgr)
specjalność rachunkowość i podatki
Collegium Mazovia Innowacyjna Szkoła Wyższa w Siedlcach
Siedlce, Polska

Promotor naukowy:
Magdalena Ajchel, doktor nauk ekonomicznych,
adiunkt Katedra Finansów i Rachunkowości

LUKA VAT – GENZEZA I ROZMIARY

Podatek od towarów i usług jest najważniejszym źródłem dochodów budżetu państwa, dlatego też wielkość i stabilność wpływów z tytułu tego podatku jest niezwykle istotna. Od 2008 r. obserwuje się gwałtowny wzrost luki w VAT, definiowanej jako różnica między VAT teoretycznie należnym (teoretyczne dochody budżetu państwa) a VAT faktycznie pobranym (rzeczywiste wpływy). Na lukę składają się straty, które budżet państwa ponosił w wyniku rozwoju szarej strefy oraz procederu wyłudzeń zwrotów podatku VAT w transakcjach wewnątrzspółnotowych. Korzystając z tzw. schematów karuzelowych,

zorganizowane grupy przestępcze tworzą udokumentowany fałszywymi fakturami fikcyjny obrót towarowy. Jego ofiarą jest zarówno Skarb Państwa, który traci w ten sposób miliardy euro, jak i uczciwi przedsiębiorcy, którzy muszą dotrzymać kroku konkurentom osiągającym zyski z nielegalnego obrotu.

W artykule przyjrzymy się problemowi rosnącej luki VAT w Polsce, a także przyjętym środkom uszczelniającym system podatkowy.

Karuzela podatkowa to sieć kilkunastu (czasem kilkadziesiąt) podmiotów, które dokonują miesięcznie do kilkuset transakcji zakupu towaru i jego natychmiastowej odsprzedaży kolejnemu podmiotowi. Dokonane płatności nie mają jednak odzwierciedlenia w rzeczywistym obrocie towarami – fikcyjny obrót służy wyłudzeniu podatku od fiskusa.¹

Korzystając z tzw. schematów karuzelowych, zorganizowane grupy przestępcze tworzą udokumentowany fałszywymi fakturami fikcyjny obrót towarowy.

Jako, że wewnątrzwspólnotowa dostawa towarów jest formalnie opodatkowana w państwie, z którego towary są przemieszczane (podatnikiem jest dostawca) i jako wewnątrzwspólnotowe nabycie towarów w państwie ich przeznaczenia (podatnikiem jest nabywca). Podatnik dokonujący dostawy towarów rozlicza ją przy zastosowaniu stawki 0 proc., zaś nabywca mający pełne prawo do odliczenia podatku naliczonego wykazuje tę transakcję, ujmując podatek z nią związany jako — jednocześnie — należny i naliczony. W rezultacie, transakcja jest efektywnie rozliczona w państwie przeznaczenia, ale – zgodnie z zasadą neutralności podatku – koszt podatku nie obciąża nabywcy będącego przedsiębiorcą/podatnikiem VAT. I to właśnie sposób rozliczenia transakcji wewnątrzwspólnotowych, oparty na samodzielnym ustaleniu opodatkowania przez strony, przy braku efektywnej kontroli tego rozliczenia przez państwa członkowskie, w powiązaniu z mechanizmem zwrotu podatku umożliwia zarówno proste nadużycia, jak i te bardziej skomplikowane, tzw. karuzele podatkowe.²

W transakcjach karuzelowych przestępcy wykorzystują zarówno istniejące, jak i fikcyjne podmioty, przy czym istotny dla całego proceduru jest czas, w jakim służby są w stanie zorientować się co do charakteru konkretnych transakcji handlowych i wszczęcia procedur zmierzających do ustalenia i zatrzymania sprawców. Warto zauważyć, że bardzo istotną cechą charakteryzującą oszustwa karuzelowe jest udział w zorganizowanym łańcuchu dostaw tzw. „znikających podatników”, którzy pełnią rolę „słupów”. Zysk, który zostanie uzyskany przez tak działające organizacje przestępcze, równy jest wielokrotności wartości podatku VAT niezapłaconego do budżetu państwa, na terenie którego działają podmioty pełniące rolę „znikającego podatnika”.³

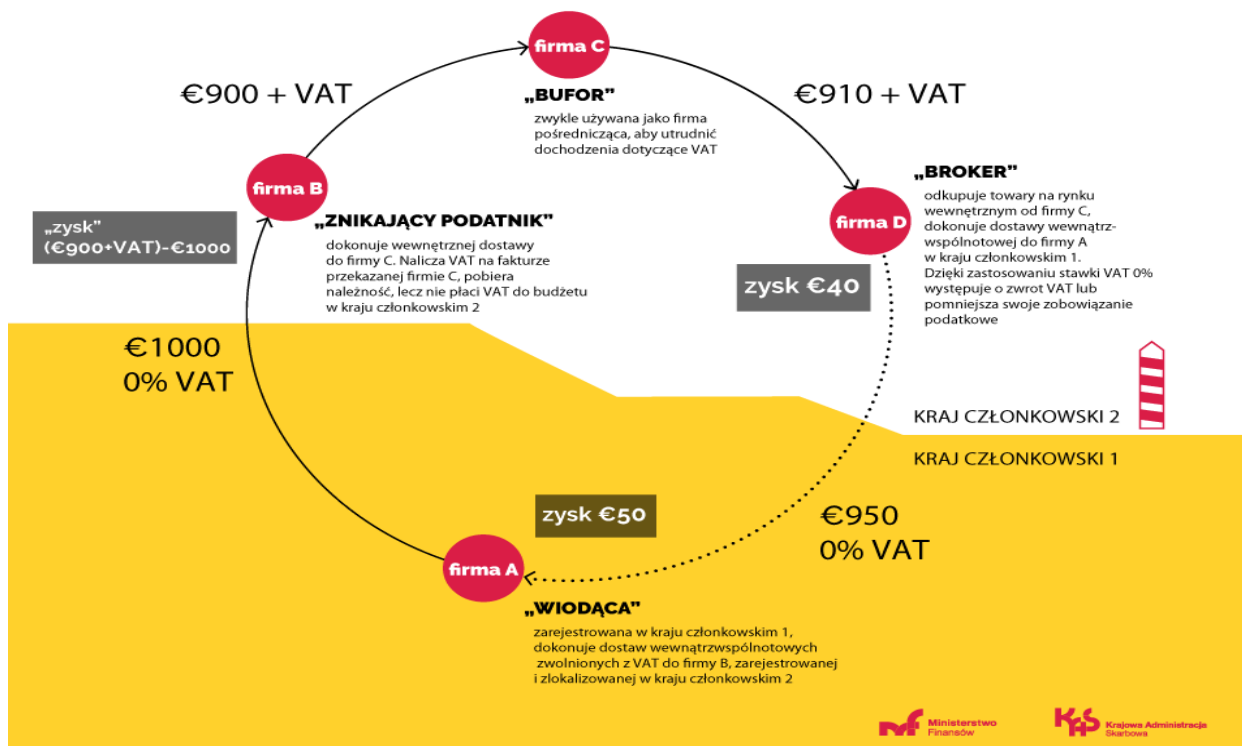
---

¹ Ożóg I. (red.), *Przestępstwa karuzelowe i inne oszustwa w VAT*, Wolters Kluwer, Warszawa 2017, s. 24.

² Michalik T., *How the European Commission and European countries fight VAT fraud*, „CASE Seminar Proceedings, Zeszyty mBank CASE”, nr 147/2017, s. 16.

³ Sebastianka B., *Karuzela podatkowa – mechanizm i uczestnicy przestępstwa wyłudzenia podatku VAT*, PWSZ, Tom26/2017, s. 289-290.

Jak działa karuzela VAT

Rysunek 1- Schemat karuzeli VAT

Źródło: www.podatki.gov.pl

W karuzeli podatkowej przeważnie biorą udział podmioty świadome popełnianych czynów będących wyłudzeniami. Zdarzyć się jednak może, że do karuzeli zostanie wprowadzony podmiot, który nie jest tego świadomy. Jeżeli czyn zostanie popełniony nieumyślnie wówczas nie jest oczywistym, że podmiot nieświadomy nie zostanie pociągnięty do odpowiedzialności. Przyjmuje się bowiem, że sprawca, który nie zachował należytej ostrożności i staranności podczas zawierania transakcji może odpowiadać za powstałe wyłudzenie podatkowe.

Spółka wiodąca zwana również kanałową lub kanałem dystrybucyjnym odpowiada za sterowanie całym oszustwem opartym na karuzeli podatkowej. Podmiot ten dysponuje odpowiednim kapitałem, prowadzi księgowość, rozlicza się z zobowiązań podatkowych wobec państwa oraz dokonuje wewnątrzwspólnotowych dostaw towarów zwolnionych z VAT do znikającego podatnika, który jest zarejestrowany w innym państwie UE.

Znikający podatnik, który został zarejestrowany do celów VAT, nabywa towar fizycznie lub symuluje to nabycie, po czym go zbywa naliczając podatek VAT i otrzymując należność, a przy tym nie odprowadzając podatku do budżetu państwa. Zadaniem takiego podmiotu jest wystawianie faktur VAT a nie prowadzenie działalności gospodarczej.

Bufor z kolei pośredniczy między znikającym podatnikiem, a podmiotem, który realizuje zyski, czyli tzw. brokerem. Zadaniem bufora jest uwiarygadnianie przeprowadzanych transakcji, tak aby nie wyglądały one na podejrzone, żeby

zakłócić wszelkie kontrole i całościowe wykrycie tego procederu. Często buforem jest spółka dobrze znana na rynku ciesząca się rzetelną opinią wśród kontrahentów.

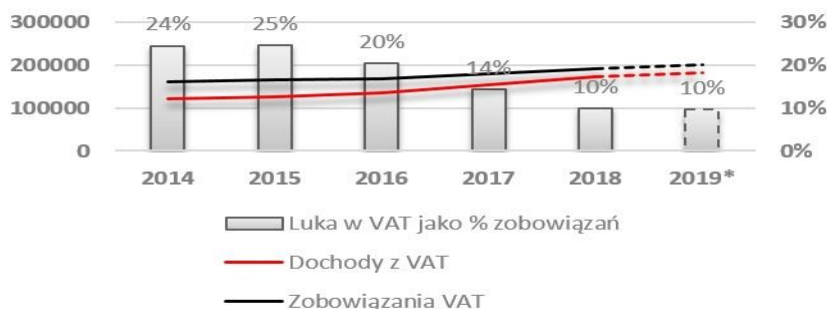
Ostatnim elementem jest broker, czyli nabywca towaru od bufora - zarejestrowany w tym samym kraju co znikający podatnik. Jest ostatnim ogniwem w łańcuchu dostaw, który dokonuje dostaw WDT do spółki wiodącej. Broker stosuje stawkę 0% VAT, dzięki czemu będzie mógł wystąpić o zwrot tego podatku lub zmniejszyć zobowiązania podatkowe. Wyłudza więc podatek VAT, który nie został zapłacony przez znikającego podatnika.

Luka podatkowa VAT występuje w gospodarkach krajów rozwijających się, jak i wysoko rozwiniętych. Jest ona definiowana jako różnica między VAT teoretycznie należnym (teoretyczne dochody budżetu państwa), a VAT faktycznie pobranym (rzeczywiste wpływy).

Na lukę składają się straty, które budżet państwa ponosi w wyniku rozwoju szarej strefy oraz procederu wyłudzeń zwrotów podatku VAT w transakcjach wewnątrzspółnotowych.

Już w 2019 roku wraz ze spowalniającym wzrostem gospodarczym luka w VAT ponownie zaczęła rosnąć. W wyniku recesji spowodowanej pandemią COVID-19, luka w VAT w Polsce w 2020 r. może wzrosnąć o około 4,9 pp. w stosunku do 2019 r., czyli do 14,5% wartości teoretycznych zobowiązań. Po okresie stopniowego spadku jej udziału, luka może więc wzrosnąć powyżej wartości szacowanej dla 2017 r. (wyniosła wówczas 14,3%) i może być wyższa niż luka unijna - 13,7% (164 mld EUR) – wynika z prognoz opublikowanych w raporcie CASE pt. „Analiza ilościowa luki w VAT w krajach UE”, przygotowanym na zlecenie Komisji Europejskiej.

Wykres 1. Luka w VAT jako procent zobowiązań, dochody z VAT, zobowiązania VAT w latach 2014-2018 (mln PLN)

Źródło: Raport CASE „Analiza ilościowa luki w VAT w krajach UE”

Pandemia COVID-19 nie tylko znacząco obniży wzrost gospodarczy państw UE (według szacunków Komisji Europejskiej, w Polsce w 2020 r. wzrost gospodarczy będzie ujemny i wyniesie - 4,6 %, a w UE -7,4%), ale również negatywnie wpłynie na ściągalność VAT i całkowite przychody podatkowe.⁴

W 2016 roku rozpoczęto w Polsce realizację programu uszczelniania systemu podatkowego, który ma ograniczyć skutki wyciekania gotówki z budżetu państwa.

⁴ Poniatowski, G., M. Bonch-Osmolovskiy, J. Durán-Cabré, A. Esteller-Moré A. Śmietanka (2019), Study and Reports on the VAT Gap in the EU-28 Member States: 2019 Final Report, TAXUD/2015/CC/131.

Działania mają zgodnie z planem przynieść zmniejszenie luki podatkowej do końca 2020 roku w sumie o około 33 mld zł.

Od 1 stycznia 2017 r. wszedł w życie szeroki pakiet zmian uszczelniających VAT⁵ (tzw. pakiet uszczelniający). W ramach pakietu uszczelniającego wdrożono rozwiązania nakierowane na eliminację oszustw w podatku VAT oraz poprawę ściągальności tego podatku, wśród najważniejszych znalazły się:⁶

a) obowiązek comiesięcznego przesyłania ewidencji zakupu i sprzedaży VAT w postaci jednolitego pliku kontrolnego przez podatników czynnych, prowadzących ewidencję przy użyciu programów komputerowych oraz obowiązek przesyłania na żądanie organu podatkowego całości lub części ksiąg podatkowych oraz dowodów księgowych;

b) pakiet paliwowy wprowadzający modyfikację zasad rozliczania podatku VAT z tytułu wewnątrzwspólnotowego nabycia paliw silnikowych;

c) pakiet przewozowy wprowadzający system monitorowania drogowego przewozu towarów wrażliwych;

d) pakiet rozwiązań uszczelniających pobór VAT, w szczególności likwidacja rozliczeń kwartalnych dla określonych grup podatników, zmiany w zakresie rejestracji i wykreślenia podatnika z rejestru podatników VAT, modyfikacja zasad dokonywania zwrotu VAT w terminie 25 dniowym, rozszerzenie zakresu stosowania mechanizmu odwrotnego obciążenia, przywrócenie sankcji podatkowych za nierzetelne rozliczanie podatku VAT oraz zaostrzenie sankcji karnych skarbowych za wystawianie fikcyjnych faktur;

e) utworzenie Krajowej Administracji Skarbowej w wyniku połączenia administracji podatkowej, kontroli skarbowej i Służby Celnej.

Rozpoczęta w 2016 roku w Polsce realizacja programu uszczelniania systemu podatkowego, która ma ograniczyć różne formy niepłacenia podatków, w tym oszustw podatkowych i wyciekania gotówki z budżetu państwa, winna być realizowana konsekwentnie i kompleksowo. Nie powinna jednak stać się uciążliwością dla uczciwych podatników, np. poprzez nadmiar sprawozdań, dokumentacji, kontroli ze strony aparatu skarbowego. Chodzi o to, aby system podatkowy był coraz bardziej przyjazny, dogodny i pewny dla uczciwych podatników.

Literatura:

1. Informacja o wynikach kontroli z dnia 19 kwietnia 2018 roku, *Przeciwdziałanie wyłudzeniom podatku VAT*, Nr ewid. 23/2018/P/17/013/KBF, Najwyższa Izba Kontroli, Warszawa 2018

2. Michalik T., How the European Commission and European countries fight VAT fraud, „CASE Seminar Proceedings, Zeszyty mBank CASE”, nr 147/2017

3. Ożóg I. (red.), *Przestępstwa karuzelowe i inne oszustwa w VAT*, Wolters Kluwer, Warszawa 2017

---

⁵ Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 106).

⁶ Informacja o wynikach kontroli z dnia 19 kwietnia 2018 roku, *Przeciwdziałanie wyłudzeniom podatku VAT*, Nr ewid. 23/2018/P/17/013/KBF, Najwyższa Izba Kontroli, Warszawa 2018, s. 9.

4. Poniatowski, G., M. Bonch-Osmolovskiy, J. Durán-Cabré, A. Esteller-Moré A. Śmietanka, 2019 Study and Reports on the VAT Gap in the EU-28 Member States: 2019 Final Report, TAXUD/2015/CC/131
5. Sebastianka B., Karuzela podatkowa – mechanizm i uczestnicy przestępstwa wyłudzenia podatku VAT, PWSZ, Tom26/2017
6. Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 106).

УДК 657

Забельська-Півко Агнешка,
студентка 2-го ступеня економіки
спеціалізація з бухгалтерського обліку та податків
Інноваційний університет Collegium Mazovia у Седльцях
Седльце, Польща
Науковий керівник:
Магдалена Айхель, доктор економічних наук,
асистент кафедри економіки та управління

ПРОБЛЕМИ СПРАВЛЯННЯ ПДВ В КРАЇНАХ ЄС ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Податок на товари та послуги є найважливішим джерелом доходу державного бюджету, тому розмір та стабільність цього податку надзвичайно важливі. З 2008 року спостерігається різке збільшення розриву в ПДВ, який визначається як різниця між теоретично належним ПДВ (теоретичні доходи державного бюджету) та фактично зібраним ПДВ (фактичні доходи). Розрив складається із збитків, понесених державним бюджетом внаслідок розвитку тіньової економіки та шахрайської практики відшкодування ПДВ у внутрішніх транзакціях.

Використовуючи так звані карусельні схеми, організовані злочинні групи створюють фіктивний товарообіг, задокументований фальшивими накладними. Його жертвами стають як Державне казначейство, яке таким чином втрачає мільярди євро, так і чесні підприємці, яким доводиться йти в ногу з конкурентами, що отримують прибуток від нелегальної торгівлі.

У статті ми розглянемо проблему зростання дефіциту ПДВ у Польщі, а також заходи, вжиті для посилення податкової системи.

Податкова карусель - це мережа з десятка (іноді декількох десятків) суб'єктів господарювання, які щомісяця здійснюють до декількох сотень операцій з придбання товарів та їх негайного перепродажу іншому суб'єкту господарювання. Однак здійснені платежі не відображаються у фактичному товарообігу товарів - фіктивний оборот використовується для приховування податків від податкових органів.

Використовуючи так звані карусельні схеми, організовані злочинні групи створюють фіктивний товарообіг, задокументований фальшивими накладними.

Оскільки поставки товарів у межах Співтовариства офіційно оподатковуються в країні, з якої передаються товари (платником податку є постачальник), і як придбання товарів у межах Співтовариства в країні призначення (платником податку є покупець). Платник податку, який постачає товари, обліковує його за ставкою 0%, а покупець, який має повне право на відрахування вхідного податку, показує цю операцію, визнаючи відповідний податок одночасно нарахованим та сплаченим. Як результат, операція фактично врегульована в країні призначення, але відповідно до принципу податкової нейтральності вартість податку не несе покупець, який є підприємцем - платником ПДВ. Цей метод дозволяє врегулювання внутривідомчих операцій, він заснований на власному визначенні сторонами оподаткування. Відсутність ефективного контролю за цим податком державами-членами, у поєднанні із механізмом відшкодування податку дозволяє здійснювати як прості, так і складніші зловживання, так звані податкові каруселі.

У карусельних операціях злочинці використовують як існуючих, так і фіктивних оіб. При цьому час, за який служби можуть дізнатись про характер конкретних комерційних операцій та ініціювати процедури, спрямовані на встановлення та арешт винних, є важливим для всієї процедури. Варто зазначити, що дуже небезпечною особливістю шахрайства при використанні каруселі є участь в організованому ланцюжку поставок, так званних «зникаючих платників податків», які виступають як «полюси». Прибуток, який отримують такі злочинні організації, дорівнює кратному вартості ПДВ, не сплаченого до державного бюджету, де діють суб'єкти, що діють як "платники податків, що зникають".

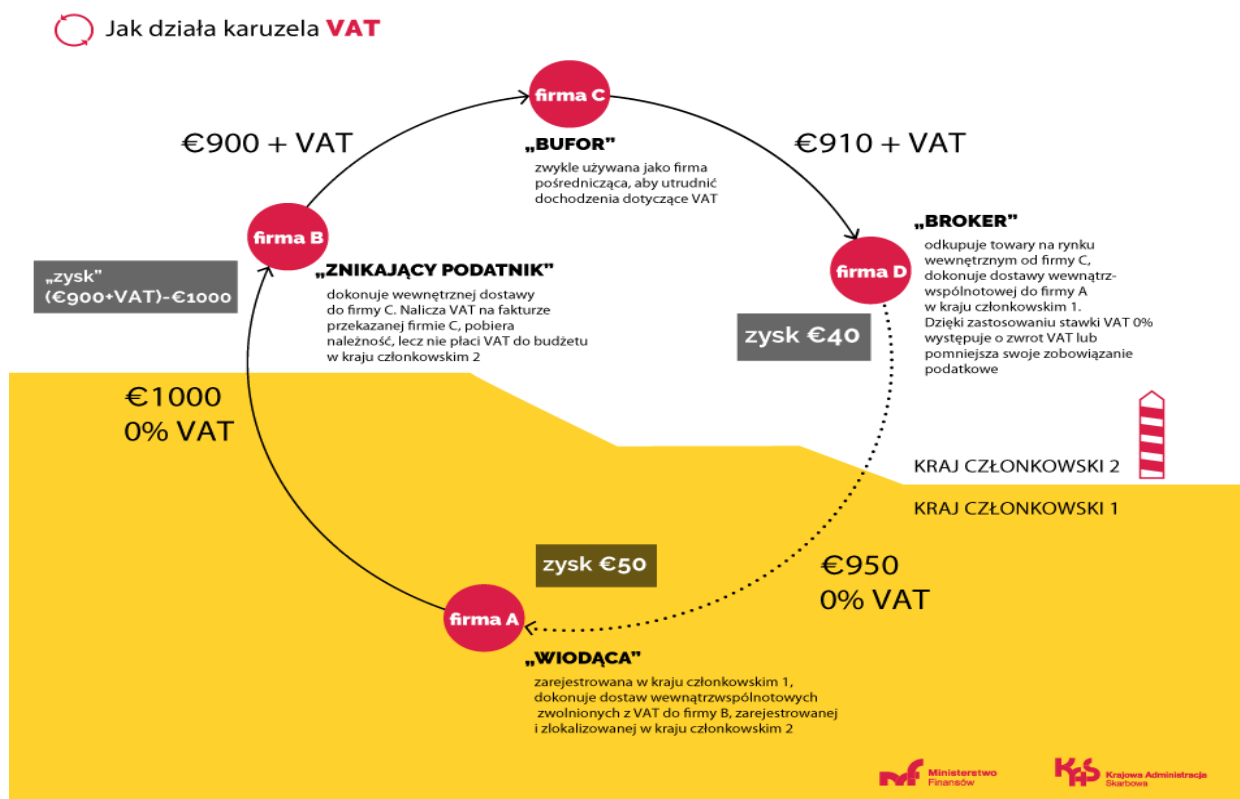

Рисунок 1 - Схема каруселі з ПДВ

Джерело: www.podatki.gov.pl

Зазвичай у каруселі беруть участь особи, які знають про вчинені шахрайські дії. Однак може трапитися так, що до каруселі залучається суб'єкт, який цього не знає. Якщо діяння вчинено ненавмисно, не є очевидним, що несвідома дія не буде тягнути відповідальність. Передбачається, що винний, який не проявив належної обережності та ретельності при укладанні правочинів, може бути відповідальним за податкове шахрайство.

Провідна компанія, також відома як канал розповсюдження, несе відповідальність за контроль за всіма шахрайськими каруселями. Цей суб'єкт господарювання має достатній капітал, веде бухгалтерський облік, розраховується з податковими зобов'язаннями перед державою та здійснює поставки товарів, які звільнені від оподаткування ПДВ, до платників податків, що зникають, який зареєстрований в іншій країні ЄС.

Платник податків, що зникає, який був зареєстрований для цілей ПДВ, набуває товар фізично або імітує це придбання, а потім розпоряджається ним, нараховуючи ПДВ та отримуючи відшкодування, не сплачуючи податок до державного бюджету. Завданням такого суб'єкта є виставлення рахунків з ПДВ, а не ведення бізнесу.

Буфер, у свою чергу, є посередником між платником податків, що зникає, та суб'єктом господарювання, який реалізує прибуток, тобто брокер. Завданням буфера є автентифікація здійснених транзакцій, щоб вони не виглядали підозрілими, щоб обійти всі засоби контролю та загальне виявлення цієї практики. Часто буфер - це компанія, яка добре відома на ринку і має гарну репутацію серед підрядників.

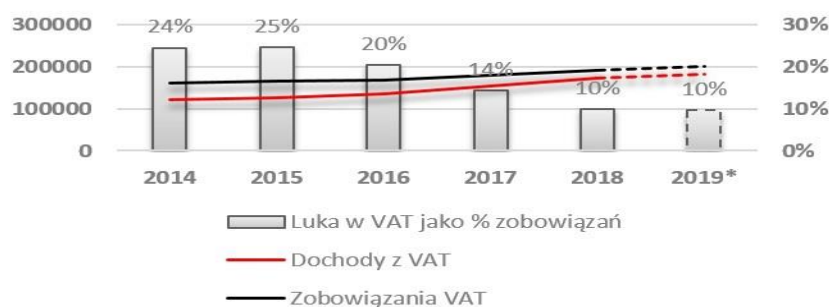
Останнім елементом є брокер, тобто покупець товару з буфера - зареєстрований у тій же країні, що і зниклий платник податків. Це остання ланка в ланцюзі поставок, яка постачає WDT провідної компанії. Брокер використовує ставку ПДВ 0%, завдяки чому він зможе подати заявку на повернення податку або зменшити податкові зобов'язання. Таким чином, він недоплачує ПДВ, який не був сплачений платником податків, що зникає.

Розрив у ПДВ існує в економіках країн, що розвиваються та у високорозвинених країнах. Він визначається як різниця між належним до сплати ПДВ (теоретичні доходи державного бюджету) та фактично зібраним ПДВ (фактичні доходи).

Розрив складається із збитків, понесених державним бюджетом внаслідок розвитку тіньової економіки та шахрайської практики відшкодування ПДВ у внутрішніх транзакціях.

Вже у 2019 році, разом із уповільненням економічного зростання, розрив у ПДВ знову почав зростати. У результаті рецесії, спричиненої пандемією COVID-19, розрив у ПДВ у Польщі у 2020 році може зрости приблизно на 4,9 в.п. порівняно з 2019 роком, тобто до 14,5% вартості теоретичних зобов'язань. Таким чином, після періоду поступового зниження розрив може збільшитися вище оціненого на 2017 рік значення (тоді він становив 14,3%) і може бути вищим за розрив в ЄС - 13,7% (164 млрд. Євро). Дані розрахунки здійснено згідно з даними опублікованими у звіті CASE pt. "Кількісний аналіз розриву в ПДВ у країнах ЄС", що підготовлений на запит Європейської Комісії.

Wykres 1. Luka w VAT jako procent zobowiązań, dochody z VAT, zobowiązania VAT w latach 2014-2018 (mln PLN)

Źródło: Raport CASE „Analiza ilościowa luki w VAT w krajach UE”

Пандемія COVID-19 не тільки суттєво зменшить економічне зростання країн ЄС (за підрахунками Європейської комісії, економічне зростання в Польщі в 2020 році буде негативним і складе - 4,6%, а в ЄС -7,4%), але це також матиме негативний вплив на збір ПДВ та загальні податкові надходження.

У 2016 році в Польщі було розпочато впровадження програми посилення податкової системи, яка має зменшити наслідки витоку готівки з державного бюджету. Дії узгоджуються із планом зменшення податкової різниці до кінця 2020 року приблизно на 33 млрд. злотих.

З 1 січня 2017 року набув чинності широкий пакет змін щодо упорядкування ПДВ (так званий пакет герметизації). В рамках пакету ущільнень були впроваджені рішення, спрямовані на усунення шахрайства з ПДВ та покращення збору ПДВ, найважливішими з яких є такі:

а) обов'язок щомісяця надсилати записи про купівлю-продаж ПДВ у вигляді єдиного контрольного файлу активними платниками податків, які ведуть облік за допомогою комп'ютерних програм, та зобов'язання надсилати на вимогу податкового органу всю або частину податкові книги та бухгалтерські документи;

б) паливний пакет, що змінює правила щодо встановлення ПДВ на закупівлі моторного палива усередині Співтовариства;

с) транспортний пакет, що запроваджує систему контролю за перевезенням чутливих вантажів автомобільним транспортом;

г) пакет рішень, що блокує стягнення ПДВ, зокрема скасування щоквартальних розрахунків для певних груп платників податків, зміни в реєстрації та вилучення платника з реєстру ПДВ, зміна правил повернення ПДВ протягом 25 днів, розширивши сферу застосування механізму зворотного нарахування, повторно запровадивши податкові санкції за ненадійний розрахунок ПДВ та посилення фіскальних штрафних санкцій за виставлення фіктивних рахунків-фактур;

д) створення Національної податкової адміністрації в результаті злиття податкової адміністрації, фіскального контролю та митної служби.

Реалізація програми посилення податкової системи, розпочата у Польщі у 2016 році, полягає у обмеженні різних форм несплати податків, включаючи

податкові шахрайства та витік готівки з державного бюджету, повинна здійснюватися послідовно та комплексно. Однак це не повинно перешкоджати чесним платникам податків, наприклад через надлишок звітів, документації та податкові інспекції. Суть полягає у тому, щоб зробити податкову систему більш доброзичливою, зручною та надійною для чесних платників податків.

Література:

1. Інформація про результати перевірки від 19 квітня 2018 року, Протидія шахрайству з ПДВ, Рег. No 23/2018 / P / 17/013 / KBF, Вища контрольна палата, Варшава 2018
2. Міхалік Т., Як Європейська Комісія та європейські країни борються з шахрайством з ПДВ, "Матеріали семінару CASE, Zeszyty mBank CASE", № 147/2017
3. Ожуг І. (ред.), Карусельні злочини та інші шахрайства з ПДВ, Wolters Kluwer, Варшава 2017
4. Понятовський, Г., М. Бонч-Осмоловський, Дж. Дуран-Кабре, А. Естеллер-Море, А. Смієтанка, 2019 Дослідження та звіти про розрив ПДВ у країнах-членах ЄС-28: 2019 Підсумковий звіт, TAXUD / 2015 / CC / 131
5. Себастьянка Б., Податкова карусель - механізм та учасники злочину, пов'язаного з шахрайством з ПДВ, PWSZ, Том26 / 2017
6. Закон від 11 березня 2004 р. Про податок на товари та послуги (тобто, Закон про закони 2020 р., Пункт 106).

УДК 657

Житня Яна,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м.Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Магопець Олена, к.е.н., доц.,
завідувач кафедри аудиту, обліку та оподаткування

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ МОНІТОРИНГУ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Моніторинг публічних закупівель - це система систематичного спостереження за дотриманням учасниками закупівельного процесу чинних нормативно-правових актів України, що регламентують процес публічних закупівель на всіх його етапах, який проводиться за допомогою аналізу інформації через електронну систему публічних закупівель України «ProZorro»[1].

В процесі моніторингу публічних закупівель задіяні як органи державної виконавчої влади, так і громадськість.

З боку органів державної виконавчої влади моніторинг публічних закупівель організує й проводить Державна аудиторська служба України, яка діє на підставі Положення «Про державну Аудиторську службу України» [2]. Згідно із чинним законодавством на неї покладені завдання державного

фінансового контролю, які впроваджуються через реалізацію основних організаційних засад системи моніторингу закупівель.

Відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі» [5] моніторинг публічних закупівель, проводиться на всіх стадіях процедури закупівлі незалежно від строків проведення закупівель, укладення та виконання договору про закупівлю.

Задля досягнення проведення прозорих закупівель та їх максимально ефективних результатів розроблена Стратегія реформування публічних закупівель в Україні [6], головним завданням якої є підвищення ефективності процесу закупівель та запобігання й подолання корупції у цій сфері за допомогою підвищення професійності працівників державних органів, служб і установ, що реалізують свої повноваження у сфері закупівель, здійснення заходів із запобігання та протидії корупції, впровадження механізму електронних закупівель та масштабної (активної) участі громадськості у проведенні моніторингу системи публічних закупівель.

Повноваження громадськості щодо моніторингу процесу публічних закупівель визначені ст. 9 Закону України «Про публічні закупівлі» [5], згідно з якою встановлено, що громадський контроль виконується за допомогою вільного доступу до всієї інформації стосовно публічних закупівель, яка має бути оприлюдненою відповідно до положень цього Закону щодо аналізу та моніторингу інформації, розміщеної в електронній системі закупівель, а також за допомогою інформування через електронну систему закупівель або письмово органів, які мають право на здійснення контролю про виявлені порушення законодавства у сфері публічних закупівель та недоліки роботи електронної системи закупівель.

Одне з визначальних місць в системі забезпечення участі громадськості в проведенні моніторингу публічних закупівель мають: Закон України «Про інформацію» [4], який регулює відносини стосовно створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації; Закон України «Про доступ до публічної інформації» [3], в якому зазначені порядок здійснення та забезпечення права кожного на доступ до інформації, який міститься у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом, та інформації, що становить суспільний інтерес. Практична реалізація цих Законів забезпечує створення й впровадження інформаційних засад прозорості організації й проведення публічних закупівель в Україні.

Кожен громадянин має право на інформацію, що передбачає можливість вільного одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації, необхідної для реалізації своїх прав свобод і законних інтересів [3]. Через те, що в сучасному інформатизованому світі будь-яка інформація в цілому й інформація стосовно предметів закупівлі, обрання різновидів процедур закупівлі, договорів про закупівлю зокрема, та інша інформація, яка може пов'язуватись із процедурами публічних закупівель, є загальнодоступною, можливості громадського контролю в цій сфері значно розширились.

Наразі в Україні функціонує веб-портал Уповноваженого органу з питань закупівель, який забезпечує створення, зберігання та оприлюднення всієї інформації про закупівлі, проведення електронного аукціону, автоматичний обмін інформацією і документами та користування сервісами з автоматичним обміном інформацією, який доступний за допомогою мережі Інтернет.

Інструментом моніторингу публічних закупівель, який був впроваджений в практичну діяльність та є досить важливим у виконанні функції громадського контролю є система «ProZorro». Це портал, де кожен учасник системи (постачальник, замовник, контролюючий орган, громадянин) може забезпечити зворотній зв'язок державному замовнику або постачальнику, обговорити та оцінити умови конкретної закупівлі, проаналізувати закупівлі окремого державного органу чи установи, підготувати та подати офіційне звернення до контролюючих органів тощо. За допомогою цього порталу громадськість має можливість обговорити конкретний тендер із потенційними та наявними постачальниками, дізнатись їхню експертну думку про правильність формулювань у тендерній документації, отримати професійну експертизу тощо.

Реалізація засад громадського контролю закупівельної діяльності в Україні реалізується за допомогою модуля BusinessIntelligence (BI). BI – це модуль аналітики, який діє у відкритому доступі. За його допомогою всі охочі мають необмежений доступ до абсолютно всіх даних системи закупівель ProZorro. Модуль дає змогу виконувати аналіз у будь-яких розрізах інформаційної площини, шукати та відфільтровувати, досліджувати історію функціонування й розвитку постачальника, замовника, дослідити, які групи товарів купувались, у яких обсягах та за якою ціною, які були скарги тощо [7]. Громадськість не має права втручатися у процедуру закупівлі, проте може здійснювати функції моніторингу закупівель, і це є важливим фактором для запобігання вчинення порушень та подолання перешкод у веденні чесної підприємницької діяльності.

Таким чином, організаційні засади моніторингу публічних закупівель базуються, насамперед, на функціонуванні відповідного вимогам часу інформаційного простору, що забезпечує реалізацію широких можливостей і повноважень державного та громадського контролю.

Література:

1. Електронна система публічних закупівель України ProZorro. URL: <https://prozorro.gov.ua/> (дата звернення 29.03.2021).
2. Положення «Про державну Аудиторську службу України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2016> (дата звернення 30.03.2021).
3. Про доступ до публічної інформації : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2939-17> (дата звернення 25.03.2021).
4. Про інформацію : Закон України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/2657-12> (дата звернення 25.03.2021).
5. Про публічні закупівлі : Закон України від 25 грудня 2015 року № 922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19/print> (дата звернення 29.03.2021).
6. Про Стратегію реформування системи публічних закупівель («дорожню карту») : розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/175-2016> (дата звернення 30.03.2021).

7. Солоха Д.В. Організаційні засади моніторингу закупівельної діяльності в економіко-господарчому просторі України. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Сер. Державне управління.* Т. 31 (70). № 5. 2020. С. 44-50. URL : http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/5_2020/10.pdf (дата звернення 30.03.2021).

УДК 657

Ісаченкова Анна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Назарова Галина, к.е.н., доц.,
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується зростанням використання інформаційних технологій. Інформатизація суспільства торкається усіх сфер життя та впливає на розвиток усіх без винятку галузей знань [3, с. 5]. Облік не є виключенням. Сучасна облікова система зазнає суттєвих змін, що насамперед обумовлено впливом інформаційних технологій. Застосування digital-технологій в обліку «призводить до підвищення якості та рівня ефективності процесу управління» [1, с. 206].

До найбільш трудомістких ділянок обліку відноситься дебіторська заборгованість. Під час ведення господарської діяльності підприємства мають відповідні взаємовідносини з іншими підприємствами, бюджетними установами, фізичними особами тощо. Ці взаємовідносини є передумовою виникнення заборгованості. Сучасні інформаційні технології забезпечують ведення обліку, у тому числі і обліку дебіторської заборгованості. Проте жодний сучасний програмний продукт не забезпечує стовідсоткову якість обліку дебіторської заборгованості. Більшість облікових програмних продуктів зорієнтовані на фіксацію контрактних зобов'язань підприємства. При цьому інформацію про наявність контракту доцільно вносити та перевіряти усім учасникам договірному процесу з метою верифікації умов та їх закріплення в електронному форматі.

Найбільший поширений серед бухгалтерських програмних продуктів «1С: Підприємство 8» має підсистему «Бухгалтерський облік». Ця підсистема має блок «Розрахунки з контрагентами» («Постачальниками», «Покупцями», «Комітентами»), але вона не містить окремого комплексу для обліку дебіторської заборгованості та резерву сумнівних боргів.

За умови застосування інформаційних технологій Кручак Л., Муравський В. пропонують створення єдиної інформаційної бази облікових даних, що

повинно забезпечити удосконалення обліку дебіторської заборгованості [2, с. 112].

Використання єдиної бази даних надасть можливість отримати інформацію про платоспроможність, суми безнадійної дебіторської заборгованості за різними операціями, класифікацію дебіторської заборгованості у розрізі кожного контрагента тощо. Це дозволить виявляти недобросовісних суб'єктів господарювання, а отже і уникати збитків від непогашення дебіторської заборгованості. З іншого боку, своєчасне та достовірне формування резерву сумнівних боргів дозволить зменшити вплив негативних тенденцій на фінансовий результат діяльності у випадку накопичення великих сум безнадійної дебіторської заборгованості.

Література:

1. Кононенко Л.В., Назарова Г.Б., Оришака О.В. Організація обліку і аудиту розрахунків за податками та платежами в умовах використання сучасного інформаційного забезпечення. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Чернів. торг.-екон. ін-т КНТЕУ*. Чернівці: Вид-во ЧТЕІ КНТЕУ, 2020. Вип. I-II (77-78). Економічні науки. С. 202-211. URL: http://chtei-knteu.cv.ua/herald/content/download/archive/2020/v1_2/17.pdf (дата звернення 30.03.2021).
2. Кручак Л., Муравський В. Автоматизація обліку дебіторської заборгованості на основі інтегрованої бази даних контрагентів. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2017. Вип. 1. С. 109-118.
3. Розвиток бухгалтерського обліку в умовах глобалізації економіки та інформатизації суспільства [монографія] / О.В. Пальчук, В.М. Савченко, Л.В. Кононенко та ін.; за ред. Г.М. Давидова. Кропивницький: ПП «Ексклюзив-Систем», 2017. С. 35-44. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/7356> (дата звернення 31.03.2021).

Kępka Cezary,
student kierunku finanse i rachunkowość I stopnia
specjalność finanse i rachunkowość przedsiębiorstw
Collegium Mazovia Innowacyjna Szkoła Wyższa Filia w Otwocku
Otwock, Polska
Promotor naukowy:
Czesław Skowronek, Profesor doktor habilitowany,
Profesor Katedra Ekonomii i Zarządzania

SPRAWOZDANIE FINANSOWE, PODSTAWOWE ŹRÓDŁO INFORMACJI W OCENIE SYTUACJI FINANSOWEJ FIRMY

Sprawozdanie finansowe jest finalnym produktem systemu rachunkowości każdej firmy działającej na rynku. Dotyczy to także jednostek świadczących usługi społeczne: zdrowotne, edukacyjne i inne.

System rachunkowości oparty na dokumentach księgowych spełniających wymogi poprawności merytorycznej, formalnej i rachunkowej obejmujący także ewidencję oraz inwentaryzacje, tworzy z kolei podstawy sporządzenia sprawozdania finansowego.

Sprawozdanie finansowe, to szczególnie istotny, złożony dokument składający się z kilku podstawowych segmentów, które pozwalają uzyskać rozwinięty pakiet informacji liczbowych. Mogą one służyć nie tylko do informacji o sytuacji majątkowej, finansowej, a także wynikach finansowych, ale sposób ich ujęcia i prezentacji pozwala dokonywać analiz i ocen wielu zagadnień składających się na sytuację finansową przedsiębiorstwa.

Znaczenie sprawozdania finansowego w działalności finansowej wynika z faktu, że jego forma, treść, sposoby prezentacji są regulowane ustawowo. W Polsce ustawa o rachunkowości została uchwalona przez Sejm we wrześniu 1994 r. W kolejnych latach była wielokrotnie nowelizowana. Ostatni jednolity tekst został opublikowany w 2021 r.⁷ Była to ustawa kompletna, regulowała nie tylko system rachunkowości, sprawozdania finansowe, ale także badanie sprawozdań finansowych przez biegłych rewidentów oraz procedury zatwierdzania i publikowania sprawozdań. W roku 2017 zostały uchwalone nowe regulacje, obok ustawy o rachunkowości została przyjęta ustawa z dnia 11 maja o biegłych rewidentach, firmach audytorskich i nadzorze publicznym.⁸

System rachunkowości w tym także sprawozdawczości finansowej ze względu na jego znaczenie w działalności gospodarczej, a także z konieczności ujednolicenia podstawowych pojęć regulowany jest także przez organizacje międzynarodowe, w tym zwłaszcza organy Unii Europejskiej. Polskie regulacje w szerokim zakresie uwzględniają regulacje kształtowane zwłaszcza przez Unię Europejską.

---

⁷ Ustawa o rachunkowości z 29 września 1994 r. (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 217 z późn. zm.)

⁸ Ustawa o biegłych rewidentach, firmach audytorskich i nadzorze publicznym z dn. 11 maja 2017 r. (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1415 z późn. zm.)

Rola i znaczenie sprawozdania finansowego w działalności gospodarczej firm wynika także z faktu, że ustawa reguluje nie tylko sporządzanie sprawozdań finansowych, ale także ich badanie przez biegłych rewidentów, zatwierdzanie przez właściwe organy, a także publikowanie, bowiem sprawozdanie finansowe każdej firmy (poza niektórymi ze względu na przedmiot działalności, np. związanych z obronnością) jest dokumentem publicznym, powszechnie dostępnym, np. w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Brak zatwierdzenia sprawozdania finansowego przez organ do tego uprawniony, np. walne zgromadzenie akcjonariuszy, udziałowców lub inny organ, łączy się zwykle z nie udzieleniem zarządowi i radzie nadzorczej absolutorium, z czego wynika konieczność ich osobowej zmiany.

Zawartość sprawozdania finansowego, jego podstawowe składniki prezentują bogaty zestaw informacji pozwalających na analizę i ocenę kluczowych problemów sytuacji finansowej firmy.

Sprawozdanie finansowe, zwłaszcza roczne, w pełnym ujęciu obowiązuje zwłaszcza firmy średnie i duże (o zatrudnieniu powyżej 50 osób), składa się z informacji liczbowych i następujących podstawowych składników:

- **Bilans**, który prezentuje rozwiniętą strukturę aktywów trwałych i obrotowych oraz kapitałów własnych i obcych w postaci zobowiązań.
- **Rachunek zysków i strat**, który zawiera rozwinięte informacje o rodzajach przychodów i kosztów, a także kształtowaniu wyników finansowych.
- **Rachunek przepływów pieniężnych**, umożliwiający prezentację firmy przez ruch strumieni pieniężnych działalności operacyjnej, inwestycyjnej, finansowej i zmiany stanu środków pieniężnych.
- **Zestawienie zmian** w kapitałach własnych, pozwalające na ocenę struktury kapitałów własnych oraz źródeł ich zmian.

Ponadto sprawozdanie finansowe zawiera **wprowadzenie**, a także **dodatkowe informacje i objaśnienia**, które pozwalają pogłębić wiele istotnych zagadnień sytuacji finansowej.

Zawartość poszczególnych składników sprawozdania finansowego prezentuje bogaty zestaw informacji, które mogą i powinny być powszechnie wykorzystane, tak w ocenie sytuacji majątkowej i finansowej, a także w operacyjnym zarządzaniu przedsiębiorstwem.

Wprowadzenie do sprawozdania finansowego zawiera informacje identyfikujące jednostkę, zwłaszcza formę prawną, przedmiot działalności, podstawowe symbole rejestracji (REGON, KRS, NIP i inne). Wprowadzenie zawiera też syntetyczne informacje o podstawowych zasadach rachunkowości (np. wycena aktywów i pasywów) mających zastosowanie w jednostce. Szczególnie ważną klauzulą jest stwierdzenie, czy sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuacji działalności. Jeśli byłyby stwierdzenia, że nie zakłada się dalszej kontynuacji działalności, wówczas rodzi to wiele konsekwencji, zwłaszcza konieczne są zmiany zasad wyceny aktywów i pasywów przedsiębiorstwa.

Podstawowe znaczenie mają dwa składniki sprawozdania finansowego: bilans oraz rachunek zysków i strat. Bilans pozwala zwłaszcza ocenić wielkość i strukturę aktywów oraz źródeł ich finansowania. Pozwala więc na ocenę sytuacji majątkowej,

zwłaszcza strukturę aktywów, udziału płynnych składników zapewniających odpowiedni poziom płynności finansowej. Wzajemne relacje aktywów i kapitałów własnych oraz zobowiązań pozwalają na ustalenie i ocenę poziomu zadłużenia przedsiębiorstwa.

Rachunek zysków i strat prezentuje strumienie przychodów i kosztów oraz wyników finansowych. Pozwala ustalić wyniki na: sprzedaży produktów, towarów, pozostałej działalności operacyjnej i finansowej. Bilans i rachunek zysków i strat charakteryzują dane bezwzględne za okres dwóch lat, co pozwala ocenić dynamikę podstawowych wielkości finansowych: majątku, kapitałów, przychodów, kosztów i wyników finansowych.

Omawiane dwa składniki sprawozdania finansowego pozwalają na ocenę efektywności funkcjonowania przedsiębiorstwa, co może prezentować syntetyczny miernik, jakim jest rentowność kapitałów własnych. Pozwala on ocenić poziom rentowności.

Najbardziej syntetycznym miernikiem efektywności gospodarowania jest wskaźnik rentowności kapitałów własnych. Można go zapisać następująco:

$$R_{K_{wt}} = \frac{P - K}{P} \cdot \frac{P}{A} \cdot \frac{A}{K_{wt}}$$

Wskaźnik rentowności kapitałów własnych uwzględnia wpływ czterech podstawowych czynników kształtujących poziom tego wskaźnika:

- przychodów z całokształtu działalności (P)
- kosztów działalności przedsiębiorstwa (K)
- aktywów zaangażowanych w działalność przedsiębiorstwa (A)
- kapitałów własnych (K_{wt})

Kolejny składnik sprawozdania finansowego, to rachunek przepływów pieniężnych. Przepływ pieniądza w przedsiębiorstwie odzwierciedla realne procesy gospodarcze, których wynikiem jest zmiana salda środków pieniężnych wynikająca z bilansu. Rachunek przepływów pieniężnych wyodrębnia trzy strefy działalności przedsiębiorstwa: operacyjną, inwestycyjną i finansową. Saldo zmian przepływów w tych sferach ma istotne znaczenie, tak dla płynności finansowej, jak też oceny racjonalności gospodarowania. Kluczową sprawą jest, aby działalność operacyjna była podstawowym źródłem powiększania środków pieniężnych z możliwością ich przeznaczania na cele inwestycyjno-rozwojowe. Jeśli działalność inwestycyjna jest źródłem powiększania środków pieniężnych, oznacza to, że przedsiębiorstwo nie inwestuje, a sprzedaje składniki majątku trwałego, np. dla zachowania płynności finansowej. Wzajemne relacje zmian sald przepływu środków pieniężnych trzech wymienionych sfer pozwalają pogłębić ocenę nie tylko płynności finansowej, ale także racjonalności procesów gospodarczych przez pryzmat ruchu pieniądza.

Zestawienie zmian w kapitale własnym umożliwia ocenę źródeł przyrostu bądź spadku kapitałów własnych oraz ich podstawowych składników: kapitału podstawowego, zapasowego, rezerwowego, a także podział wyniku finansowego netto.

Сzczególnie istotną częścią sprawozdania finansowego są informacje dodatkowe i objaśnienia. Pozwalają one na pogłębienie znajomości struktury wielu składników aktywów, kapitałów, zobowiązań, przychodów i kosztów. Ważnym składnikiem jest przekształcenie wyniku finansowego brutto w podstawę opodatkowania podatkiem dochodowym.***

Syntetyczna prezentacja zawartości sprawozdania finansowego przedsiębiorstwa nie wyczerpuje wielu zjawisk, zagadnień i procesów, które mogą być poddane ocenie. Chcemy podkreślić, że sprawozdanie finansowe przedsiębiorstw, to szczególnie dokument pozwalający na wszechstronną ocenę wielu zjawisk i procesów, które mogą i powinny być wykorzystane, tak w diagnozie sytuacji, jak też w kształtowaniu operacyjnej i długookresowej działalności przedsiębiorstwa.

Literatura

1. Gos W., Hońko S., Szczyba P.; *ABC Sprawozdań Finansowych jak je czytać, interpretować i analizować*. Wyd. CeDeWu Sp. z o.o., Warszawa 2010 r.
2. Ambroziak M., *Analiza sprawozdań finansowych tom 1*. Wyd. C.H. Beck 2010 r.
3. Ustawa o biegłych rewidentach, firmach audytorskich i nadzorze publicznym z dn. 11 maja 2017 r. (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1415 z późn. zm.)
4. Ustawa o rachunkowości z 29 września 1994 r. (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 217 z późn. zm.)

УДК 657

Кенка Цезарій,

студент 1-го ступеня фінансів та бухгалтерії
спеціалізація з корпоративних фінансів та бухгалтерського обліку
Інноваційний університет Collegium Mazovia, філія в Отвоцьку,
Отвоцьк, Польща

Науковий керівник:

Чеслав Сковронек, проф., доктор хабілітований,
професор кафедри економіки та управління

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ, ЯК ПЕРШОДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ ПРИ ОЦІНЦІ ФІНАНСОВОГО СТАНУ КОМПАНІЇ

Фінансовий звіт є кінцевим продуктом системи бухгалтерського обліку кожної компанії, що працює на ринку. Це також стосується суб'єктів, що надають соціальні послуги: охорони здоров'я, освіти та інших.

Система бухгалтерського обліку заснована на бухгалтерських документах, що відповідають вимогам по суті, формальній та бухгалтерській коректності, включаючи записи та товарно-матеріальні запаси, складає основу для складання фінансової звітності.

Фінансовий звіт - це особливо важливий, складний документ, що складається з декількох основних сегментів, що дозволяють отримати добре розроблений пакет числової інформації. Вони можуть використовуватися не тільки для інформації про майно, фінансовий стан та фінансові результати, але

спосіб їх подання та представлення дозволяє провести аналіз та оцінку багатьох питань, що складають фінансовий стан підприємства.

Важливість фінансової звітності у фінансовій діяльності впливає з того, що їх форма, зміст та методи подання регулюються законодавством. У Польщі Закон про бухгалтерський облік був прийнятий Сеймом у вересні 1994 р. У наступні роки до нього неодноразово вносились зміни. Останній зведений текст був опублікований у 2019 році з подальшими змінами. Це був повний акт, який регулював не лише систему бухгалтерського обліку, фінансову звітність, але також аудит фінансової звітності державними аудиторами, а також процедури затвердження та публікації звітів. У 2017 році було прийнято нові нормативні акти, поряд із Законом про бухгалтерський облік, Законом від 11 травня про обов'язковий аудит, аудиторські фірми та громадський контроль.

Система бухгалтерського обліку, включаючи фінансову звітність, також регулюється міжнародними організаціями, особливо органами Європейського Союзу, через її важливість у підприємницькій діяльності та необхідність стандартизації основних концепцій. Польські норми значною мірою враховують норми, сформовані, зокрема, Європейським Союзом.

Роль та значення фінансової звітності у господарській діяльності компаній також впливає з того, що цей закон регулює не тільки складання фінансової звітності, але також її перевірку державними аудиторами, затвердження компетентними органами та публікацію фінансової звітності кожної компанії (за винятком деяких із них за предметом діяльності, наприклад, пов'язаним із захистом) яка є публічним документом, загальнодоступним, наприклад, у Національному судовому реєстрі.

Не затвердження фінансової звітності уповноваженим органом, наприклад, загальними зборами акціонерів чи іншим органом, як правило, пов'язане з тим, що правління та наглядова рада не звільняються, що призводить до необхідності їх особистої зміни.

Зміст фінансового звіту та його основні компоненти представляють багатий набір інформації, що дозволяє аналізувати та оцінювати ключові проблеми фінансового стану компанії.

Фінансова звітність, особливо річна, повністю діє для середніх та великих компаній (в якій працює понад 50 осіб) і складається з числової інформації та наступних основних компонентів:

- Баланс, який представляє розгорнуту структуру основних та оборотних активів, а також власний капітал та іноземний капітал у формі пасивів.

- Звіт про прибутки та збитки, який надає інформацію про види доходів і витрат, а також про формування фінансових результатів.

- Звіт про рух грошових коштів, що дає змогу представити діяльність компанії через рух грошових потоків від операційних, інвестиційних, фінансових та грошових змін.

- Звіт про зміни власного капіталу, що дозволяє оцінити структуру власного капіталу та джерела змін.

Крім того, фінансова звітність містить вступ, а також додаткову інформацію та пояснення, що дозволяють поглибити багато важливих питань фінансового стану.

Зміст окремих компонентів фінансової звітності представляє багатий набір інформації, яка може і повинна широко використовуватися як при оцінці майнового та фінансового стану, так і в оперативному управлінні підприємством.

Вступ до фінансової звітності містить інформацію, що ідентифікує суб'єкт господарювання, особливо правову форму, об'єкт діяльності, основні символи реєстрації (REGON, KRS, NIP та інші). Вступ також містить синтетичну інформацію про основні принципи бухгалтерського обліку (наприклад, оцінку активів та зобов'язань), що застосовуються в організації. Особливо важливим пунктом є заява про те, чи фінансова звітність була підготовлена на основі принципу постійної діяльності. Якщо існує можливість того, що не передбачається подальша діяльність, це має багато наслідків, особливо необхідні зміни в принципах оцінки активів та зобов'язань компанії.

Два компоненти фінансового звіту мають принципове значення: баланс та звіт про прибутки та збитки. Баланс дозволяє оцінити розмір і структуру активів та джерел їх фінансування. Отже, це дозволяє оцінити фінансовий стан, особливо структуру активів, частку ліквідних компонентів, що забезпечують належний рівень фінансової ліквідності. Взаємозв'язки активів, власного капіталу та зобов'язань дозволяють визначити та оцінити рівень боргу компанії.

У звіті про прибутки та збитки представлені потоки доходів і витрат, а також фінансові результати. Це дозволяє визначити результати щодо: реалізації продукції, товарів, іншої операційної та фінансової діяльності. Баланс та звіт про прибутки та збитки характеризуються абсолютними даними за період двох років, що дає можливість оцінити динаміку основних фінансових показників: активів, капіталів, доходів, витрат та фінансових результатів.

Два компоненти фінансової звітності дозволяють оцінити ефективність діяльності компанії, яка може бути представлена синтетичним показником, тобто рентабельністю власного капіталу. Це дозволяє оцінити рівень рентабельності.

Найсинтетичнішим показником ефективності управління є рентабельність власного капіталу. Це можна записати так:

$$R_{Kwł} = \frac{P - K}{P} \cdot \frac{P}{A} \cdot \frac{A}{Kwł}$$

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу враховує вплив чотирьох основних факторів, що формують рівень цього коефіцієнта:

- загальний дохід (P)
- операційні витрати підприємства (K)
- активи, задіяні в діяльності підприємства (A)
- власний капітал (Kwł)

Іншою складовою фінансової звітності є звіт про рух грошових коштів. Грошовий потік на підприємстві відображає реальні економічні процеси, результатом яких є зміна залишку грошових коштів в результаті балансу. Звіт про рух грошових коштів виділяє три зони діяльності компанії: операційну, інвестиційну та фінансову. Баланс змін потоків у цих сферах має суттєве значення як для фінансової ліквідності, так і для оцінки раціонального управління.

Ключовим питанням є те, що операційна діяльність повинна бути основним джерелом збільшення грошових коштів з можливістю їх виділення для інвестицій та розвитку. Якщо інвестиційна діяльність є джерелом збільшення грошових коштів, це означає, що підприємство не інвестує, а продає основні засоби, наприклад, для підтримки фінансової ліквідності. Взаємозв'язки змін залишків грошових потоків у трьох згаданих сферах дозволяють глибше оцінити не тільки фінансову ліквідність, але й раціональність економічних процесів крізь призму руху грошей.

Звіт про зміни власного капіталу дає можливість оцінити джерела збільшення або зменшення власного капіталу та їх основні складові: основний, додатковий та резервний капітал, а також розподіл чистого фінансового результату.

Додаткова інформація та пояснення є особливо важливою частиною фінансової звітності. Вони дозволяють поглибити знання про структуру багатьох активів, капіталів, пасивів, доходів та витрат. Важливою складовою є перетворення валового фінансового результату в базу податку на прибуток.

Синтетичне подання змісту фінансової звітності компанії не вичерпує багатьох явищ, питань та процесів, які можна оцінити. Ми хотіли б наголосити, що фінансовий звіт підприємств - це спеціальний документ, який дозволяє комплексно оцінити багато явищ і процесів, які можна і потрібно використовувати як для діагностики ситуації, так і для формування оперативної та довгострокової діяльності підприємство.

Література:

1. Gos W., Hońko S., Szczyra P.; Азбуки фінансової звітності, як їх читати, інтерпретувати та аналізувати. Ред. CeDeWu Sp. z o.o., Варшава 2010.
2. Амброзьяк М., Аналіз фінансової звітності, том 1. Під ред. С.Н. Бек 2010
3. Закон про законних аудиторів, аудиторські фірми та громадський нагляд за 11 травня 2017 р. (Тобто, Закон про закони 2020 р., Пункт 1415, із змінами)
4. Закон про бухгалтерський облік від 29 вересня 1994 р. (тобто, Закон про закони 2021 р., Пункт 217, із змінами)

Кириленко Юлія,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 073 «Менеджмент соціальної сфери»
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
м. Київ, Україна
Науковий керівник:
Кирилук Володимир, к. е. н., доц.,
доцент кафедри соціоекономіки та управління персоналом

СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В МАРКЕТИНГОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Маркетинг, це безпосередньо фундамент бренду, його налагоджений рух напряму впливає на розвиток та просування продукту в цілому. На даний момент ні один бізнес не може існувати, без якісного маркетингового плану, це запорука вдачі та отримання прибутку. Він напряму впливає на думку та бажання покупця, випрацьовує вигідні для обох сторін умови, впливає на свідомість і поведінку покупців. Український ринок почав інтенсивно використовувати всі можливі функції та пропозиції що надає маркетинг, а також використовує всі можливі маркетингові інновації задля поліпшення та розвитку цієї сфери.

Нові технології впливають на ринок, люди віддають перевагу інноваціям, обходячи стороною застарілу рекламу та набридливий маркетинг. Все нове завжди є більш цікавим для споживачів, аніж те що вже застаріло та набридло. Українські підприємства намагаються частіше залучати маркетингові інновації до своєї діяльності, задля поліпшення майже всіх процесів роботи підприємства. Інновації залучають як для персоналу, так і для самого продукту безпосередньо. Маркетинговий супровід просто став необхідний задля отримання позитивного результату та віддачі.

У маркетингу в умовах інноваційного розвитку економіки відбувається перехід від концепцій продукту, збуту, класичного маркетингу, соціальноетичного маркетингу, маркетингу взаємовідносин до інноваційних концепцій маркетингу. Проведене дослідження дозволило виділити найважливіші підходи до поняття маркетингових інновацій. Перший підхід розглядає маркетингову інновацію як наслідок впровадження декількох видів інновацій (технологічних, продуктових, екологічних та інших інновацій). Відповідно до другого підходу, маркетингова інновація – це окремий товар (продукт), який пропонується споживачам на ринку. Згідно з третім підходом під маркетинговою інновацією слід розуміти технології та методи реалізації інноваційного маркетингу [1].

Інноваційний маркетинг виступає магнітом для закордону. Дивлячись на те що може надати підприємство, як воно зацікавить іншу сторону в тому що

саме ваш продукт, є унікальним та необхідним. Постачальники, посередники, споживачі та кредитно – фінансові установи, це всі контрагенти на яких потрібно напрацьовувати інноваційний маркетинг, якщо це зробити успішно, то вірогідність того що надалі буде успіх, дуже велика. Саме маркетинг та ті інновації які він надає може їх зацікавити, сформувати продукт враховуючи їх бажання та потреби.

Поява маркетингу інновацій обумовлена, по-перше – об'єктивними, не залежними від маркетингової діяльності обставинами (глобальні умови розвитку конкуренції на світових ринках, перспективні обставини переходу до інноваційних технологій, ринкові обставини, що вимагають розвитку інноваційної діяльності тощо), по-друге - власне маркетинговими обставинами, які «визначаються необхідністю як розвитку маркетингу в цілому, так і формування специфічних маркетингових підходів[3].

Соціальні мережі, з недавніх пір стали один із найвагоміших важелів в маркетингу, вони напряду стали провідниками в бізнес. Соціальні мережі, це не тільки місце для спілкування, саме цю думку треба завжди тримати при собі, це ще й місце, де можна продавати, рекламувати та просувати свій товар. Вони створюють максимально комфортне місце, щоб експериментувати та використовувати вже перевірені маркетингові стратегії. Можна сказати, що це один з найважливіших та наймасштабніших кроків в інноваціях маркетингу. І що є самим головним, ці інновації доступні кожному, і використовувати їх можна невичерпно.

Social Media Marketing – спосіб просування продукту чи сервісу в соціальних мережах. Специфіка цього виду маркетингу полягає в тому, що успіх залежить від популярності у конкретних користувачів, від знання цільової аудиторії та вміння спілкуватися. Інструменти SMM ближче до телешоу, стендапу і мистецтву прямих продажів, ніж до традиційного маркетингу. Довіру аудиторії складно завоювати і легко втратити, агресивні продажі тут не працюють, проте працюють давні дружні зв'язки і досконале знання потреб цільової аудиторії. Ще одна складність SMM маркетингу – те, що соцмережі постійно змінюють правила гри: алгоритми видачі постів у стрічці, рекомендацій користувачів, вагу лайків і шерів, систему статистики, а також політику штрафних санкцій і бонусів[2].

Цілями маркетингу інновацій для підприємства є:

- Місце і роль на ринку, статус продукту його попит;
- Освоєння нового ринку, ріст та розвиток;
- Створення унікального продукту.

Найчастіше, коли розробляється новий товар, він не завжди є успішним, і до цього треба бути готовим, потрібно розуміти що це процес який вимагає час та звання споживача, і саме в цьому допомагає маркетинг та інновації.

Імовірність успіху різних стратегій маркетингу інновацій відповідно до матриці І. Ансоффа, по закордонним даним, становить:

- старий продукт на старому ринку – 50%;
- новий продукт на старому ринку – 33%;

- старий продукт на новому ринку – 20%;
- новий продукт на новому ринку – 5%.

Витрати на маркетинг інновацій та менеджмент в середньому складають 15-17% від загальної вартості проектних робіт. Як зазначає У. Давидофф: «Великі винаходи з'являються в лабораторії, великі продукти з'являються у відділі маркетингу». Продаж і купівля інноваційних проектів становлять особливий вид бізнесу і особливий ринок для маркетингу інновацій, так само як і експертиза проектів. Віддача від маркетингу інновацій не є гарантованою, а великий, довгостроковий успіх виключно рідкісний, і його пов'язують з «божественним промислом».

Головним в інноваційному маркетингу, є прогнозування та виявлення потреби споживача, задоволення його бажань, його сприйняття та інновації. Найголовнішим етапом інноваційного маркетингу виступає, виведення нового продукту на ринок, формування статусу та значущості товару, привернення уваги та вивчення поведінки та сприйняття споживачами представленого товару.

Література:

1. Мостова А.Д. Теоретичні аспекти формування стратегії продовольчої безпеки країни. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 19. С. 27-33.
2. SMM: маркетинг у соціальних медіа чи в чому специфіка бізнесу в соцмережах. URL: https://www.eduget.com/news/smm_marketing_u_socialnix_media_chi_v_chomu_specifika_biznes_u_v_socmerezhaх-2519 (дата звернення - 03.04.2021)
3. Ілляшенко С.М. Інноваційний розвиток: маркетинг і менеджмент знань: монографія. Суми: ТОВ «Діса плюс», 2016. 192 с.

УДК 336.2

Коряк Анастасія,

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Центральноукраїнський національний технічний університет
м.Кропивницький, Україна

Науковий керівник:

Магопець Олена, к.е.н., доц.,

завідувач кафедри аудиту, обліку та оподаткування

ПЕРІОДИЗАЦІЯ РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ОСНОВ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Сьогодення успішного функціонування будь-якої країни та її громадян характеризується створенням надійної економічної системи, проте вчасне та в повному обсязі поповнення фінансовими ресурсами усіх без винятку рівнів бюджетної системи країни не має шансів на існування без чітко сформованого та ефективного механізму податкового контролю. Впровадження та здійснення податкового контролю є складним процесом, який має регулювання не лише

відносно норм Податкового кодексу, а й іншими нормативно-правовими актами щодо моніторингу функціонування сфер певних відносин.

Від правильно налагодженого напряму ефективності організації контрольної роботи податкових органів залежить насамперед стан бюджету, що прямим чином впливає на економіку і рівень життя суспільства. Саме тому створення ефективної системи контролю за своєчасною та у повному обсязі сплатою податкових платежів до бюджету повинно входити до числа основних завдань соціально-економічної політики держави.

Для того, щоб більш чітко розуміти основну сутність податкового контролю необхідно розглянути історичний аспект його розвитку. Перш за все варто зазначити, що податковий контроль має нерозривний зв'язок з оподаткуванням, а саме його виникнення і розвиток залежали від становлення системи оподаткування. Так, у хронологічному розвитку податкового контролю дослідниця Ю.О. Соловйова [1] виділяє три етапи:

1. Період Київської Русі (IX – середина XIII ст.) та часи, коли більшість земель України входила до Великого князівства Литовського (з другої половини XIV ст.), Речі Посполитої (після підписання Люблінської унії Литви з Польщею у 1669 році). В цей період основним джерелом прибутків була данина, за одиницю обкладання якої виступав «дим», який визначався кількістю печей та труб у кожному домогосподарстві. Процедура збирання податей здійснювали або самі князі(полюддя), або ж данину привозили в Київ(повіз). Досить характерними для цього етапу є такі процеси:

- податковий контроль з'являється з появою обліку майна громадян чи самих громадян;
- роздрібненість усіх елементів здійснення податкового контролю в результаті недостатнього розвитку державного устрою та механізму державного управління;
- податки є безсистемними платежами, контроль за стягненням яких належить владі;

Отож, за такої умови періодизації, входження України до складу Великого князівства Литовського та Речі Посполитої особливих змін у здійсненні податкового контролю не принесло, залишилися збереженими традиційні форми оподаткування та податкового контролю, що діяли за часів Київської Русі.

2. Період Царювання Петра I, Катерини II (кінець XVII – XVIII ст.), реформи Столипіна (XIX ст.). З початком царювання Петра I запроваджується «управлінський» Сенат — вищий орган державного управління, який контролює сферу державних податків та витрат. Саме губернатор відтепер має право контролювати збір податків. Для цього етапу була характерною така систематика:

- централізація та посилення здійснення податкового контролю;
- регіональні та місцеві органи влади наділяються функціями, які дозволяють їм самостійно контролювати збирання регіональних та місцевих податків.

Також не можна залишити без уваги важливість проведених реформ П.Столипіна, що зумовлюють посилення централізації та жорсткості податкового контролю, хоча і були на той час досить-таки прогресивними.

3. Перехід до НЕПу (1922 р.) – 80-ті рр. ХХ ст. На цей час централізоване управління податками здійснював Народний комісаріат фінансів, який містив управління податків та державних прибутків. На місцях податковий контроль проводили фінансові інспектори, податкові комісії та фінансові агенти. Відзначалися такі характерні особливості періоду:

- посилення ролі органів, що мають право здійснювати податковий контроль на місцях (у 1925 р. Народним комісаріатом фінансів СРСР ухвалено Положення щодо зовнішнього податкового нагляду);

- виникнення нових форм та методів податкового контролю та вдосконалення наявних (у 1931 р. введення державної реєстрації – облік платників податків) [2, с. 74].

Отже, періодизація розвитку організаційних основ податкового контролю в Україні — це перш за все історія правильного функціонування централізації стягнення податків, становлення податкового суверенітету держави, якісне обґрунтування усіх законів та процесів, які мали вплив на формування контролюючих установ та структур, зокрема цілої системи оподаткування.

Література:

1. Соловйова Ю. О. Еволюція податкового контролю / Ю. О. Соловйова // Держава і право. – 2010. – № 48. – С. 281–286.

2. Ясько І.В. Принципи оподаткування. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки, 2015. № 824. С. 135.

УДК 343.2

Крисків Карина,

Здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Центральноукраїнський національний технічний університет

м. Кропивницький, Україна

Науковий керівник:

Магопець Олена, к.е.н., доц.,

завідувач кафедри аудиту, обліку та оподаткування

ПОНЯТТЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ЇЇ ПІДСТАВИ

Кримінальна відповідальність — це один з видів юридичної відповідальності. Вона є відповідальністю ретроспективною, тобто відповідною реакцією держави на вчинене в минулому порушення права. Її можна визначити як право держави обмежувати права і свободи людини. Кримінальна відповідальність характеризується тим, що:

- органи правосуддя мають визнати особу винною у вчиненні злочину, як наслідок — цю особу примушують виконувати негативну правову роль у суспільстві та державі;
- державна оцінка вчиненого злочину має вираження в осуді злочинця та його діяння в обвинувальному вирокі суду;
- вид і міра обмежень особистого (наприклад, позбавлення волі), майнового (наприклад, стягнення штрафу) або іншого характеру (наприклад, позбавлення права обіймати певні посади) обирається за встановленими межами відповідальності за вчинений злочин;
- особа відповідає лише за реальне вчинення злочину, за який встановлена відповідальність у кримінальному законі.

З урахуванням викладеного, кримінальна відповідальність — це особлива правова роль особи (власне її обов'язок) при вчиненні злочину, отримати державний осуд, а також обмеженнями особистого, майнового чи іншого характеру, що визначається обвинувальним вирокі суду [4].

Основним змістом кримінальної відповідальності як кримінально-правових відносин є права та обов'язки їх суб'єктів, що кореспондують між собою. В загальних рисах ці права та обов'язки включають:

- а) право держави в особі суду констатувати факт вчинення особою злочину і тим самим піддати її державному осуду (назвати особу злочинцем);
- б) право держави вживати до особи у передбачених законом випадках конкретних кримінально-правових заходів;
- в) обов'язок особи, що вчинила злочин, сприйняти державний осуд; у передбачених кримінальним законодавством випадках піддатися конкретним кримінально-правовим заходам;
- г) право особи (і відповідно, обов'язок держави) забезпечити дотримання всіх положень кримінального закону при її засудженні та покладанні на неї конкретних кримінально-правових заходів.

Враховуючи викладене, кримінальну відповідальність можна визначити як форму реалізації охоронних кримінально-правових відносин, пов'язаних із вчиненням злочину, яка завжди полягає у державному осуді злочинця, що здійснюється судом в обвинувальному вирокі, і, як правило, втілюється в застосуванні до нього конкретних заходів кримінально-правового впливу.

Форми кримінальної відповідальності. Відповідно до чинного кримінального законодавства України та виходячи з викладеної вище сутності кримінальної відповідальності, за цією підставою можна виділити такі її форми:

- покарання;
- звільнення від покарання;
- умовне незастосування покарання[5].

Суспільство і держава виходять з того, що злочинець як особа наділений свідомістю і волею, повинен бути здатний співвідносити свою поведінку з кримінально-правовими заборонами, і лише тому може підлягати кримінальній відповідальності за їх невиконання. Однак, щоб обґрунтувати етичний докір такій особі, необхідно переконатися, що вона мала реальну можливість не

порушувати кримінально-правову заборону. У зв'язку з цим слід з'ясувати, в якій мірі взагалі людина вільна у виборі своєї поведінки, зокрема в тому, щоб утриматися від вчинення злочину або вчинити його. Іноді вважають (механістичний детермінізм, фаталізм), що людина подібна до машини, котра лише адекватно реагує на зовнішні і внутрішні подразники. Тому кожний вчинок людини, в тому числі і злочин, неминучий, бо він вже визначений наперед усіма попередніми подіями, які мали місце в житті цієї людини. В такому разі людина — раб обставин, вона позбавлена можливості вільного волевиявлення, отже, вільного вибору своєї поведінки, яка вже фатально визначена наперед. Виявлення злочинної волі у вчиненому злочині є лише подобою свободи, так званою уявною свободою, а якщо це так, то моральна оцінка вчиненого неможлива. Тому обґрунтування кримінальної відповідальності фаталісти вбачають не стільки в засудженні злочинної волі, скільки в об'єктивній шкідливості злочину для суспільства.

Протилежний погляд (індетермінізм) зводиться до того, що єдиною причиною вчинення особою злочину є її абсолютна, нічим не обмежена вільна воля. Злочинна поведінка людини визначається злою волею, яка існує незалежно від будь-яких обставин, в тому числі від її розуму, совісті. Тільки вільна воля обирає, як поводитися людині за даних обставин. Тому обґрунтування засудження особи за вчинений злочин міститься в докорі цій злій вільній волі злочинця.

Проте перевагу має погляд (діалектичний детермінізм), відповідно до якого людина, перед якою постає вибір вчинити злочин або відмовитися від нього, є залежною як від зовнішніх обставин, так і від власного розуму, совісті, переконань, уподобань потреб, інтересів та ін. При цьому навряд чи буде вірним твердження, що тільки зовнішні обставини або тільки внутрішній стан особи відповідним чином визначають її поведінку. Злочин, який вчинила людина, виявляється причинно пов'язаним як з її свідомістю, так і з об'єктивною дійсністю, яка її оточує. Зовнішні обставини, дійсно, впливають на поведінку особи, але лише переламуючись через її внутрішні психічні настанови, свідомість, саме розум, совість, переконання тощо підказують людині, як поводитися за даних конкретних обставин. Однак підстава для етичного і правового засудження злочину і особи, що його вчинила, буде лише в тому разі, якщо ця особа мала об'єктивну можливість вибирати із варіантів поведінки (хоча б двох), що мають місце, незлочинний спосіб досягнення своєї мети [3].

Таким чином, наявність відносної свободи вибору поведінки (міра свободи) і є етичним обґрунтуванням кримінальної відповідальності даної особи за вибраний нею злочинний варіант поведінки. В такому разі кримінальна відповідальність здатна виступати засобом впливу на свідомість і волю людей і тим чинником, який в майбутньому детермінує їх поведінку. Отже, якщо особа свідомо вибирає злочинний варіант поведінки, хоча має можливість діяти інакше, то це і обґрунтовує можливість і необхідність з боку держави застосувати до неї міри кримінальної відповідальності, що мають за мету кару, а також попередження вчинення злочинів з боку як даної особи, так і інших осіб [2, с. 126].

Згідно з ч. 1 ст. 3 КК “кримінальній відповідальності і покаранні підлягає лише особа, винна у вчиненні злочину, тобто така, що умисно або з необережності вчинила передбачене кримінальним законом суспільно небезпечне діяння”. У цьому положенні закону міститься відповідь на питання, за що і з яких підстав особа підлягає кримінальній відповідальності. Очевидно, що вона підлягає кримінальній відповідальності за таке діяння, яке має ознаки злочину, передбаченого кримінальним законом. Тому і говорять, що підставою кримінальної відповідальності є встановлення в діях особи складу злочину. Або, інакше кажучи, склад злочину — це єдина підстава кримінальної відповідальності.

Кримінальна відповідальність, як вже зазначалося, є реакцією держави на злочин, що вчинила особа. Така реакція знаходить своє відбиття у певному правозастосувальному акті органу держави, а саме — в обвинувальному вирокі суду. У зв’язку з цим розрізняють матеріальну і процесуальну підставу кримінальної відповідальності. Матеріальною підставою є склад злочину, а процесуальною — обвинувальний вирок суду[3].

Література:

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. (дата звернення: 19.03.2021).
2. Воробей П.А. Теорія і практика кримінально-правового ставлення у вину. К., 1996.
3. Кримінальна відповідальність URL: https://ua-referat.com/%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0_%D0%92%D1%96%D0%B4%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C (дата звернення: 31.03.2021).
4. Кримінальна відповідальність та її підстави. Поняття кримінальної відповідальності URL: http://adhdportal.com/book_2723_chapter_2223._Krimnalna_vdpovdalnst_ta_i_pdstavi._Ponjattjakrimnalno_vdpovdalnost.html (дата звернення: 30.03.2021).
5. Кримінальна відповідальність, її поняття й підстави URL: http://p-for.com/book_238_glava_9_Pitannja_5_Krim%D1%96nalna_v%D1%96dpov.html (дата звернення: 31.03.2021).

Курашвили Саломе,
пятый уровень образования, бухгалтерская профессиональная
образовательная программа, «Грузинская бизнес-академия – SBA»
г. Тбилиси, Грузия
Научный руководитель:
Дареджан Кваташидзе,
руководитель программы бухгалтерского учета

РОЛЬ ДУАЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ В РАЗВИТИИ ПРОФЕССИИ БУХГАЛТЕРА

Сегодня в Грузии приоритетны образование и наука. Как известно, в 90-х годах прошлого века социально-экономический кризис задел и сферу образования. Фактически разрушилась вся система образования, финансирование которой было сокращено, развалилась инфраструктура, устарели учебные программы и, что самое главное, утрачена была мотивация педагогов. После приобретения независимости наша страна сделала серьезные шаги на пути евроинтеграции. Государство провело реформы в сфере образования. Реформа системы образования основывалась на тех принципах, что стратегической целью современного развитого мира должно быть создание основанной на знаниях экономики.

Успехи Грузии во включении в процесс европейской интеграции во многом зависят от эффективности сферы образования, так как именно эта система должна обеспечить воспитание ответственных и владеющих демократическими ценностями граждан, а также подготовку кадров, соответствующих потребностям рынка труда.

Существующие проблемы в системе профессионального образования породили необходимость совершенствования системы профессиональных квалификаций. В 2005 году правительство Грузии своим постановлением утвердило «Концепцию профессионального образования». С 2007 года в Грузии началась реформа системы профессионального образования. Здесь же нужно отметить, что в 20 веке основной формой государственного образования считались профессионально-технические училища. Несмотря на предлагавшееся участникам множество профессий, в советский период эти учебные заведения считались непопулярными.

Сегодня большинство новых учебных программ направлено на предпринимательское образование, получение знаний, необходимых для начала собственного бизнеса, поддержки практического обучения студентов, предоставление возможностей овладения профессиональными знаниями и компетенциями в реальной рабочей обстановке.

В Грузии выполняется ряд проектов по реформированию и развитию сектора профессионального обучения при помощи различных международных доноров. Многие инициативы, направленные на реорганизацию системы

профессионального образования, предусматривают опыт таких стран, как Германия, Швейцария, Норвегия, Дания, Франция и т.д.

Государство должно быть больше заинтересовано в подготовке кадров. Для экономического развития и в целом прогресса важно наличие людских ресурсов. В профессиональном образовании одним из важнейших факторов является соответствие потребностям рынка труда. В международной практике существуют механизмы, при помощи которых документы, регулирующие процесс обучения, согласуются с интересами работодателей. Необходимо адаптировать эти механизмы к грузинской реальности с учетом международного опыта.

Сегодня считается, что одной из форм профессионального обучения является так называемое дуальное профессиональное обучение, которое хорошо апробировано и успешно применяется в Германии. Там количество малых и средних производств составляет 97 % всей промышленности. Большинство занятых в этих производствах являются участниками дуального обучения. Основной смысл дуального обучения в том, что студент получает не только теоретические знания, но и овладевает практическим опытом, да еще и непосредственно в рабочей обстановке. Дуальное обучение в Германии проникло почти во все сферы бизнеса. Следует отметить, что страны, перенявшие от Германии этот метод обучения, легче преодолели экономический кризис.

На сегодняшний день в Грузии хорошо изучен дуальный принцип обучения и проводится большая работа по внедрению этой модели. Создаются программы дуального профессионального обучения. Существует много секторов, но среди них должно быть приоритетным бухгалтерское дело, так как без бухгалтерского делопроизводства невозможно функционирование любого производства либо организации. Исходя из этого, на рынке достаточно высокая потребность в данной профессии. Несмотря на это, имеется дефицит соответствующих кадров с формальным образованием, так как единственный путь получения такого образования – программы профессионального образования, являющиеся сегодня непопулярными. При этом ежегодное количество выпускников таких курсов не удовлетворяет потребностей рынка. Кроме того, практика показала, что большинство выпускников других программ прошлых лет не трудоустроилось. В то же время, применение дуального обучения принесло наилучшие результаты, так как большинство студентов уже в процессе обучения трудоустроилось в достаточно крупных аудиторских компаниях. Этот показатель вырос бы еще больше, если бы частные предприятия заинтересовались и активно включились в процесс этого профессионального образования.

В Грузии дуальная программа бухгалтерского дела осуществляется только SBA- грузинской бизнес-академией. Первый выпуск дуальной программы состоялся в этом году. Выпускники были наняты на должности бухгалтеров в тех же предприятиях, где проходили практическое обучение и рабочую деятельность. Во время дуального обучения студенты, уже прошедшие основной теоретический материал, работали под руководством

бухгалтера организации в качестве помощников бухгалтера. Студенты исполняли свои обязанности с использованием компьютерной бухгалтерской программы. Их деятельность проводилась в соответствии с учебной программой, которая была составлена совместно с представителями учебного заведения и организации-участника дуального обучения (партнера). Проводились рабочие записи, которые затем были предъявлены при заключительной оценке вместе с презентацией. Выявленные при работе с пилотной группой недостатки предусмотрены при составлении учебной программы второй группы. В настоящее время проводится подготовка второй группы. Желательно, чтобы и другие профессиональные учебные заведения разделили эту практику и предоставили молодежи возможность трудоустройства. Это будет способствовать экономическому росту в стране.

В начале бухгалтерской деятельности на рынке труда важным условием является опыт работы, во время дуального обучения студент получает этот опыт на том предприятии, где он проходит обучение и деятельность, а по завершении этого процесса его преимуществом является полученный двухлетний трудовой стаж.

Бухгалтерский учет, финансовый либо управленческий, на протяжении веков развивался вместе с развитием человеческого общества. Сегодня специальность бухгалтерского учета достаточно престижна в мире, в том числе и в Грузии, и изучается по международным стандартам. По окончании учебного курса окончившие его знакомы с практическим применением международных стандартов, которыми руководствуются все передовые страны мира. Желательно, чтобы и государство, и частный сектор поощряли талантливых и знающих выпускников, овладевших профессией бухгалтера, в их трудоустройстве и развитии для будущего благополучия.

Литература:

1. Иа Гигиберия. Роль и значение профессионального образования в развитии экономики и бизнеса, Грузинский университет Святого Андрея Первозванного Грузинского Патриархата, Тбилиси, 2018.
2. Хорава А., Кваташидзе Н., Сресели Н., Гогриджиани З., Бухгалтерия, Издательский дом «Меридиан», Тбилиси, 2017.
3. <http://mastsavlebeli.ge/?p=11851>
4. <http://intermedia.ge/სტატია/42921-დუალური-პროფესიული-განათლება-და-მისი-დანერგვის-პერსპექტივები-საქართველ/19/user:ლიზა%20მეტრეველი:show:channel>
5. <https://psd-tvet.de/wp/wp-content/uploads/Dual-TVET-Flyer.pdf>

Кушнірєва Анна,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Смірнова Ірина, к.е.н., доц.,
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

Розвиток ринкових відносин висуває нові вимоги до підвищення ефективності управління на сільськогосподарських підприємствах (в тому числі і фермерських господарствах), що зумовлює посилення ролі управлінського обліку.

Дослідження особливостей діяльності сільськогосподарських підприємств України дозволило зробити висновок, що вони характерні для систем менеджменту, економіки, технології та організації діяльності. При цьому ряд моментів визначають побудову безпосередньо обліку. Найбільш істотними серед них є: використання у виробничому процесі біологічних активів; наявність звітності про собівартість валової і товарної продукції; наявність великої кількості статей витрат, які вважаються прямими; нерівномірність проведення витрат протягом виробничого періоду; наявність особливої групи витрат, які можна віднести до умовно-змінних. Саме ці фактори і мають бути враховані при побудові системи управлінського обліку.

Організація системи управлінського обліку передбачає сукупність принципів і елементів побудови облікового процесу з метою своєчасного отримання достовірної інформації про виробничу, фінансову та інвестиційну діяльність підприємства, здійснення контролю за господарськими процесами та прийняття управлінських рішень.

Для забезпечення раціональної організації управлінського обліку на сільськогосподарських підприємствах необхідно визначити підходи не стільки в концептуальному плані, скільки в поступовому, взаємопов'язаному та обґрунтованому втіленні ідеї його управлінської орієнтації в практичну діяльність.

Побудова ефективного управлінського обліку на сільськогосподарському підприємстві, перш за все, передбачає попередній аналіз його діяльності з метою розробки рекомендацій і здійснення конкретних заходів щодо удосконалення окремих процесів, сегментів та діяльності підприємства в цілому. Крім того впровадження системи управлінського обліку передбачає поділ обов'язків між фінансовою та управлінською бухгалтерією, виділення центрів відповідальності, розподіл повноважень між відповідальними особами,

формування облікової політики для цілей управлінського обліку і форм управлінської звітності.

Крім видання облікової управлінської політики, затвердження робочого плану рахунків, форм первинних облікових документів, методів оцінки активів і зобов'язань, правил документообігу, потрібно створити пакет стандартів управлінського обліку конкретного підприємства. Також необхідно затвердити порядок документообігу в системі управлінського обліку. У сукупності ці документи дозволять впровадити облікову управлінську політику.

Завдання, які вирішуються за допомогою управлінського обліку, впливають на його організацію. Важелі мотивації в поєднанні з бюджетуванням переростають в систему контролінгу, що є важливим інструментом ефективного управління діяльністю сільськогосподарського підприємства. На підприємстві облікова політика фінансового і управлінського обліку повинні бути узгодженими і мати однаковий рівень регламентації.

Одним із основних об'єктів обліку на сільськогосподарських підприємствах є витрати. Ними у більшій мірі, ніж доходами можуть і повинні управляти керівники підприємства на всіх його рівнях. Наскільки ефективно використовуються ресурси підприємства в значній мірі залежить від знання, вміння та професійності конкретних керівників, від наявності та доступності всієї інформації, необхідної для прийняття ними відповідних рішень. На сьогодні найбільш економічним підходом до побудови системи обліку витрат вважається підхід, за якого виділяються типові управлінські завдання.

Ще одним важливим елементом управлінського обліку є наявність довідника номенклатури, який визначається особливостями діяльності сільськогосподарського підприємства. Найчастіше на сільськогосподарських підприємствах номенклатурним видом є сільськогосподарська продукція або замовлення. Номенклатурна одиниця – це продукція, собівартість якої необхідно калькулювати, а також порівнювати отримані доходи і понесені витрати. Для зручності, сільськогосподарську продукцію можна об'єднувати в групи, враховуючи її ознаки і доцільність для прийняття управлінських рішень.

Розробляючи довідники статей витрат і доходів важливо грамотно сформувати їх структуру, а також навести повні характеристики складу кожної статті. Також при впровадженні системи управлінського обліку потрібно зважено підійти до розробки довідників центрів відповідальності витрат, доходів, прибутку, інвестицій. При цьому необхідно визначитися з об'ємом інформації, так як, з одного боку, зайва деталізація ускладнить облікові функції, а з іншого – недостатність деталізації не дозволить контролювати діяльність того чи іншого центру.

Будуючи систему управлінського обліку, впроваджуючи і розвиваючи її, важливо чітко визначити показники діяльності сільськогосподарського підприємства, що відображаються в звітності, знайти оптимальне співвідношення між максимально можливою глибиною аналітики і витратами на її облік. Все це дозволить керівництву підприємства приймати ефективні управлінські рішення, базуючись на досконалій системі інформаційного забезпечення. Крім того за допомогою правильного ведення управлінського

обліку керівники сільськогосподарських підприємств мають можливість мінімізувати витрати на виробництво продукції й одержати максимально можливий рівень рентабельності або норми прибутку.

УДК 657.378.124

Лисенко Людмила,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Національний авіаційний університет
м. Київ, Україна
Науковий керівник:
Побережна Заріна, к.е.н., доц.,
доцент кафедри економіки та бізнес технологій

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЇ «ЕКОНОМІЧНОГО КЛІМАТОЛОГА» В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

В умовах нестабільного економічного середовища особливого значення набуває можливість передбачення та прогнозу розвитку економічної ситуації, яка потрібна як підприємцям, інвесторам, брокерам, так і простим громадянам, що дасть можливість вирішити як вчинити із заощадженнями. Саме тому актуальності набуває розвиток професії «економічного кліматолога» в сучасних умовах господарювання.

Експерт, який займається аналізом впливу економічного середовища на підприємство володіє знаннями як використовувати політику, щоб вплинути на фінансову і соціальну сферу в своїй країні. Також які методи можна застосувати для корекції економічної ситуації, при високих показниках державного боргу і дефіциту бюджету, здатний передбачити, які реформи або бездіяльність позначаються на державному мікрокліматі. Такого експерта називають - «економічним кліматологом» [1].

Особливістю професії «економічного кліматолога» заключається в прогнозах, які можуть знадобитися як державним органам, так і приватному бізнесу, венчурним фондам, фахівцям в області фінансів, брокерам, представникам ділової преси, тобто всім суб'єктам господарювання які пов'язані з обігом грошей.

Інструменти економічної кліматології дозволяють оцінити інфляцію і дефляцію, рівень податків і обсяг субсидій, плюси і мінуси фіскальної політики та реформ, визначити небезпечний обсяг державного боргу. В економічній системі все взаємопов'язано, тому економічний кліматолог може визначити, що впливає на рівень ВВП, від чого залежить курс валют та відношення національної валюти до курсу долара.

До завдань професії «економічного кліматолога» входить складання списку практичних інструментів, прогноз падіння або зростання ринку, поради

щодо того, як поводитися під час кризи. Створити необхідну картину фахівця в цьому випадку допомагає інформація про стан економіки і рівні дефіциту.

В більшості розвинених країн в основі економічних рішень, які приймає уряд, не завжди лежать суто економічні мотиви. Часом рішення тут виявляються недалекоглядними: наприклад, фінансову політику влада нерідко використовує для досягнення успіху на виборах або в якості засобу боротьби на фінансовому ринку. Саме тому, однією із функцій професії «економічного кліматолога» є виявлення недоліків фінансової політики та прорахування наслідків від неефективних дій влади [2].

Звичайно, економічна кліматологія є досить ризикованою професією: ціна помилки експерта в цій області висока, так що до всіх своїх рішень він повинен відноситись зважено та аналізуючи всі за і проти. І все ж правильно обрана стратегія або прогноз в цій сфері здатні багато чого змінити на краще - як для окремого підприємства, так і для економіки країни в цілому.

Література:

1. Основи економічного аналізу : навч.-метод. посібник / В. М. Микитюк, Т. М. Паламарчук, О. П. Русак [та ін.]; за ред. В. М. Микитюка. Житомир: Рута, 2018. 440 с.
2. Пашута М. Т. Прогнозування та програмування економічного і соціального розвитку : навч. посіб. К. : Центр навч. літ-ри, 2005. 408 с.

УДК 65:330

Лихоліт Ольга,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Лисенко Алла, к.е.н., доц.,
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ НА МАЛОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Ефективність ухвалених рішень та результати фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання значною мірою залежать від організації економічного аналізу, зважаючи на його місце та роль в системі управління. Проте на малих підприємствах сучасні елементи теорії, методології та організації аналізу практично не застосовуються, оскільки вирішенням важливих організаційних та економіко-аналітичних питань займається виключно керівник, який не завжди має економічну освіту та відповідний досвід. Натомість основні акценти зміщуються на забезпечення ведення обліку, складання звітності та запровадження схем мінімізації податкових платежів.

Результативність аналітичної роботи значною мірою залежить від того, наскільки ретельно продуманим та налагодженим є процес її організації. Під

організацією економічного аналізу діяльності підприємства Л.Я. Шевченко пропонує розуміти «систему заходів комплексного і системного дослідження всіх або окремих сторін діяльності (бізнес-процесів) і структурних підрозділів (бізнес-одиниць), яке передбачає поєднання в часі та просторі процесу використання технічних засобів, інформаційного і методичного забезпечення та виконавців аналітичної роботи з метою отримання аналітичної інформації» [3, с. 772].

Організація економічного аналізу на малих підприємствах має певні особливості, пов'язані зі специфікою діяльності таких суб'єктів господарювання:

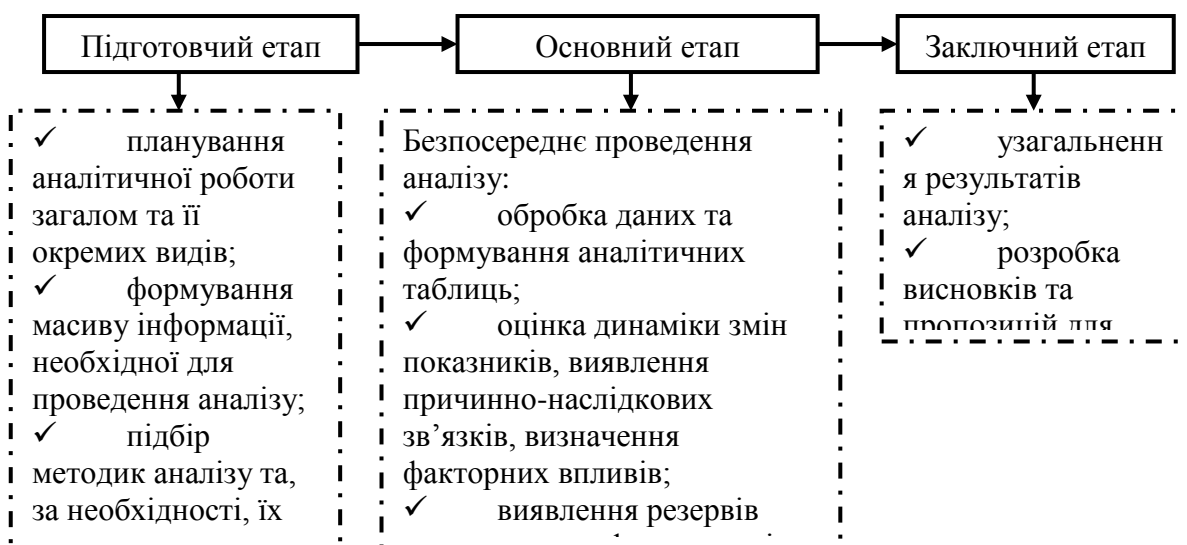
- відсутність економічних підрозділів внаслідок недоцільності їх виокремлення при незначних масштабах діяльності обмежує можливості системи внутрішнього контролю, а якість економіко-аналітичних робіт залежить виключно від вміння та знань обмеженого кола відповідальних осіб;

- порівняно невеликі обсяги та незначна диверсифікованість діяльності здійснюють вплив на формування значно меншого масиву економічної інформації порівняно з середнім за розміром та великим підприємством;

- можливість застосовувати спрощену систему оподаткування, обліку та звітності передбачає необхідність коригування традиційних методик, передусім, на етапах проведення фінансового аналізу.

Аналіз фінансово-господарської діяльності малого підприємства може проводити керівник (за наявності у нього відповідних економічних знань та досвіду), бухгалтер (за дорученням керівника), або найманий економіст-аналітик. Вважаємо за доцільне рекомендувати власнику використання послуг професійного аналітика як кваліфікованого фахівця та незаінтересованої у позитивному висвітленні різних аспектів діяльності підприємства особи.

З урахуванням викладеного вище, у процесі організації економічного аналізу на малому підприємстві доцільно передбачати наступні етапи та види робіт (рис. 1):

Рисунок 1 – Етапи проведення аналізу на малому підприємстві

Джерело: розробка автора

На підготовчому етапі потрібно визначити мету, об'єкти, завдання аналізу, переглянути результати попередньо проведеного аналізу, розробити графік виконання аналітичних робіт та встановити часові терміни проведення конкретних видів робіт, визначитися з джерелами інформації та сформувати масив вхідних даних, перевірити їх на предмет достовірності, підібрати методики дослідження та, за необхідності, відкоригувати їх з урахуванням особливостей використання на конкретному підприємстві.

У межах основного етапу безпосередньо проводиться аналіз: здійснюється зіставлення показників за оцінкою, структурою, принципами побудови і т.ін., проводиться статистична обробка інформації, формуються таблиці, оцінюється динаміка змін показників, виявляються причинно-наслідкові зв'язки, визначаються факторні впливи із застосуванням способів детермінованого та стохастичного факторного аналізу, розраховуються невикористані резерви.

У процесі дослідження впливу факторів на формування та оцінку динаміки змін основних результативних показників діяльності малих підприємств на етапі експрес-аналізу доцільно використовувати запропоновані А.М. Лисенко десять базових детермінованих факторних моделей, а також розроблену для роботи з такими моделями методику факторного аналізу [1, с. 120-121]. При проведенні поглибленого аналізу детерміновані факторні моделі доцільно доповнити стохастичними, проте силами виключно керівника та бухгалтера якісно провести складне економіко-математичне дослідження навряд чи вдасться.

Важливе значення та деякі особливості на малому підприємстві має організація фінансового аналізу. Так, значна кількість малих підприємств застосовує спрощену форму оподаткування, обліку та звітності. З метою оцінки фінансового стану за спрощеною фінансовою звітністю, складеною з використанням норм Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність», затвердженого Наказом Міністерства фінансів України № 39 від 25.02.2000 р. (у редакції Наказу Міністерства фінансів України № 25 від 24.01.2011 р., зі змінами та доповненнями), слід застосовувати відповідну послідовність проведення аналізу [2, с. 120] та систему показників, розроблену на основі інформації, яка передусім представлена у формах № 1-м «Баланс» та № 2-м «Звіт про фінансові результати» [2, с. 122-123].

На заключному етапі узагальнюються результати, формулюються висновки та пропозиції щодо прийняття ефективних рішень за результатами аналізу, відповідно до його цілей та завдань.

Поетапна регламентація економічного аналізу забезпечує дієвий поточний контроль за якістю аналітичних робіт та дотриманням термінів їх виконання. Водночас, подальшого розвитку потребують теоретико-методологічні аспекти функціонування економічного аналізу в автоматизованому інформаційному середовищі, адже використання комп'ютерних технологій у процесі аналізу дозволить застосовувати

прогностичні підходи в управлінні. Залучення на умовах періодичної зайнятості фахівця-аналітика забезпечить підвищення ефективності функціонування малого підприємства, а отже й нарощування у подальшому масштабів діяльності, перевищення темпів зростання важливих результативних показників над темпами зростання величини податкових платежів, що сприятиме оптимізації рівня податкового навантаження на суб'єкт господарювання.

Література:

1.Лисенко А.М. Детермінований факторний аналіз у дослідженні фінансово-господарської діяльності малого підприємства : методичний аспект. *Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво»*. 2020. № 3 (114). Ч. 2. С. 116-122. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2020/3_2020/3_2_2020/21.pdf. (дата звернення: 02.04.2021).

2.Лисенко А.М. Складові елементи методики аналізу фінансової звітності малого підприємства. *Вчені записки ТНУ ім. Вернадського. Серія «Економіка і управління»*. 2020. Т. 31 (70). № 4. С. 119-125. URL: http://www.econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/31_70_4/31_70_4_2/21.pdf. (дата звернення: 02.04.2021).

3.Шевченко Л.Я. Організаційно-методичне забезпечення аналізу ресурсного потенціалу корпорацій. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. Вип. 6 (17). 2018. С. 771-778. URL: http://elibrary.donnuet.edu.ua/1496/1/Shevchenko_article_17_2018.pdf. (дата звернення: 02.04.2021).

УДК 330.34

Лісовець Яна,

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальність 072 “Фінанси, банківська справа та страхування”

Центральноукраїнський національний технічний університет

м. Кропивницький, Україна

Науковий керівник:

Іщенко Ніна, к.е.н., доц.,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Однією з найважливіших умов забезпечення конкурентоспроможності підприємств є інноваційний розвиток, що сприяє зміцненню позицій на світовому ринку та структурним змінам в економіці. Інноваційна діяльність є однією з основних складових процесу забезпечення успішного функціонування підприємств. Тому сучасні економічні умови вимагають інтенсивної інноваційної діяльності, ефективної організації досліджень та розробок, нововведень, зниження інноваційних ризиків, стратегічного управління в інноваційній діяльності кожного підприємства.

Метою дослідження є висвітлення особливостей інноваційного розвитку підприємств в Україні.

Інноваційна активність підприємств вважається дієвим способом підвищення конкурентоспроможності вітчизняних виробників, створення

продукції, яка буде експортно-орієнтована. Проаналізуємо тенденції інноваційної діяльності промислових підприємств в Україні (табл.1).

Таблиця 1 - Основні показники інноваційної діяльності промислових підприємств в Україні*

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Кількість інноваційно-активних промислових підприємств, одиниць.	759	777	782
Частка кількості інноваційно-активних підприємств у загальній кількості промислових підприємств, %	16,2	16,4	15,8
Витрати на інновації промислових підприємств, млн. грн.	9117,5	12180,1	14220,9
Кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації, одиниць.	672	739	687
Частка кількості промислових підприємств, що впроваджували інновації у загальній кількості промислових підприємств, %	14,3	15,6	13,8
Кількість упроваджених у виробництво нових технологічних процесів промисловими підприємствами, одиниць.	1831	2002	2318
Кількість упровадженої інноваційної продукції промисловими підприємствами, одиниць.	2387	3843	2148

* Джерело: складено автором на основі [2].

Кількість інноваційно-активних промислових підприємств протягом 2017-2019 років збільшилася лише на 23 одиниці, а їх питома вага зменшилася на 0,4 %, це свідчить, що за останні роки впровадження інновацій на промислових підприємствах відбувається дуже повільно. У 2019 р. 782 підприємства здійснювали інноваційну діяльність у промисловості. При цьому частка кількості промислових підприємств, що впроваджували інновації у загальній кількості промислових підприємств становила 13,8 %.

Витрати на інновації у 2019 р. порівняно з 2017 р. збільшилися на 5103,4 млн. грн. і склали 14220,9 млн. грн.

Кількість упроваджених у виробництво нових технологічних процесів промисловими підприємствами протягом 2017-2019 років зросла із 1831 до 2318 одиниць, а кількість впроваджених інноваційних видів продукції значно зменшилася (із 2387 в 2017 р. до 2148 в 2019 р.).

Таким чином, тенденції інноваційної діяльності підприємств протягом 2017-2019 років засвідчують про наявність значних проблем та низький рівень розвитку інноваційної діяльності в Україні, що, в свою чергу, негативно відображається на конкурентоздатності продукції та розвитку економіки в цілому.

Отже, для розвитку інноваційної діяльності в Україні необхідно [3]:

- створення сприятливого нормативно-правового поля для суб'єктів господарювання, що провадять інноваційну діяльність;
- розвиток інноваційної інфраструктури, методично-консалтингове забезпечення, розширення зв'язків вітчизняних науковців і винахідників з іноземними підприємствами;

- підвищення рівня спроможності, що реалізується як шляхом культурно-просвітницької діяльності, підвищення інноваційної культури, так і через освітню діяльність, спрямовану на забезпечення успішної кар'єри молоді після завершення навчання у закладах вищої освіти за одним з обраних напрямів: започаткування власної справи, робота на підприємстві, що відповідає сучасному технологічному рівню, або наукова робота;

- запровадження рейтингів або інших інструментів оцінки надійності партнерів;

- надання на конкурентних засадах державної підтримки підприємствам, що проводять наукові дослідження;

- утворення мережі конкурентоспроможних інноваційних підприємств (організацій) для співробітництва з міжнародними високотехнологічними компаніями (транснаціональних корпорацій), а також участі в міжнародних кластерах інноваційних компаній, що виробляють інноваційну продукцію чи здійснюють наукові дослідження і науково-технічні (експериментальні) розробки;

- сприяння створенню кластерів, які об'єднують промислові підприємства із закладами професійної (професійно-технічної) освіти, що готуватимуть фахівців для роботи на підприємствах, та з науковими установами і закладами вищої освіти, що здійснюють науково-методичне забезпечення впровадження новацій, а також надання їм підтримки на місцевому рівні, зокрема шляхом поширення успішного досвіду;

- сприяння створенню інноваційної інфраструктури, яка надаватиме юридичний супровід і різні види консультаційних послуг як авторам новацій, так і бізнесу, зокрема щодо оцінки технологічного рівня науково-технічних (експериментальних) розробок та їх економічної ефективності;

- запровадження механізму підтримки підприємств у разі впровадження ними новітніх технологій, застосування більш високого рівня стандартизації продукції, що виробляється;

- налагодження комунікацій та створення консорціумів, які об'єднують заклади вищої освіти, наукові установи і підприємства, проведення інвентаризації технологічних рішень (їх рівня і готовності до впровадження), розроблених закладами вищої освіти та науковими установами, а також підприємств, здатних виробляти конкурентоздатну продукцію на основі цих технологічних рішень.

Література:

1. Ілляшенко С. М., Біловодська О. М. Управління інноваційним розвитком промислових підприємств : монографія. Суми : Університетська книга, 2010. 281 с.

2. Наукова та інноваційна діяльність України, 2019 рік. Статистичний збірник. Київ : Державна служба статистики України, 2020. URL: [http:// www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua) (дата звернення: 02.04.2021).

3. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року : схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-p#Text> (дата звернення: 02.04.2021).

Магонець Михайло,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м.Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Решетов Валерій, к.е.н., доц.,
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ЙОГО СОЦІАЛЬНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ

Як зазначається в науковій літературі, в сучасних умовах податкова система виступає одним з найважливіших соціальних інститутів, процес розвитку якого обумовлює не лише загальноекономічні показники розвитку національної економіки, але й соціальні показники суспільного добробуту [1, С. 64]. Податки – це одна з форм фінансових відносин, які забезпечують розподіл та перерозподіл доходу між різними соціальними групами населення відповідно до економічних і соціальних завдань держави [2, С. 114]. З метою визначення основних напрямів підвищення ефективності оподаткування в контексті його соціальної спрямованості слід, насамперед, здійснити класифікацію податків виходячи із:

- 1) способу впливу податків на добробут населення;
- 2) соціального результату впливу податків на добробут населення;
- 3) спрямованості соціального впливу.

За способом впливу на добробут населення можна виділити наступні види податків: податки, які мають безпосередній вплив на добробут населення; податки, які мають опосередкований вплив на добробут населення; соціально нейтральні податки.

До податків, які мають безпосередній вплив на добробут населення відносяться ті податки, які передбачають вилучення частини доходів населення. Насамперед, це ПДФО, оскільки даний податок впливає на диференціацію в суспільстві за рівнем доходів, передбачає ряд податкових пільг і знижок для різних соціальних груп населення.

До податків, які мають опосередкований вплив на добробут населення належать податки, які стимулюють певні дії підприємств і організацій, або сприяють розвитку соціально-культурної сфери в цілому, що в свою чергу впливає на добробут різних груп населення в суспільстві. Тобто такі податки здійснюють опосередкований вплив через регулювання певних соціальних процесів у суспільстві. До таких податків відносяться ПДВ і акцизний податок. Це зумовлено тим, що дані податки перекладаючись на населення, як на кінцевих споживачів, впливають на споживчу поведінку населення і доступність соціально значимих товарів.

Крім того, до цієї групи податків можна також віднести податок на прибуток, що зумовлено можливістю використання пільг, які мають соціальне значення. Так, доходи організацій інвалідів і виплати інвалідам звільняються від сплати податку на прибуток (при дотриманні і виконанні певних умов).

До соціально нейтральних податків відносяться податки, які практично не впливають на добробут в суспільстві. До таких податків можна віднести ресурсні та рентні платежі. Вплив таких податків на добробут мають найменшу значимість у порівнянні з податками, які віднесені до інших категорій.

За соціальними результатами впливу податків на добробут населення можна виділити наступні види податків: податки, які здійснюють соціально-позитивний вплив; податки, які здійснюють соціально-негативний вплив; соціально нейтральні податки.

Слід зазначити, що в даному випадку в рамках одного і того ж податку можуть бути передбачені різні за результатами впливу норми. Дана класифікація фактично відноситься не стільки до податків, скільки до окремих правил, які встановлені відносно того чи іншого податку.

Так, щодо ПДФО – відсутність прогресивного оподаткування можна вважати соціально-негативним впливом в умовах посилення соціального розшарування в суспільстві. У той же час, наявність податкової соціальної пільги та можливість вилучення певних доходів з об'єкту оподаткування, мають соціально-позитивну спрямованість.

Аналогічним чином застосування ПДВ для товарів першої необхідності здійснює соціально-негативний вплив, оскільки такі товари стають менш доступними для населення за рахунок збільшення ціни на них, в той час, як введення акцизного податку на алкоголь має соціально-позитивний вплив, оскільки збільшення ціни на даний продукт дестимулює рівень його споживання.

Виходячи з вище зазначеного, основними напрямками підвищення ефективності оподаткування в контексті його соціальної спрямованості та забезпечення належного рівня добробуту населення можна виділити:

- зниження податкового тягаря для громадян з низьким рівнем доходів та відновлення соціальної справедливості в оподаткуванні (встановлення економічно обґрунтованої та соціально справедливої податкової соціальної пільги; диференціація ставок податку на доходи фізичних осіб, залежно від розміру доходу; прогресивні акцизи на соціально значимі товари (чим вища соціальна значимість товару, тим нижчою має бути ставка податку); диференційовані ставки ПДВ (чим вища соціальна значимість товару, тим нижчою має бути ставка податку);

- підтримка виробництва соціально значимих товарів (стандартні податкові пільги (зниження податкових ставок, звільнення від оподаткування окремих категорій платників, зменшення об'єкта оподаткування; застосування прискореної амортизації основних засобів тощо);

- стимулювання розвитку людського капіталу (включення до податкового кредиту з податку на доходи фізичних осіб всієї вартості освітніх послуг, отриманих від закладів освіти (вищих, професійно-технічних, шкільних та дошкільних); компенсаційний механізм для малих підприємств, що дозволяє

компенсувати витрати на навчання персоналу; звільнення на певний період від оподаткування додаткового прибутку підприємства, отриманого в результаті навчання працівників; включення до податкової знижки з податку на доходи фізичних осіб витрат, сплачених на користь закладів охорони здоров'я);

- забезпечення молодих сімей та сімей з дітьми житлом (включення до податкової знижки з податку на доходи фізичних осіб відповідного відсотку від вартості житла (одноразово під час придбання житла).

Реалізація наведених напрямків підвищення ефективності оподаткування сприятиме реалізації принципу соціальної справедливості, підвищенню рівня добробуту населення, а також розвитку підприємницького сектору (зокрема, в частині реалізації заходів щодо активізації розвитку людського капіталу).

Література:

1. Магопець О.А., Магопець М.С. Оцінка соціальної спрямованості оподаткування *Актуальні питання сучасної економіки* : матеріали XI Всеукр. наук. конф., 20 груд. 2019 р. Умань : Видавець «Сочінський М.М», 2019. С. 64 - 65.

2. Магопець О.А. Визначення сутності поняття «оподаткування» в контексті його сприйняття як соціального процесу. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету: Економічні науки*. Вип. 33. Кропивницький: ЦНТУ, 2018. С. 111 - 119.

УДК 657

Малина Оксана,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Фоміна Тетяна, к.е.н., доц.,
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

ПОРЯДОК ПЕРЕВІРКИ ТАРИФУ НА ПОСЛУГИ ОСББ

Житлово-комунальна сфера – одна з важливих галузей економіки України.

Створення об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ) в єдиний комплекс нерухомого майна, у тому числі земельних ділянок і будинків, що на них знаходяться, є ефективним засобом захисту прав власника майна і організації управління багатоквартирними житловими будинками з різними власниками окремих приміщень.

Статус ОСББ визначається Законом України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку», а саме: ОСББ – юридична особа, створена власниками квартир та/або нежитлових приміщень багатоквартирного будинку для сприяння використанню їхнього власного майна та управління, утримання і використання спільного майна [2].

Станом на 10 лютого 2020 року за даними Державної служби статистики, кількість зареєстрованих ОСББ в Україні становить 32408. Наразі реєстр містить 34104 записи про об'єднання. Втім, за результатами аналізу, діючих ОСББ на сьогодні 32982. Інші припинили свою діяльність, знаходяться в стані припинення або не завершили державну реєстрацію. Найбільшу кількість ОСББ в Україні зареєстровано у областях: Донецькій та Дніпропетровській (4214 та 3279 відповідно) областях; Львівській (2912); Одеській (1885) областях. Найменше ОСББ в Україні створено у Чернівецькій (428), Кіровоградській (442) та Чернігівській (445) областях. Важливо зазначити, що без урахування даних з тимчасово окупованих територій, кількість ОСББ становить 27010.

ОСББ створюється для забезпечення і захисту прав співвласників та дотримання їхніх обов'язків, належного утримання та використання спільного майна, забезпечення своєчасного надходження коштів для сплати всіх платежів, передбачених законодавством та статутними документами [1].

Незважаючи на відносну свободу учасників ОСББ у формуванні витрат, необхідно розважливо та раціонально підходити до його визначення. У першу чергу, це стосується новостворених ОСББ, адже мотиватором для їх створення зазвичай є саме величина коштів, яку необхідно буде сплачувати щомісяця не звичним постачальникам комунальних послуг (ЖЕО, ЖЕК), а новій приватній структурі. Як правило, при створенні ОСББ встановлюють тариф або на рівні раніше діючого, або мінімально можливого. Тарифи підлягають щорічному перегляду, а тому можуть збільшуватись, враховуючи не лише нагальні потреби ОСББ, а й бажання власників щодо покращення об'єктів житлової інфраструктури [4, с. 89].

Для ОСББ мета контролю формування вартості послуг з їх утримання полягає у підтвердженні обґрунтованості та доцільності пропонованих для затвердження тарифів співвласниками. Найбільш поширеними видами витрат, що включаються до тарифу на послуги з утримання будинку та прибудинкових територій для ОСББ, можуть бути: прибирання прибудинкової території; прибирання сходових клітин; витрати на обслуговування димовентиляційних каналів; витрати на поточний ремонт конструктивних елементів, інженерних систем і технічних пристроїв будинку та елементів зовнішнього благоустрою, розташованих на прибудинковій території; вивезення побутових відходів; витрати на освітлення; витрати на обслуговування водовідведення; резервний фонд; фонд капітального ремонту тощо.

Перевірці правильності формування тарифів для ОСББ підлягають такі основні моменти:

- з'ясовується який штат працівників планує залучати ОСББ (хто буде прийнятий на постійній основі (Голова правління, двірник), на умовах суміщення (електрик, сантехнік), за договорами цивільно-правового характеру (бухгалтер, ремонтні бригади));
- визначається відповідність залучених осіб законодавчо встановленим вимогам (наприклад, електрик повинен мати відповідні спеціалізовані дозволи на обслуговування електромереж; атестація Голови Правління ОСББ);

- встановлюється дотримання встановлених державою мінімальних соціальних гарантій (мінімальна заробітна плата (станом на 01.01.2021 р. – 6000,00 грн.), право на відпочинок (відпустки), сплата необхідних податкових платежів (ОСББ виступає у якості податкового агента));
- перелік сторонніх організацій, що надаватимуть послуги для ОСББ, які повинні бути надійними (zareєстровані належним чином, мати відповідні дозволи і ліцензії, користуватись авторитетом і мати гарну репутацію);
- склад, розмір і доцільність витрат на поточний ремонт конструктивних елементів, інженерних систем і технічних пристроїв будинку та елементів зовнішнього благоустрою, розташованих на прибудинковій території (витрати на поточний ремонт покрівлі; ремонт відмостки; ремонт під'їздів; ремонт дитячих майданчиків; ремонт труб, кранів, водостічних труб; покос трави тощо). При цьому, слід враховувати, що деякі види робіт можна доручити виконувати штатним працівникам (наприклад, покос трави можна віднести до посадових обов'язків двірника). Деякі види робіт можуть взагалі бути відсутніми, наприклад, відсутність дитячого майданчика, не передбачає витрат на його утримання та ремонт. Також необхідно визначитись які витрати є першочерговими, доцільними і нагальними, адже саме від складу та структури даних витрат і буде залежати орієнтовний розмір тарифу;
- розмір резервного фонду, необхідного для термінового усунення збитків, що виникли внаслідок непередбачених обставин. Вони мають акумулюватись на рахунку ОСББ у банку й використовуватись лише за цільовим призначенням [3, с. 196-197].

При перевірці формуванням вартості послуг з утримання ОСББ слід пам'ятати, що деякі види послуг можуть надавати лише спеціалізовані підприємства та організації, які є монополістами у галузі, тому альтернативи вибору постачальника може і не бути.

Однією з найбільш значних і специфічних статей витрат на утримання ОСББ, є непрямі витрати, адже вони приймають участь у формування тарифу за кожним видом витрат. Як правило, до їх складу включають: заробітну плату адміністративного персоналу, нарахування у вигляді єдиного соціального внеску, послуги банківських установ, канцелярські товари, інформаційні послуги (програмне забезпечення), обслуговування оргтехніки (комп'ютер, принтер), телефонні та Інтернет-послуги тощо. Ці витрати повинні бути обґрунтовані за кожною статтею і віднесені до складу тарифу найбільш раціонально. Крім того, слід ретельно перевірити правильність вибору бази їх розподілу та сам порядок розрахунку.

При перевірці обґрунтованості тарифу на утримання будинків та прибудинкових територій в ОСББ слід враховувати, що він може збільшуватись на суму нерегулярних (разових) витрат, наприклад, плата за приватизацію земельної ділянки під будинками, відкриття рахунків, нотаріальні послуги, реєстрація установчих документів тощо.

Література:

1. Журавель Н. Облік в ОСББ – за всіма правилами. *Баланс*. 2011. № 69. С. 23-27
2. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку : Закон України від 29 лист. 2001 р. № 2866-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2866-14/conv> (дата звернення: 23.02.2021)
3. Пугаченко О.Б. Контроль формування вартості послуг з утримання новостворених ОСББ . *Кіровоградщина – 2025: пріоритети і можливості розвитку: Зб. тез доп. наук.-практ. конф.*, 7 черв. 2017 р., Кропивницький: «Ексклюзив-Систем», 2017. С. 195-197
4. Фоміна Т.В., Пугаченко О.Б. Формування тарифу на послуги з утримання будинків та прибудинкових територій ОСББ. *Міжнародний науковий журнал «Економічний дискурс»*. 2017. Випуск 3. С. 82-92

УДК 336

Маркітан Нінель,

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальність 072 “Фінанси, банківська справа та страхування”

Центральноукраїнський національний технічний університет

м. Кропивницький, Україна

Науковий керівник:

Кравченко Вікторія, к.е.н., доц.,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ОБСЯГ НЕПРАЦЮЮЧИХ КРЕДИТІВ В АТ КБ ПРИВАТБАНКУ

На сучасному етапі розвитку глобалізаційних процесів у банківській системі одним із пріоритетних завдань є забезпечення стабільного функціонування і розвитку вітчизняних банків та банківської системи загалом. Кредитні операції банку є найбільш дохідними, але й найбільш ризиковими. При цьому частка проблемної заборгованості в кредитних портфелях банків стрімко зростає [1].

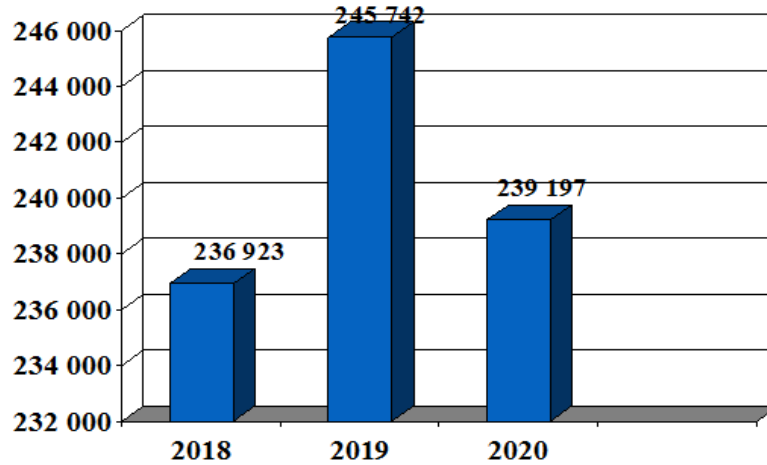
Значна проблемна заборгованість призводить до необхідності резервування значного обсягу коштів, що створює перепони у проведенні активних операцій та стає причиною скорочення прибутку банку.

Кількість непрацюючих кредитів в АТ КБ Приватбанку на рис. 1 [2].

Згідно рис.1 у 2019 році обсяг непрацюючих кредитів мав найбільший показник порівняно з 2018 та 2020 роками. Станом на 2020 рік обсяг непрацюючих кредитів у Приватбанку мав 78,4 %, що на 4,6 % менше ніж у 2019 році.

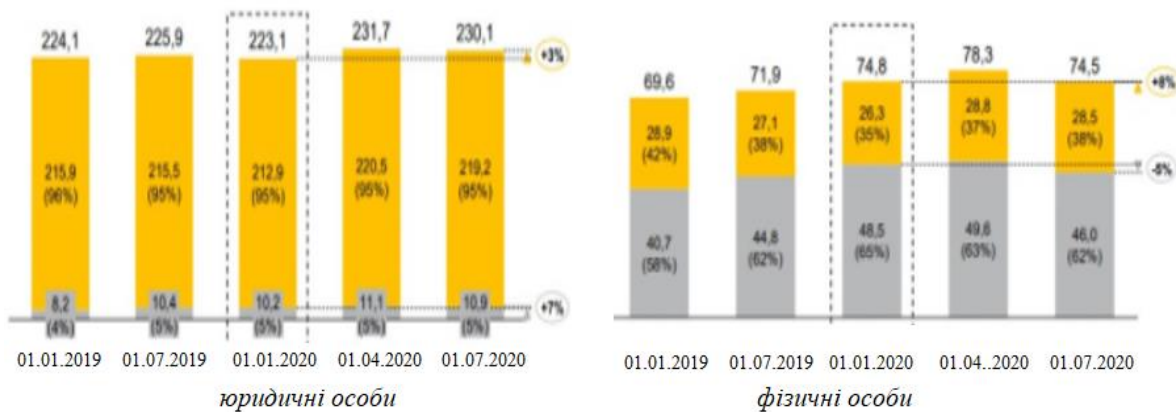
Згідно рис. 2, за перше півріччя 2020 року непрацюючий кредитний портфель юридичних осіб зріс на 3%, або на 6,3 млрд. грн. до 219,2 млрд. грн. Працюючий кредитний портфель юридичних осіб за I півріччя 2020 року збільшився на 7%, або на 0,7 млрд. грн. до 11 млрд. грн. Покриття непрацюючого кредитного портфелю юридичних осіб кредитним ризиком згідно з постановою НБУ №351 (обсяг резерву згідно МСФЗ + покриття за рахунок капіталу) на 01.07.2020 - 100%.

Рисунок 1 – Динаміка кількості непрацюючих кредитів в АТ КБ Приватбанку за період 2018-2020 рр.

Кредитний портфель юридичних та фізичних осіб в АТ КБ Приватбанку на рис. 2.

Рисунок 2 – Кредитний портфель юридичних та фізичних осіб в АТ КБ Приватбанку за період 2019-2020 рр.

Джерело: [3]

Щодо кредитного портфелю фізичних осіб в Приватбанку, то на 01.07.2020 р. частка непрацюючих кредитів становила 38%. За перше півріччя непрацюючий кредитний портфель фізичних осіб зріс на 8%, або на 2,2 млрд. грн. до 28 млрд. грн. Працюючий кредитний портфель фізичних осіб за півроку скоротився на 5%, або на 2,5 млрд. грн. до 46 млрд. грн. Покриття непрацюючого кредитного портфелю фізичних осіб кредитним ризиком згідно з постановою НБУ №351 (обсяг резерву згідно МСФЗ + покриття за рахунок капіталу) на 01.07.2020 - 98,3%.

Проведений аналіз доводить, що залишається невирішеною проблема, щодо ефективного управління проблемними активами в банку. Управління проблемними активами банку - це запровадження такої системи раннього

реагування, яка має забезпечити виявлення на ранньому етапі потенційно проблемні активи та управління ними.

Отже, необхідно виділити основні шляхи управління проблемними кредитами банку:

- використання інноваційних технологій для оцінки платоспроможності клієнтів;
- реструктуризація проблемних активів у банку;
- продаж проблемних кредитів спеціалізованим фінансовим компаніям;
- створення достатньої кількості резервів під заборгованість.

Пошук можливостей для управління проблемними кредитами банків є одним з основних пріоритетів подальших досліджень у даному напрямку.

Література:

1. Зайцева І.Ю., Малишко Н.В., Палій О.В. Управління проблемними активами банків. 2019. URL: http://193.105.7.137/bitstream/123456789/2809/1/VETP_2019_68_199_207.pdf (дата звернення: 31.03.2021).
2. Рівень непрацюючих кредитів: дані офіційного сайту НБУ: <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl> (дата звернення: 31.03.2021).
3. Обсяг непрацюючих кредитів в ПриватБанку URL: inbalance.com.ua/news/obsyah-nepratsyuuyuchikh-kreditiv-u-privatbanku-za-pivroku-zbilshivsya-na-86-mlrd-hrn (дата звернення: 31.03.2021).

УДК 334.01

Маркітан Нінель,

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Центральноукраїнський національний технічний університет

м. Кропивницький, Україна

Науковий керівник:

Мельник Тетяна, канд. екон. наук, доц.,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Податкова система є основою функціонування сучасної держави. Вона являє собою сукупність податків, зборів, інших обов'язкових платежів, внесків до бюджету і державних цільових фондів, які діють у встановленому законом порядку. У більш широкому розумінні податкова система є регламентованою нормами фінансового права, закріпленими в законах та інших нормативно-правових актах з питань оподаткування, сукупність податкових відносин, які опосередковуються фінансовими органами, що забезпечують адміністрування податків і проявляються в конкретних формах оподаткування [2].

Структура і організація податкової системи країни характеризують рівень її державного і економічного розвитку, що особливо актуально для сьогоднішньої України, яка обрала європейський шлях розвитку [2].

Процеси євроінтеграції в Україні зумовлюють необхідність реалізації оптимальної державної політики з метою впровадження сучасного зарубіжного досвіду спрямованого на розвиток податкової системи, підвищення рівня її ефективності та створення умов для розвитку реального сектора економіки [3].

Проголошений урядом України євроінтеграційний курс потребує реальних кроків щодо реформування, модернізації й підвищення ефективності розвитку і конкурентоспроможності податкової системи.

Відповідно, виділяють концепцію розвитку податкової системи України в умовах глобалізації з врахуванням національних економічних інтересів, інституційних чинників та євроінтеграційної складової, що передбачає собою створення сприятливого інвестиційного середовища, активізацію інноваційної підприємницької діяльності, зростання надходжень до бюджету за допомогою прозорого механізму адміністрування податків та адаптованого до європейських правових норм законодавства, що у подальшій перспективі забезпечить підвищення її ефективності та міжнародної конкурентоспроможності [3].

21 березня 2014 р. Україна підписала політичну частину Асоціації з метою вступу до ЄС. Угода про асоціацію визначає якісно новий формат відносин між Україною та ЄС і слугує стратегічним орієнтиром системних соціально-економічних реформ в Україні, а поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі між Україною та ЄС, яка є частиною Угоди, визначає правову базу для вільного переміщення товарів, послуг, капіталів, а також регуляторного наближення, спрямованого на поступове входження економіки України до спільного ринку ЄС. Європейський Союз як інтеграційне утворення є економічним простором, у якому діють єдині регуляторні норми, стандарти економічної політики та поведінки суб'єктів господарювання [6].

Для України європейська інтеграція – це шлях модернізації економіки, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, створення нових робочих місць, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника, вихід на світові ринки, насамперед на ринок ЄС [7].

Сьгодні ефективна інтеграція України до світового економічного простору є нагальним завданням розбудови державності й економіки. Подальший євроінтеграційний процес передбачає серйозні виклики, пов'язані з проведенням глибоких соціально економічних реформ та радикальних інституційних перетворень в Україні. Європейська інтеграція – ключовий пріоритет зовнішньої політики України, який передбачає проведення системних реформ у всіх сферах життя відповідно до норм та стандартів ЄС [7].

Євроінтеграція є головним і незмінним зовнішньо-політичним пріоритетом України, а подальша розбудова та поглиблення взаємовідносин між Україною та ЄС здійснюється на принципах політичної асоціації та економічної інтеграції. Євроінтеграційна політика України має щонайменше

три аспекти: правовий, економічний, політичний. Для України ці аспекти мають особливе значення. Правовий аспект – це збереження суверенітету і державності. Економічний – розвиток країни та добробут народу. Політичний – забезпечення цивілізаційного майбутнього українського суспільства. Основними стратегічними документами для досягнення цих цілей є Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і державами-членами, з іншої сторони [7].

Враховуючи особливості сучасного стану економіки України, можна навести такі переваги:

- створення якісної податкової системи;
- збільшення державного бюджету;
- зростання податкових надходжень;
- модернізація податкової служби;
- участь України в рамковій програмі Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт 2020» (програмою передбачений бюджет «Горизонту 2020» – 80 млрд. євро на семирічний фінансовий період 2014–2020 рр.)

Також слід звернути увагу на певні недоліки і ризики євроінтеграції економіки України:

- боротьба з корупцією та хабарництвом;
- витрати на адміністрування податкової системи є надто великими і невідповідними;
- недосконалість та нестабільність податкового законодавства;
- неефективний механізм розподілу податкових надходжень.

Таким чином, європейська інтеграція є стратегічною ціллю нашої держави, закріпленою державою законодавчо, тому досить важливим на сьогоднішній день є продовження системного глибокого реформування у європейському напрямі, доведення цих реформ до логічного завершення та виконання взятих на себе зобов'язань. А також вона повинна завжди бути готовою до змін, саме задля євроінтеграції, тобто стати простішою та привабливішою для Європи [4].

Тому, на сьогодні питання податкової реформи в контексті євроінтеграції залишається відкритим. Для досягнення максимального результату діяльності податкової служби необхідно вирішити цілий комплекс складних організаційно-правових, інформаційно-технологічних та психологічних проблем. Передусім потрібно завоювати довіру суспільства та платників податків, - переконати громадян у тому, що сплата податків є конституційним та громадським обов'язком, турботою про пенсіонерів та наступні покоління, ознакою цивілізованості суспільства. Сьогодні необхідно: створити високопрофесійну автоматизовану податкову службу; досягнути вдосконалення і прийняття прозорих та зрозумілих нормативно-правових актів, які відповідають вимогам ЄС і процедур податкового адміністрування; запровадити механізм поетапного скорочення податкового тягаря; підвищити податкову культуру платників податків; вдосконалити кадрову політику та систему оплати праці працівників податкових органів; автоматизувати всі

процеси адміністрування податків; створити єдину, високопрофесійну, етичну команду [5].

Література:

1. Аврамчук Л.А., Лозоцька К.С. Євроінтеграція України як шлях до макроекономічної стабільності. 2016. URL: <file:///D:/%D0%A0%D0%B0%D0%B7%D0%BD%D0%BE%D0%B5/7358-14809-1-SM.pdf> (дата звернення: 10.04.2021).
2. Завальнюк А.О., Швець Ю.О. Податкові реформи в країнах ЄС: переваги, недоліки їх впровадження в податкову систему України. 2016. URL: <https://eurodev.duan.edu.ua/images/PDF/2016/2/13.pdf> (дата звернення: 10.04.2021).
3. Замасло О.Т. Податкова система України в умовах євроінтеграції. 2018. URL: https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/03/aref_zamaslo.pdf (дата звернення: 10.04.2021).
4. Лісник О. Мельниченко Б.Б. Проблеми та перспективи європейської інтеграції України. 2019. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/news/2019/14070/attachments/pravovi-zasady.-konf.-kmp-ippo-nulr.-2019.pdf> (дата звернення: 10.04.2021).
5. Мірошник В.В. Податкова реформа в Україні в контексті євроінтеграції. 2010. URL: http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_17_ekon/stat_17/62.pdf (дата звернення: 10.04.2021).
6. Різник Н.П. Український вибір – євроінтеграція: економічні вигоди та історичні засади. Проблеми міжнародних відносин. 2016. № 8. С. 430–438.
7. Сіренко К. Ю. Євроінтеграційна політика України: позитивні та негативні аспекти. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2018. URL: http://www.visnykeconom.uzhnu.uz.ua/archive/22_3_2018ua/18.pdf (дата звернення: 10.04.2021).

УДК 796.062.4

Марфула Ірина,

слухачка Кіровоградської Малої академії наук учнівської молоді
учениця 11-Б класу комунального закладу
«Центральноукраїнський науковий ліцей-інтернат
Кіровоградської обласної ради»
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Пугаченко Ольга, к.е.н., доц.,
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

СТАН ФІНАНСУВАННЯ СПОРТУ ТА РОЗВИТКУ СПОРТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ

У Законі України «Про фізичну культуру і спорт» поняття «спортивний менеджмент» взагалі не вживається. На законодавчому рівні, в частині організації управління спортивною діяльністю, статтею 6 визначено лише, що «Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері фізичної культури та спорту: здійснює аналітичну діяльність, визначає тенденції розвитку, узагальнює вітчизняний та іноземний досвід, розробляє проекти програм розвитку фізичної культури і спорту; бере участь у реалізації інвестиційної, антимонопольної, регуляторної політики у сфері фізичної культури і спорту; здійснює функції з управління об'єктами державної

власності; організовує та забезпечує будівництво і реконструкцію спортивних споруд» [3].

Остання, з проведених на даний час, у Ріо-де-Жанейро-2016, «принесла українській збірній невітні результати – здобутки вітчизняних спортсменів (дві золоті медалі, п'ять срібних та чотири бронзові нагороди) стали найгіршим виступом команди на літніх Іграх в історії країни. У загальному заліку Україна стала 31-ю, її обійшли, зокрема, пострадянські Узбекистан та Казахстан, а також невеликі острівні країни Куба та Ямайка» [29].

На Олімпіаді-2016 медалі отримали спортсмени з 87 країн. Найбільше нагород отримали команди із США, Китаю, Великобританії і Росії (на минулих олімпійських іграх вони також були серед лідерів-переможців). Питання стимулювання олімпійців завжди цікавлять спортивних менеджерів. Так, у США сума винагороди за олімпійське золото не змінювалася з 1984 року і становить 25 тис.\$. У Росії за виграш на Олімпіаді-2016 було встановлено призові за «золото» – 62 тис.\$, «срібло» – 39 тис.\$, «бронзу» – 26,5 тис.\$. Призові премії за золоті медалі Ріо-2016 складали: у Франції – 56 тис.\$, у Китаї – 50 тис.\$, у Німеччині – 20 тис.\$. У Великій Британії, Швеції і Норвегії олімпійцям призові взагалі не виплачуються, проте, у Великобританії члени олімпійських команд щомісяця отримують іменну стипендію у розмірах 25-40 тис.\$. «У той же час, деякі країни з великими призовими зайняли в Ріо досить скромні місця в загальному заліку. Наприклад, гроші Киргизстану залишилися взагалі незатребуваними. Тобто прямого зв'язку між розміром стимула і результатом немає, тут працюють інші фактори» [6, с. 71].

Для призерів і чемпіонів України у Ріо-2016 було визначено грошову винагороду на рівні попередніх олімпійських ігор у Лондоні-2012 в розмірах: 125 тис.\$ за «золото»; 80 тис.\$ за «срібло»; 55 тис.\$ за «бронзу» (таблиця 1).

Аналіз даних у таблиці 1 дозволяє відстежити негативну тенденцію до зменшення кількостей медалей при зростанні розмірів призових винагород для олімпійців-переможців. Так, в Атланті-1996 (Україна приймала участь вперше як незалежна збірна) був найкращий результат у медальному заліку – 9 місце, хоча призові були найнижчими у порівнянні з 31 місцем у Ріо-2016 (найбільший розмір призових). Отже, припускаємо, що матеріальний стимул не є основним фактором для вдалого виступу національної олімпійської збірної. Наразі, призові у Токіо-2020 затверджено на рівні попередніх двох олімпійських ігор.

«У 2020 році з держбюджету використали менше коштів – 2,15 млрд грн (92,3% виділених коштів), а з місцевих навпаки більше до 7,24 млрд грн (89,6%). Найбільше державних грошей спрямовується на розвиток фізкультури, спорту вищих досягнень та резервного спорту: у 2020 році було використано 1 млрд 565 млн грн, у 2021 році планується витратити 2 млрд 799 млн (+78,9%). На підготовку та участь національних збірних в міжнародних змаганнях (Олімпійські ігри, Всесвітні ігри та ін.) держава минулого року витратила 69,7 млн грн, а у 2021 році передбачено 447,8 млн грн (+542,4%). Підготовка та участь національних збірних у Паралімпійських та Дефлімпійських іграх минулого року фінансувалася на рівні 50,8 млн грн, а у 2021 році планується

виділити 2 млрд 360 млн грн (+4546,5%). Без змін залишилося фінансування реалізації спортивних інфраструктурних проєктів, два роки поспіль виділяється 10,8 млн грн.» [4].

Таблиця 1 - Розміри призових українських олімпійців (тис. \$) та кількості завойованих медалей за час незалежності України

Олімпіада	Золото		Срібло		Бронза		Місце України в медальному заліку
	Призові тис. \$	Кількість медалей	Призові тис. \$	Кількість медалей	Призові тис. \$	Кількість медалей	
Атланта – 1996	50	9	30	2	20	12	9
Сідней – 2000	50	3	30	10	20	10	21
Афіни – 2004	100	8	70	5	50	9	13
Пекін – 2008	100	7	70	5	50	15	12
Лондон – 2012	125	6	80	5	55	9	14
Ріо-де Жанейро-2016	125	2	80	5	55	4	31
Токіо – 2020	Через пандемію Covid-19 Міжнародним Олімпійським Комітетом ухвалено рішення про перенесення Олімпійських ігор-2020 на 2021 рік (планується проведення з 23.07.2021 р. по 08.08.2021 р.)						
Париж – 2024	МОК планує скоротити кількість атлетів Ігр XXXIII Олімпіади-2024 у Франції, проте додасться чотири нові види олімпійської програми (брейк-данс, скейтбординг, серфінг та спортивне скелелазіння)						
Лос-Анджелес – 2028	Очікуваним результатом реалізації Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року передбачено досягнення не нижче 21-го загальнокомандного місця на Іграх XXXIV Олімпіади-2028 у США						

Джерело: узагальнено автором на основі [6, с. 71; 5]

У Міністерстві молоді і спорту прогнозують, що з 2021 р. по 2024 р. фізичну культуру і спорт фінансуватимуть з трьох джерел: 42% державний бюджету, місцеві бюджети – 54%, інші джерела – 4%.

Ми погоджуємось з думкою, що «на даний момент розвиток спортивного менеджменту в Україні не такий, як мав би бути. Насамперед це пов'язано з інфраструктурою щодо спортивної діяльності, але все ж основною проблемою залишається слабка підготовка кадрів такого роду. Ми вважаємо, що головною проблемою в нашій країні є навіть не кількість і якість спортивних об'єктів, а відсутність належного фінансування й управління ними» [2, с. 249].

В Україні розвиток спортивного менеджменту, окрім кадрових проблем, гальмує також і корупційна складова, що має місце у спортивній сфері.

Майбутнє спортивного менеджменту в Україні в руках нового покоління фахівців, які повинні мати управлінські знання, вміння та навички, бути визнаними й авторитетними для спортсменів, тренерів і спортивних

функціонерів різних рівнів. Професіоналізм спортивного менеджера проявляється у знанні ринкових законів, сучасних технологій управління, у вмінні організовувати злагоджену роботу всіх суб'єктів, що функціонують у спортивної сфери.

Література

1. Губенко Д., Крепела Є. Антирекорд у Ріо: у чому причини невдач українських олімпійців. *Deutsche Welle (DW)*. 2016. URL: <http://dw.com/p/1Jjn9> (дата звернення 21.03.2021)
2. Наконечний І.Ю., Циба Ю.Г. Основна проблематика менеджменту спортивних організацій в Україні. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Випуск 22. Т. 4. С. 247-251
3. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24 груд. 1993 р. № 3808-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text> (дата звернення: 11.01.2021)
4. Скільки коштів витратила Україна на фізкультуру та спорт за останні 14 років. *Аналітичний портал «Слово і діло»*. 2021. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/02/11/infografika/finansy/skilky-koshtiv-vytratyla-ukrayina-fizkulturu-ta-sport-ostanni-14-rokiv> (дата звернення 12.02.2021)
5. Стройко Т.В., Карламов Р.О. Сучасні аспекти розвитку світового спортивного менеджменту. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія «Економічні науки»*. 2018. № 3. С. 290-298
6. Черба В.М., Герасимова Є.В. Стан та перспективи розвитку сфери фізичної культури в Україні. *Економіка та держава*. 2017. № 7. С. 70-75

УДК 657

Масаликіна Ольга,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Пугаченко Ольга, к.е.н., доц.,
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В АУДИТІ

Наразі, в економіці України спостерігаються кризові явища, що призводять до змін у фінансовій системі держави та супроводжуються значним погіршенням економічного стану суб'єктів господарювання. В зв'язку з цим, зростає роль і значення удосконалення організації аудиту підприємств з метою забезпечення більш раціонального використання їх власних фінансових ресурсів. Тобто загалом процес удосконалення стосується саме комп'ютеризації аудиту й обробки економічної інформації. Найбільш сучасними є автоматизовані інформаційні технології, здатні активно впливати на якість проведення аудиту [1, с. 34]. Тому дослідження проблематики використання інформаційних технологій в аудиті є надзвичайно важливим і актуальним.

У сучасних умовах функціонування національної економіки, розвиток інформаційних систем відбувається настільки швидкими темпами, що ні аудит, ні будь-який інший напрям економічної роботи, що використовує такі системи не може ефективно функціонувати без використання відповідних технічних засобів [4, с. 136]. Проте, аудиторська діяльність стикається з рядом факторів, які перешкоджають автоматизації аудиту (табл. 1).

Таблиця 1- Причини, що перешкоджають автоматизації аудиту

Причини	Суть
Загальногалузеві причини	Низький рівень розвитку аудиторського ринку, викликаний початковим періодом його становлення
	Специфіка аудиторської діяльності, яка полягає в неможливості повної формалізації процесу аудиту, необхідності формування професійного судження
	Низький рівень комп'ютерної грамотності користувачів
	Висока вартість комп'ютерних програм
Технологічні причини	Застосування клієнтом-замовником різного програмного забезпечення
	Виїзний характер роботи аудиторів
	Різна галузева спеціалізація клієнтів аудиторських фірм
	Необхідність забезпечення інформаційної безпеки

Джерело: авторська розробка на основі [1, с. 35]

Ми вважаємо, що в Україні недостатньо спеціалізованих інформаційних систем і технологій, які б у повній мірі автоматизували процеси аудиту та аудиторської діяльності.

Інформаційні технології в аудиті за призначенням поділяються на забезпечувальні та функціональні (табл. 2).

Таблиця 2 - Інформаційні технології в аудиті

Вид	Призначення	
Функціональні (прикладні) інформаційні технології аудиту	Інформаційні технології автоматизації окремих завдань аудиту	
	Інформаційні системи аудиту	Інформаційні системи автоматизації аудиторських перевірок
		Інформаційні системи автоматизації аудиторської діяльності
Забезпечувальні інформаційні технології аудиту	Нормативно-довідкові та інформаційно-пошукові системи	
	Програми загального призначення і засоби електронного офісу	
	Спеціалізовані інформаційно-аналітичні та статистичні системи	
	Інформаційні системи обліку	

Джерело: авторська розробка на основі [3]

Аудиторське програмне забезпечення складається із комп'ютерних програм, що використовуються аудитором як елемент аудиторських процедур для обробки даних, що мають суттєве значення для аудиту і взяті з облікової системи клієнта.

Широкий спектр різноманітного програмного забезпечення, за допомогою якого автоматизуються інформаційні та управлінські процеси на підприємстві, що перевіряється, ускладнює створення спеціалізованого програмного забезпечення, призначеного для комплексної автоматизації аудиторських перевірок. У зв'язку з цим, сьогодні аудиторі перебувають у

пошуку засобів, здатних хоча б частково автоматизувати процедуру перевірки [4, с. 139].

У результаті виконання аудиторських процедур із перевірки інформаційних систем і роботи фахівців відділу інформаційних технологій замовники аудиту одержать аудиторське бачення за такими істотними питаннями, як: оцінка ступеня автоматизації й настроювання облікових процесів; адекватність контрольних процедур; аналіз однорідності й сумісності системних рішень; аналіз ризиків, пов'язаних із впровадженням нових інформаційних систем; помилки й невідповідності в автоматизованих інформаційних системах; моніторинг працездатності й продуктивності інформаційних систем, реакція й дії в критичних ситуаціях; питання схоронності інформації й відновлення даних; оцінка якості інформаційної безпеки (організація й керування ролями й повноваженнями в інформаційних системах, парольна політика, аудит подій і дій користувачів, контроль несанкціонованого доступу); структура ролей у відділі інформаційних технологій і ступінь залежності безпеки підприємства від цих кадрів, оцінка кваліфікації таких співробітників і процес підтримки повноти й актуальності бази знань у даній області, мотивація персоналу з метою зниження ризиків втрати кадрів, що володіють реальним практичним досвідом.

При вирішенні аудитором завдання аналізу результатів процесу впровадження нового обладнання й програмного забезпечення проводиться огляд проекту впровадження з метою його поточного виконання, оцінки адекватності контрольних процедур у процесі керування проектом, а також ступінь виконання рекомендацій зовнішніх консультантів у рамках проекту по забезпеченню якості впровадження інформаційних систем [2, с. 225-226].

Основними напрямками ефективної автоматизації аудиту є вибір оптимального програмного забезпечення з врахуванням специфіки методик та особливостей ведення аудиту; економічний аналіз та оцінка ефективності використання інформаційної системи; подолання ризиків, пов'язаних із проблемами організації автоматизованого робочого місця аудитора та подолання психологічних і професійних бар'єрів аудиторів [1, с. 38].

Отже, впровадженні і використанні інформаційних систем і технологій, наразі, є беззаперечно необхідною умовою функціонування будь-якого суб'єкта аудиторської діяльності.

Література

1. Кудирко О.М. Комп'ютеризація аудиту в Україні: актуальні проблеми та реальні перспективи. *Економіка та держава*. 2018. № 9. С. 34-38
2. Пугаченко О.Б. Особливості аудиту інформаційних систем і технологій. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету: Економічні науки*. 2009. Вип. 16. Ч. II. С. 223-228.
3. Терещенко Л.О., Кудрицький Б.В. Комп'ютерний аудит: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. К.: КНЕУ, 2011. 226 с.
4. Ходаківська Л.О., Ходаківська К.С. Комп'ютерні технології аудиту в умовах розвитку сучасних інформаційних систем. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. 2012. Спецвипуск. С. 136-141

Мельник Валерія,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Кременчуцький інститут ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля»
м.Кременчук, Україна
Науковий керівник:
Малашенко Юлія, к.е.н., доц.,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин та адміністрування

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УПРАВЛІННІ ВИТРАТАМИ ТА ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Сучасні вимоги системи управління потребують єдиного найбільш ефективного підходу до вибору методу обліку витрат. Тому метою дослідження є визначення раціональної величини витрат, що являє собою головний резерв підвищення прибутку підприємства, на що безпосередньо впливає система обліку, залежно від якої витрати можуть мати як доцільний, так і недоцільний характер.

Виробництво є одним із основних процесів господарської діяльності підприємства. В процесі виробництва використовують природні ресурси, сировину, матеріали, паливо, енергію, трудові ресурси та основні засоби, внаслідок чого одержують готову продукцію, яку потім реалізують. Характерною особливістю цього процесу є формування витрат на виробництво продукції, що становлять її виробничу собівартість, тому до витрат виробництва відносять витрати, обумовлені технологією виробництва, які перебувають у залежності від обсягу випущеної продукції і складають її речову основу.

Сьогоднішні позиції української економіки досить слабкі, тож вони потребують багатьох змін у сфері управління виробництвом, визначають необхідність розробки системи обліку витрат, яка б відповідала вимогам ринку та враховувала б організаційно технологічні особливості виробництва. Нині облікова інформація не в повній мірі відповідає сучасним вимогам управління.

Облік витрат посідає визначальне місце в економіці підприємства, оскільки на ньому базуються економічні площини виробництва продукції.

Витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, яке призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками) [4].

У витратах знаходять висвітлення всі сторони господарської діяльності підприємства, тому що практично будь-яке управлінське рішення приводить до їх виникнення. Критичне вивчення літературних джерел показує, що в розробку нових напрямків обліку виробничих витрат і калькулювання собівартості зроблено вагомий внесок вітчизняними й закордонними вченими. Однак

дослідження з обліку витрат у комплексних виробництвах, що мають значні особливості, практично майже відсутні. До кінця не вирішені і вимагають подальшого, більш досконалого дослідження питання планування й обліку витрат за центрами виникнення і відповідальності, сегментами діяльності, формуванням витрат у комплексному виробництві в розрізі статей калькуляції за об'єктами обліку, локалізацією витрат щодо виробничих процесів і технологічних циклів обробки сировини.

Наявна система обліку витрат на виробництво підприємств не сприяє посиленню контролю та використанню інформації про витрачання ресурсів для проведення економічного аналізу з метою прийняття рішень за відповідними структурними підрозділами (центрами виникнення витрат). Невирішеною залишається також і проблема стосовно напрямів подальшого вдосконалення обліку витрат в умовах ринку.

Виокремлено пропозиції, що мають найбільше практичне значення для підприємств усіх галузей, щодо удосконалення обліку витрат:

1. Організація обліку витрат за стадіями технологічного процесу, що дозволяє визначити внесок керівника кожного центру відповідальності в загальний розмір витрат підприємства і підвищити відповідальність менеджерів усіх рівнів управління;

2. Бюджетування доходів і витрат на виробництво продукції, яка виготовляється, що забезпечує порівнянність кошторисних і фактичних показників і можливість використання управління витратами за відхиленнями для швидкого реагування на зміну ринкових умов і пошуку вигідних комбінацій ціни й обсягу виробництва;

3. Створення системи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції, що відбиває специфіку підприємств комплексної переробки сировини;

4. Можливості використання системи калькулювання неповних витрат у комплексних виробництвах для прийняття управлінських рішень щодо визначення обсягів діяльності й вибору їхніх оптимальних варіантів у розрізі асортименту продукції, що випускається;

5. Обліку й калькулювання собівартості супутньої продукції підприємства, що дозволяє підвищити його прибутковість.

Оптимізація витрат забезпечує дотримання режиму економії, зростання продуктивності праці, скорочення непродуктивних витрат, що дозволяє підвищити рентабельність.

При формуванні фінансового результату використовується один з найголовніших бухгалтерських принципів, принцип достовірності, що вимагається при складанні та поданні фінансових звітів, міжнародних стандартів фінансової звітності, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку тощо. Передусім необхідне чітке розуміння поняття «фінансовий результат» - це одна з головних передумов формування обліку, контролю, аналізу та можливості здійснення доцільного управлінського впливу на окремі його складові заради підвищення ефективності діяльності

підприємств. Наразі існують проблеми з чіткою класифікацією фінансових результатів. Підходи до класифікації фінансових результатів за різними ознаками містять суперечливі моменти, навіть на законодавчому рівні, так, наприклад, у 2013 році втратив чинність П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати», в якому визначались основні види фінансових результатів, а у НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» запропоновано інший перелік показників, який досить сильно відрізняється від того, що застосовувався раніше [2].

Нормативно-правова база України взагалі не розглядає таке поняття, як «фінансові результати». Зокрема, у частині законодавчих актів з бухгалтерського обліку, а саме НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» обґрунтовано лише сутність понять «прибуток» та «збиток» [3].

Для обліку фінансових результатів досить важливим є раціональний вибір облікової політики: вибір методу амортизації, методу оцінки вибуття запасів, нарахування резерву сумнівних боргів тощо. Все це істотно впливає на фінансовий стан, підприємства та у подальшому знаходить своє відображення у фінансовій звітності підприємства.

З метою покращення та підвищення ефективності обліку фінансових результатів доцільним є:

- на законодавчому рівні закріпити сутність поняття «фінансові результати», уточнити перелік показників, які їх характеризують;
- розширити перелік класифікаційних ознак;
- запровадити єдині класифікаційні ознаки і розмежування їх за видами діяльності з використанням рахунків третього порядку;
- впровадити реєстри аналітичного обліку фінансових результатів для узагальнення облікової інформації з метою задоволення інформаційних потреб різних користувачів.

Література:

1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: Житомир: ЖІТІ, 2003. 672 с.
2. Бурлака С.М. Особливості визначення фінансових результатів діяльності підприємств. *Управління розвитком*. 2013. № 15. С. 91- 94.: URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2013_15_43. (дата звернення: 29.03.2021).
3. Національне Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності": Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73
4. Пархоменко В. Бухгалтерський облік витрат. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2006. №10. С. 3-6.

Мелехова Анастасія,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Мельник Тетяна, к.е.н., доц.,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Сучасні тенденції світового розвитку ставлять перед Україною нові проблеми та потребують від неї активної участі в їх вирішенні. Характерною рисою сучасного світового соціально-економічного розвитку є бурхлива динаміка інтеграційних процесів у світі та Європі зокрема. При цьому навіть ті країни, які не входять до складу інтеграційних об'єднань, неминуче відчують на собі їх відчутний вплив [4, с. 212].

Стратегічним напрямом фінансової політики України є забезпечення стабільності банківської системи. Вирішення цього завдання передбачає вдосконалення стандартів банківської діяльності та норм банківського регулювання. Тому цілі й наслідки євроінтеграції банківської системи повинні відповідати цьому стратегічному пріоритету. Однак, враховуючи проблеми, що нині існують в банківській системі Європейського Союзу, значні недоліки системи банківського регулювання, які виявила валютно-фінансова криза, постійні зміни регуляторного поля в ЄС, до процесу євроінтеграції слід підходити вкрай виважено і обережно [3].

З приєднанням до Світової організації торгівлі в 2008 році, Україна суттєво лібералізувала свій ринок банківських послуг. Попри певні побоювання, цей крок не мав руйнівного наслідку для цього сектору фінансових послуг, проте став важливим етапом євроінтеграційного процесу нашої країни, зокрема переговорів з ЄС про укладання поглибленої зони вільної торгівлі (ЗВТ).

Парафування 30 березня 2012 року Угоди про Асоціацію та її складової щодо поглибленої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС підтвердило незмінність євроінтеграційного вектору розвитку України на основі впровадження стандартів ЄС. Відповідно до Програми інтеграції України до Європейського Союзу, схваленої Указом Президента України № 1072/2000 від 14.09.2000 р., основною метою співробітництва України з ЄС є набуття нею членства Європейського Союзу. Це передбачає здійснення процесів євроінтеграції в усіх секторах економіки України, в тому числі у фінансовій та банківській системі.

Відповідно до зазначеної мети основними принципами політики євроінтеграції банківського сектору України є:

1) забезпечення економічного суверенітету України в умовах посилення інтеграції з країнами ЄС;

2) гармонізація інтересів України та її банківського сектору з інтересами країн ЄС в процесі посилення інтеграційних процесів в економіці та банківському секторі;

3) прозорість механізмів проникнення іноземного капіталу в банківський сектор України та його впливу на розвиток вітчизняної економіки та банківської системи;

4) безперервність процесів інтеграції України з ЄС та забезпечення умов підвищення ефективності впливу банківської системи на темпи і масштаби вітчизняного товаровиробництва [2].

Нажаль сучасного стану банківської системи України не може підтвердити результативність її діяльності, а вказує на існування вад, які показують, що основні цілі її розвитку – забезпечення стійкості, прозорості та конкурентоспроможності, нині не досягнуто. Серед основних проблем, що стають на заваді досягнення поставлених цілей можна виокремити такі:

1) Відсутність результативних механізмів попередження та зниження ризиків інтеграційних процесів (відсутність результативного стрес-тестування).

2) Низький рівень капіталізації банків, як наслідок – нездатність банківської системи забезпечити економічне зростання необхідними за обсягами, ціною і термінами ресурсами.

3) Низька якість та конкурентоспроможність банківських послуг. Відкриття українських кордонів для європейських банківських установ (створення добросовісного конкурентного середовища) може висвітлити неконкурентність українських банків, чий спектр послуг та якість обслуговування як фізичних, так і юридичних осіб залишається на низькому рівні.

4) Забезпечення на практиці принципу політичної незалежності Національного банку України, як основного регулятора діяльності банківської системи і рушія реформ у сфері банківських послуг [1].

Євроінтеграція в банківській сектор сприятиме зміні стратегії і тактики роботи як Національного банку України, так і решти установ на ринку.

Для забезпечення стабільного функціонування та розвитку банківської системи, покриття ризиків у діяльності банків, підвищення конкурентоспроможності, рівень капіталізації банків залишається недостатнім. Збільшення рівня капіталізації банків України повинно бути основною складовою у стратегії їхнього зростання. Одним із способів підвищення рівня капіталізації банків є процеси їх реорганізації шляхом злиття та приєднання (поглинання). Використання іноземного капіталу також є чинником нарощування капіталізації банківської системи.

Проте глибоку банківську кризу не можна подолати лише банківськими заходами, кредитними, монетарними інструментами, бо її першопричина прихована в економіці. Саме тому потрібно ставити питання про економіку і банки, а не тільки банківську проблему. На взаємодії органів державної влади, Національного банку України, банківських установ повинен базуватися

подальший розвиток вітчизняної банківської системи. Більш глибокий аналіз становлення, розвитку та сучасного стану діяльності банківських установ, їх проблем та напрямів вирішення в умовах фінансово-економічної кризи та європейської інтеграції сприятиме реформуванню та подальшому розвитку в Україні надійної та ефективної банківської системи [5].

Література

1. Ільченко-Сюйва Л. Проблеми співробітництва Україна – ЄС у банківській сфері в контексті реалізації Угоди про асоціацію. Актуальні проблеми європейської інтеграції та євроатлантичного співробітництва України: матеріал 14-ї регіон. наук.-практ. конф. 2017 р., м. Дніпро. С. 104-107. URL: http://www.dridu.dp.ua/konf/konf_dridu/Conference_18_05_2017.pdf (дата звернення: 21.03.2021)
2. Клименко І., Белінська Я. Національний інститут стратегічних досліджень. // Відділ зовнішньоекономічної політики. URL: <http://old2.niss.gov.ua/articles/777/> (дата звернення: 27.03.2021)
3. Метлушко О. В., Павлова О. А. Євроінтеграційні процеси у банківській системі України: на перехресті досліджень і висновків. Тернопільській нац. екон. ун-т. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/6155/1/Стаття.pdf> (дата звернення: 29.03.2021)
4. Свистун Л. А., Шевченко Л. І. Соціально-економічні проблеми та переваги інтеграції України до Європейського Союзу. Формування ринкових відносин в Україні. 2014, №6 (157). С. 211-216. URL: file:///C:/Users/ПК/Downloads/frvu_2014_6_47.pdf (дата звернення: 21.03.2021)
5. Чайковський Я. І. Проблеми та напрямки підвищення ефективності функціонування банківської системи України. Економічний аналіз. 2016, Том. 23. № 1. С. 153-160. URL: <http://oaji.net/articles/2016/898-1469274703.pdf> (дата звернення: 31.03.2021)

УДК 339.543.6

Миронович Єлизавета,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Національний авіаційний університет
м.Київ, Україна
Науковий керівник:
Ковальова Марія, к.е.н. доц.,
доцент кафедри економіки та бізнес технологій

РЕФОРМА МИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: НЕОБХІДНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ

Складний економічний стан України, значні зміни в політичному й суспільному житті вимагають проведення швидких, ефективних та дієвих реформ у державному управлінні. Однією з реформ, якої потребує держава, є повноцінна реформа митної системи. Митний контроль є одним з головних завдань, які стоять перед митними органами кожної із країн. Економічна безпека країни також залежить від митного контролю, тому що на цьому етапі

відбувається не тільки перевірка всіх товаросупровідних документів, а й фактичне встановлення кількісних та якісних показників товарів, які переміщуються через митний кордон України.

Зважаючи на нагальну потребу у структурних змінах в сфері митної справи, Верховна Рада прийняла до розгляду ряд законопроектів, серед яких, на нашу думку, слід виокремити наступні:

- проект Закону України "Про внесення змін до Митного тарифу України щодо уніфікації ставок ввізного мита на товари легкої промисловості", де проблемою виступає те, що на товари легкої промисловості (пряжа, нитки, тканини) товарних груп 50 – 59 згідно з УКТ ЗЕД встановлено пільгові ставки мита на однорідні товари в межах товарної позиції УКТ ЗЕД зі значною диференціацією;

- проект Закону України "Про внесення змін до Митного кодексу України щодо оцінки доброчесності та запровадження періодичної атестації митників", що передбачає врегулювання питання добору осіб у митні органи, запровадження періодичної атестації митників;

- проект Закону України "Про внесення змін до Митного кодексу України в частині запровадження інституту медіації з митних питань" з метою запровадження механізму розгляду скарг платників податків в адміністративному порядку [1].

Окрім цього, є необхідність в вирішенні інших питань:

- врегулювання на законодавчому рівні таку форму митного контролю як пост-аудит контроль;

- доповнення законодавчої урегульованості новими аспектами щодо здійснення митними органами контролю за правильністю визначення митної вартості товарів;

- покращення роботи правоохоронців саме за їх участі у процедурах митного контролю у виключних та чітко визначених на рівні закону випадках.

Необхідність контролю за товарами, що переміщуються через митний кордон України обумовлена економічними і фінансовими наслідками торгівлі контрабандною і контрафактною продукцією. Результатом чого є зменшення надходжень мита та митних платежів до бюджету, пригнічення розвитку легального виробництва і обмеження умов для забезпечення розширеного відтворення та виходу національної економіки на якісно новий рівень функціонування, а також інші фактори, що обмежують розвиток національної економіки країни.

На сучасному етапі до актуальних питань організації діяльності митних органів можна віднести такі:

- проведення масштабної адміністративної реформи, одним з ключових завдань якої є запровадження ефективної організаційної структури, що побудована за функціональним принципом, та відновлення управлінської вертикалі Державної митної служби України, що буде спрямована на якісне та вчасне виконання покладених на цей орган обов'язків;

- виконання концепції публічного підприємництва, яка не лише дозволить залучити фінансові та управлінські ресурси, але й створить певні рамки того, як довести реформи митної служби України до свого логічного завершення;

- удосконалення інформаційного забезпечення, що полегшує обмін інформацією між структурними підрозділами, спрощує отримання інформації про суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності, дає змогу оперативніше виявляти митні порушення, спростити проведення митного оформлення та митного контролю [2].

Митна система України є самостійним механізмом державного управління, який є залежним від невиправдано великої кількості інших систем – механізмів державного управління. Митна система України включає в себе не лише підрозділи митного спрямування Державної фіскальної служби України, а згодом і всієї Державної митної служби України, а й інші елементи й компоненти, які впливають на діяльність у митній сфері.

Таким чином, зосередження на здійсненні реформ митної системи України сприятимуть розвитку національної економіки, підвищать конкурентоспроможність вітчизняних виробників, дозволять залучити значні обсяги іноземних інвестицій тощо.

Література:

1. Постанова Верховної Ради України «Про План законопроектної роботи Верховної Ради України на 2021 рік»: за станом на 02.02.2021р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1165-20#Text> (дата звернення: 29.03.2021).

2. НДІ Фіскальної політики. Категорія:4. Актуальні питання організації діяльності митних органів. URL: <https://www.ndifp.com/category/4th-ic-topica-issues-of-national-security-and-facilitation-of-international-trade/topica-issues-of-organizing-the-activities-of-customs-authorities/> (дата звернення: 29.03.2021).

Михайленко Анна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Пальчевич Галина, к.е.н., проф.
професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ВПЛИВ ІННОВАТИЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ НА РОЗВИТОК РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Ринок цінних паперів є важливою складовою ринкової економіки, а його успішне функціонування сприяє зміцненню та поліпшенню фінансової системи країни, створенню необхідних резервів капіталу, залученню вітчизняного та іноземного капіталу, вільному та ефективному переливу фінансових коштів із малорентабельних галузей та регіонів у високорентабельні, а також із сегментів ринку, де є надлишок капіталу, у сегменти, де відчувається його недостатність.

В сучасних умовах розвинений ринок цінних паперів є невід'ємним елементом ефективно функціонуючої економіки. За своєю сутністю природою він є тим механізмом, за допомогою якого встановлюються відповідні правові та економічні взаємовідносини між підприємцями, корпораціями та іншими структурами, яким необхідні фінансові кошти для свого розвитку та організаціями та громадянами, які можуть їх надати на певних умовах.

Ринок цінних паперів вважається складною системою, яка перебуває під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх факторів. Основними чинниками, що впливають на функціонування ринку цінних паперів, є:

- політична та соціальна стабільність суспільства; структура власності;
- рівень економічної грамотності населення та довіри до фінансових інститутів;
- фінансова структура макроекономіки;
- світові ціни на енергоносії;
- економічна та фінансова політична та соціальна стабільність суспільства;
- структура політика держави.

Упровадження інноваційної моделі розвитку економіки спричиняє суттєві технологічні зміни на ринку цінних паперів. Ринок цінних паперів став більш мобільним, структурованим та більш ліквідним.

До основних чинників впливу на розвиток інноваційних технологій торгівлі цінними паперами варто віднести:

- стрімку глобалізацію фінансових ринків;
- інформаційний та технологічний розвиток економіки;
- використання нових фінансових продуктів;

– оновлену структуру учасників на ринку цінних паперів.

Революційною інновацією вважають саме створення електронних торговельних систем, які повністю замінили традиційні методи торгівлі цінними паперами [3]. Розвиток онлайн-торгівлі дає змогу знизити витрати в процесі обороту капіталу та прискорити одержання інформації щодо вартості фінансових активів, їх обігу в умовах високої конкуренції.

Важливою особливістю трансформації ринку цінних паперів останніми роками є стрімкий розвиток та використання алгоритмічної торгівлі, зокрема високочастотної торгівлі, що виключає людські емоції під час прийняття рішення в процесі купівлі-продажу цінних паперів [1].

Алгоритмічна торгівля відбувається за допомогою використання комп'ютерної програми, яка базується на певних алгоритмах, що визначають ціну, кількість замовлень тощо. Інновації, породжені новою формою комунікації продавців і покупців фінансових активів створили умови для підвищення швидкості укладання угод, скорочення операційних витрат тощо. Торговельні алгоритми можуть обробляти мільйони даних в секунду, приймати рішення за мілісекунди і самостійно здійснювати операції.

Добру перспективу має впровадження на ринку цінних паперів інформаційної технології blockchain. Основною перевагою blockchain-технології вважається транспарентність здійснених транзакцій і можливість їх масштабування так, щоб кожен учасник операцій з цінними паперами володів повною інформацією щодо будь-яких дій усіх учасників угоди. Кожен може прослідкувати всю послідовність здійснення транзакцій в системі blockchain.

При використанні blockchain-технології відпадає необхідність в посередниках при здійсненні транзакцій і будь-яких інших операцій, пов'язаних з передачею цінної інформації. Інформація передається за протоколом peer-2-peer - від користувача до користувача.

Підтвердженням ефективності blockchain-технології є те, що після отримання дозволу від SEC (головний орган регулювання ринку цінних паперів США) американський гігант онлайн-ритейлу Overstock оголосив про продаж публічних акцій компанії на власній blockchain-платформі. Крім того, з'явилася нова форма інвестицій у технологічні стартапи ICO (первинна пропозиція монет) та децентралізована платформа для мобільних додатків AppCoins. Однією з перших платформ, де приватні компанії можуть випускати та продавати акції, використовуючи blockchain, став американський позабіржовий ринок NASDAQ, який займається електронною торгівлею цінними паперами високотехнологічних компаній [4].

У світі «паперової» торгівлі стандартний період проведення транзакції становить три дні від моменту здійснення даної операції. Із використанням технології blockchain період від оплати до кінцевого розрахунку відбуватиметься одночасно. Для власників цифрових активів це матиме дві переваги: зменшення післяопераційного часу очікування та зниження транзакційних ризиків.

Напрямами модернізації ринку цінних паперів є:

- укрупнення та консолідація в першу чергу, існуючих фондових бірж,

що сприятиме формуванню стандартних критеріїв лістингу та формування справедливих ринкових цін за будь-якими фінансовими інструментами;

- зростання ліквідності і прозорості фондового ринку за допомогою збільшення пропозиції фінансових інструментів шляхом запровадження нових боргових інструментів, перш за все біржових та інфраструктурних облігацій, інноваційних структурованих продуктів, продуктів фінансового інжинірингу, зокрема, біржових валютних деривативів та ф'ючерсного контракту на ціну золота;

- активне вдосконалення технологій торгівлі, розвиток Інтернет-технологій, впровадження нових торгових систем та платформ;

- подальше вдосконалення інфраструктури ринку та забезпечення її надійного та ефективного функціонування;

- створення відповідної законодавчої бази з метою забезпечення організаційно-правових засад формування та функціонування фондового ринку;

- вдосконалення державного регулювання та нагляду на фондовому ринку, захист прав інвесторів, забезпечення на державному рівні низки заходів спрямованих на збільшення показника free-float акцій українських компаній;

- створення ринку залучення капіталу для мало- та середньокапіталізованих емітентів (біржового IPO та міні- IPO) [2].

Цифровізація економіки трансформує розвиток ринку цінних паперів у напрямку зміни технологій комунікації та технологій збирання та обробки інформації, використання новітніх фінансових технологій. Створюються нові фінансові інструменти, формуються нові системи торгівлі цінними паперами та нова інфраструктура ринку, стрімко розвиваються технології штучного інтелекту.

Запровадження інноваційних технологій на вітчизняному ринку цінних паперів потребує стимулювання як з боку держави – через створення сприятливої нормативної бази, гарантування прав інвесторів, так і з боку безпосередніх учасників цього ринку – шляхом поліпшення рівня відкритості для потенційних інвесторів, підвищення рівня фінансової грамотності та ефективності управління інвестиціями.

Література:

1.Кужелев М.О. Інноваційні технології як чинник розвитку ринку цінних паперів. *Стратегія і практика інноваційного розвитку фінансового сектору України*: матеріали між нар. наук.-практ. конф. м. Ірпінь, 20-22 березня 2019 р. Ірпінь, 2019. С. 47-48. URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/3620/1/3827_IR.pdf (дата звернення: 29.03.2021).

2.Краснова І. В. Фондовий ринок в Україні: стан та перспективи розвитку. *Проблеми економіки*. 2014. № 1. С. 129-134. URL: https://www.problecon.com/pdf/2014/1_0/129_134.pdf (дата звернення: 29.03.2021).

3.Мацук З. А. Фінансові інновації як стратегічна перспектива розвитку ринку цінних паперів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 22. С. 48-54. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2018_22_10 (дата звернення: 29.03.2021).

4.Технологія блокчейн уже змінює світ фінансів. URL: https://msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/FZ001579 (дата звернення: 29.03.2021).

Місан Владислав,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 051 «Управління персоналом та економіка праці»
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна
Науковий керівник:
Рудакова Світлана, к.т.н., доц.,
доцент кафедри соціоекономіки та управління персоналом

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ТА ІННОВАЦІЙНА АКТИВНІСТЬ КРАЇНИ: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Будь-яка країна світу формує свій бюджет згідно свого економічного устрою, намагається бути більш конкурентоспроможною за рахунок втілення інновацій у виробництво та соціальну сферу.

Практика свідчить, що країни, які є лідерами економічного зростання, своїм успіхом у вирішальному ступені зобов'язані активній інноваційній діяльності яка всіляко підтримується і стимулюється на державному рівні. Їх економічна безпека забезпечується за рахунок інновацій, які дозволяють швидко реагувати на різноманітні загрози: демографічні, енергетичні, екологічні тощо. Вітчизняна економіка, основу якої становлять виробництва третього та четвертого технологічних укладів, не в змозі протидіяти цим загрозам. Це загрожує системним відривом від технологічно розвинених країн, посиленням залежності від них та міжнародних фінансових інституцій, зниженням національної безпеки держави, складовою якої є економічна безпека.

Сила стандартів аудиту та звітності. Цей індикатор означає, наскільки прозорими є бізнес-процеси підприємств, установ та організацій. Більшість обраних країн, - Німеччина, Швеція, Польща, Грузія та Литва демонструють «трапецевидну» траєкторію зміни рейтингових позиції за силою стандартів аудиту та звітності. Швейцарія, Сінгапур та США поступово покращують рейтингові позиції за цим індикатором. Україна у 2015-2018 рр. покращила рейтингові позиції, але це відбувалося «стрибкоподібно» - із погіршенням рейтингу сили стандартів аудиту та звітності [1-4]. Також Україна значно відстає за силою стандартів аудиту та звітності від обраних країн. Це негативно відображається на фіскальній, грошово-кредитній та бюджетній політиці.

Сила захисту інвесторів. Цей індикатор характеризує комфортність умов, які створені в країні для інвестування в економіку країни як іноземними, так вітчизняними інвесторами. Такими умовами можуть бути державна підтримка, вигідні кредити, пільгове оподаткування, політична стабільність тощо. Для країни захист інвесторів означає створення робочих місць, збільшення ВВП, розвиток соціальної сфери.

Якщо в країні високі соціальні стандарти (високі заробітна плата та страхові внески, високі податки), це негативно відображається на захищеності

інвесторів – високі виробничі витрати, а отже, висока собівартість продукції та низька частка прибутку. Саме тому, на нашу думку, Україна у 2015-2018 рр. поступово покращує рейтингові позиції за силою захисту інвесторів. Цікавим є факт того, що рейтингові позиції України за силою захисту інвесторів знаходяться на рівні рейтингів Швейцарії. На нашу думку, така ситуація пояснюється балансуванням факторів інвестиційної привабливості. Так, в Україні інвесторів приваблює низькі соціальні стандарти, вигідне територіальне розміщення, тоді як у Швейцарії привабливими є стабільність валюти, політична стабільність, низькі податки, а також зручне розташування.

Державний борг. Цей індикатор відображає суму зовнішнього та внутрішнього боргу країни. У 2015-2018 рр. майже всі обрані для аналізу країни продемонстрували зниження державного боргу. Найбільше покращення рейтингових позицій, відбулося у 2017 році. Погіршення рейтингових позицій відбулося в Україні та Грузії. Причому Україна погіршила свій рейтинг за державним боргом на 44 позиції. За даними Міністерства фінансів України таке погіршення відбулося внаслідок збільшення зовнішнього боргу країни у 2016 році у 1,7 рази.

Водночас, оздоровлення економіки не можливе без належної інноваційної активності країни, тому для визначення орієнтирів розвитку України необхідно проаналізувати індикатори інноваційної діяльності обраних для аналізу країн.

Доступність найсучасніших технологій. Цей індикатор означає, що країна орієнтована на технологічний розвиток, зокрема впровадження нововведень в діяльність компаній. Для України варто переглянути механізми фінансування фундаментальних досліджень, підвищити їх ефективність та контролювати доведення новацій до впровадження у бізнес. Близькими за рейтинговими значеннями до України є Польща та Грузія.

Потенціал інноваційної діяльності. Україна покращила рейтингові позиції за потенціалом інноваційної діяльності та випередила за цим індикатором Польщу та Грузію. Майже всі країни, крім Сінгапуру та Польщі, покращили рейтингові позиції за цим індикатором. Також можна зробити висновок, що чим ближче країна до лідерів, тим меншими є зміни (чутливість до факторів) в рейтингових позиціях. Це, на нашу думку, викликано тим, що формування значного інноваційного потенціалу (компетентність працівників, матеріально-технічне забезпечення, ефективність наукових установ та організацій тощо) потребує значних часових витрат. Для відчутних змін в інноваційному потенціалі потрібний тривалий період часу.

Якість науково-дослідних інститутів. Цей індикатор відображає ефективність науково-дослідної інфраструктури. Україна має значні резерви для підвищення ефективності науково-дослідної інфраструктури, хоча у 2015-2018 рр. випереджала Грузію та Польщу. Головними напрямками підвищення ефективності науково-дослідної інфраструктури в Україні, на нашу думку, є збільшення її фінансування, осучаснення матеріально-технічної бази та доведення новацій до етапу впровадження.

Отже, можна зробити висновок, що Україна за індикаторами інноваційної активності, як і за індикаторами економічної безпеки, немає

значних розривів порівняно з обраними для аналізу країнами. Але для покращення рейтингових позицій за індикаторами інноваційної активності необхідно перерозподіляти фінансові ресурси, отримані завдяки успіхам за індикаторами економічної безпеки, на підвищення рейтингів за індикаторами соціальної безпеки. Тільки досягнення високого рівня добробуту населення країни та відчуття ним захищеності створює передумови для креативності, творчості та інноваційної активності. Аналіз рейтингів країн за індикаторами економічної безпеки показав, що серед обраних для аналізу країн немає однозначних лідерів, розрив між країнами не такий великий, рейтингові позиції країн дуже залежні від зовнішніх факторів, наприклад, розвитку світової економіки. Результати досліджень свідчать, що існує певний зв'язок між показниками інноваційності країн світу та показниками їх економічної безпеки.

Література:

1. The Global Competitiveness Report 2014–2015. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf. (дата звернення 21.03.2021)
2. The Global Competitiveness Report 2015–2016. URL: http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global_Competitiveness_Report_2015-2016.pdf. (дата звернення 27.03.2021)
3. The Global Competitiveness Report 2016–2017. URL: http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf. (дата звернення 28.03.2021)
4. The Global Competitiveness Report 2017–2018. URL: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>. (дата звернення 29.03.2021)

УДК 330.342.146

Момот Віра,

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 051 «Управління персоналом та економіка праці»
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна

Науковий керівник:

Щетініна Людмила, к.е.н., доц.,
кафедри соціоекономіки та управління персоналом

СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА КРАЇНИ: ЗНАЧЕННЯ ТА ІНДИКАТОРИ

Важлива роль у збалансованому економічному розвитку світу належить збалансованості між економічною та соціальною складовою безпеки кожної країни. Значенням соціальної безпеки є захищеність життєво-значущих інтересів соціальних суб'єктів мікро- та макrorівнів, збереження та розвиток людського потенціалу, підтримка ефективного стимулювання діяльності людей, систем їхньої соціалізації та життєзабезпечення.

Слід оцінити соціальну ефективність інноваційної діяльності. Тобто необхідно оцінити, чи витрачаються доходи від інноваційної діяльності на

вирішення соціальних проблем та соціальну захищеність. Соціальна ефективність інновацій є, в подальшому, джерелом інноваційної активності населення країни, у якого з'являється бажання до креативної та творчої діяльності.

Незалежність судової влади. Цей індикатор характеризує правову захищеність населення країни в судах, тобто ефективність їх діяльності. Виходячи з даних Світового економічного форуму, Україна має найгіршу ситуацію із незалежністю судів, але рейтинг України за цією складовою соціальної безпеки у 2015-2018 рр. покращується [1-4]. Подібні тренди, але з набагато кращими рейтингами порівняно з Україною, спостерігаються у Литві, Швеції, США та Швейцарії. В Польщі та Грузії у 2015-2018 рр. відбувалося значне погіршення рейтингових значень за незалежністю судів – на 45 та 22 позиції відповідно. Тобто в країнах, де покращується ситуація із судовою владою, слід проаналізувати існуючі судові практики і забезпечити їх подальший розвиток. В країнах, де спостерігається протилежна ситуація, слід виявити причини недостатньої незалежності судів та усунути ці зовнішні впливи на їх діяльність.

Прозорість державної політики. Цей індикатор характеризує зрозумілість та відкритість державної політики для населення країни, тобто означає поінформованість населення країни про стан та перспективи державного управління. Лідерами за цим індикатором соціальної безпеки є розвинуті країни – Сінгапур, Швейцарія, Німеччина та США, які або покращують рейтинг, або його стабілізують. Для України ситуація є сприятливою. Не дивлячись на низькі рейтингові показники у 2015- 2017 рр., у 2018 р. Україні вдалося покращити рейтинг на 39 позицій та майже досягти значень Литви. Тоді як в країнах з подібними історією розвитку економік та потенціалом, – Польщі, Литві та Грузії, поінформованість населення країни погіршується. Тобто можна зробити висновок про підтримку, існуючих в розвинутих країнах, можливостях висвітлення та обговорення урядових рішень.

Захист інтересів акціонерів. Цей індикатор визначає наявність передумов захисту доходів та прав акціонерів, які мають одночасно статус найманого працівника та власника акцій. Як відомо, акціонерна форма власності є більш ефективною порівняно із іншими організаційно-правовими формами, оскільки працівники таких підприємств зацікавлені в збільшенні прибутковості акціонерних товариств. Майже всі обрані країни продемонстрували покращення рейтингових значень захисту інтересів акціонерів у 2015-2018 рр.. Тільки в Грузії та Швеції погіршився рейтинг захисту інтересів акціонерів. В Польщі та Литві покращення рейтингових значень за цим індикатором відбувалося «стрибокподібно». Це може означати економічні втрати від зниження ефективності трудової діяльності акціонерів-працівників, тому є не бажаним. Україна має найнижчі рейтингові значення серед обраних для аналізу країн, але у 2015-2016 рр. відбувалося поступове покращення рейтингових позицій.

Очікувана тривалість життя. Цей індикатор характеризує сукупний вплив факторів на здоров'я людини, таких як: стан охорони здоров'я, рівень

безпеки персоналу, екологічність навколишнього середовища, якість продуктів харчування тощо. На нашу думку, цей показник є найбільш відчутним для населення країни, а тому є менш суб'єктивним. Україна має найгірші рейтинги очікуваної тривалості життя серед обраних країн, але розрив з іншими країнами не такий значний як за іншими індикаторами соціальної безпеки. У 2015-2018 рр. в Україні, США та Німеччині відбулося незначне погіршення рейтингових значень очікуваної тривалості життя. В інших обраних країнах рейтинги очікуваної тривалості життя за цей період або стабілізувалися, або покращилися. Зрозуміло, що погіршення здоров'я населення впливає негативно на його працездатність, вмотивованість до трудової діяльності, а також демографічну поведінку. Тому необхідний вплив держави на фактори очікуваної тривалості життя.

Отже, аналіз рейтингів країн за індикаторами соціальної безпеки дає можливість зробити висновки, що всі країни прагнуть покращувати рейтингові позиції. Але у деяких країн це покращення має «стрибокподібний», що означає певні соціальні та економічні втрати. Україна хоча і має найгірші рейтингові позиції за індикаторами соціальної безпеки, майже за всіма спостерігається покращення. Виключенням є очікувана тривалість життя, яка є, на нашу думку, укрупненим соціальним індикатором, тобто вплив на неї передбачає позитивні зміни в управлінні всією соціальною сферою.

Література:

1. The Global Competitiveness Report 2014–2015. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf. (дата звернення: 29.03.2021).
2. The Global Competitiveness Report 2015–2016. URL: http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global_Competitiveness_Report_2015-2016.pdf. (дата звернення: 27.03.2021).
3. The Global Competitiveness Report 2016–2017. URL: http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf. (дата звернення: 27.03.2021).
4. The Global Competitiveness Report 2017–2018. URL: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>. (дата звернення: 27.03.2021).
5. The Global Competitiveness Report 2019. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf (дата звернення: 29.03.2021).

Мустеца Назар,
учень 9 класу, Шубранецької ЗОШ Горішньоширівецького ОТГ
Наукові керівники:
Філіпчук Наталія, учитель
Мустеца Ірина, к.е.н., доц.,
Доцент кафедри обліку і оподаткування ЧТЕІ КНТЕУ
м. Чернівці, Україна

НАПРЯМИ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ЄВРОРЕГІОНУ «ВЕРХНІЙ ПРУТ»

Україна ідентифікує себе як держава європейського типу, що аргументується її історичним минулим, економічними зв'язками та географічним розташуванням. Саме тому виникають спільні проблеми у транскордонній співпраці, оскільки межує з сімома країнами з довжиною зовнішніх кордонів майже 7 тис.км. Співробітництво нашої країни в міжнародному просторі набуває різних форм і направлене на вирішення спільних проблем, які виникають у суміжних прикордонних територіях сусідніх держав за такими векторами: розбудова транскордонної інфраструктури, просторове і територіальне облаштування, спільне використання природних ресурсів тощо, що дозволяє розширити сферу державної регіональної політики на міжнародному рівні враховуючи стратегії розвитку сусідніх територій.

Стратегія розвитку Європейського Союзу за часів заснування і до сьогодні, базується на синергетиці політичної складової із соціальним та економічним прогресами. Її органічна складова - підписання Єдиного європейського акту в 1986 році, а також Маастрихтської угоди 1992 року та Амстердамського договору 1997 року [1].

Тісне співробітництво прикордонних регіонів у сфері екології, науки, культури та економіки підтверджується прийнятою у 1980 році Європейською рамковою конвенцією [2]. Відповідно до якої за участю України сформовано 10 єврорегіонів, однак у 2021 році фактично функціонує лише 4 (Карпатський, «Буг», «Нижній Дунай» і «Верхній Прут».

Для жителів Чернівецької області найцікавішим є єврорегіон «Верхній Прут», який створено 22 вересня 2000 року згідно Угоди між Чернівецькою областю України, Сучавським та Ботошанським повітами Румунії, Єдинецьким та Бальцьким повітами Республіки Молдова, які підписали 4 липня 1997 року у місті Ізмаїл.

У 2003 році до єврорегіону долучилася і Івано-Франківська область України, а замість вищезазначених двох молдовських повітів після адміністративно-територіальної реформи до складу єврорегіону ввійшли шість новостворених районів: Брічень, Окніца, Ришкань, Єдінец, Фелншт, Глодань.

Питання європейської інтеграції знаходять своє віддзеркалення у дослідженнях зарубіжних науковців, таких, як: А. Моравчік, Б. Нельсон та І.Бестеб [3,4]. Питання розвитку прикордонних регіонів в системі

трансграничного співробітництва між Україною і Румунією піднімають румунські науковці Настасе К. та Морошан-Даніла Л., Айталеб З. [5]. Про корекцію реформаторського курсу у своїх публікаціях говорить молдавський науковець А. Балинський [6].

Проблеми щодо активації всіх сфер діяльності євро регіону «Верхній Прут» піднімаються в дослідженнях українських науковців: С. Гакмана, Е. Грицюка, В. Кифяка, Л. Гут, Т. Власової, Г. Долгої та інших.

Слід відмітити, що євро регіональні структури за участю областей України і досі не стали організаційно-фінансовою платформою координації трансграничного співробітництва в системі регіонального менеджменту, що характерно для країн ЄС. Вищезазначені проблеми проявляються в таких напрямках:

1) Відмічається низький вплив євро регіону «Верхній Прут» на активізацію трансграничного співробітництва та соціально-економічний розвиток прикордонних регіонів, у порівнянні з суміжними територіями сусідніх країн, які входять в Європейський союз.

2) Залишається неузгодженим місце і роль євро регіону в системі регіонального менеджменту, що зумовлює високий рівень суб'єктивізму у прийнятті управлінських рішень у напрямку вирішення спільних проблем трансграничного співробітництва.

3) Існує невизначеність механізмів і взаємодії та розподілу повноважень між інституціями держави, регіону, які взяли на себе зобов'язання щодо організаційної, фінансової та правової підтримки трансграничного співробітництва, що не відповідає сутності співробітництва.

4) Низький рівень використання потенціалу трансграничного співробітництва у соціально-економічному розвитку прикордоння з метою підвищення конкурентоспроможності регіонів [7].

Дослідження офіційних сайтів євро регіонів «Верхній Прут», «Нижній Дунай», «Чорне море» на даний час немає. На сторінках державних адміністрацій можна отримати тільки загальну інформацію про євро регіональні структури.

Щодо євро регіону «Верхній Прут», то на новому офіційному сайті наводиться інформація тільки поверхнева про трансграничне співробітництво, позитивним є наявність програми про добросусідство «Румунія-Україна-Республіка Молдова».

Проблемою є нерозвинутість механізмів трансграничної взаємодії суб'єктів господарювання, що зумовлює розвиток корупційних схем та кримінальних ситуацій. Основною функцією євро регіонів є інформування населення щодо правил життєдіяльності і добросусідства у трансграничному просторі. Позитивним є відкритість і доступність інформації.

Таким чином з метою підвищення ефективності організаційно-економічного забезпечення євро регіону «Верхній Прут» необхідно здійснити такі заходи:

1. Визначити функціональні обов'язки органів державної влади з питань трансграничного співробітництва.

2. Постійна взаємодія з євро регіонами щодо реалізації рішень з питань транскордонного співробітництва, які прийняті міжнародними та міжурядовими комісіями України та сусідніх держав.

3. Впроваджувати механізми державної підтримки діяльності євро регіону «Верхній Прут».

4. Забезпечити участь представників євро регіональних структур у спільних органах, створених ЄС чи Радою Європи.

5. Активізація діяльності євро регіональних структур з метою створення на їх базі комунікаційної платформи громад.

6. Розробити заходи щодо реалізації євро інтеграційної стратегії України на регіональному рівні, завдяки доповнення державних програм соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів України.

Література:

1. A new idea for Europe. The Schuman declaration – 1950 – 2000. European Commission. Series: European Documentation. – Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2000 – P. 15.

2. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями Мадрид, 21 травня 1980 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_106#Text (дата звернення 12.04.2021 р.).

2. Moravcsik, A. Europe's Integration at Century's End // Moravcsik, A. (ed.) Centralization or Fragmentation? Europe Facing the Challenges of Deepening, Diversity, and Democracy, New York: Council on Foreign Relations, 1998; McCormick, J. Understanding the European Union. A Concise Introduction, Basingstock, New York: Palgrave, 1999.

3. Nelsen, B. F. and Stubb, A. C. -G. (eds.) The European Union. Readings on the Theory and Practice of European Integration, 2nd ed., Boulder (Co.), London: Lynne Rienner Publishers, 1998; Wallace, W. Regional Integration: The West European Experience, Washington (DC): Brookings Institution, 1994; Rosamond, B. Theories of European Integration, New York: St. Martin's Press, 2000.

4. Carmen Nastase, Luucia Moroshan-Danila, Zakaria Aittaleb. Cultural similarities in service of the cross-border cooperation between Ukraine and Romania. *Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток прикордонних регіонів в системі транскордонного співробітництва»*, ЧТЕІ КНТЕУ, м. Чернівці 27-28 квітня, 2017 р. С.59-62.

5. Бальнський А. К Коректорівке реформаторського курсу. *Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток прикордонних регіонів в системі транскордонного співробітництва»*, ЧТЕІ КНТЕУ, м. Чернівці 27-28 квітня. 2017 р. С.15-18.

6. Грицюк Е. Визначення проблем та сучасних підходів щодо активізації всіх сфер діяльності євро регіону «Верній Прут». *Міжнародна науково-практична конференція «Маркетинг як основа формування стратегії соціально-економічного розвитку прикордонного регіону»*, ЧТЕІ КНТЕУ, м. Чернівці (Україна) – м. Сучава (Румунія), 11-12 листопада 2020 року. С.251-254.

Олейніченко Денис,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Смірнова Надія, к.е.н., доц.,
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ АДАПТИВНОЇ СИСТЕМИ ОБЛІКУ: ВПЛИВ СПЕЦИФІКИ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Інтеграція України у світовий ринок впливає на розвиток соціально-економічного середовища, в якому формуються комерційні відносини господарюючих суб'єктів аграрного сектору та супроводжується потребою адаптації облікових процесів до сучасних умов господарської діяльності і визначає необхідність формування національної системи бухгалтерського обліку. При цьому, особливого розвитку набуває інформація, яка формує управлінські рішення щодо забезпечення прибуткової діяльності господарюючих суб'єктів аграрної сфери [3].

Чинники, які зумовлюють зміну положень методології бухгалтерського обліку та його практики, формуються в реальному економічному житті. Основними серед них є зміна та розвиток відносин власності на засоби виробництва, відносин і механізмів формування та розподілу доходів, організаційних форм виробництва товарів, їх продажу, а також процеси, пов'язані з глобалізацією світової економіки та міжнародних ринків капіталів[2].

Традиційно роль обліку в системі управління зводиться до забезпечення зворотного зв'язку між об'єктом управління і керуючою системою, пасивного постачання інформації, необхідної для контролю за виконанням прийнятих рішень. Концепція адаптивної системи бухгалтерського обліку ґрунтується на альтернативному підході [4]. Характеристика ролі обліку в системі управління сучасною економікою неоднозначна, вона не може характеризуватися виходячи тільки з інформаційної або контрольної компоненти. Бухгалтерський облік, з одного боку, є частиною інформаційного забезпечення таких функцій управління, як планування, організація, контроль і економічний аналіз. З іншого, він сам є самостійною функцією управління.

Відмінна риса сучасного управління – його адаптивність. Стосовно управління агропідприємствами це означає максимальне врахування внутрішніх та зовнішніх чинників (впровадження інноваційних технологій, досягнення та можливості конкурентів, ціноутворення в умовах глобалізації економіки, зміни в податковій системі, чинники політичного, соціального, екологічного і культурного розвитку). Адаптація системи управління неможлива без модернізації обліково-аналітичного забезпечення.

Сьогодні найважливішими аспектами проблеми є створення адекватної моделі розвитку облікової системи, а саме:

- розширення спектру функцій, виконуваних цією системою;
- активізація її впливу на об'єкт управління і зовнішнє середовище [1].

Адаптивність облікової системи визначається здатністю придбання нової якості у зв'язку зі змінами в системі управління і характеризується можливістю задовольняти нові інформаційні запити, пов'язані з виникненням нових умов господарювання.

Аналіз сучасного стану розвитку облікової системи агропідприємств дозволив зробити висновок про еволюційно-запізнілий характер його розвитку, оскільки облікова система повільно пристосовується до мінливих умов господарювання шляхом модернізації лише окремих елементів.

У адаптивної системи обліку відбуваються процеси диференціації та інтеграції окремих підсистем (фінансові, управлінські, податковий облік, внутрішня і зовнішня звітність), які мають об'єктивний характер. Для поліпшення якості облікової інформації про діяльність підприємств аграрної сфери представляється доцільною більш активна диференціація фінансового та управлінського обліку. За роки реформ, незважаючи на численні зміни в нормативному регулюванні, бухгалтерський облік у сільському господарстві продовжує функціонувати як моносистема, націлена на відображення активів, капіталу і зобов'язань з вбудованою підсистемою обліку процесів постачання, виробництва і продажів. Водночас облік активів передбачає не стільки характеристику процесу їх трансформації в економічні вигоди, а більшою мірою контроль за збереженням та їх структурою.

Останнім часом питання сталого розвитку стають все більш важливими для підприємств аграрної сфери. У цьому зв'язку основними напрямками розвитку адаптивної системи бухгалтерського обліку в цій сфері є:

- активізація ролі в системі управління шляхом посилення взаємозв'язку з іншими функціями управління;
- адаптація до нових форм господарювання;
- оптимізація процесів диференціації та інтеграції в системі обліку;
- формування системи управлінського обліку та контролінгу;
- адаптація до умов ризику та невизначеності;
- відображення інформації про земельні ресурси як особливих видів активів та земельних відносинах;
- обліково-аналітичне забезпечення управління процесами біотрансформації;
- формування інформаційного забезпечення сталого розвитку [1].

Отже, одним з найважливіших завдань обліку в аграрній сфері є формування постійної та достовірної інформації про фінансовий стан економічних суб'єктів, необхідної для використання власниками, потенційними інвесторами, кредиторами, страховими компаніями, державними органами, а також системою менеджменту організацій. Водночас значно зростає роль обліково-аналітичного забезпечення управління економічними процесами в

умовах ризику і невизначеності, здійснення активного впливу на об'єкт управління і зовнішнє середовище.

Література:

1. Дідоренко Т.В. Вектор розвитку активно-адаптивної системи бухгалтерського обліку в агропромисловому комплексі. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Випуск 10. Частина 2. С. 174-177.

2. Кірейцев Г.Г. Глобальні процеси і актуалізація оновлення методології обліку/ *Збірник наукових праць ВНАУ*. 2013. №3(80). С. 91-103.

3. Марчук У.О. Формування систем бухгалтерського обліку. *Ефективна економіка*. № 5. 2018. URL: [www/economy.nauka.com.ua](http://www.economy.nauka.com.ua) (дата звернення 12.03.2021 р.)

4. Шигаев А.И. Раскрытие информации в отчетности об устойчивом развитии согласно международным стандартам. *Международный бухгалтерский учет*. 2011. № 12.

УДК 657

Павлов Ростислав,

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»

Кременчуцький інститут ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля»

м.Кременчук, Україна

Науковий керівник:

Єфременко Аліна, к.е.н., доц.,

доцент кафедри міжнародних економічних відносин та адміністрування

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ

Основні засоби є важливим елементом, що забезпечує функціонування діяльності будь-якого підприємства. Україна стає важливим учасником світової економіки, тому для українських підприємств є доцільним ведення обліку, формування звітності та аудиторських висновків як за національними, так і за Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (МСБО).

В Україні прийнято низку нормативних документів, які не тільки регламентують застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності та обліку, але й містять різні роз'яснення для компаній, аудиторів, контролюючих і координуючих органів [1].

Згідно з МСБО 16, основні засоби – це матеріальні об'єкти, які:

а) утримуються для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг, для надання в оренду іншим або для адміністративних цілей;

б) використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду [2].
Належність окремих видів майна до основних засобів визначається на підставі професійної думки бухгалтера з урахуванням конкретних обставин і умов експлуатації об'єкта, в окремих випадках методів нарахування амортизації [3, с. 136]. Також МСБО 16 передбачена можливість об'єднання окремих незначних активів (наприклад, шаблонів, інструментів і штампів тощо) в один об'єкт

основних засобів, а амортизація активу починається з моменту, коли актив можна використати за призначенням.

Відповідно до МСБО 16, ремонт або ж будь-яке технічне обслуговування активу не скасовує необхідності амортизації такого основного засобу. А предмети прокату, що значаться серед цих активів, належать до МСФЗ 40 «Інвестиційна нерухомість» як вид довгострокових активів.

Основне питання обліку основних засобів за МСБО 16 «Основні засоби» – це визнання та класифікація активів, визначення їх балансової вартості, а також відповідних амортизаційних відрахувань і збитків від знецінення, що підлягають визнанню.

МСБО визнаються основні засоби при виконанні двох умов. По-перше, якщо існує ймовірність, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з використанням таких активів. При переході на застосування міжнародних стандартів фінансової звітності дотримання підприємством цієї умови підлягає окремій перевірці, яка найчастіше проводиться під час інвентаризації основних засобів. Якщо виявиться, що від наявних об'єктів отримання вигод не очікується, то балансова вартість таких активів підлягає списанню за рахунок нерозподіленого прибутку. По-друге, собівартість (первісна вартість) таких активів повинна бути достовірно визначена.

Згідно з Міжнародними стандартами, до первісної вартості основних засобів включають: ціну придбання з вирахуванням отриманих знижок, митні збори, невідшкодовані податки, витрати для налагодження основних засобів. Для визначення складу об'єкта основних засобів слід застосовувати судження з урахуванням конкретних умов діяльності підприємства.

Собівартістю основних засобів вважається сплачена сума грошових коштів або їх еквівалент, або справедлива вартість іншої форми компенсації, наданої на момент придбання або створення активу, та включає: купівельну ціну (у тому числі ввізне мито та безповоротні податки на придбання) за вирахуванням торговельних знижок; витрати, що безпосередньо пов'язані з доставкою активу і приведенням його в робочий стан, необхідний для його використання; первісно оцінені витрати, демонтаж і ліквідацію об'єкта та відновлення майданчика, на якому він розташований, зобов'язання щодо якого виникли під час придбання об'єкта [4, с. 259].

Отже, витрати, що формують вартість об'єкта основних засобів, – це грошове вираження вартості, за якою об'єкт купують (будують, споруджують), доставляють і доводять до готовності для експлуатації плюс передбачувані витрати на його ліквідацію після закінчення терміну експлуатації.

Суттєвою особливістю оцінки основних засобів, згідно з МСБО, є той факт, що їх балансова вартість може бути зменшена відповідними державними грантами. Порядок цього зменшення розкривається в МСБО 20 «Облік державних грантів і розкриття інформації про державну допомогу». Міжнародні стандарти, крім основної рекомендованої оцінки основних засобів за первісною вартістю, дозволяють альтернативний підхід: основні засоби можуть відображатись у звітності за переоціненою вартістю [5, с. 93].

МСБО 16 визначає амортизацію як систематичний розподіл вартості об'єкта основних засобів, яка підлягає амортизації, протягом терміну його корисної експлуатації.

Критерієм вибору метода нарахування амортизації у відповідності до п. 41 МСБО 16 є максимальна відповідність форми надходження економічних вигід від використання об'єкта основних засобів.

Згідно з Міжнародними стандартами, переоцінка основних засобів відображається в обліку так:

- якщо балансова вартість основного засобу зменшується внаслідок переоцінки, то це відображається як витрати звітного періоду та одночасно відносяться на зменшення капіталу (додатковий капітал при переоцінці);

- якщо балансова вартість збільшується при переоцінці, це відносять до категорії доходів прямо на капітал за статтею «Додатковий капітал при переоцінці».

Вибуття основних засобів за МСБО 16 може бути з наступних причин:

1. ліквідація;
2. продаж;
3. дар;
4. обмін.

Згідно з Міжнародними стандартами, переоцінка основних засобів відображається в обліку так:

- якщо балансова вартість основного засобу зменшується внаслідок переоцінки, то це відображається як витрати звітного періоду та одночасно відносяться на зменшення капіталу (додатковий капітал при переоцінці);

- якщо балансова вартість збільшується при переоцінці, це відносять до категорії доходів прямо на капітал за статтею «Додатковий капітал при переоцінці».

Правильність ведення обліку основних засобів за Міжнародними стандартами є важливим для зовнішніх користувачів фінансової звітності. Орієнтація національних облікових систем на Міжнародні стандарти забезпечує можливість співставлення звітних показників підприємств різних країн. Це забезпечує інвесторів необхідною інформацією при прийнятті рішень щодо реалізації міжнародних інвестиційних проектів, сприяє переміщенню капіталів та інтеграції національних економік. Також це значною мірою сприяє здійсненню дієвого незалежного контролю стану та використання об'єктів основних засобів. Зазначені нормативні документи в МСБО 16 містять повну і точну характеристику основних засобів щодо їх вартості, амортизації, вибуття, ліквідації, переоцінки, ремонту, ефективності їх використання та позитивний досвід багатьох країн.

Ведення обліку за міжнародними стандартами полегшило роботу бухгалтерів, підприємства яких мають справу з іноземними партнерами, і покращало імідж країни.

Література:

1. Упровадження міжнародних стандартів фінансової звітності: краща світова практика, українські реалії та досвід країн СНД. URL: <http://www.nabu.com.ua/Analytics/MSFO.pdf>. (дата звернення 12.03.2021 р.)
2. Міжнародні стандарти аудиту / Міжнародний інститут аудиту. URL: <https://mof.gov.ua/> (дата звернення: 29.03.2021).
3. Войнаренко М.П. Все про бухгалтерський облік. К.: Наукова думка, 2002. 210 с.
4. Жолнер І.В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами: [навч. посіб.] К.: Центр учбової літератури, 2012. 368 с.
5. Голова С.Ф. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку. К.: ФПБАУ, 2004. 248 с.

УДК 346.9

Пасічник Діана,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
м. Вінниця, Україна
Науковий керівник:
Китайчук Тетяна, к.е.н., доц.,
доцент кафедри обліку та оподаткування

РОЗРАХУНКИ ЗА ВІДШКОДУВАННЯМ ЗАВДАНИХ ЗБИТКІВ

У процесі фінансово-господарської діяльності будь-якого сучасного підприємства поширеним явищем є одержання матеріальних збитків через нестачі, втрати та розкрадання товарно-матеріальних та грошових цінностей. Нестачі та збитки на підприємстві можуть виявлятися в результаті проведення інвентаризації активів: майна, грошових коштів та цінних паперів [5, с.140].

Збитками називають витрати потерпілої сторони у зв'язку із втратою або пошкодженням її майна, а також не отримані нею доходи, які така сторона отримала б при належному виконанні контрагентом своїх зобов'язань (або при дотриманні ним правил здійснення господарської діяльності) [2].

Економічною сутністю відшкодування завданих збитків є не те, що винна особа відшкодовує підприємству облікову вартість пошкодженого, втраченого чи викраденого активу, а те, що вона повністю або частково повинна покрити витрати на його повне відновлення [1, с.140]. Також існують різні види матеріальної відповідальності такі, як обмежена (відшкодування виплачується у розмірі прямої дійсної шкоди, але не перевищує середньомісячний заробіток винної особи), повна (відшкодування дорівнює розміру прямої дійсної шкоди), колективна (заподіяну шкоду розподіляють між членами колективу пропорційно місячній тарифній ставці (посадовому окладу) і фактично відпрацьованому часу за період від останньої інвентаризації до дня виявлення нестачі) та підвищена (відшкодування виплачується у дво- або трьохкратному розмірі вартості нестач) [3].

Якщо сума відшкодування не перевищує розміру середньої заробітної плати працівника, то її відраховують із заробітної плати на підставі наказу керівника, який видається не пізніше двох тижнів з дня виявлення заподіяного працівником збитку і виконується не раніше 7 днів з дня, коли працівник був повідомлений про це. Законодавство не регламентує термін ознайомлення працівника з цим наказом, проте рекомендовано зробити це якнайшвидше [4].

Однак при відрахуванні суми відшкодування збитків із заробітної плати слід враховувати певні обмеження: під час виплати зарплати загальний розмір усіх відрахувань не повинен перевищувати 20% (лише в окремих випадках, передбачених законодавством, він може складати 50% від суми до виплати). Також не можна здійснювати відрахування з таких виплат, як вихідна допомога, компенсаційні та інші виплати, на які відповідно до законодавства не нараховується стягнення.

У випадку, коли працівник одразу визнав та не заперечує свою провину і згоден із розрахованою сумою завданого збитку, він має змогу добровільно відшкодувати втрачену підприємством суму [3].

Процес відшкодування завданих збитків має багато проблемних питань. Одним з них є визначення особливостей застосування зобов'язань з відшкодування шкоди у сфері господарювання. Господарські суди практикують обмеження застосування інституту стягнення шкоди до врегулювання спорів щодо стягнення збитків, які передбачені договором. Безпосередньо у Роз'ясненні ВГСУ про відшкодування шкоди наголошується на тому, що потрібно вміти відрізнити «зобов'язок боржника відшкодувати збитки, завдані невиконанням або неналежним виконанням зобов'язання, що випливає з договору, від позадоговірної шкоди, тобто від зобов'язання, що виникає внаслідок завдання шкоди»; також «можуть мати місце випадки, коли сторони перебувають у договірних відносинах, але заподіяння шкоди однією із сторін іншій стороні не пов'язане з виконанням зобов'язання, що випливає з цього договору». Але це не вирішує усі аспекти даної проблеми, так як без відповіді залишається питання, якою мірою положення щодо стягнення договірної шкоди можуть застосовуватися у випадку протиправної дії [4].

Потреба у такій відповіді обгрунтована тим, що глава 82 ЦК України передбачає лише загальні норми про розмір відшкодування – «у повному розмірі»; положення цієї глави не дозволяють в повній мірі розглянути питання відшкодування шкоди в сфері господарювання. На даний момент ще не вирішені питання про склад та можливість зменшення відшкодування, про стягнення втраченої вигоди тощо.

Також на законодавчому та теоретичному рівнях залишаються невирішеними питання співвідношення правомірних та неправомірних дій посадових осіб відповідних органів, персоніфікації органів державної влади як учасників відповідного процесу, розмежування компетенції господарських та адміністративних судів із цих питань, реалізації примусового стягнення бюджетних коштів тощо [4].

Вирішення даних питань є вкрай важливими для держави, яка ставить за пріоритет розвиток підприємницьких відносин. Воно потребує додаткових фундаментальних досліджень та ефективних рішень на законодавчому рівні.

Література:

1.Альошкіна Н., Н. Амброзяк, М. Нестеренко, О. Ольховик, О. Савченко. Нестачі на підприємстві. *Журнал «Бухгалтерський тиждень»*, жовтень, 2018. №40 URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/bn/2018/october/issue-40/article-39670.html> (дата звернення: 29.03.2021).

2.Амброзяк Н., Павленко О. Відшкодування збитків. *Журнал «Податки & бухоблік»*, липень, 2018. №56 URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2018/july/issue-56/article-37755.html> (дата звернення: 27.03.2021).

3.Клебан О. Відшкодування збитків працівником: облікові нюанси. *Газета №79/ 2020* URL: <https://interbuh.com.ua/ua/documents/oneanalytics/138239> (дата звернення: 29.03.2021).

4.Подцерковний О. П. Особливість та деякі проблеми відшкодування шкоди у сфері господарювання. *Вісник господарського судочинства*. №4. с. 59-67. URL: <https://coordynata.com.ua/osoblivist-ta-deaki-problemi-vidskoduvanna-skodi-u-sferi-gospodaruvana> (дата звернення: 26.03.2021).

5.Топоркова О. В., Євлаш Т. О. Розрахунки з різними дебіторами в обліковому аспекті. URL: <http://elib.hduht.edu.ua/bitstream/123456789/3846/1/23.pdf> (дата звернення: 29.03.2021).

Paczóska Monika,

studentka kierunku finanse i rachunkowość I stopnia
Collegium Mazovia Innowacyjna Szkoła Wyższa w Siedlcach
Siedlce, Polska

Promotor naukowy:

Czesław Skowronek, Profesor doktor habilitowany,
profesor Katedra Ekonomii i Zarządzania

WYBRANE PROBLEMY SYTUACJI FINANSOWEJ POLSKICH PRZEDSIĘBIORSTW W 2020 R

Rok 2020 przyniósł istotne zmiany w sytuacji finansowej przedsiębiorstw. Epidemia koronawirusa miała wielorakie ujemne skutki nie tylko w sferze zdrowotnej polskiego społeczeństwa, ale także w gospodarce. Ograniczenia działalności gospodarczej w sposób negatywny oddziaływały na tempo rozwoju, wyniki finansowe i inne procesy gospodarcze. Skutki ekonomiczne pogłębiały negatywną sytuację wielu branż, gałęzi i przedsiębiorstw, prowadząc często do ich upadłości.

W tym tekście chcemy przedstawić tylko niektóre problemy sytuacji finansowej. Problemy są na tyle złożone, że w krótkim tekście nie można ocenić całokształtu sytuacji finansowej przedsiębiorstw.

Sytuacja finansowa jest złożonym problemem definiowanym w literaturze ekonomicznej w sposób zróżnicowany.⁹ Nie ma miejsca na szersze prezentowanie tych definicji, gdyż inny jest zamiar tego tekstu.

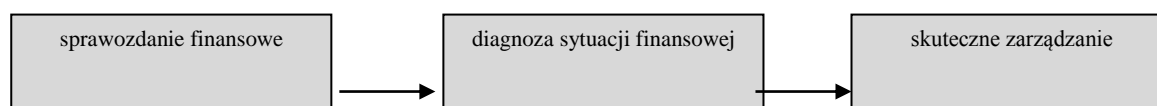
⁹ Skowronek-Mielczarek A., Leszczyński Z: *Analiza działalności i rozwoju przedsiębiorstwa*. PWE. Warszawa 2008 r.

W uproszczeniu sytuację finansową przedsiębiorstwa charakteryzują następujące podstawowe przejawy¹⁰:

- **Płynność finansowa**, jako zdolność firmy do płynnego i terminowego regulowania zobowiązań, wobec dostawców produktów i usług, instytucji publicznych, pracowników i innych.
- **Rentowność**, jako uzyskiwanie nadwyżki przychodów nad poniesionymi kosztami ich uzyskania.
- **Produktywność** zasobów trwałych i obrotowych pozwalająca ocenić efektywność ich wykorzystania.
- **Struktura kapitałowa**, w tym zwłaszcza zadłużenia firmy

Sytuacja finansowa firmy jest podstawowym sprawdzianem skuteczności zarządzania firmą, tak w horyzoncie operacyjnym, jak i wieloletnim, strategicznym. Diagnoza sytuacji wyjściowej, identyfikacja mocnych i słabych stron firmy, a także przyszłych szans i zagrożeń nie może się odbywać bez oceny sytuacji finansowej opartej o zestaw informacji wynikających ze sprawozdania finansowego.

Moglibyśmy zatem sformułować następujący ciąg i zakres wzajemnych związków następ trzech kluczowych problemów w funkcjonowaniu przedsiębiorstwa-firmy:

Z wymienionych kluczowych przejawów sytuacji finansowej przedstawiliśmy tylko dwa: płynność finansową przedsiębiorstw oraz rentowność rozpatrywaną w wielkościach bezwzględnych. Nasze rozważania dotyczyć będą danych empirycznych polskich przedsiębiorstw średnich i dużych. Liczebność tej zbiorowości przekracza 17 tys. jednostek. Ich rola i znaczenie w gospodarce są dominujące. Przychody tych przedsiębiorstw stanowią ponad $\frac{2}{3}$ całości przychodów całego sektora przedsiębiorstw, natomiast ich udział w inwestycjach i eksporcie wyrobów i usług przekracza 80%.

Płynność finansowa. Płynność finansowa przedsiębiorstw w krótkim horyzoncie czasowym jest podstawowym wyznacznikiem ich sytuacji finansowej. W uproszczeniu oznacza ona zdolność przedsiębiorstw do pełnego i terminowego regulowania zobowiązań wobec dostawców, instytucji publicznych, pracowników i innych kontrahentów. Utrata płynności finansowej jest podstawowym przejawem trudnej sytuacji finansowej i jednocześnie jest sygnałem do podjęcia zdecydowanych przedsięwzięć pozwalających przywrócić wymagany poziom płynności finansowej.

Literatura i praktyka gospodarcza wykształciły zróżnicowany wachlarz metod pomiaru i oceny poziomu płynności finansowej¹¹.

Nie ma miejsca w tym tekście na szersze potraktowanie tego zagadnienia. Ale o poziomie płynności finansowej firmy decydują dwa kluczowe czynniki: struktura

¹⁰ Skowronek Cz., Piechowicz B: *Analiza i kształtowanie sytuacji finansowej polskiego sektora przedsiębiorstw*. Collegium Mazovia. Siedlce, 2012 r., s. 42

¹¹ Sierpińska M., Wędzki D. *Zarządzanie płynnością finansową w przedsiębiorstwie*. Wyd. PWN Warszawa 2002 r. i inni

aktywów, zwłaszcza obrotowych oraz struktura zobowiązań i wzajemne relacje między tymi kategoriami. Poszczególne składniki aktywów z punktu widzenia płynności finansowej mają różną elastyczność i płynność. Aktywa trwałe funkcjonujące wiele lat, a ich wielkość i struktura nie mają bezpośrednio wpływu w kształtowaniu płynności finansowej. Kluczową rolę w utrzymaniu płynności finansowej mają dwa podstawowe składniki aktywów obrotowych, tj. środki pieniężne i należności krótkoterminowe, zaś po stronie pasywów – zobowiązania krótkoterminowe. Wzajemne relacje tych składników aktywów i pasywów wyznaczają poziom płynności finansowej i jego zmiany.

W polskich warunkach Główny Urząd Statystyczny w przekroju kwartalnym publikuje syntetyczne wskaźniki charakteryzujące płynność finansową przedsiębiorstw średnich i dużych. Płynność finansowa tych przedsiębiorstw jest prezentowana w postaci dwu podstawowych wskaźników:

✓ płynność I stopnia będąca stosunkiem środków pieniężnych do zobowiązań krótkoterminowych; w literaturze powyższy wskaźnik jest określany wskaźnikiem płynności gotówkowej,

✓ płynność II stopnia będąca stosunkiem sumy środków pieniężnych i należności do zobowiązań krótkoterminowych; w literaturze wskaźnik ten określany jest wskaźnikiem płynności szybkiej.

Ocenia się, że jeśli pierwszy z tych wskaźników kształtuje się na poziomie 20–25%, a drugi 80–100%, to mamy racjonalny i bezpieczny poziom płynności finansowej.

Źródłem obliczeń i oceny tych wskaźników jest bilans przedsiębiorstwa pozwalający obliczyć wskaźniki płynności i dokonać oceny tendencji ich zmian.

W polskim sektorze przedsiębiorstw wymienione wskaźniki płynności finansowej przytoczono niżej.

Tabela 1 - Wskaźniki płynności finansowej przedsiębiorstw średnich i dużych w latach 2019-2020

Lp.	Treść	Lata	Okresy w przekroju kwartalnym			
			I-III	I-VI	I-IX	I-XII
1	2	3	4	5	6	7
1.	Wskaźnik płynności finansowej I stopnia w %	2019	.	34,6	35,4	38,1
		2020	38,9	42,6	42,9	43,9
2.	Wskaźnik płynności finansowej II stopnia w %	2019	.	97,9	98,7	98,9
		2020	100,3	102,9	104,0	103,4

Źródło: Biuletyn Statystyczny GUS. Nr 8/2020, tabl. 30 oraz Nr 2/2021 r. tabl. 30

Powyższe dane wymagają krótkiego komentarza. W 2019 r. wskaźniki płynności finansowej wykazują stabilność. Natomiast w 2020 r. występuje wyraźna tendencja wzrostu tych wskaźników, zwłaszcza I stopnia, czyli tzw. gotówkowego. Tendencję tę należy wiązać ze zmianami w funkcjonowaniu przedsiębiorstw w warunkach nasilenia epidemii koronawirusa i istotnych ograniczeń w funkcjonowaniu przedsiębiorstw. Kolejne tarcze finansowe uruchamiane przez władze centralne wpłynęły na wzrost środków pieniężnych w wielu

przedsiębiorstwach. Zmieniła się także orientacja przedsiębiorstw na krótkoterminową perspektywę funkcjonowania. Zostały zredukowane inwestycje, a środki pieniężne w głównej mierze skierowane na zachowanie płynności finansowej. Przy minimalnym wzroście zobowiązań jaki miał miejsce w 2020 r. środki pieniężne pokrywały 44% tych zobowiązań, a łącznie z należnościami ponad 100%. Takich relacji nie notowano we wcześniejszych okresach funkcjonowania polskiego sektora przedsiębiorstw.

Ocena poziomu i tendencji zmian płynności finansowej i podejmowanie stosownych regulacji zarządczych powinny być jednym z podstawowych komponentów zarządzania przedsiębiorstwem w jego krótkookresowej perspektywie czasowej. Widzimy tu w sposób wyraźny cały ciąg zdarzeń aktywnego kształtowania płynności finansowej w firmie: sprawozdanie finansowe, ocena poziomu płynności, działanie zarządcze dla poprawy poziomu płynności, tak w sferze kształtowania struktury aktywów obrotowych, jak też zobowiązań.

Rentowność. Rentowność przedsiębiorstwa, to uzyskiwanie nadwyżki przychodów z całokształtu działalności nad poniesionymi kosztami ich uzyskania. Rentowność jest podstawową miarą oceny efektywności procesów gospodarczych. Może być ona mierzona w wielkościach bezwzględnych, lub w oparciu o zestaw wskaźników charakteryzujących wzajemne relacje podstawowych kategorii finansowych: przychodów, kosztów, aktywów, kapitałów.

Przeciwieństwem rentowności jest deficytowość, czyli zjawisko kiedy koszty przekraczają uzyskane przychody.

Różnica między przychodami (P), a kosztami (K) działalności firmy to wynik finansowy (WF). Możemy zatem zapisać:

$$WF = P - K$$

Jeśli zatem zachodzi relacja $P > K$, to przedsiębiorstwo osiąga zysk, zaś gdy relacja przyjmuje postać: $P < K$, to występuje strata. Ocena wyniku finansowego w wielkościach bezwzględnych służy potrzebom wewnętrznym przedsiębiorstwa. Kluczową sprawą jest ustalenie źródeł zmian wyniku finansowego w ujęciu dynamicznym, a więc w porównywanych okresach. Np. przyrost zysku może być źródłem przyrostu przychodów i względnej obniżki kosztów, jeśli tempo wzrostu kosztów (ΔK) jest niższe od tempa wzrostu przychodów (ΔP). Możemy zatem sformułować następujące trzy podstawowe relacje zmian przychodów i kosztów oparte na dynamice tych wielkości:¹²

$\Delta P > \Delta K$ – korzystna relacja, źródłem przyrostu zysku jest także względna obniżka kosztów

$\Delta P < \Delta K$ – relacja niekorzystna, koszty wpływają na pomniejszenie zysku

$\Delta P = \Delta K$ – koszty są neutralnym czynnikiem zmian zysku.

Wymienione relacje mogą być wykorzystane do oceny skuteczności zarządzania operacyjnego w dwu jakże ważnych segmentach działalności przedsiębiorstwa: kształtowania przychodów i kosztów z całokształtu działalności.

Niżej przedstawiamy podstawowe dane charakteryzujące przychody, koszty i wyniki finansowe przedsiębiorstw w 2020 r. na tle danych roku 2019.

¹² Skowronek Cz., Piechowicz B. *Analiza*, op. cit. s.

Tabela 2 - Przychody, koszty i wyniki finansowe oraz rentowność przychodów w latach 2019-2020

Lp.	Treść	J.m.	2019	2020	Wskaźnik zmian w %
1	2	3	4	5	6
1.	Przychody z całokształtu działalności	mld zł	3.235,5	3.206,9	99,1
2.	Koszty całkowite	mld zł	3.088,2	3.064,4	99,2
3.	Wynik finansowy brutto	mld zł	147,3	142,5	96,7
4.	Wynik finansowy netto	mld zł	121,2	116,3	96,0
5.	Wskaźnik rentowności obrotu:				
	a) brutto (poz. 3 : 1)	%	4,6	4,4	x
	b) netto (poz. 4 : 1)	%	3,7	3,6	x

Źródło: Biuletyn Statystyczny GUS Nr 2/2021, tabl. Nr 28 i 30 i obliczenia własne

Powyższe dane wskazują, że podstawowe wielkości przychodów, kosztów i wyników finansowych w 2020 r. były niższe w stosunku do 2019 r. Należy jednak podkreślić, że spadki te nie były znaczące.

Obniżenie wyniku finansowego było nieco wyższe niż przychodów, co wynika z niższego spadku kosztów. Jest to zjawisko normalne. Znaczna część kosztów (20 - 30%) to tzw. koszty względnie stałe, nie związane ze zmianami przychodów. Należy podkreślić, że powyższe wielkości ujmowane są w cenach bieżących, co oznacza, że zarówno przychody jak i koszty kształtują się także pod wpływem zmian cen. Pogorszyły się także wskaźniki rentowności.

Powyższe dane są przeciętnymi dla wszystkich przedsiębiorstw średnich i dużych. Należy wyraźnie podkreślić, że sytuacja finansowa różnych przedsiębiorstw i branż jest zróżnicowana. W 2020 r. różnice te pogłębiły się. Oto charakterystyczny przykład. Zysk brutto przedsiębiorstw rentownych w 2020 r. to kwota 185 mld zł wobec 170 mld zł w 2019 r., czyli zwiększył się o 8,8%. Natomiast strata przedsiębiorstw deficytowych wzrosła z 22 mld zł w 2019 r. do 43 mld zł w 2020 r., tj. o 95%. Nastąpiło więc istotne pogorszenie sytuacji przedsiębiorstw deficytowych, stanowią one 20% ogólnej liczby przedsiębiorstw i partycypują w przychodach w ok. 20%. Dotyczy to np. przedsiębiorstw górnictwa węgla kamiennego, niektórych przedsiębiorstw energetycznych, a także hoteli i gastronomii, gdzie skutki ograniczeń były bardzo dotkliwe.

Przedstawiliśmy w ujęciu syntetycznym, jak też w oparciu o dane wynikające ze sprawozdań finansowych przedsiębiorstw przyczynę do diagnozy i oceny ich sytuacji finansowej. Stanowi on tylko wskazania na podstawowe zjawiska i przejawy tej sytuacji. W praktycznej działalności przedsiębiorstw pozwalają na pogłębioną analizę zjawiska. Wyniki tych diagnoz i ocen powinny mieć przełożenie na realizację przedsięwzięć, które zwiększą racjonalność gospodarowania w krótkiej i długookresowej perspektywie rozwojowej każdego przedsiębiorstwa. Tekst ten może stanowić tylko wstęp do rozwinięcia związków sprawozdania finansowego z sytuacją finansową i skutecznym zarządzaniem w przedsiębiorstwie.

Literatura:

1. Sierpińska M., Wędzki D.; *Zarządzanie płynnością finansową w przedsiębiorstwie*. Wyd. PWN, Warszawa 2002 r., i inni.
2. Skowronek-Mielczarek A., Leszczyński Z: *Analiza działalności i rozwoju przedsiębiorstwa*. PWE. Warszawa 2008 r.
3. Skowronek Cz., Piechowicz B: *Analiza i kształtowanie sytuacji finansowej polskiego sektora przedsiębiorstw*. Collegium Mazovia. Siedlce, 2012 r., s. 42
4. Biuletyn Statystyczny GUS. Warszawa Nr 2/2017, 2/2018, 2/2020 i 8/2020

УДК 346

Пачоска Моніка,
студентка 1-го ступеня фінансів та бухгалтерії
Інноваційний університет Collegium Mazovia у Седльцях
Седльце, Польща
Науковий керівник:
Чеслав Сковронек, професор, доктор хабілітований,
професор кафедри економіки та управління

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПОЛЬСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У 2020 РОЦІ

2020 рік приніс суттєві зміни у фінансовому становищі підприємств. Епідемія коронавірусу мала численні негативні наслідки не лише у сфері охорони здоров'я польського суспільства, а й в економіці. Обмеження економічної діяльності негативно вплинули на темпи розвитку, фінансові результати та інші економічні процеси. Економічні наслідки поглибили негативне становище багатьох галузей, галузей та підприємств, що часто призводило до їх банкрутства.

У цьому тексті ми хочемо представити лише деякі проблеми фінансового стану. Проблеми настільки складні, що весь фінансовий стан підприємств не можна оцінити в короткому тексті.

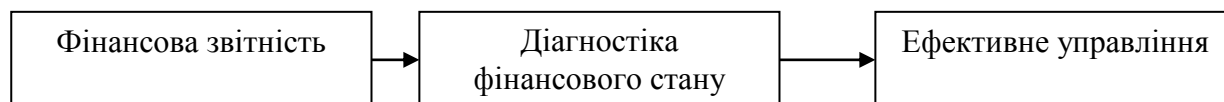
Фінансовий стан - це складна проблема, яка по-різному визначається в економічній літературі. Немає місця для більш широкого викладу цих визначень, оскільки зміст цього тексту інший.

Спрощено кажучи, фінансовий стан підприємства характеризується такими основними показниками:

- Фінансова ліквідність - це здатність компанії плавно та своєчасно розраховуватися зі своїми зобов'язаннями перед постачальниками продукції та послуг, державними установами, працівниками та іншими.
- Рентабельність як отримання надлишку доходів над понесеними витратами на їх отримання.
- Продуктивність основних та поточних ресурсів, що дозволяє оцінити ефективність їх використання.
- Структура капіталу, особливо борг компанії

Фінансовий стан компанії є основним випробуванням ефективності управління компанією як в операційному, так і в довгостроковому стратегічному горизонті. Діагностика початкової ситуації, виявлення сильних і слабких сторін компанії, а також майбутніх можливостей і загроз не може бути здійснено без оцінки фінансового стану на основі набору інформації, що впливає з фінансової звітності.

Отже, ми могли б сформулювати таку послідовність та сферу взаємовідносин, виходячи з трьох ключових проблем у функціонуванні підприємства-фірми:

З вищезазначених ключових проявів фінансової ситуації ми представили лише два: фінансову ліквідність підприємств та прибутковість, розглянуту в абсолютних величинах. Наші міркування стосуватимуться емпіричних даних польських середніх та великих підприємств. Населення цієї групи перевищує 17 тисяч. од. Їх роль та значення в економіці є домінуючими. Доходи цих підприємств складають понад 2/3 загальних доходів усього сектора підприємств, тоді як їх частка в інвестиціях та експорті товарів та послуг перевищує 80%.

Фінансова ліквідність. Фінансова ліквідність підприємств у короткостроковій перспективі є основним фактором, що визначає їх фінансовий стан. Простіше кажучи, це означає здатність підприємств повністю та своєчасно розраховуватися зі своїми зобов'язаннями перед постачальниками, державними установами, працівниками та іншими підрядниками. Втрата фінансової ліквідності є основним симптомом складної фінансової ситуації і одночасно є сигналом до вжиття рішучих заходів для відновлення необхідного рівня фінансової ліквідності.

Бізнес-література та практика розробили різноманітний спектр методів вимірювання та оцінки рівня фінансової ліквідності.

У цьому тексті немає місця для більш широкого трактування цього питання. Але фінансова ліквідність компанії визначається двома ключовими факторами: структурою активів, особливо оборотних активів, та структурою пасивів та взаємовідносинами між цими категоріями. Окремі активи мають різну гнучкість та ліквідність з точки зору фінансової ліквідності. Основні засоби, що експлуатуються протягом багатьох років, їх розмір та структура не мають прямого впливу на фінансову ліквідність. Дві основні складові оборотних активів, тобто грошові кошти та короткострокова дебіторська заборгованість, а з боку пасивів - короткострокові зобов'язання, відіграють ключову роль у підтримці фінансової ліквідності. Взаємозв'язки цих активів і пасивів визначають рівень фінансової ліквідності та її зміни.

У Польщі Центральне статистичне управління щокварталу публікує синтетичні показники, що характеризують фінансову ліквідність середніх та

великих підприємств. Фінансова ліквідність цих підприємств представлена у вигляді двох основних показників:

- ліквідність 1 ступеня - це відношення грошових коштів до короткострокових зобов'язань; в літературі вищезазначений коефіцієнт називається коефіцієнтом грошової ліквідності,

- ліквідність 2-го ступеня - це відношення суми грошових коштів та дебіторської заборгованості до короткострокових зобов'язань; в літературі це співвідношення називається швидким коефіцієнтом.

За підрахунками, якщо перший із цих коефіцієнтів знаходиться на рівні 20-25%, а другий 80-100%, то ми маємо раціональний та безпечний рівень фінансової ліквідності.

Джерелом розрахунків та оцінки цих коефіцієнтів є баланс компанії, що дозволяє розрахувати коефіцієнти ліквідності та оцінити тенденцію їх змін.

У польському секторі підприємств коефіцієнти фінансової ліквідності, перелічені нижче, представлені нижче.

Таблиця 1 - Показники фінансової ліквідності середніх та великих підприємств у 2019-2020 роках

№	Зміст	Рік	Періоди квартальної розбивки			
			I-III	I-VI	I-IX	I-XII
1	2	3	4	5	6	7
1.	Фінансова ліквідність 1-го ступеня у%	2019	.	34,6	35,4	38,1
		2020	38,9	42,6	42,9	43,9
2.	Фінансова ліквідність 2-го ступеня у%	2019	.	97,9	98,7	98,9
		2020	100,3	102,9	104,0	103,4

Джерело: Статистичний бюлетень Центрального статистичного управління. No 8/2020, табл 30 та No 2/2021

Наведені вище дані вимагають короткого коментаря. У 2019 році показники фінансової ліквідності демонструють стабільність. З іншого боку, у 2020 році спостерігається чітка тенденція до зростання цих показників, особливо 1-го ступеня, тобто готівкою. Ця тенденція повинна бути пов'язана зі змінами у функціонуванні підприємств в умовах посилення епідемії коронавірусу та значними обмеженнями у функціонуванні підприємств. Послідовний фінансовий захист, запущений центральною владою, вплинув на збільшення готівки на багатьох підприємствах. Орієнтація підприємств на короткострокову перспективу функціонування також змінилася. Інвестиції були зменшені, а грошові кошти в основному були спрямовані на підтримку фінансової ліквідності. При мінімальному збільшенні зобов'язань, яке відбулося в 2020 році, готівка покрила 44% цих зобов'язань, а разом з дебіторською заборгованістю понад 100%. Такі відносини не були зафіксовані в попередні періоди польського сектору підприємств.

Оцінка рівня та тенденції змін у фінансовій ліквідності та прийняття відповідних нормативних актів управління повинні бути однією з основних

складових управління підприємством у його короткостроковій перспективі. Тут ми чітко бачимо всю послідовність подій активного формування фінансової ліквідності в компанії: фінансова звітність, оцінка рівня ліквідності, управлінські дії, спрямовані на підвищення рівня ліквідності, як у сфері формування структури оборотних активів та пасиви.

Рентабельність. Рентабельність підприємства означає отримання надлишку доходів від загальної діяльності над понесеними витратами на їх отримання. Рентабельність є основним мірилом оцінки ефективності економічних процесів. Її можна виміряти в абсолютних величинах або на основі набору показників, що характеризують взаємні відносини основних фінансових категорій: доходи, витрати, активи, капітал.

Протилежністю прибутковості є дефіцит, тобто явище, коли витрати перевищують зароблені доходи.

Різниця між доходами (Р) та витратами (К) від діяльності компанії полягає у фінансовому результаті (ВФ). Тому ми можемо записати:

$$WF = P - K$$

Отже, якщо відношення $P > K$ виконується, підприємство отримує прибуток, а коли відношення набуває вигляду: $P < K$, то виникає збиток. Оцінка фінансового результату в абсолютних показниках обслуговує внутрішні потреби підприємства. Ключовим питанням є визначення джерел змін фінансового результату в динамічному вираженні, тобто в порівняних періодах. Наприклад, приріст прибутку може бути джерелом зростання доходів та відносним зменшенням витрат, якщо темп зростання витрат (ΔK) нижчий за темп зростання доходу (ΔP). Отже, ми можемо сформулювати наступні три основні співвідношення змін доходів та витрат на основі динаміки цих величин:

$\Delta P > \Delta K$ - сприятливе відношення, джерелом збільшення прибутку є також відносне зменшення витрат

$\Delta P < \Delta K$ - несприятливий зв'язок, витрати зменшують прибуток

$\Delta P = \Delta K$ - витрати є нейтральним фактором зміни прибутку.

Вищезазначені відносини можуть бути використані для оцінки ефективності оперативного управління у двох дуже важливих сегментах діяльності компанії: формуванні доходів та витрат від загальної діяльності.

Нижче ми представляємо основні дані, що характеризують доходи, витрати та фінансові результати підприємств у 2020 році порівняно з даними за 2019 рік.

Наведені нище дані вказують на те, що основні суми доходів, витрат та фінансових результатів у 2020 році були нижчими, ніж у 2019 році. Однак слід підкреслити, що ці зменшення не були значними.

Зменшення фінансового результату було трохи вищим за доходи, що пов'язано з меншим зменшенням витрат. Це нормально. Значну частину витрат (20-30%) становить т. Зв відносно постійні витрати, не пов'язані зі зміною доходів. Слід підкреслити, що зазначені вище величини включаються до поточних цін, а це означає, що як на доходи, так і на витрати також впливають зміни цін. Коефіцієнти прибутковості також погіршились.

Таблиця 2 - Доходи, витрати та фінансові результати, а також прибутковість доходів у 2019-2020 роках

№	Зміст	J.m.	2019	2020	% Темп зміни
1	2	3	4	5	6
1.	Загальний прибуток від операційної діяльності	mld zł	3.235,5	3.206,9	99,1
2.	Загальні витрати	mld zł	3.088,2	3.064,4	99,2
3.	Валовий фінансовий результат	mld zł	147,3	142,5	96,7
4.	Чистий фінансовий результат	mld zł	121,2	116,3	96,0
5.	Коефіцієнт рентабельності обороту:				
	а) валовий (пункт 3: 1)	%	4,6	4,4	x
	б) нетто (пункт 4: 1)	%	3,7	3,6	x

Джерело: Статистичний бюлетень Центрального статистичного управління No 2/2021, табл No 28 і 30 та власні розрахунки

Наведені дані є середніми для всіх середніх та великих підприємств. Слід чітко підкреслити, що фінансовий стан різних підприємств та галузей диверсифікований. У 2020 році ці відмінності поглибилися. Ось характерний приклад. Валовий прибуток прибуткових підприємств у 2020 р. становить 185 млрд. Злотих порівняно із 170 млрд. Злотих у 2019 р., Тобто зріс на 8,8%. З іншого боку, втрати дефіцитних підприємств зросли з 22 млрд. Злотих у 2019 р. До 43 млрд. Злотих у 2020 р., Тобто на 95%. Отже, спостерігається значне погіршення ситуації з дефіцитними підприємствами, вони складають 20% від загальної кількості підприємств і беруть участь у доходах близько 20%. Це стосується, наприклад, підприємств з видобутку вугілля, деяких енергетичних підприємств, а також готелів та ресторанів, де наслідки обмежень були дуже серйозними.

Ми подали, синтетичним підходом, а також на основі даних, що впливають із фінансової звітності підприємств, внесок у діагностику та оцінку їх фінансового стану. Це лише вказівка на основні явища та прояви даної ситуації. У практичній діяльності підприємств вони дозволяють провести поглиблений аналіз явища. Результати цих діагнозів та оцінок повинні перетворитися на реалізацію проектів, що підвищить раціональність управління в короткостроковій та довгостроковій перспективах розвитку кожного підприємства. Цей текст може бути лише вступом до розвитку взаємозв'язку між фінансовою звітністю та фінансовою ситуацією та ефективним управлінням на підприємстві.

Література:

1. Sierpińska M., Wędzki D.; Управління фінансовою ліквідністю на підприємстві. Ред. PWN, Варшава 2002 та ін.
2. Skowronek-Mielczarek A., Leszczyński Z: Аналіз діяльності та розвитку компанії. PWE. Варшава 2008
3. Skowronek Cz., Piechowicz B: Аналіз та розвиток фінансового стану польського сектору підприємств. Колегіум Мазовія. Седльце, 2012, с.42

УДК 352

Печена Аліна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Магопець Олена, к.е.н., доц.,
завідувач кафедри аудиту, обліку та оподаткування

ОРГАНИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Місцеве самоврядування в Україні — право територіальної громади (жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста) самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Місцеве самоврядування — це форма публічної влади, що реалізується специфічними суб'єктами — територіальними колективами і сформованими органами, має особливий об'єкт — питання місцевого значення, та здійснюється на основі використання окремого виду публічної власності — комунальної (муніципальної).

Місцеве самоврядування здійснюється територіальними громадами сіл, селищ, міст як безпосередньо, так і через сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також через районні та обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст.

Територіальна громада — жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр.

Більшість функцій органів самоврядування мають недержавну природу, оскільки основним критерієм визначення функцій є муніципальна природа питань місцевого значення. Функції органів місцевого самоврядування мають децентралізований характер, відбувається перенесення частини державної виконавчої влади на рівень територіальної громади. Відповідно до різних сфер необхідно розрізняти наступні об'єктні функції органів самоврядування:

- політичні;
- економічні;
- соціальні;
- культурні;
- екологічні.

За суб'єктами, тобто органами, що здійснюють муніципальну діяльність, їх можна поділити на функції сільських, селищних рад, міських рад, районних

та обласних рад. Така диференціація функцій залежно від рівня органів самоврядування є закономірною, оскільки кожен з цих органів має свою особливу природу, своєрідний механізм реалізації функцій.

Останнім критерієм класифікації є сукупність способів, засобів, методів муніципальної діяльності.

Технологічно функції поділяються на:

- бюджетно-фінансові;
- матеріально-технічні;
- інформаційні;
- планування та програмування розвитку відповідних територій;
- нормотворчі;
- функції соціального контролю. Зазначені функції є загальними для всіх сфер місцевого життя та спрямовані на вирішення питань місцевого значення.

Відповідно, вирішення питань місцевого значення та в інтересах місцевого населення визначає такі основні функції місцевого самоврядування:

- забезпечення участі населення у вирішенні питань місцевого значення;
- управління комунальною власністю, фінансовими засобами місцевого самоврядування;
- забезпечення комплексного розвитку територій;
- забезпечення потреб населення в соціально-культурних, комунально-побутових та інших життєво необхідних послугах;
- охорона громадського порядку;
- захист інтересів і прав місцевого самоврядування, гарантованих Конституцією України.

Основні принципи місцевого самоврядування.

До основних принципів місцевого самоврядування в Україні, відповідно до ст. 4 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні", належать:

- народовладдя, що означає, що носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ, що здійснює її безпосередньо та через органи державної влади і місцевого самоврядування;
- законність в організації та діяльності інституцій місцевого самоврядування, що підкріплена чинним законодавством України;
- гласність, що забезпечує прозору діяльності органів місцевого самоврядування і систематичну інформацію населення про неї;
- колегіальність, що означає таку організацію та функціонування відповідного колективного органу, до складу якого входить певна кількість осіб, вибраних персонально у визначеному законом порядку, і питання, що належать до його компетенції, вирішуються більшістю голосів на засадах колективного обговорення;
- поєднання місцевих і державних інтересів, яке відбувається внаслідок реалізації спільних зусиль органів місцевої влади; правова,

організаційна та матеріально-фінансова самостійність у межах повноважень, визначених чинним законодавством;

– підзвітність та відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування перед територіальними громадами;

– державна підтримка та гарантія місцевого самоврядування, що виявляється у наданні територіальним громадам та їхнім органам владно-управлінських повноважень, згідно із Ст. 7 Основного Закону (Конституції);

– судовий захист прав місцевого самоврядування, відповідно до ст. 145 Основного Закону (Конституції).

Література:

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 27.03.2021).

УДК 657

Прокопенко Наталія,

рдобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» Кременчуцький інститут ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля»

м.Кременчук, Україна

Науковий керівник:

Малашенко Юлія, к.е.н., доц.,

доцент кафедри міжнародних економічних відносин та адміністрування

РОЛЬ ПОДАТКОВОГО МЕХАНІЗМУ В ПОБУДОВІ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ

В сучасних умовах податковий механізм відіграє неабияку роль при удосконаленні економічної політики України, адже податкові надходження є вагомим джерелом поповнення бюджетів різних рівнів. Через податковий механізм податки можна використовувати як фіскальний інструмент для ефективності економічного механізму в цілому. Дослідження концептуальних засад механізму оподаткування має велике теоретичне та практичне значення у контексті створення умов для сталого розвитку України. Визначення суті поняття податкового механізму та його основних елементів дозволить розширити не лише теоретичне підґрунтя з даного питання, а й надасть можливість використати ці дослідження на практиці, що сприятиме підвищенню темпів соціально-економічного зростання країни.

В Україні, як і в будь-якій країні світу, податки та збори відіграють важливу роль у фінансовій системі держави. Податковий механізм є складним економічним явищем. Він містить широкий спектр елементів, які відповідають розмаїттю податкових відносин, що сприяють формуванню бюджетних ресурсів держави/

Одне з ключових завдань використання податкового механізму полягає в побудові ефективної системи оподаткування доходів юридичних і фізичних осіб, що зачіпає інтереси як держави і суспільства в цілому, так і кожного громадянина зокрема. Серед прямих податків найбільшу питому вагу займає податок на доходи фізичних осіб. За даними офіційної звітності Державної казначейської служби України відбувається зростання надходжень цього податку до зведеного бюджету протягом 2018-2019 рр. з 51 млрд. грн. до 138,8 млрд. грн.

Таке збільшення надходжень ПДФО пояснюється змінами в податковому законодавстві (введення нових об'єктів оподаткування, розширення чинної бази оподаткування, зміна ставки податку тощо), які зумовили зростання податкового навантаження на трудові доходи, та різкою девальвацією гривні і пов'язаних з нею інфляційних процесів [1]. Також відбулося вагоме зменшення навантаження на фонд оплати праці внаслідок зниження ставки ЄСВ до 22%, що, у свою чергу, дозволило роботодавцям вивести заробітні плати з «тіні».

Разом з тим, актуальним залишається питання інтенсифікації державної політики на ринку праці з метою працевлаштування громадян, особливо – в реальному секторі економіки, як первинного джерела генерації доходів суспільства та об'єкта податкового розподілу. Це створить передумови для відносно «повної» зайнятості, завантаження потенційно вакантних та створення нових робочих місць, що підвищить загальну чисельність платників податку на доходи фізичних осіб. При достатньому рівні доходів громадян – постане надійною гарантією зростання фіскальної ефективності цього податку, чим істотно знизиться податковий ризик в механізмі особистого прибуткового оподаткування. При цьому важливим є також впровадження заходів щодо легалізації вже працевлаштованого населення.

За показником ефективності податкової системи, у рейтингу «Ведення бізнесу-2019» Україна піднялась на 41 сходинку вище (з 84 на 43) серед 190 країн в порівнянні з 84 місцем за результатами цього ж рейтингу у 2018 р. Такі зміни відбулися, насамперед, завдяки зменшенню та уніфікації єдиного соціального внеску, що мало позитивний вплив на загальне податкове навантаження в Україні.

Серед низки аспектів у галузі оподаткування, де Україна поступається іншим країнам, є правила заповнення податкової звітності, зокрема і документообіг. Тобто в тих країнах, які знаходяться вище за Україну в рейтингу, існує реальний електронний документообіг між фіскальними органами та бізнесом. Чого не можна напевно стверджувати про Україну.

Отже, Державній фіскальній службі України слід звернути значну увагу на вдосконалення системи оподаткування саме в напрямі електронізації спілкування платників податків з податковими та митними органами, зокрема, через максимізацію використання online-сервісів і розширення функціональних можливостей «Електронного кабінету платника податків» для зручності користувачів [4, с. 269].

Для досягнення максимального ефекту в реалізації заходів фіскальної політики пріоритетність варто надавати таким, які сприятимуть економічному

зростанню та наповненню державної казни податковими надходженнями. Сучасний податковий механізм повинен також стимулювати нові революційні технології, що дозволять вийти національній економіці із так званого технологічного застою. Податкові стимули для розвитку альтернативної енергії, в основі якої лежать відновлювані джерела енергії, переорієнтація галузі автомобілебудування від двигунів внутрішнього згоряння на біологічні та електроавтомобілі, застосування медичних технологій, здатних суттєво підвищити якість життя, і таким чином, здвинути верхню межу пенсійного віку, що є пріоритетними напрямками за нинішніх умов.

Література:

1. Тренди в динаміці податку на доходи фізичних осіб у 2015-2019 роках. URL: https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2020/07/2020-07-18-Trendy_v_podatkah-Personal-income-tax.pdf (дата звернення: 27.03.2021).
2. Україна піднялася на 43-ю позицію в світовому рейтингу сплати податків. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/economics/ukrajina-pidnjalasja-na-43-ju-pozitsiju-v-svitovomu-rejtingu-splati-podatviv-2240944.html> (дата звернення: 25.03.2021).
3. Doing Business 2019. URL: <http://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2019-Full-Report.pdf> (дата звернення: 27.03.2021).
4. Макарчук І. М. Проблеми реформування податкової системи України / І. М. Макарчук, О. В. Перчук, В. М. Виноградня // Економічний вісник університету. - 2016. - Вип. 31(1). - С. 262-271. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2016_31%281%29__40 (дата звернення: 23.03.2021).

Пугаєва Марія,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Національний авіаційний університет
м. Київ, Україна
Науковий керівник:
Побережна Заріна, к.е.н., доц.,
доцент кафедри економіки та бізнес-технологій

ПЕРЕДУМОВИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЇ “ЕКОНОМІСТ” У ГЛОБАЛЬНОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

В сучасних умовах господарювання, країна перебуває в стані потужної та динамічної цифрової трансформації, тому швидкі зміни спонукають вчасно зорієнтуватися і визначити орієнтири в економічному розвитку. Під впливом проникнення у наше життя цифровізації та автоматизації бізнес-процесів багато професій змінюються та стають більш технологічними. Спостерігається потужна хвиля інновацій, яка ставить під удар нетехнологічні та застарілі професії, які поступово зникають. Саме тому актуальності набуває розвиток професії «економіста», що дозволить правильно розставити пріоритети і цілі для отримання максимального прибутку у глобальному економічному середовищі.

Дана професія виникла з появою таких понять як: «товар», «гроші», «обмін». Словом «οἰκονομία» стародавні греки позначали управління господарством (οἶκος - будинок; νόμος - закон).[1] Таким чином дане поняття стало позначати теорію і практику інноваційного господарювання.

У цифровому середовищі професія «економіста» буде найбільш затребуваною, адже вона визначає творчі здібності і вміння ефективно використовувати економічні закони та знання на практиці. Основними завданнями для економістів стануть ефективний розподіл та планування ресурсів підприємства, контроль над витратами, аналіз результатів господарської діяльності підприємства та практичні пропозиції підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства та максимізації прибутку в глобальних економічних умовах.

Під впливом інноваційного розвитку, щоб залишатися в професії лише одних знань не достатньо. Стрімкі світові зміни на шляху до інновацій спонукають спеціалістів постійно оволодівати новими знаннями та навичками, тому майбутнім спеціалістам потрібно отримувати спеціальні знання та орієнтуватись на сучасні тенденції розвитку.

Розвиток економічної освіти в глобалізаційних умовах відіграє важливе значення, тому повинен орієнтуватись на сучасні реалії та проблеми, які потребують вивчення для майбутніх спеціалістів, але в той же час економічна освіта теж підлягає трансформуванню та переорієнтації. Виділяються основні

проблеми з якими стикається спеціаліст під час здобуття економічної освіти у вищому навчальному закладі:

- традиційний підхід до підбору та викладення матеріалу для студентів;
- невміння адаптувати студента до нових змін;
- не проводиться навчання за допомогою сучасних систем комунікації та спостережливості [2].

Також варто зазначити, що з розвитком цифрової економіки майбутнім економістам окрім традиційних методів навчання, потрібно робити акцент на практичних та неформальних освітніх заходах, де вони зможуть розвивати свої навички, стати більш комунікабельними, самостійними та активними, розвивати критичне мислення та *soft skills*.

За даними дослідження, до 2025 року більш як 45% зайнятого населення стануть незалежними, працюючи в цифровому та віртуальному середовищі, позаштатними співробітниками, підрядниками та тимчасово зайнятими фахівцями на дистанційній роботі. Саме тому студенти-економісти, котрі освоюють роботу віртуальних інструментів, озброєні у майбутньому та можуть адаптуватися до змін на ринку праці.

Кваліфікований економіст у сучасних умовах повинен відрізнитися глибокими теоретичними знаннями в галузі функціонування економічної системи, мати об'єктивне уявлення про сутність, структуру і тенденції розвитку економіки, володіти методологічним інструментарієм економічного аналізу господарських процесів як на макро-, так і на мікрорівнях, а також сучасними методами ухвалення рішень.

Таким чином, можна зробити висновок, що для майбутнього спеціаліста в економічній сфері уже не достатньо диплома та базових основ із програми вищих навчальних закладів, необхідно також постійно навчатися, відвідувати спеціальні курси для підготовки спеціалістів та інше. В той же час стала необхідність впровадження в навчальний процес новітніх продуктів і технологій, здатних забезпечити навчання, виховання і розвиток конкурентоспроможності, мобільності випускників економічного профілю, їх вихід на світовий ринок, здатних до самовдосконалення і самоорієнтації в складних умовах європейського співтовариства.

Орієнтуючись на специфіку сучасного етапу економічного розвитку постає висока необхідність у професійній мобільності спеціалістів, оскільки відбувається постійна перебудова напряму діяльності та зберігання конкурентоспроможності для підприємства.

Одним із напрямів вирішення є впровадження у традиційну схему навчання майбутніх спеціалістів-економістів інноваційних методів та тренінгових технологій, що дадуть всі основи для професійного економіста у майбутньому та стануть стійким фундаментом теоретичних знань, формування готовності до новацій, розвиток здатності креативного мислення і творчих здібностей, сприяючих розв'язку найважливіших виробничих проблем.

Література:

1. Ковальчук Г.О. Активізація навчання в економічній освіті: навч. посіб. К. : КНЕУ, 2003. 298 с
2. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. К.: “Академвидав”, 2010. 456 с

УДК 336.025

Ревва Валерія,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 073 «Менеджмент»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник
Сибірцев Володимир, д.е.н., доц.,
завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВАЖЛИВОСТІ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ НАСЕЛЕННЯ

Відношення до фінансової грамотності у кожної людини, країни, нації — різне. Але те, що вона важлива – беззаперечний факт.

Вперше на державному рівні проблема фінансової грамотності населення була піднята у Сполучених Штатах Америки. Сьогодні поняття «фінансова грамотність» там трактується дуже широко і включає питання ведення домашньої бухгалтерії, управління кредитами, пенсійного планування, дії щодо управління грошовими доходами і витратами під час стихійних лих, терористичних актів або ж у випадку раптової хвороби. Багаторічний досвід економічної освіти в США показав доцільність і ефективність знайомства з базовими економічними поняттями із самого раннього віку. Важливим є навчання школярів в межах курсу з особистих фінансів навикам користування кредитними картками, вмінню оцінювати і обирати схеми медичного страхування, розраховувати податкові платежі, аналізувати необхідність і доцільність взяття кредиту тощо. Результатом реалізації зазначених заходів є висока питома вага фінансово грамотних підлітків [3].

Процес освоєння фінансової грамотності протягом життя виявив важливе значення формування поведінкових навиків, культури ділової комунікації, здатності відстоювати свої права без порушення прав інших членів суспільства, вміння вести переговори, працювати в команді, приймати на себе ризики і правильно оцінювати шанси на успіх не тільки у Сполучених Штатах Америки, а й в інших країнах світу.

Близьких до України країнах Європейського Союзу теж активно реалізуються програми підвищення фінансової грамотності населення. При цьому цільовою групою, на яку спрямовані основні зусилля урядів та громадськості цих країн, є молодь віком від 18 до 21 року.

Довгий час європейським лідером у показниках фінансової грамотності вважали Швецію, яка володіє розгалуженою мережею безперервної освіти,

доступної широким верствам населення. Проте сучасні фахівці стверджують, що серед європейських держав найбільш глибоко і серйозно до питань фінансової грамотності підходять у Великій Британії, яка є однією з найпередовіших країн у сфері фінансової грамотності. Цьому сприяють, зокрема, досить високий загальний рівень інформованості населення із зазначених питань, розвиненість демократичних інститутів і фінансового ринку, усі учасники якого активно працюють над фінансовою просвітою населення.

У Франції популяризація фінансових знань триває понад століття. Саме у 1919 році тут запрацювала перша програма у сфері освіти, фінансів і педагогіки. Причому весь цей час фінансова освіта населення здійснювалася громадськими організаціями за фінансової підтримки банків та інших комерційних структур. І лише з 2003 року процес фінансової освіти населення набув офіційного характеру у зв'язку з прийняттям закону про фінансову безпеку. В результаті усе французьке населення отримало за соціально прийнятну плату гарантовану державою можливість доступу до набору телекомунікаційних послуг, які, безумовно, сприяють фінансовій освіті – телефонний зв'язок, електронна пошта, інтернет-ресурси, правова інформація, юридичні консультації, відкриті державні інформаційні масиви.

З-поміж країн Східної Європи у сфері підвищення фінансової грамотності населення помітно вирізняється Польща, активні дії якої спрямовані на залучення до фінансових знань передусім підростаючого покоління та малозахищених верств населення, а також на співпрацю з представниками засобів масової інформації щодо популяризації фінансової освіти. Недарма портал Національного банку Польщі, який містить електронні навчальні курси, а також ігри, мультимедійні презентації, сценарії уроків з набуття фінансових знань і навиків, у 2005р. був відмічений нагородою Європейського інституту державного управління за ефективну практику в сфері державних послуг у категорії «Освітній портал, навчання».

У Канаді за сприяння Фінансового споживчого агентства цієї країни у 2005 році був проведений перший симпозіум з питань фінансової грамотності, який об'єднав понад 200 учасників із державного, некомерційного та приватного секторів та сформував стратегію державної політики стосовно фінансової грамотності населення. Розроблена у 2004р. для мешканців Канади програма «Практичні навички. Гроші» включає брошури і веб-сайти, які пропонують поради і консультації щодо управління сімейним бюджетом і кредитами, планування виходу на пенсію та інших важливих фінансових питань.

Проблеми фінансової освіти останніми роками стали об'єктом пильної уваги і у державах Південно-Східної Азії та Тихоокеанського регіону. Серед зазначених країн виокремлюється Сінгапур, уряд якого зробив ставку на формування національної філософії «опори на власні сили», щоб кожен громадянин зміг досягнути фінансової незалежності і зберегти її у похилому віці. За останнє десятиліття в Сінгапурі було запроваджено кілька новаторських схем, освітніх програм та інструментів у сфері грамотного управління

особистими фінансами, які довели на практиці свою ефективність і отримали високе схвалення громадськості [2].

При такому позитивному і ефективному світовому досвіді портрет українського споживача фінансових послуг не вселяє оптимізму, адже «пересічний українець небагато знається на фінансах, користується головним чином простими банківськими послугами, майже нічого не знає про свої права як споживача фінансових послуг і не довіряє фінансовим установам». Таку ситуацію можна пояснити не лише слабкою поінформованістю споживачів стосовно пропонованих їм фінансових продуктів і послуг, але й тим, що українці самі мало цікавляться новинами з фінансового сектору.

Надзвичайно цікавим і корисним у досліджуваному контексті може слугувати досвід відзначених вище зарубіжних країн (США, Великої Британії, Канади, Австралії, Франції, Німеччини, Швеції, Австрії, Сінгапуру, Польщі) щодо підвищення рівня фінансової грамотності населення та здійснення контролю за реалізацією відповідних програм.

Завдання підвищення фінансової грамотності – це, безумовно, сфера відповідальності і держави, і бізнесу, і сім'ї. Проте для того, щоб досягнути належного рівня фінансової грамотності, ми повинні передусім здолати відверто пасивне ставлення більшості українців до створення власного добробуту і сформуванню у наших співвітчизників філософію «опори на власні сили», завдяки якій кожен громадянин зможе досягти фінансової незалежності та зберегти її упродовж усієї життєдіяльності. Кожен українець має зрозуміти, що фінансово грамотна людина – це сьогодні не лише престижно, але і вкрай необхідно. Адже бути фінансово грамотною особистістю означає вміти управляти власними грошима таким чином, щоб забезпечити собі і своїй родині фінансову незалежність за допомогою тих інструментів, які з'являються на ринку, і тих навиків поводження з грошима, які допомагають зберігати і примножувати багатство, котрим володіє людина. У кінцевому підсумку, належний рівень фінансової грамотності населення сприятиме стрімкому підвищенню рівня життя громадян, ефективному розвитку економіки та підвищенню суспільного добробуту.

Література:

1. Бодо Шефер. Шлях до фінансової свободи. Львів. 2018. 344 с.
2. Кізіма Т.О. Фінансова грамотність населення: зарубіжний досвід і вітчизняні реалії. Електронний ресурс. Режим доступу : <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/14651/1/%d0%a4%d0%86%d0%9d%20%d0%93%d0%a0%d0%90%d0%9c%d0%9e%d0%a2%20%d0%92%d1%96%d1%81%d0%bd%d0%b8%d0%ba%20%d0%a2%d0%9d%d0%95%d0%a3%20%d0%9a%d1%96%d0%b7%d0%b8%d0%bc%d0%b0%20%d0%a2.pdf> (дата звернення: 25.03.2021).
3. Сімончук О. Як навчають фінансової грамотності в школах різних країн світу. Електронний ресурс. Режим доступу : <https://osvitoria.media/experience/yak-navchayut-finansovoyi-gramotnosti-v-shkolah-riznyh-krayin-svitu/> (дата звернення: 25.03.2021).

Савченко Дар'я,
Учениця 9 - 1 класу НВО ЛШ ДНЗ «Вікторія - П»
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Кононенко Леся, к.е.н., доц.,
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ПОДАТКІВ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

Податки є однією з форм фінансових відносин, які забезпечують розподіл та перерозподіл доходу між різними соціальними групами населення [3, с. 114]. Сьогодні обов'язок сплати податків ні в кого не викликає сумніву. Як зазначав відомий політичний діяч Бенджамін Франклін (1706-1790) «сплачувати податки та вмирати повинен кожен» [1, с. 204]. Проте, протягом всього свого існування питання оподаткування викликали багато суперечок.

Історія виникнення податків є давньою. Перші спроби справляння податків спостерігалися ще у стародавньому Римі. Тут виник так званий трибутум – податок, який розраховувався на підставі оцінки майна та перепису населення. Наукові засади оподаткування були закладені Фомою Аквінським ще у XIII ст.. У цей період оподаткування розглядалось як одна з форм пограбування народу. Аж до середини XVII ст. податки вважалися необхідним злом, до якого держава вдавалася тимчасово, тільки у разі крайньої необхідності, коли інших способів покриття видатків держава не мала.

З середини XVII ст. почали формуватися основні податкові теорії, виникає і розвивається вчення про різні види податків, їх співвідношення, кількість, ставки тощо. Впровадження податків призводить до прагнення платника податку зменшити його розмір. Цитуючи висловлювання судді Лернеду Хенду «Немає нічого осудливого в тому, що справи ведуться таким чином, щоб можна було платити податків так мало, як це тільки можливо. Так роблять всі – і бідні, і багаті. І всі вони праві, оскільки ніхто не зобов'язаний платити суспільству більше, ніж тебе зобов'язує закон» [4, с. 283].

Платники податків з метою мінімізації податкових платежів застосовують як законні так і незаконні дії, які спрямовані на зменшення належних до сплати податкових платежів. Проте, незаконні способи ухилення від сплати податків підпадають під дію ст. 212 Кримінального кодексу України [2], а отже тягнуть за собою кримінальну відповідальність. До найбільш поширених нелегальних видів податкової мінімізації, або ухилення від сплати податків відносять: свідоме заниження або приховування доходів; ведення подвійного обліку операцій та неправильні записи в книгах; наведення неправдивих або завищених відрахувань з прибутку; перенесення особистих витрат на витрати бізнесу; передавання активів або доходів на осіб з пільговим оподаткуванням; проведення фіктивних угод для уникнення зобов'язань.

Дисципліновані платники податків опиняються у невідповідних умовах поряд з тими підприємствами, які ухиляються від їх сплати. Ухилення від

сплати податків можна пояснити в першу чергу наявністю прогалин у законодавстві, високий рівень професійності та обізнаності фінансових менеджерів та податкових фахівців в суб'єктів господарювання і в той же час прослідковується недостатня підготовка кадрів податкових та правоохоронних органів. Реформування податкової системи повинно забезпечувати прозорість податкового законодавства та підвищення мотивації до сплати податків з метою уникнення ухиляння від сплати податків суб'єктів господарювання. Так, під уникненням сплати податків слід розуміти мінімізацію податкових зобов'язань шляхом використання прогалин та суперечностей у податковому законодавстві. Це означає, що платник податків подає до відповідних контролюючих органів звітність, а відтак працює легально. Тобто уникнення зайвого оподаткування (оптимізація оподаткування) є зменшенням зобов'язань суб'єкта господарювання зі сплати податків, зборів та обов'язкових платежів в межах чинного законодавства, керуючись правилом «що не заборонене законом – те дозволене». Особливістю такої оптимізації є те, що зі зміною податкового законодавства деякі варіанти уникнення зайвого оподаткування стають незаконними, або втрачають свою ефективність. Найдієвішим законним інструментом оптимізації оподаткування є податкове менеджмент [5, с. 214].

У системі податкового менеджменту особливе місце належить податковому плануванню. Основними інструментами податкового планування у розрізі оптимізації податкових платежів є податкові пільги, планування форм договірних відносин, цінова політика угод. Окрім того, використовують виведення грошових коштів з-під оподаткування, перекази грошових коштів у регіон із пільговим оподаткуванням та перенесення податкових платежів на наступні періоди (відстрочення податкових платежів). Власне на сьогодні наявні численні способи податкового планування, і платники податків – економічні контрагенти вільні обирати той, який найбільше підходить саме їм.

Отже, існування сучасного суспільства неможливе без податків. Усі підприємства прагнуть мінімізувати своє податкове навантаження. Це можливо на підставі застосування ефективного податкового планування, яке передбачає використання найкращих методів й інструментів податкового планування для кожного окремого періоду, розрахунок податкових платежів, розробку відповідно до обраної моделі податкового планування на підприємстві тощо.

Література

1. Кононенко Л.В., Назарова Г.Б., Оришака О.В. Організація обліку і аудиту розрахунків за податками та платежами в умовах використання сучасного інформаційного забезпечення. Вісник *Чернівецького торговельно-економічного інституту. Чернів. торг.-екон. ін-т КНТЕУ*. Чернівці: Вид-во ЧТЕІ КНТЕУ, 2020. Вип. I-II (77-78). Економічні науки. С. 202 - 211. URL: http://chtei-knteu.cv.ua/herald/content/download/archive/2020/v1_2/17.pdf (дата звернення: 25.03.2021).
2. Кримінальний кодекс України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 25.03.2021).
3. Магопєць О.А. Визначення сутності поняття «оподаткування» в контексті його сприйняття як соціального процесу. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету: Економічні науки*. Вип. 33. Кропивницький: ЦНТУ, 2018. С. 111 - 119.

4. Святаш С. В. Податкове планування та оптимізація оподаткування в контексті максимізації вигод платників податків та держави. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: Економіка. 2017. Вип. 2. С. 280-285. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuues_2017_2_42 (дата звернення: 23.03.2021).

5. Савченко В. М. Інформаційне забезпечення податкового менеджменту *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2018. Вип. 1. С. 214-220. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2018_1_25 (дата звернення: 27.03.2021).

УДК 336.717

Сінькевич Вікторія,

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Кравченко Вікторія, к.е.н., доц.,
доцент кафедри банківська справа та страхування

АНАЛІЗ КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

У сучасних умовах банки приділяють значну увагу кредитуванню фізичних осіб, розробляючи нові підходи до реалізації кредитної політики, диверсифікуючи умови кредитування, удосконалюючи заходи з ефективного управління кредитними ризиками.

АТ КБ «Приватбанк» вважається лідером банківського ринку країни. За даними дослідження GFK Ukraine у II кварталі 2018 року з «Приватбанком» співпрацюють 53,4% українців – фізичних осіб старше 16 років [4].

Проаналізуємо детальніше кредитування фізичних осіб в АТ КБ «Приватбанк».

Розглянемо динаміку кредитів, наданих фізичним особам за період аналізу (табл. 1).

Видача кредитів фізичним особам (кредитних карток) за вказаний період мала тенденцію до значного зростання. Так, у 2017 році їхній обсяг становив 30354,0 млн. грн., у 2018 році – 45314,0 млн. грн., а у 2019 році – вже 51890,0 млн. грн. Абсолютне відхилення за цими кредитами у 2019 році порівняно з попереднім періодом становило 6576,0 млн. грн., або 14,5% у відносному вираженні. У 2019 році порівняно з показниками 2017 року абсолютне відхилення збільшилося на 21536,0 млн. грн., або 70,94% [2].

Спостерігаємо нестабільну ситуацію в динаміці видачі іпотечних кредитів: в 2019 році вони становили 11467,0 млн. грн. - абсолютне відхилення в порівнянні з попереднім періодом становила -1486,0 млн. грн., або -11,26% у відносному вираженні. У 2019 році порівняно з показниками 2017 року абсолютне відхилення збільшилося на 2337,0 млн. грн., або 2,13%.

Таблиця 1 - Динаміка кредитів, наданих клієнтам-фізичним особам АТ КБ «Приватбанк» у 2017–2019 роках, млн. грн.

Найменування	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Відхилення	
				2019 р./2018 р.	2019 р./2017 р.
Кредити фізичним особам – кредитні картки	30354,0	45314,0	51890,0	6576,0	21536,0
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	9130,0	12923,0	11467,0	-1456,0	2337,0
Кредити фізичним особам – споживчі кредити	3144,0	4193,0	4148,0	-45,0	1004,0
Кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля	264,0	332,0	250,0	-82,0	-14,0
Кредити фізичним особам – інші кредити	769,0	672,0	498,0	-174,0	-271,0
Всього кредитів фізичним особам	43661,0	63434,0	68253,0	4819,0	24592,0

Видача споживчих кредитів мала також нестабільну динаміку. Так, у 2017 році їхній обсяг становив 3144,0 млн. грн., у 2018 році – 4193,0 млн. грн., а у 2019 році – 4148,0 млн. грн. Абсолютне відхилення за цими кредитами у 2019 році порівняно з попереднім періодом становило -45,0 млн. грн., або -1,07% у відносному вираженні. У 2019 році порівняно з показниками 2017 року абсолютне відхилення збільшилося на 1004,0 млн. грн., або 31,9% [1].

Видача кредитів на придбання автомобілів за аналізований період зменшилася на 14,0 млн. грн., або на 5,3% (у 2017 р. її обсяг становив 264,0 млн. грн, у 2017 р. – 332,0 млн. грн. та у 2019 р. – 250,0 млн. грн.).

Бачимо зменшення обсягу інших кредитів фізичним особам за 2017–2019 рр. на 271,0 млн. грн., або на 35,2% (у 2017 р. їхній обсяг становив 769,0 млн. грн., у 2018 р. – 672,0 млн. грн., у 2019р. – 498,0 млн. грн.).

Обсяг усіх кредитів, наданих клієнтам-фізичним особам, має тенденцію до збільшення. Так, у 2017 р. він становив 43661 млн. грн., у 2018 році – 63434 млн. грн., а у 2019 році – вже 68253 млн. грн., а це на 4819,0 млн. грн., або на 7,5%, більше показника 2018 року. Абсолютне відхилення за весь період дослідження становило 24592,0 млн. грн., або 56,3%. [3]

Розглянемо в табл.2 фінансовий вплив забезпечення заставою кредитів за 2018-2019 роки (за винятком кредитів за кредитними картками, споживчих кредитів, оскільки їх надання не вимагає заставного забезпечення).

Фінансовий вплив заставного забезпечення показаний шляхом окремого розкриття вартості забезпечення для фінансових активів, заставне забезпечення та інші інструменти підвищення кредитної якості яких дорівнюють балансовій вартості активу чи перевищують її («активи з надлишковим заставним забезпеченням»), та фінансових активів, заставне забезпечення та інші інструменти підвищення кредитної якості яких менше від балансової вартості активу («активи з недостатнім заставним забезпеченням») [1].

Таблиця 2 - Фінансовий вплив забезпечення заставою кредитів АТ КБ «Приватбанк» за 2018-2019 рр., млн. грн.

	2018 рік				2019 рік			
	Активи з надлишковим заставним забезпеченням		Активи з недостатнім заставним забезпеченням		Активи з надлишковим заставним забезпеченням		Активи з недостатнім заставним забезпеченням	
	Чиста балансова вартість активів	Очікувані грошові потоки від реалізації заставного забезпечення	Чиста балансова вартість активів	Очікувані грошові потоки від реалізації заставного забезпечення	Чиста балансова вартість активів	Очікувані грошові потоки від реалізації заставного забезпечення	Чиста балансова вартість активів	Очікувані грошові потоки від реалізації заставного забезпечення
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	1268	5390	370	34	2093	5976	219	18
Кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля	-	1	2	-	-	-	1	-
Кредити фізичним особам – інші кредити	28	67	18	-	30	52	7	-
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом	1098	2198	301	11	2034	3784	21	10

Бачимо, що у 2016-2017 роках активи з надлишковим заставним забезпеченням перевищують суму недостатнього заставного забезпечення.

Протягом 2018-2019 рр. спостерігалася негативна динаміка банківського кредитування фізичних осіб. Така ситуація пов'язана з кризовими явищами в економіці, зменшенням реальних доходів населення, високою інфляцією і знеціненням національної валюти, із втратою довіри населення до банківських установ. Вагомою проблемою було неповернення кредитів або прострочення їх виплати.

Кредитування банками фізичних осіб у сучасних умовах перебуває на стадії розвитку і потребує удосконалення в напрямі розвитку загальнодержавної бази кредитних історій фізичних осіб; розширення форм

кредитування фізичних осіб, зокрема й використовуючи вдалих іноземний досвід; удосконалення методів оцінки платоспроможності потенційних позичальників; удосконалення методики формування страхового резерву під час роботи з проблемними кредитами; розроблення дієвих банківських маркетингових стратегій для населення. Крім того, важливим аспектом для активізації кредитування банками фізичних осіб є використання інноваційних підходів.

Крім того, в сучасних умовах альтернативним підходом до кредитування населення для банків може бути долучення до P2P кредитування (peer-to-peer, рівноправне), яке здійснюється за допомогою онлайн-сервісів, що поєднують кредиторів безпосередньо з позичальниками. А це дасть нові можливості щодо формування та нарощення кредитного портфеля банківських установ.

Література:

1.Річний звіт діяльності АТ КБ «ПриватБанк» 2017. веб-сайт. URL: https://static.privatbank.ua/files/year_zvit_05_05.pdf (дата звернення: 21.03.2021).

2.Річний звіт діяльності АТ КБ «ПриватБанк» 2018. веб-сайт. URL: https://static.privatbank.ua/files/PB_SepUkr_2019.04.23FINAL1.pdf (дата звернення: 22.03.2021).

3.Річний звіт діяльності АТ КБ «ПриватБанк» 2019. Веб-сайт. URL: https://static.privatbank.ua/files/PB_SepUkr_2019.04.23FINAL1.pdf (дата звернення: 27.03.2021).

4.Офіційний сайт АТ КБ “ПриватБанк”. Веб-сайт. URL: <https://privatbank.ua/ru> (дата звернення: 25.03.2021).

Смоляник Альона,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Кононенко Леся, к.е.н., доц.,
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

ОБЛІК ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

Провідне місце в аграрному виробництві України займає галузь рослинництва. Ця галузь для держави є важливим сектором економіки, а для сільськогосподарського підприємства джерелом одержання прибутків. При цьому облік є єдиним джерелом інформації, необхідної для отримання даних про величину витрат на виробництво продукції рослинництва, використання всіх видів виробничих ресурсів, а також обсягу виробленої продукції (наданих робіт чи послуг) у натуральних і грошових вимірниках, а також загалом управління та контролю за економічними показниками

Рослинництво як галузь народного господарства характеризується низкою особливостей: вплив природних і соціальних факторів. Земля й рослини є не лише засобом, але й предметами праці. На процес виробництва в сільському господарстві впливають також і погодні умови. Ці особливості необхідно враховувати під час організації бухгалтерського обліку. Такою особливістю є те, що земля – один із основних засобів виробництва, тоді як у промисловості вона – лише територія, місце, на якому розташоване підприємство. На відміну від інших засобів, які в процесі виробництва поступово зношуються, внаслідок чого їх через певний проміжок часу необхідно замінювати новими, земля є незмінним засобом виробництва. За раціонального використання вона не тільки не зношується, а навпаки – підвищує свою родючість. Виробничий цикл у рослинництві триває значний час: до одного року (кукурудза, зернові культури тощо); кілька років (виращування багаторічних насаджень). Тому необхідно на підприємстві побудувати належну організацію обліку виробництва продукції рослинництва за принципами відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік» [3].

Як і в будь-якій іншій галузі, облік у рослинництві має забезпечувати надання користувачам достовірних даних. Першочергово користувачів цікавить склад витрат, їх величина, методика обчислення собівартості сільськогосподарської продукції, вплив її величини на фінансовий результат. Тому важливим є забезпечення правильності бухгалтерського обліку витрат на виробництво продукції рослинництва, облік її виходу (оприбуткування), калькулювання собівартості.

Від правильності організації бухгалтерського обліку виробництва продукції рослинництва залежить обґрунтованість та достовірність не тільки

показників фінансових результатів діяльності агропромислових підприємств, а й кінцева ринкова вартість такої продукції [2].

Синтетичний облік витрат на виробництво й виходу продукції рослинництва на сільськогосподарському підприємстві ведуть на рахунок 23 «Виробництво», до якого відкривають субрахунок 231 «Рослинництво». За економічним змістом він належить до групи рахунків господарських процесів, за призначенням і структурою – до групи операційних, калькуляційних рахунків. Субрахунок 231 активний на початок року, активно-пасивний протягом року. За дебетом рахунка 23 «Виробництво» в розрізі субрахунків за об'єктами обліку витрат відображають прямі матеріальні витрати, трудові й інші прямі витрати, а також виробничі накладні витрати та втрати від браку; за кредитом – надходження продукції, виконані роботи та послуги [1].

Організація синтетичного обліку витрат на виробництво продукції рослинництва повинна забезпечити: відображення всіх проведених операцій щодо витрат, відповідний розподіл витрат за об'єктами обліку й об'єктами калькулювання, визначення собівартості продукції, своєчасне одержання необхідної інформації для потреб управління.

Серед інших чинників, які не залежать від підприємства й нині є невирішеними – неврегульованість товарного ринку, а саме збуту продукції та налагодження системи матеріального стимулювання виробництва певної продукції за аналогією з розвиненими країнами, зокрема з ЄС. Обмеженість використання подібних можливостей сільськогосподарськими виробниками в сучасних умовах неприпустима. З огляду на це як один із напрямів удосконалення обліку витрат у рослинництві пропонуємо створювати на сільськогосподарських підприємствах окремий відділ, де працівники зможуть окремо розглядати теоретичні засади побудови обліку й управління витратами, а також практичні засади здійснення оперативного контролю за діяльністю підрозділів, у тому числі за галуззю рослинництва, підбивання підсумків діяльності підрозділів, а також матеріальне стимулювання виконавців. Це сприятиме ефективному управлінню витратами на виробництво продукції рослинництва на сільськогосподарських підприємствах відповідно до особливостей їх діяльності та потреб сьогодення.

Література:

1. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій, затверджена наказом Міністерства України № 291 від 30 лист. 1999 р. URL: <http://www.rada.gov.ua>. (дата звернення: 23.01.2021).
2. Облікова політика: навч. посіб. / Г.М. Давидов, В.М. Савченко, О.В. Пальчук, та ін.; за заг. ред. Г.М. Давидова. 2-ге вид., перероб. і доп. Кропивницький: ПП «Ексклюзив-Систем», 2017. 362 с. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/7357> (дата звернення: 25.01.2021).
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 25.01.2021).

Собчишина Яна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Пугаченко Ольга, к.е.н., доц.,
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

ГАЛУЗЕВІ ОСОБЛИВОСТІ ХЛІБОПЕКАРНОЇ ГАЛУЗІ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Одна з глобальних проблем суспільного розвитку – задоволення потреб населення у продуктах харчування за науково обґрунтованими фізіологічними нормами, що забезпечує відтворення його життєдіяльності, активну участь в економічному і соціальному розвитку суспільства. Особливу роль у вирішенні продовольчої проблеми відіграє харчова промисловість, яка є завершальною ланкою виробництва кінцевих продовольчих товарів.

До харчової промисловості належать харчосмакова, м'ясна, молочна і рибна промисловість. Харчосмакова промисловість об'єднує групу спеціалізованих галузей із виробництва продовольчих товарів, як правило, зі сировини рослинного походження, вона охоплює, в т.ч. і хлібопекарні підприємства.

У роботі [1, с. 5-6] зазначено, що до характерних особливостей хлібопекарної галузі відносять: наявність підприємств різної виробничої потужності; використання різного технологічного обладнання; організацію щоденної роботи підприємств із застосуванням одно-, двох-, або трьохзмінного робочого дня; необхідність щоденного і безперервного забезпечення населення продукцією, що має переважно короткий термін зберігання; безперервна робота підприємства протягом сезонів року; широкий асортимент продукції; наявність спеціалізованих підприємств із випуску фірмових видів хліба; безперебійне забезпечення борошном та іншими матеріалами, що гарантує запланований графік виробничого процесу; використання специфічної сировини – борошна, яке має ряд якісних ознак, що впливають на вихід готової продукції та її якість; необхідність чіткого узгодження роботи хлібопекарних підприємств із підприємствами роздрібною торгівлі й транспортними організаціями, забезпечення торгової мережі продукцією у визначені години та у широкому асортименті; гнучкість зміни обсягів виробництва й асортименту продукції залежно від замовлень роздрібних торгових підприємств.

Згідно зі законодавством, хліб та хлібобулочні вироби, що виробляють в Україні, мають відповідати встановленим показникам якості та безпеки, які розробляє і затверджує центральний орган виконавчої влади з питань аграрної політики разом із центральним органом виконавчої влади у сфері технічного регулювання та споживчої політики. Вимоги до якості та безпеки хліба і

хлібобулочних виробів після затвердження підлягають обов'язковому опублікуванню у засобах масової інформації центрального органу виконавчої влади з питань технічного регулювання та споживчої політики.

Першочергового вирішення задля підвищення ефективності хлібопекарської галузі потребують питання: перегляду і удосконалення нормативної документації на хлібопекарську сировину; стабільного забезпечення хлібопекарської галузі необхідною кількістю якісного хлібопекарського борошна; удосконалення статистичного обліку виробництва хліба та хлібопродуктів; захисту споживачів від неякісної хлібопродукції тощо [4, с. 14].

Одна з особливостей хлібопекарної галузі харчової промисловості – умовно постійний попит на продукцію, яку виробляють. Це пов'язано з історично сформованою специфікою харчування населення України, адже хліб для нас є обов'язковим складником харчування, не доповненням до їжі, а основним продуктом. Ні для кого не секрет, що в сучасних економічних умовах населення чітко поділене за матеріальним принципом. Існують прошарки населення, і нині це більша його частина, для яких, через дороговизну інших продуктів харчування хліб – основна страва. Тому для даної категорії споживачів доволі часто, головним чинником при виборі хлібобулочної продукції стає її не якість, а вартість.

У таких випадках зовнішні характеристики, зокрема пакувальна обгортка, її дизайн тощо не мають значення. Високоякісних характеристик потребують споживачі з певним рівнем достатку. В цьому випадку важлива не вартість продукції, а її якісні властивості й задоволення специфічних смакових уподобань (хліб із родзинками, горіхами, курагою тощо). Споживачів цієї категорії цікавлять нетрадиційні види продукції, наприклад, поєднання раніше непоєднаних компонентів – «різнокольоровий» хліб. Суттєве значення мають зовнішній вигляд виробів, наявність та дизайн пакувальних матеріалів (не лише плівка, а й коробочки, пластикові лотки й ін.).

Наступною особливістю харчової галузі промисловості, у т.ч. і хлібопекарної, є те, що кінцевий продукт доволі швидко псується. Хлібобулочна продукція надзвичайно швидко втрачає смакові, зовнішні та органолептичні властивості, тобто терміни її споживання і зберігання обмежені.

Також характерною рисою випуску хлібопекарної продукції нині є зменшення ваги кінцевого виробу. Оскільки асортимент хлібобулочних виробів розширився, споживачі мають змогу купувати кілька різних видів за смаком, не турбуючись про те, що вони зіпсуються. Крім того, розширена й цілодобова діюча торгова мережа для придбання хлібобулочних виробів усуває необхідність купувати великі буханки хліба.

Простеживши динаміку зміни цін на сировину для хлібопекарного виробництва, можна помітити тенденцію до її зростання. Розширення асортименту приводить до необхідності закупівлі сировини вищої якості та різних її видів [2, с. 313-314].

Для деяких видів продукції вихідною є сировина, що вже пройшла попередню обробку, як, наприклад, сухарики, коли один готовий продукт –

черствий хліб, служить сировиною для іншого.

Специфічні харчові властивості та обмеженість термінів придатності хліба і хлібобулочних виробів практично не дають змоги їх імпортувати та експортувати. Це, в свою чергу, зумовлює орієнтацію хлібопекарних підприємств України тільки на смаки власних споживачів.

У хлібопеченні – короткий виробничий цикл. Для хлібобулочних виробів із пшеничного борошна максимальна тривалість виробничого процесу становить 6-9 годин, для пшенично-житнього – 10-12 годин, для житніх сортів хліба – 36 годин. Враховуючи те, що виробничий цикл основних видів продукції не перевищує 24 годин (окрім деяких житніх виробів та виготовлення сухарів із хліба, який виробляють спеціально з цією метою), у хлібопеченні не виникає необхідності виявляти й обліковувати незавершене виробництво, з причини його відсутності [2, с. 315]. Відповідно, на комбінатах хлібопродуктів підприємств хлібопекарної промисловості через короткий виробничий цикл незавершене виробництво, вказує проф. В.В. Сопко [5, с. 368], не планують і не обліковують.

Для хлібопекарних підприємств характерними є: специфічність номенклатури продукції та технології виробництва; необхідність суворого дотримання рецептур та ДЕСТів при виробництві готової продукції; короткостроковий цикл виробництва, і як наслідок, практична відсутність незавершеного виробництва; надзвичайно ретельний контроль якості сировини; нетривалий термін реалізації готових виробів тощо. Ці галузеві особливості хлібопекарного виробництва впливають на склад і стан матеріальних ресурсів [3, с. 5].

Отже, хлібопекарна галузь харчової промисловості має дві суттєві відмінності від інших – короткотерміновий цикл виробництва, і, як результат, те, що практично нема незавершеного виробництва.

Література

1. Корягін М.В. Облік витрат і калькулювання собівартості продукції на хлібопекарних підприємствах (на матеріалах підприємств хлібопекарної промисловості споживчої кооперації України) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.06.04. Львів, 1999. 17 с.
2. Пугаченко О.Б. Особливості хлібопекарного виробництва та їх вплив на склад і облік запасів. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету: Економічні науки*. 2009. вип. 15. С. 310-319.
3. Пугаченко О.Б. Облік процесів матеріального забезпечення в системі управління хлібопекарними підприємствами : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук : 08.00.09. Одеса, 2008. 17 с.
4. Сичевський М.П., Васильченко О.М., Коваленко О.В. Хлібопекарська галузь України: тенденції та проблеми її розвитку. *Економіка АПК*. 2018. № 5. С. 14-23
5. Сопко В.В., Бойко О.В. Бухгалтерський фінансовий та внутрішньогосподарський облік в галузях системи переробної промисловості АПК (на основі національних стандартів). К.: Фенікс, 2001. 468 с.

Соколенко Павло,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м.Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Магопець Олена, к.е.н., доц.,
завідувач кафедри аудиту, обліку та оподаткування

АУДИТ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах сьогодення оцінка фінансового стану підприємства є найважливішим показником його діяльності. Відповідно до його результатів підприємство позиціонує себе в економічній системі країни, та взаємодіє з іншими економічними агентами на ринку. Провести фінансову оцінку необхідно якомога об'єктивніше, виконання цього завдання найдоцільніше покласти на аудитора, оскільки дотримання ним етики професійного аудитора, та системне підвищення його кваліфікації забезпечує високу достовірність перевіреної інформації та якості наданих послуг, крім того такі результати визнаються і іншими учасниками ринку, зокрема державними органами, банками та ін.

Питанням аудиторської оцінки фінансового стану підприємства присвячені праці таких вчених - дослідників, як Є.М. Андрущак, М.Д. Білик, І.О. Бланк, О.М. Бандурка, К.В. Ізмайлова, В.О. Подольська, М.Г. Чумаченко, Г.О. Швиданенко, О.В. Яриш та інші.

Фінансовий стан підприємства - це комплексне поняття, що є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських чинників і характеризується системою показників, щодо наявності, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Найкраще фінансовий стан підприємства визначається елементами його економічної діяльності: прибутковістю (рентабельністю) роботи підприємства; оптимальністю розподілу прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства після сплати податків і обов'язкових відрахувань; наявністю власних фінансових ресурсів (основних і оборотних засобів) не нижче мінімально необхідного рівня для організації виробничого процесу і процесу реалізації продукції; раціональним розміщенням основних і оборотних засобів (власних і позикових); платоспроможністю; ліквідністю.

Таким чином, слід відзначити, що фінансовий стан підприємства є результатом всіх форм його діяльності як суб'єкта господарювання з одного боку та як результат такої діяльності справляє ключовий вплив у майбутній зміні проявів діяльності підприємства, що формує його подальший поточний стан.

Прийняття управлінських рішень базується на результатах проведеного економічного аналізу. Для забезпечення стійкості фінансового стану суб'єкта господарювання необхідно не тільки раціонально розмістити наявні фінансові ресурси, але й використати їх ефективно. Важлива роль у реалізації цих завдань надається економічному потенціалу суб'єктів господарювання. За допомогою аналізу формується стратегія і тактика розвитку підприємства, затверджуються плани й управлінські рішення, здійснюється контроль за їх виконанням, виявляються резерви підвищення ефективності виробництва, оцінюються результати діяльності підприємства, його підрозділів і працівників.

Аналіз фінансового стану має дві основні цілі:

- поточна і наступна оцінка фінансово-господарської діяльності підприємства;
- підготовка інформацію, яка необхідна для прогнозування.

Результати фінансового аналізу використовуються: адміністрацією для прийняття управлінських рішень; зовнішніми користувачами (банками - для визначення кредитоспроможності підприємства, потенційними інвесторами - для визначення доцільності інвестицій, професійними учасниками фондового ринку - для визначення ціни акцій і тощо) [5].

Оцінку фінансового стану можуть проводити працівники підприємства, зокрема працівники бухгалтерії підприємства чи економічного відділу, якщо такий є, але доцільно для проведення такого аналізу залучати аудиторів та аудиторські фірми.

Аудиторська оцінка фінансового стану підприємства може здійснюватися як відділом внутрішнього аудиту так і незалежними аудиторами.

Внутрішній аудит являє собою вид незалежної діяльності, який проводиться на окремому підприємстві з метою встановлення фактичного стану справ суб'єкта господарювання і пошуку заходів ефективного вирішення існуючих проблем [2].

Одним із методів контролю якості внутрішнього аудиту є процес взаємних звірок, коли один працівник дає і перевіряє завдання, доручене іншому працівнику, і навпаки. Така процедура зменшує процес «звикання» до однакової роботи, а, отже, допомагає виявити механічні помилки [1].

Крім суто контролюючої функції служба внутрішнього аудиту також може надавати допомогу у вирішенні проблемних питань структурним підрозділам підприємства, сприяти покращенню якості зовнішніх аудиторських послуг, на основі аудиторських висновків цієї структури часто будуються стратегічні, поточні та оперативні плани організації [3].

Оцінка фінансового стану підприємства може проводитися і зовнішніми аудиторами. Одним із напрямів вирішення цієї проблеми є залучення аудиторських фірм до процесу оцінювання фінансового стану суб'єктів господарювання.

Фінанси суб'єктів господарювання можна розглядати як об'єкт управління, що виявляється через множину звітних і розрахункових показників, значення яких сприймаються суб'єктом управління як деяке інтегральне відображення стану матеріальних і грошових потоків за певний період часу.

Посилюється ця проблема наявністю різноманітних цільових установок при досягненні того або іншого рівня фінансового стану.

Завданням аудиту фінансового стану, що ставляться перед аудитором є:

1. Оцінка динаміки показників формування прибутку, обґрунтованості фактичної величини утворення прибутку.
2. Виявлення і вплив різних факторів на величину прибутку.
3. Оцінка можливих резервів подальшого зростання прибутку на основі оптимізації витрат виробництва.

Аудит фінансового стану підприємства може бути самостійним видом аудиту або інтегрованим видом послуг (процедури незалежної оцінки фінансової інформації під час проведення фінансового, управлінського або екологічного аудиту).

Судячи з вищезазначеного, незалежних аудиторів доцільно залучати до проведення фінансового аналізу діяльності підприємства, так як зменшується ризик надання недостовірної інформації про фінансовий стан підприємства. Аудит фінансового стану підприємства доречно проводити за певними групами економічних показників, які дають уявлення про загальну оцінку фінансового стану підприємства, рівень прибутковості його діяльності, платоспроможності, ліквідності, фінансової незалежності, ділової активності тощо (залежно від цілей аналізу).

При цьому застосовують методи:

1. Аналіз за допомогою коефіцієнтів.
2. Аналіз на підставі результатів попередніх періодів.
3. Аналіз на підставі даних галузевих показників.

Аудитор на підприємстві при оцінці фінансового стану повинен оцінити і грошові потоки підприємства, так як вони є безпосереднім проявом визначення подальшого фінансового результату.

Метою планування і контролю потоку коштів підприємства є:

- виявлення необхідних підприємству коштів (власних та залучених);
- визначення власних грошових коштів, у т.ч. вільних;
- порівняння фактичного потоку грошей і планового;
- залучення коштів на кращих умовах;
- оптимальне розміщення вільних грошей;
- прогнозування наслідків і прийняття дій, які б їх попереджували;
- аналіз і оптимізація структури і термінів надходжень і платежів.

Підсумком аудиту фінансового стану підприємства є аудиторський висновок. Він має містити відомості про достовірність або недостовірність даних фінансової звітності підприємства, дотримання ним правил ведення бухгалтерського фінансового обліку, економічну оцінку його ліквідності, платоспроможності, дохідності, тощо.

Крім цього, у висновку аудитора зазначають, що достовірність фінансової звітності підтверджується документами, які стосуються первинного фінансового обліку, грошовими документами, наявністю готівки, цінних паперів, товарно-матеріальних цінностей, необоротних активів тощо. Наприкінці висновку аудитор наголошує на позитивних і негативних аспектах

діяльності підприємства, вказує на виявлені огріхи та порушення, викладає рекомендації щодо їх усунення, поліпшення фінансового стану.

При аудиті звіту про фінансові результати можливо виявити такі помилки:

- 1) реалізація активів за цінами, що не відповідають ринковим;
- 2) необґрунтоване заниження (завищення) доходів чи витрат;
- 3) включення до складу доходів (витрат) майбутніх періодів доходів чи витрат діяльності звітного періоду;
- 4) некоректна кореспонденція рахунків з обліку доходів і витрат;
- 5) недостовірне визначення фінансових результатів і невірне складання звіту [6, с 263].

Є два основні типи аудиторських висновків: стандартний і нестандартний. Перший являє собою підготовлений у досить уніфікованому і короткому викладі документ, який містить позитивну оцінку аудитора (аудиторської фірми) про достовірність поданої у звіті інформації та її відповідності чинним нормативним документам.

Отже, проведення аудиту фінансового стану є надзвичайно важливим та необхідним процесом в умовах сучасної економічної системи. Оцінка фінансового стану - невід'ємна частина економічного аналізу діяльності підприємства, без якого неможливе раціональне ведення господарства будь-якого суб'єкта господарювання. Аудиторська оцінка забезпечує більшу достовірність аналізу фінансового стану підприємства, крім того надає керівництву точну інформацію про стан підприємства для прийняття ефективних управлінських рішень.

Література

1. Гуцаленко У.О. Внутрішній аудит як складова системи ефективного управління підприємством. *Інноваційна економіка*. 2011. №2. С. 111-114.
2. Шишкин В.Ю. Аудит и финансовый контроль. *Главбух*. 2008. №3. С. 17-24.
3. Подолянчук О.А. Значення внутрішнього аудиту в системі контролю сільськогосподарського підприємства. *Економічний аналіз*. 2010. №6. С. 479-481.
4. Кулик Р.Р. Оцінювання фінансового стану суб'єктів господарювання: доцільність залучення аудиторських фірм. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія"*. 2011. №16. С. 168-174.
4. Аналіз фінансового стану підприємства URL: http://www.vlasnasprava.info/ua/business_az/how_to_grow/finance/finandal_management.html?_m=publications&_t=rec&id=645 (дата звернення: 25.01.2021).
6. Давидов Г.М. Аудит: навч. посібн. Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. К. : Вид-во "Знання", КОО, 2001. 363 с.

Стадніченко Алла,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Пугаченко Ольга, к.е.н., доц.,
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ФОРМУВАННЯ ПЕРВІСНОЇ ВАРТОСТІ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [1].

Основні засоби є тими об'єктами, які наявні практично на кожному підприємстві. Тому проведення їх перевірки є надзвичайно важливим і необхідним, особливо на стадії формування первісної вартості. Від правильності прийняття об'єктів основних засобів на баланс підприємства, залежить як їх подальший облік, так і формування вартості майна підприємства.

Первісна вартість – історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів [1].

Останнім часом все більшої актуальності набуває контроль не лише з боку зовнішніх суб'єктів контролю, а й внутрішніх, адже здійснення саме внутрішнього контролю допомагає уникнути помилок та порушень у цілому та в частині операцій з основними засобами, зокрема.

Внутрішній контроль – це процес постійного впливу на об'єкти через відстеження відхилень та корекції управлінських рішень задля приведення фактичного стану об'єктів до бажаного [2, с. 13].

«Життєвий» цикл основних засобів на підприємстві, включає три етапи:

- надходження (зарахування на баланс);
- перебування на балансі;
- вибуття (списання з балансу).

Початковим етапом перевірки операцій з надходження основних засобів є перевірка правильності формування вартості, за якою вони зараховуються на баланс – первісна вартість. Перевірку правильності формування первісної вартості необоротних активів внутрішній контролер розпочинає зі встановлення джерел їх надходження. Саме цей фактор впливає на склад

витрат, які включаються у первісну вартість основних засобів. Для цього перевірячі підлягають договори, статутні документи тощо.

У випадку придбання основних засобів за грошові кошти, в обмін на інші активи перевірка правильності формування первісної вартості здійснюється шляхом перевірки:

- наявності первинних документів та їх відповідності господарським операціям, здійснення яких вони підтверджують;
- документів на предмет їх відповідності якісним характеристикам;
- повноти та точності відображення фактично понесених витрат;
- відсутності у складі первісної вартості основних засобів витрат, які згідно законодавства не повинні включатись до неї;
- відповідності формування первісної вартості законодавчо визначеним вимогам в залежності від джерел надходження основних засобів;
- відсутності фактів включення до первісної вартості недостач основних засобів, виявленими в результаті інвентаризації, процентів за користування позиками, витрат на збут, загальногосподарських та інших подібних витрат, які безпосередньо не пов'язані із придбанням і доставкою основних засобів та приведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях;
- переліку витрат, які формують первісну вартість основних засобів, що придбані за плату.

У випадках, якщо внутрішній контролер постійно контролює операції з даними видами активів, цей етап внутрішнього контролю можна звести лише до перевірки деяких операцій з формування первісної вартості основних засобів (значні суми придбання, нетипові операції з надходження основних засобів, придбання нетипових для даного підприємства активів, придбання у сумнівних контрагентів тощо).

За всіма іншими джерелами надходження основних засобів (безоплатне отримання, внесок до статутного капіталу, отримання в оренду, виготовлення власними силами) контрольні процедури, визначені вище, будуть подібні, але деякі суттєві моменти повинні підлягати додатковому вивченню.

Так, при встановленні випадків безоплатного отримання основних засобів внутрішній контролер, поряд з використанням визначених вище контрольних процедур, має здійснити перевірку:

- відповідності операцій з безоплатного отримання основних засобів вимогам Цивільного кодексу України;
- договорів (договір дарування, договір безоплатного користування майном, договір безоплатного схову тощо), що регулюють безоплатне отримання, на предмет дотримання вимог законодавства та здійснити оцінку їх доцільності;
- порядку визначення справедливої вартості основних засобів та відповідність його вимогам П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств».

При встановленні випадків внесення основних засобів до статутного капіталу підприємства внутрішній контролер додатково вивчає інформацію з

установчих документів, протоколи зборів засновників, та, на підставі цього, перевіряє правильність формування первісної вартості за такими активами.

За наявності на підприємстві основних засобів, прийнятих в оренду, при внутрішньому контролі правильності формування їх первісної вартості слід визначитися з видом оренди (фінансова, операційна) і на підставі цього здійснювати подальшу перевірку. З урахуванням того, в результаті якого виду оренди надійшли основні засоби на підприємство, підходи до перевірки формування первісної вартості різні.

Застосування додаткових контрольних процедур передбачає перевірку порядку формування первісної вартості основних засобів, які виготовлені власними силами. У цьому випадку, внутрішній контролер звертає увагу на:

- наявність первинних документів, які підтверджують собівартість оборотних активів, товарів, готової продукції стосовно операцій з виготовлення основних засобів;
- порядок накопичення витрат, пов'язаних з формуванням первісної вартості об'єктів основних засобів [3].

Література

1. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Мін-ва фінансів України від 27 квіт. 2000 р. № 92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00/conv#Text> (дата звернення: 23.02.2021)

2. Фоміна Т.В., Пугаченко О.Б. Внутрішній контроль процесів матеріального забезпечення в системі управління підприємством: Монографія / за ред. Г.М. Давидова. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 200 с.

3. Фоміна Т.В., Пугаченко О.Б. Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аудиту та аналізу: теорія, методологія, організація: Колективна монографія / за заг.ред. д.е.н., проф. О.А. Сарапіної. ХНТУ. Херсон: Книжкове видавництво ПП Вишемирський В.С., 2014. С. 203-218

УДК 336

Тимошенко Валентина,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 051 «Економіка»
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
м. Київ, Україна
Науковий керівник:
Кирилюк Володимир, к. е. н., доц.,
доцент кафедри соціоекономіки та управління персоналом

РОЛЬ ЗВОРОТНЬОГО ЗВ'ЯЗКУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ

Іноді зворотній зв'язок очевидний (наприклад, на особистій співбесіді) або не зовсім – тон голосу або мова тіла. Часто ми не усвідомлюємо про те, яке враження ми виробляємо, тому бажано контролювати свої неусвідомлені

сигнали. Зворотній зв'язок – це головне, що допомагає співробітнику розвиватися і особисто, і професійно. Він може значно поліпшити не тільки показники фахівця, але і його поведінку в колективі [1].

Зворотній зв'язок – це інструмент управління персоналом і підвищення ефективності бізнес-процесів, який повинен враховуватися в кожному аспекті будь-якої організації. Це потужний інструмент впливу, за допомогою якого здійснюється інформаційний обмін між керівником і підлеглими, і дозволяє керівнику отримувати актуальну інформацію про наслідки управлінських рішень, коригувати роботу окремих співробітників і цілих підрозділів.

Досвідчений керівник використовує зворотний зв'язок для того, щоб досягти максимальної ефективності взаємодії та результативності роботи своїх підлеглих: направляє їх зусилля, виявляє причини збоїв і низьку мотивацію співробітників, підстєбує і надихає. Зворотній зв'язок дозволяє співробітникам вносити необхідні корективи в процес виконання роботи, а також виступає потужним фактором мотивації, сприяючи прояву задоволеності результатами праці.

Як показує практика, багато керівників не надають великого значення тому, як саме вони надають зворотній зв'язок підлеглим, найчастіше роблячи це на льоту. І часто керівниками стають висококласні експерти в своїй професії, але не мають управлінських знань і навичок. Таким менеджерам буває складно грамотно вибудувати спілкування з підлеглими.

Але ж зворотний зв'язок повинен бути природним робочим інструментом щоденної роботи [2].

Зворотній зв'язок виступає складовою контрольно-управлінської та інформаційної систем в компанії, тому його раціональна побудова є якісною запорукою ефективності всієї компанії. Ряд досліджень показав, що двосторонній обмін інформацією (коли створені умови і можливості для зворотного зв'язку) у порівнянні з одностороннім (повністю відсутній зворотній зв'язок), може відбуватись повільніше, але ефективніше згладжує напруженість, підвищує точність, а отже, посилює відчуття впевненості у правильній інтерпретації інформації.

Зворотній зв'язок підвищує якість та ефективність процесів обміну інформацією, що дозволяє обом сторонам долати «шум», який зазвичай може спотворювати зміст. «Шум» може створювати значні бар'єри на шляху обміну інформацією у компанії, а його джерелами є відмінності у сприйнятті людей, діапазон вад мови та інші. Все це впливає на процеси кодування та декодування інформаційних повідомлень [3].

Для керівника зворотний зв'язок це інструмент, який дозволяє:

- висловити визнання співробітникові і підтримати його високу мотивацію;
- змінити очікування, оцінку і самооцінку співробітника;
- підвищити продуктивність і результативність роботи;
- прояснити цілі і уточнити завдання, що стоять перед співробітником;

- зрозуміти причини небажаної поведінки співробітника;
- скорегувати поведінку співробітника і очікування з метою більш раціонального використання можливостей ситуації;
- націлити співробітника на розвиток в конкретному напрямку;
- розвинути взаєморозуміння і взаємну довіру;
- підтримувати позитивну атмосферу в організації;
- розвинути згуртованість і спрацьованість співробітників, формуючи командний підхід до роботи;
- виявити, що будь-який процес або інструмент не забезпечує потрібний результат;
- виявити сфери, які потребують модернізації, зміни або розвитку, щоб забезпечити стійке зростання і прогрес організації;
- виявити рівень задоволеності співробітника роботою в компанії, колективі.

В результаті зворотного зв'язку керівник отримує інформацію про хід виконання завдань, що дозволяє йому своєчасно виявляти і вирішувати виникаючі організаційні проблеми. Він може судити про підлеглих (їх настроях, очікуваннях, здібностях, мотивації, плани на найближче і віддалене майбутнє, оцінках і т.д.) і про те, як вони оцінюють стиль і якість управління, особистий внесок менеджерів, їх авторитет і вплив на організаційні та бізнес процеси.

Для підтримки зворотного зв'язку керівнику потрібно певний досвід і навички конструктивного використання отриманої інформації; впровадження відповідних організаційних процедур і встановлення норм; виділення часу на підтримку зворотного зв'язку і осмислення її результатів; проведення змін за підсумками зворотного зв'язку [2].

Зворотній зв'язок дозволяє керівнику більш точно визначити область, де потрібне прийняття першочергових управлінських рішень, які можуть реально вплинути на управлінську ситуацію. Зворотній зв'язок допомагає керівнику визначити ефективну стратегію і тактику управління організацією, а також вчасно їх скорегувати.

Література:

1. Зворотний зв'язок. Як отримати користь, а не шкоду: 5 кроків. URL: <https://prohr.rabota.ua/zvorotniy-zv-yazok-yak-otrimati-korist-a-ne-shkodu-5-kroktiv/> (дата звернення: 05.04.2021)
2. Культура зворотного зв'язку. URL: <https://dou.ua/lenta/articles/feedback-culture/> (дата звернення: 06.04.2021)
3. Як давати та отримувати конструктивний зворотний зв'язок. URL: <https://hurma.work/blog/yak-davati-ta-otrimuvati-konstruktivnij-zvorotnij-zvyazok/> (дата звернення: 06.04.2021)

Троян Єлизавета,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м.Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Магопець Олена, к.е.н., доц.,
завідувач кафедри аудиту, обліку та оподаткування

КОНСТИТУЦІЙНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ, ПОЛІТИЧНІ ТА ОСОБИСТІ ПРАВА І СВОБОДИ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

Ядром, системоутворюючим елементом правового статусу людини і громадянина є права, свободи і обов'язки людини і громадянина [2, с. 89].

Розділ II Конституції України закріплює права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні. Таким чином, права та свободи людини і громадянина можна умовно поділити на декілька розділів (за сферами суспільного життя):

1. Особисті права громадян України - «розглядається в правовій теорії та практиці як свобода приймати рішення незалежно від держави» [2, с. 93].

2. Політичні права - «пов'язані з участю у суспільному-політичному житті, з формуванням органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Їх важливою особливістю є те, що вони адресовані лише громадянам України» [2, с. 95].

3. Економічні права - «забезпечують людині можливість вільно розпоряджатись основними факторами виробничої діяльності, яка складає основу розвитку та існування суспільства». [2, с. 96]

4. Соціальні та культурні права - «забезпечують гідний рівень життя та соціальну захищеність...сприяють духовному розвитку людини, забезпечують її участь в економічному, соціальному і культурному прогресі суспільства» [2, с. 96].

Особисті права і свободи. Особисті (або природні) права й свободи складають першооснову правового статусу людини і громадянина. Більшість із них мають абсолютний характер, тобто є не тільки невідчужуваними, а й не підлягають обмеженню. Ця група прав і свобод громадян забезпечує недопустимість посягання державних органів, громадських організацій, службових осіб на життя, здоров'я, свободу, честь і гідність людини та недопустимість свавільного позбавлення її життя.

Можна навести наступний перелік особистих прав і свобод людини і громадянина, закріплених у відповідних статтях діючої Конституції України: рівність перед законом (ст. 24); право на життя (ст. 27); повага честі і гідності (ст. 28); вільний розвиток індивідуальності (ст. 23); гідне існування (ст. 48); недоторканість особистості (ст. 29); свобода (ст. 29); недоторканість житла (ст. 30); безпека (ст. 32); вільне пересування та вибір місця проживання (ст. 33);

свобода світогляду (ст. 11, ст. 35); захист своїх та чужих прав та свобод (ст. 44) і т.д. [1]

Політичні права і свободи громадян України. До політичних прав і свобод громадян України, закріплених Конституцією, відносяться: громадянство (статті 4, 25, 26); свобода друку (розповсюдження інформації) (ст. 34); свобода слова, думки, поглядів та переконань (ст. 34); право об'єднання в політичні партії, громадські організації та профспілки (ст. 36); право обирати та бути обраним (ст. 38); право брати участь в управлінні державою та громадськими справами (ст. 38); обговорювати та приймати закони та рішення загальнодержавного та місцевого значення (ст. 38); свобода мітингів, зборів, походів і демонстрацій (ст. 39); вносити до державних та громадських організацій пропозиції та запити (ст. 40); право на погашення збитків, спричинених незаконними діями посадових осіб (ст. 32, 62); право на оскарження дій посадових осіб, установ, організацій і т.п. (ст. 55) і т.д. [1]

Економічні права людини і громадянина. Окрему важливу групу основних прав і свобод людини та громадянина України складають соціально-економічні права. Найважливішим елементом правового статусу особи в умовах соціальної ринкової економіки є приватна власність, яка включає право людини і громадянина во-лодіти, користуватися та розпоряджатися своєю власністю та мати доходи. Держава зобов'язана гарантувати захист приватної й інших форм власності.

Соціально-економічні права - це можливості людини брати участь у виробництві матеріальних та інших благ. Ці права належать кожному громадянину. Вони визначають місце людини в економічному і соціальному житті та складають основу правового статусу громадянина як трудівника [2].

за змістом конституції, можна навести наступний перелік соціально-економічних прав та свобод: право на користування природними та іншими об'єктами суспільної власності (ст. 13, 41); право приватної власності (ст. 41); право на підприємницьку діяльність (ст. 42); право на труд, на вибір професії та сфери діяльності (ст. 43); право на відповідні умови праці (ст. 43); право на справедливу оплату праці (ст. 43); право на соціальне забезпечення та захист (ст. 46); право на захист прав споживачів (ст. 42); право на страйки с приводу економічних та соціальних питань (ст. 44) і т.д. [1].

Соціальні та культурні права людини і громадянина. Розуміння соціальних прав у Конституції України пов'язане з концепцією соціальної держави.

Як відомо, ця концепція притаманна демократичним країнам світу. Основою її є принцип відповідальності держави за забезпечення своїм громадянам прожитково-вого мінімуму, який закріплюється в законодавстві.

Згідно з Конституцією України, основні соціальні права становлять собою певні можливості людини користуватися соціальними благами у сфері матеріального виробництва, трудової діяльності, освіти, здоров'я, відпочинку, які передбачені у відповідних статтях Основного Закону. Соціальні права і свободи є одним з най-більш численних видів прав, які проголошені й закріплені Конституцією. Цей вид прав був пріоритетним і в попередній Конституції України, але тепер ці права значно розширені й наповнені новим змістом [2].

відповідно до чинної конституції, систему соціальних прав складають: право на відпочинок (ст. 45); право на соціальний захист (ст. 46); право на житло (ст. 47); право на охорону здоров'я (ст. 49); право на безпеку довкілля (ст. 50) (соціально-екологічне право) і т.д. [1].

Самостійною групою конституційних прав та свобод людини і громадянина в системі прав та свобод, передбачених Конституцією України, є соціально-культурні права й свободи. У найбільш загальному розумінні ці права за своєю суттю є мірою духовності, яку гарантує особі держава із врахуванням умов життя й діяльності громадян, суспільства і держави.

За своїм змістом культурні права і свободи - це суб'єктивні права людини в культурній (духовній, ідеологічній) сфері, це - певні можливості доступу до духовних здобутків свого народу і всього людства, їх засвоєння, використання й участі у подальшому їх розвитку. За чинною конституцією України до культурних прав і свобод належать: освіта (статті 43, 51, 53); технічна, художня та наукова творчість (ст. 54); право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності (ст. 54); право на використання здобутків культури та мистецтва (статті 11, 54) і т.д. [1].

Таким чином, конституційні права, свободи і обов'язки виражають безпосередньо відносини та зв'язки громадянина й держави, згідно з принципом "Дозволяється все, що не забороняється Законом". Інші норми права регулюють відносини та зв'язки або громадян і органів держави, або громадян і державних та громадських організацій, або громадян між собою.

Зміст і обсяг конституційних прав, свобод та обов'язків для всіх громадян однакові, в той час як суб'єктивні права і юридичні обов'язки різних громадян у конкретних правовідносинах неоднакові і за своїм змістом, і за своїм обсягом.

Соціальне призначення основних прав і свобод громадян визначається тим, що вони є показниками демократії, гуманізму й справедливості, і служать всебічному розвитку і вихованню особи, надають громадянам широкі можливості для активної участі в управлінні справами суспільства і держави, функціонуванню всього державного і політико-правового механізму.

Виходячи з цього, права, свободи й обов'язки людини й громадянина, закріплені в Конституції України, їх широка, реальність, гарантованість виражають не тільки фактичний та юридичний статус особи у суспільстві, а й суть діючої в країні демократії, соціальні можливості, закладені в самому суспільному ладі. Вони - показники зрілості суспільства, його досягнень. Весь перелік громадянських, економічних, соціальних, політичних і культурних прав, свобод та обов'язків має служити дальшому розвитку демократії й соціальному прогресові України.

Література:

1. Конституція України із змінами і доповненнями внесеними Законом України від 8 грудня 2004р. № 2222-IV - К., 1996р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 25.01.2021).

2. Кравченко В.В., Конституційне право України: Навчальний посібник, видавництво «Атака» 2000 р.

Турта Анастасія,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Кононенко Леся, к.е.н., доц.,
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

На сучасному етапі розвитку вітчизняної ринкової економіки все більше посилюється роль і значення бухгалтерського обліку, що відповідає за інформаційне забезпечення менеджменту підприємства, сприяє ефективному використанню всіх його наявних ресурсів, забезпечує повноту та достовірність відображення даних про фінансово-майновий стан суб'єкта господарювання [8, с. 215].

Найсуттєвішим показником, що характеризує фінансовий стан підприємства, є власний капітал. Структура і динаміка власного капіталу є основою для визначення показників, що характеризують фінансовий стан та фінансову стійкість підприємства. Інформаційне забезпечення для ефективного управління власним капіталом підприємства формується, в основному, системою бухгалтерського обліку та фінансової звітності [1, с. 215].

Достовірне та повне висвітлення у фінансовій звітності інформації про розмір та склад власного капіталу є принциповим для об'єктивної оцінки фінансового стану та ефективності діяльності підприємства та для прийняття подальших рішень власниками, інвесторами, кредиторами та іншими користувачами інформації.

Нормативне регулювання обліку власного капіталу в Україні здійснюється на рівні держави (макрорівень) та на рівні суб'єктів господарювання (мікрорівень).

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про власний капітал та розкриття такої інформації у фінансовій звітності визначається НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Даний Стандарт визначає зміст поняття «власний капітал», зміст і форму Звіту про власний капітал та загальні вимоги до розкриття його статей [1, 5].

Згідно з НП(С)БО 1, власний капітал – частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань. Таке визначення є практично ідентичним з визначенням власного капіталу у міжнародних стандартах. У Концептуальній основі фінансової звітності власний капітал визначається, як частка в активах підприємства, яка залишається після того, як будуть погашені всі його зобов'язання [3].

Невід'ємними складовими бухгалтерського обліку є великий потік первинних документів, постійне виконання арифметичних операцій, перевірка правильності розрахунків і проведення операцій, зіставлення даних з інформацією на суміжних ділянках обліку тощо. Саме на стадії первинного обліку відбувається збір інформації про господарські операції та явища, її реєстрація у первинних облікових документах, що забезпечує підвищення ефективності контролю та управління діяльністю підприємства (компанії, фірми).

Первинні документи з обліку власного капіталу мають бути сформовані у відповідності до загальних вимог документування на підприємстві та Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 24.05.95 р. № 88 [7].

З метою узагальнення даних про стан та рух власного капіталу підприємства Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій передбачено рахунки класу 4 «Власний капітал та забезпечення зобов'язань», на яких відображуються рух складових частин власного капіталу та деяких інших видів капіталу, що Планом рахунків передбачено обліковувати на рахунках цього класу [1]. За даними цих рахунків формується Звіт про власний капітал. Для обліку майже кожного виду власного капіталу передбачено окремий рахунок. З назви рахунка вже видно, яка саме інформація накопичується на ньому [6].

Відображення основних операцій з формування та збільшення або зменшення власного капіталу суб'єктів господарювання здійснюється відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій № 291 [2].

Фінансова звітність є структурованим відображенням фінансового стану та фінансових результатів діяльності суб'єкта господарювання. Зокрема, її метою є надання інформації про власний капітал підприємства, яка є корисною для власників та широкого кола користувачів під час прийняття ними економічних рішень щодо його примноження та ефективності використання.

Дані про власний капітал наводяться в окремому розділі Балансу (Звіту про фінансовий стан) (форма № 1 відповідно до вимоги повного розкриття інформації, у розрізі його складників, які відображаються в розділі 1 «Власний капітал» пасиву Балансу (Звіту про фінансовий стан). Крім того склад та зміни в власному капіталі підприємства за рік відображаються в Звіті про власний капітал (форма № 4).

Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» визначаються мета, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів. Складання фінансової звітності відповідно до НП(С)БО 1 має за мету надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства [4]. У цьому плані роль Звіту про власний капітал - розкриття

інформації про зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду.

Власний капітал є важливою економічною категорією, про її значущість свідчать часті зміни в методиці обліку, посилення його ролі в аналізі господарської діяльності підприємства, розробці сучасних альтернативних підходів до його управління тощо.

Література:

1. Давидов Г.М., Шалімова Н.С. Звітність підприємств: Навчальний посібник. Київ : Знання, 2011. 623 с.
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>. (дата звернення: 25.01.2021).
3. Концептуальна основа фінансової звітності від 01.09.2019. URL: <https://zakon.help/article/konceptualna-osnova-finansovoi-zvitnosti>. (дата звернення: 25.01.2021).
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 року № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 25.01.2021).
5. Облікова політика: навч. посіб. / Г.М. Давидов, В.М. Савченко, О.В. Пальчук, та ін.; за заг. ред. Г.М. Давидова. 2-ге вид., перероб. і доп. Кропивницький: ПП «Ексклюзив-Систем», 2017. 362 с. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/7357> (дата звернення: 22.01.2021).
6. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
7. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: наказ Міністерства фінансів України від 24.05.95 р. № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 25.01.2021).
8. Савченко В. М. Інформаційне забезпечення податкового менеджменту *Центральноукраїнський науковий вісник . Економічні науки*. 2018. Вип. 1. С. 214-220. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2018_1_25 (дата звернення: 21.03.2021).

Хитрук Максим,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Пальчук Оксана, к.е.н., доц.,
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ТОВАРНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ

Стан розрахунків за товарними операціями на вітчизняних підприємствах є напруженим, що виявляється у значних сумах заборгованості та тривалих термінах її погашення [3]. Безперечно, повністю ліквідувати (погасити) заборгованість підприємства практично неможливо і недоцільно, оскільки вона як об'єктивне явище в економіці, є невід'ємним наслідком (а за певних обставин передумовою) фінансово-господарських відносин з контрагентами. Навіть більше, заборгованість може бути перетворена у фінансовий актив і таким чином стати предметом фінансово-господарських відносин. Тому з метою усунення її негативного впливу на фінансово-майновий стан (тимчасове вилучення обігового капіталу, погіршення фінансової дисципліни, ліквідності та платоспроможності), що особливо відчутно в умовах стагнації економіки, обмеженості та високої вартості фінансових ресурсів, заборгованість повинна бути важливим об'єктом обліку та управління.

Сьогодні заборгованість за товарними розрахунками залишається найвужчим місцем у фінансовій діяльності багатьох підприємств. Відповідно, правильно організований облік товарної заборгованості підприємства сприятиме недопущенню прострочення термінів платежу і доведення заборгованості до стану безнадійної та позитивно вплине на фінансовий стан підприємства. Не дивлячись на те, що облік розрахунків за товарними операціями в Україні регулюється численними нормативними документами, в обліку залишаються невирішеними ряд проблем, а саме:

- проблеми класифікації товарної заборгованості;
- проблеми оцінки товарної дебіторської заборгованості;
- проблеми співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості за товарними операціями;
- проблеми погашення товарної дебіторської заборгованості (рефінансування).

В частині обліку кредиторської заборгованості то тут найбільш актуальними проблемами за оцінками фахівців є проблеми визначення методів оцінки зобов'язань в умовах цінових змін, питання договірних зобов'язань і прав в бухгалтерському обліку, проблематика організації та методики обліку та аналізу зобов'язань підприємств [4].

Стосовно такого важливого аспекту товарної дебіторської заборгованості, як її оцінка, то основним проблемним моментом є методика розрахунку резерву сумнівних боргів. П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [5] передбачено, що існують наступні методи визначення резерву сумнівних боргів: на основі платоспроможності окремих дебіторів; на основі платоспроможності окремих дебіторів та класифікації дебіторської заборгованості; на основі питомої ваги безнадійних боргів в чистому доході від реалізації.

При використанні методу із застосуванням абсолютної суми сумнівної заборгованості нівелюється принцип обачності в обліку, оскільки формування резерву сумнівних боргів та нарахування доходу від реалізації здійснюється у різних звітних періодах, що спричинює завищене відображення суми дебіторської заборгованості на дату балансу.

Метод застосування коефіцієнта сумнівності містить в собі три способи розрахунку коефіцієнта сумнівності, що мають переваги та недоліки у застосуванні: визначення питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході; класифікації дебіторської заборгованості за строками непогашення; визначення середньої питомої ваги списаної протягом періоду дебіторської заборгованості у сумі дебіторської заборгованості на початок відповідного періоду за попередні 3-5 років. Так, наприклад, при застосуванні способу класифікації дебіторської заборгованості за строками непогашення, П(С)БО 10 не передбачено розподіл дебіторської заборгованості за видами в залежності від періоду непогашення для розрахунку резерву сумнівних боргів.

Крім того, при класифікації дебіторської заборгованості необхідно застосовувати інтервальні показники (наприклад, строк непогашення від 1 до 6 місяців). Також, на підприємстві може виникнути ситуація наявності великої кількості дебіторів з різними строками непогашення, що робить застосування даного методу практично неможливим через високу трудомісткість процесу.

У способі розрахунку коефіцієнта сумнівних боргів виходячи з питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході існує невідповідність між показниками, на підставі яких він розраховується. При використанні даного способу необхідно використовувати не чистий дохід, а дохід (виручку) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за вирахуванням наданих знижок та повернення проданих товарів, що пояснюється наступним чином: чистий дохід не містить ПДВ та інших непрямих податків, а до складу безнадійної заборгованості входить ПДВ.

Недостатньо розкритим на сьогодні залишається питання обліку невикористаних сум резервів сумнівних боргів на кінець звітного періоду. У такому разі підприємство має право не списувати сформований резерв, а використовувати його у наступному звітному періоді до закінчення терміну позовної давності або до погашення боргу. Інструкцією про застосування Плану рахунків [2] передбачено зменшення нарахованих резервів у кореспонденції з рахунком обліку доходів. Виходячи із зазначеного, правомірною буде операція списання суми резерву сумнівних боргів в кінці періоду на рахунок 719 «Інший операційний дохід». Доцільно відносити залишок невикористаної суми нарахованого резерву на кредит рахунка 716 «Відшкодування раніше списаних

активів». Проте, операцію створення резерву сумнівних боргів неправомірно прирівнювати до списання заборгованості, адже резерв сумнівних боргів створюється на заборгованість стосовно якої лише існують сумніви в погашенні, а не впевненість в непогашенні.

Безнадійна дебіторська заборгованість повинна бути списана і відображена на позабалансовому рахунку 071 «Списана дебіторська заборгованість» з метою подальшого контролю та у разі можливості її стягнення у зв'язку з виникненням нових обставин на протязі певного періоду. Даний період має лише нижню межу – 3 роки, тобто підприємство має можливість визначати самостійно термін перебування списаної заборгованості на позабалансовому обліку. Оптимальним строком може бути 4 роки з дати списання дебіторської заборгованості з балансу, оскільки ЦКУ (ст. 259) передбачена можливість збільшення строку позовної давності за домовленістю сторін за умови укладення договору у письмовій формі [1].

Товарна заборгованість є важливим елементом діяльності підприємства. Її облік, аналіза контроль є важливими складовими процесу управління товарною заборгованістю зокрема і управління діяльністю підприємства в цілому. Особливого значення набуває облік сумнівної дебіторської заборгованості. Взаємозв'язок та взаємодія всіх функцій управління, в т. ч. облікової, забезпечує господарюючим суб'єктам зниження ризиків в умовах жорсткої конкуренції ринкового середовища та досягнення реальних фінансових результатів.

Література:

1. Господарський Кодекс України: закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>. (дата звернення: 21.03.2021).
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>. (дата звернення: 21.03.2021).
3. Облікова політика: навч. посіб. / Г.М. Давидов, В.М. Савченко, О.В. Пальчук, та ін.; за заг. ред. Г.М. Давидова. 2-ге вид., перероб. і доп. Кропивницький: ПП «Ексклюзив-Систем», 2017. 362 с. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/7357> (дата звернення: 25.03.2021).
4. Пальчук О.В., Саловський Б.В. Зобов'язання як економічна та юридична категорія // Облік і контроль в управлінні підприємницькою діяльністю: Матеріали УІ Міжнародної науково-практичної конференції, 19-20 жовтня 2018 р.- Кропивницький: Ексклюзив-Систем, 2018. – С. 116-118
5. П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», затверджено наказом Міністерства фінансів України № 273 від 08. 10.1999 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 21.03.2021).

Ходаківська Анна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 073 «Менеджмент соціальної сфери»
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
м. Київ, Україна
Науковий керівник:
Кирилюк Володимир, к. е. н., доц.,
доцент кафедри соціоекономіки та управління персоналом

ПОДАТКОВЕ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Аналізуючи сучасний стан малого бізнесу в Україні, можна зробити висновок, що протягом 2017-2019 років спостерігалася позитивна динаміка росту кількості малих підприємств, проте із загостренням ситуації в країні через пандемію COVID-19 протягом 2020-2021 року, їх кількість почала стрімко знижуватися, мало того, велика частина уже існуючих підприємств зазнала великих збитків, а деяка частина взагалі збанкрутіла.

Дійсно останні два роки стали дуже складними для всіх людей в тому числі і для підприємців, тому питання стимулювання малого бізнесу дуже актуальне в сучасних реаліях. В першу чергу хотілося б зазначити, що наша країна дійсно має великий економічний потенціал. Для його розвитку всі органи державної влади мають докласти максимум зусиль для того, щоб в Україні були створені усі умови для його розвитку. Економічний потенціал напряду залежить від діяльності малого бізнесу, адже малий бізнес може вирішити низку проблем, які є в країні, наприклад: створення нових робочих місць, які в свою чергу можуть вплинути на заохочення людей до офіційної зайнятості. Також масовість створення малих підприємств може стати поштовхом до розвитку регіональної економіки. Проте окрім пандемії в країні існує ще низка проблем, які впливають на діяльність малого бізнесу зокрема це: надмірне державне регулювання, відсутність реформ до малого бізнесу, корупція, війна на Сході, а також надмірне податкове навантаження, яке є головною перешкодою до розвитку малого бізнесу.

Такі вітчизняні науковці як Пивоваров М. Г., Корінев В. Л., Падерін І. Д. досліджували питання стимулювання, розвитку малого підприємництва, а також питаннями становлення малого бізнесу як на макрорівні так і на рівні підприємства, а детальніше про регулювання розвитку за допомогою методів оподаткування досліджували такі науковці як Гоголь Т. А та Волот О.

Пивоваров М. Г. вважає, що: розвиток економічного потенціалу малих та середніх підприємств можливий шляхом реалізації нової державної стратегії розвитку бізнесу в Україні, зокрема в межах Загальнодержавної програми розвитку малого та середнього підприємництва на 2014-2024 рр., яка спрямована на створення сприятливих умов діяльності МСП, підтримку та його

розвиток на основі впровадження інноваційних технологій, інструментів кооперування суб'єктів малого, середнього та великого бізнесу [1]. Падерін І. Д. наголошує, що: стратегічне управління бізнесом є ефективним напрямом стійкого розвитку економіки [2].

Відштовхуючись від думки науковців можна сказати, що розвиток малого підприємництва є невід'ємною складовою суспільного розвитку в будь-якій країні, фактично він є рушієм економічного процесу. Саме тому дуже важливим є момент стимулювання малого бізнесу.

У загальному вигляді стимулювання – це процес використання конкретних стимулів на користь людині й організації. Стимулювати – це означає впливати, спонукати до цільової дії, давати поштовх із зовні. Стимулювання – один із засобів, за допомогою якого може здійснюватись мотивація трудової діяльності [3].

Слідуючи від цього податкове стимулювання для малих підприємств означає створення та надання малим підприємствам певних стимулів, які позитивно впливатимуть на їх діяльність. В сучасних реаліях та загостреною кризою пов'язаною з пандемією система оподаткування малих підприємств має бути гнучкою, при цьому вона має гармонійно поєднувати фінансові інтереси держави, суспільства та платників податків. До заходів, які можуть допомогти малому бізнесу знизити навантаження під час пандемії можна віднести: на певний час потрібно відмінити або ж пом'якшити жорсткі умови проведення оподаткування для підприємців; відстрочення дати податків у період жорсткого карантину; зменшення або відмінна ЄСВ та податку з прибутку, а також встановити в країні інші дієві податкові пільги, які здатні швидко відновлювати на нарощувати економічний потенціал країни.

Підбиваючи підсумки хотілося б сказати, що малий бізнес відіграє дуже важливу роль в формуванні економічного потенціалу будь-якої країни, тому створення якісних умов для його розвитку є одним із головних завдань органів державного управління. Малий бізнес спроможний забезпечити робочими місцями більшу частину населення України та вирішити питання зайнятості, крім цього сплата податків малих підприємств формує значну частку ВВП нашої країни. Через затяжну пандемію в Україні як і у всіх інших країнах, економіка переживає не найкращі часи, тому одним із найбільш дієвих інструментів є податкове стимулювання, яке не тільки зменшить навантаження малих підприємств, а й допоможе їм продовжувати свою діяльність і цим самим сприятиме стабілізації економіки. В свою чергу держані органи України мають удосконалити умови оподаткування для малих підприємств в умовах пандемії, а самі підприємці мають дотримуватися усіх правил, які від них вимагає закон.

Література:

1. Пивоваров, М. Г., Хижняк, О. С. Розширення інтеграції промисловості з інституції малого і середнього підприємництва України. *Держава та регіони, сер. економіка та підприємництво*. 2017. С. 84-89.
2. Падерін І. Д., Горященко Ю. Г., Новак Є. Е. Стратегічне управління на підприємствах малого та середнього бізнесу. *Економічний вісник Донбасу*. 2017. № 2. С. 163-167
3. Колот А. М. Мотивація, стимулювання й оцінка персоналу: навч. посіб. 1998. 38 с.

Ходіневич Карина,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Магопець Олена, к.е.н., доц.,
завідувач кафедри аудиту, обліку та оподаткування

ГАРАНТІЇ ЗАКОННОСТІ В ДЕМОКРАТИЧНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Як і будь-яка інша юридична категорія, що має самостійний характер, законність виявляється у двох аспектах: теоретичному, тобто як поняття, що має певні риси, зміст, форми прояву, сутність та природу, і практичному - як реально існуюче поняття, що забезпечує реалізацію та виконання законоположень. Практичне функціонування закону залежить від комплексу економічних, політичних, організаційних засобів, які охоплюються категорією гарантії законності.

Гарантії законності - це комплекс взаємопов'язаних об'єктивних умов та суб'єктивних факторів і спеціальних засобів, що забезпечують режим законності. Структурно гарантії законності класифікують на загальні та спеціальні.

Загальними є об'єктивні умови суспільного співжиття, у межах яких здійснюється правове регулювання та функціонує правова система. Вони визначають атмосферу функціонування та реалізації права, його ефективність і, як наслідок, визначають рівень законності. Вони ж створюють необхідні умови для розвитку і вдосконалення права, а отже, і для підвищення рівня законності.

Економічні гарантії формуються у процесі функціонування економічної системи суспільства шляхом створення матеріальних умов реалізації правових приписів. Умовами, що забезпечують законність, є рівень розвиненості економічних відносин, стабільність діяльності суб'єктів господарювання, підвищення рівня економічного достатку населення, підвищення продуктивності праці, зростання обсягу виробництва, ефективна грошова система та економічна політика держави.

Політичні гарантії засновуються на сильній легітимній державній владі, що здатна ефективно здійснювати управлінські функції, у тому числі і правоохоронні. Це влада, що спирається на демократичні інститути, користується підтримкою населення та здатна забезпечити і гарантувати реалізацію прийнятих нею рішень. Легітимна демократична влада є запорукою стабільності суспільства, забезпечення суспільної злагоди і безпеки та ефективної боротьби з порушеннями закону.

Ідеологічні умови формуються у процесі духовного розвитку суспільства. Правова ідеологія є важливим елементом суспільної і тому перебуває під впливом політичної, правової та загальної культури населення. Особливого

значення має правова культура, що формує повагу до права та переконання у необхідності усвідомленого виконання його положень. Політична культурна забезпечує переконання у демократичності державної влади, у її суспільному та соціальному значенні, у можливості забезпечити та гарантувати суб'єктивні права. Формування необхідного рівня культури населення забезпечується шляхом правового виховання, прийняття зрозумілих та реальних для виконання правових приписів, правової пропаганди, патріотичної роботи, формування поваги до прав людини та відчуття відповідальності.

Соціальні гарантії передбачають наявність стабільного суспільства з високим рівнем життя та соціальної захищеності населення. Вони відображають суспільне значення людини, реальні можливості усвідомленого функціонування як суб'єкта суспільних відносин. Звичайно ж незахищеність населення, падіння життєвого рівня, зростання безробіття та вартості соціальних послуг свідчить про політичний авторитаризм держави і перешкоджає сприйняттю прийнятих нею рішень. Особливо значення цих гарантій підвищується у перехідний період розвитку держави, коли становлення нових державно-владних інститутів не забезпечує у повній мірі реалізацію загальносоціальних функцій держави.

Загально правові гарантії виокремлюються не всіма авторами. Однак вони мають право на існування, оскільки визнають вплив на законність загального стану права та законодавства. Розвинута система законодавства, що засновується на єдиних принципах, правилах законодавчої техніки, підтверджена дієвим механізмом реалізації, відповідає об'єктивним умовам розвитку суспільства і його потребам, обумовлює стан та дієвість законності.

Спеціальні умови забезпечення законності визначаються як сукупність юридичних та організаційних засобів, створених спеціально для забезпечення законності.

Більшість авторів виділяють серед спеціальних гарантій законності юридичні та організаційні засоби.

Юридичні гарантії являють собою обумовлену рівнем розвитку суспільства систему засобів, що закріплені у чинному законодавстві, мають юридичний характер і націлені безпосередньо на забезпечення законності.

Вони включають:

- конституційне закріплення принципу законності та засобів по його забезпеченню;
- вдосконалення чинного законодавства;
- засоби вияву порушень законності;
- засоби запобігання правопорушенням;
- ефективні засоби юридичної відповідальності та захисту прав та свобод суб'єктів;
- якісну роботу правоохоронних органів, а також органів судового захисту;
- засоби контролю та нагляду за реалізацією нормативно-правових актів;
- засоби профілактики порушення законності.

Особливістю цих гарантій є те, що вони спеціально створюються для забезпечення і охорони законності та завжди отримують правове закріплення. Вони розробляються, охороняються і гарантуються державою.

Організаційні гарантії базуються на створенні оптимальної структури державного апарату, реалізації принципу розподілу влади та організації роботи спеціальних органів. Система організаційних гарантій теж отримує нормативне закріплення, однак її своєрідність виявляється у поширеності на діяльність спеціальних державних структур. До цих гарантій належать:

- чітка визначеність та нормативна фіксація повноважень державних органів;
- функціональне розмежування діяльності владних структур;
- конституційне закріплення принципів організації державного апарату;
- незалежність юрисдикційних органів та підкореність їх закону;
- створення необхідних умов для роботи правоохоронних органів;
- наявність органів, що здійснюють контроль та нагляд за законністю;
- наявність системи стримань і противаг у діяльності державних органів владного характеру.

Гарантіями законності є певні суб'єктивні фактори як умови, що залежать від діяльності різноманітних суб'єктів. Безпосередній вплив на рівень законності спричиняють:

- пануючі в юридичній науці науково-теоретичні концепції;
- вплив гуманістичних ідей на розвиток сучасної юриспруденції;
- діяльність парламентарів, зумовлена демократичними традиціями та встановленням інтересів народу чи політичними традиціями, що зумовлюють пріоритет партійних інтересів над загальнолюдськими;
- формування тенденцій та концепцій розвитку правової сфери суспільства з врахуванням об'єктивних потреб та умов;
- ефективна діяльність політичного керівництва держави;
- вірний вибір пріоритетів у процесі прийняття важливих рішень;
- вміння відповідних органів зміцнювати законність правовими методами;
- бажання населення знати право та вміння застосовувати його положення на практиці;
- значний рівень правової культури та правосвідомості всіх суб'єктів суспільних відносин.

Таким чином законність як складне багатоаспектне суспільно-політичне явище повинна гарантуватись системою умов, що відображають рівень розвитку суспільства та його готовність до свідомого і активного сприйняття правових норм.

Література:

1. Бойко О.В. Поняття та види гарантій забезпечення законності надання публічних послуг в Україні: автореферат дисертації. Запоріжжя, 2019.
2. Зайчук О. В., Оніщенко Н. М. Теорія держави і права: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2006.

Шановал Євген,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 073 «Менеджмент»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник
Сибірцев Володимир, д.е.н., доц.,
завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування

МЕТОДИ АНАЛІЗУ ЗОВНІШНЬОГО МАКРОСЕРЕДОВИЩА ТА МІКРОСЕРЕДОВИЩА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

В період постійних змін зовнішнього середовища вкрай важливо планувати та провадити діяльність підприємства, зважаючи на їх тенденції. Для того, щоб підприємство могло функціонувати без серйозних наслідків таких змін, необхідно їх системно аналізувати, створювати прогнози діяльності підприємства відносно такого аналізу та розробляти методи оперативного реагування на випадок раптової зміни факторів зовнішнього середовища.

Існує багато підходів до визначення зовнішнього середовища та методів його аналізу. На нашу думку найширшим визначенням є наступне: «Зовнішнє середовище - це сукупність суб'єктів господарювання, економічних, суспільних і природних умов, національних та міждержавних умов і чинників, що діють у глобальному оточенні». Зовнішнє середовище будь-якого підприємства можна визначити як сукупність двох сфер: макросередовища та мікросередовища.

Макросередовище складається з елементів, які не знаходяться у зв'язку з підприємством постійно, але впливають на формування загальної атмосфери бізнесу. Це середовище непрямих контактів підприємства. До його елементів належать: економічне, політичне, соціальне, природне, технологічне, екологічне середовища та інші [2].

Найпоширенішим методом аналізу макросередовища є PEST-аналіз:

P — політичне середовище (Political Environment).

Урядові постанови і юридичні питання впливають на прибутковість і успішність підприємства. Питання, які необхідно враховувати, містять: податкові керівні принципи; авторське право і право власності; політичну стабільність; правила торгівлі; соціальну і екологічну політику; закони про зайнятість і правила техніки безпеки. Також підприємства мають враховувати ступінь впливу на бізнес місцевої влади.

E — економіка (Economic).

Економічний чинник розглядає зовнішні економічні проблеми, які можуть зіграти певну роль в успішній діяльності підприємства. Необхідно звернути увагу на: процентні ставки; рівень інфляції; безробіття; валовий внутрішній продукт; доступність кредитів.

S — соціум (Social).

Аналіз соціально-економічного середовища ринку своєї галузі допомагає зрозуміти, як формуються споживчі потреби і що слугувало головним фактором для купівлі. Серед явищ, які слід проаналізувати: демографія; темпи зростання населення; розподіл за віком; ставлення до роботи; тенденції ринку праці. Зміни в культурі та суспільстві, такі як прагнення здорового способу життя і турбота про навколишнє середовище, зменшення кількості дітей в сім'ї, впливають на те, як споживачі будуть здійснювати свої покупки.

T — технології (Technology).

Технологія відіграє величезну роль в бізнесі, і вона може вплинути на неї як негативно, так і позитивно. Впровадження нових продуктів, нових технологій і послуг може тривати значний час і вимагати більших витрат. Елементи, які необхідно вивчити: державні витрати на технологічні дослідження; життєвий цикл сучасних технологій; вплив потенційних змін в інформаційних технологіях.

Аналогічно проводять PESTLE-аналіз, який містить додатково ще два фактори — правовий та екологічний. В юридичному аспекті підприємство повинно вивчити, як правові зміни та інтерпретації можуть вплинути на компанію, прямо або побічно — маються на увазі зміни в державному і міжнародному праві. Для екологічної частини аналізу потрібно подивитися на екологічні зміни і правила, щоб визначити, як вони можуть вплинути на бізнес.

Кожен з факторів, в тому числі вихідні фактори PEST, слід вимірювати за наступною шкалою:

- потенційний вплив: низький, середній або високий;
- терміни: негайний, короткостроковий або довгостроковий;
- тип: позитивний або негативний;
- напрям впливу: збільшення або зменшення;
- відносна значимість: висока, середня або низька [3].

Мікросередовище – це середовище, елементи якого прямо і постійно впливають на діяльність підприємства. До елементів мікросередовища відносяться: постачальники, посередники, споживачі, конкуренти, робоча сила, державні органи тощо [2].

Аналіз мікросередовища підприємства найчастіше проводять за такими категоріями: споживачі, законодавство, постачальники, конкуренти. Для зручності їх звели у CLCP-аналіз: *C* – споживачі (Consumers), *L* – законодавство та державні органи (Legislation), *C* – конкуренти (Competitors), *P* – постачальники (Providers), який проводять у п'ять етапів.

I. Визначення факторів, які можуть впливати на діяльність підприємства. Для здійснення першого етапу слід обрати перелік факторів, які у разі своєї зміни зможуть найбільше вплинути на продажі та прибуток підприємства у довгостроковій перспективі (3–5 років). Далі необхідно розділити ці фактори на чотири групи: фактори з боку споживачів, конкурентів, постачальників і законодавства країни.

II. Аналіз значущості та ступеня впливу кожного фактора. Даючи оцінку факторам, необхідно враховувати не лише їх реальний стан, але й прогнозувати можливі зміни кожного з них на декілька років уперед. Саме тому так важливо,

щоб у проведенні CLCP-аналізу брали участь експерти галузі або персонал компанії, що давно взаємодіє з факторами усіх чотирьох груп. Після того як усі фактори розподілено, необхідно оцінити силу впливу кожного з них за шкалою від 1 до 3: 1 – будь-які зміни майже не вплинуть на діяльність підприємства; 2 – тільки значні зміни фактора вплинуть на підприємство; 3 – будь-які коливання обумовляють значні зміни у діяльності підприємства.

III. Оцінка імовірності змін факторів. Імовірність коливань оцінюють за п'ятибальною шкалою, де 1 означає мінімальну імовірність зміни фактора, а 5 – максимальну.

IV. Наступний крок – обчислення реальної значущості кожного фактора (зваженої оцінки). Її розраховують множенням середньої оцінки факторів на питому вагу його впливу. Аналіз величини зваженої оцінки дозволяє визначити необхідність приділення уваги та контролю зміни мікросередовища з боку підприємства.

V. Останній етап аналізу – надання результатам розрахунків матричного вигляду. Усі фактори розміщують у таблиці за зменшенням їх важливості.

Наочним прикладом таблиці для CLCP-аналізу може бути таблиця 1.

Таблиця 1 - Матриця розрахунків впливу факторів

Фактор	Вплив	Оцінка				
		Експертна			Середня	Зважена
		1	2	3		
Споживачі						
Фактор x	3	4	3	2	3,00	0,39
Фактор y	1	1	2	1	1,33	0,17
Фактор z	2	3	5	2	3,33	0,44
.....						
.....	...	...	...	...	...	...

Проте зведена таблиця CLCP-аналізу не означає його завершення. Після того як її побудовано, необхідно зробити висновки: охарактеризувати можливий вплив кожного фактора на компанію та спланувати дії, які необхідно здійснити, аби зменшити вплив фактора й максимально використати його позитивний вплив на діяльність підприємства [1].

Література:

1. Зінченко О.А., Малишко Ю.Д. Розвиток методик аналізу мікросередовища підприємства на прикладі закладу аптечної галузі. Електронний ресурс. Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/321872787_Rozvitok_metodik_analizu_mikroseredovisa_pidpriemstva_na_prikjadi_zakladu_aptecznoi_galuzi (дата звернення: 21.03.2021).
2. Мехеда Н.Г., Савченко А.П. Вплив зовнішнього середовища на діяльність підприємства. Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.rusnauka.com/15_NNM_2014/Economics/10_170149.doc.htm (дата звернення: 21.03.2021).
3. Що таке PEST-аналіз. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://bakertilly.ua/news/id45211> (дата звернення: 21.03.2021).

Юрченко Мілена,
Учениця 8 -Б класу
НВК «Кропивницький колегіум»
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Юрченко Оксана
асистент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

ПРОФЕСІЯ БУХГАЛТЕР: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Професія бухгалтера є однією з найдавніших професій та має багатий спадок. Так, наприклад, в стародавній Месопотамії (територія сучасного Іраку, Туреччини та Сирії) були виявлені знахідки віком в 7000 років. Вони вважаються найбільш ранніми документальними підтвердженнями про отримані і продані товари.

Час виникнення професії бухгалтера точно не може назвати ніхто. Слово «бухгалтер» запозичене з німецької мови: buch - книга, halter - тримач, що в перекладі означає «реєстратор господарських операцій, або відповідальний за організацію і правильне прочитання облікових даних» [1].

Посада бухгалтера вперше з'явилася у 1498 р з моменту видання імператором Священної Римської імперії Максиміліаном I указу, в якому значилося буквально наступне: «Наказуємо діловода нашої палати, довіреного і старанного писаря, який веде книгу, відтепер називати бухгалтером, яким повинен тепер бути Христофор Штехер, а в допомогу до нього дати писаря палати по імені Ульріха Мерінгера, який повинен також бути присутнім на всіх нарадах, які стосуються рахівництва. Дано в Інсбруку, 13 лютого 1498 року». Так, першою посадовою особою, який отримав звання бухгалтера, був Христофор Штехер. Це сталося в Німеччині, через чотири роки після виходу в Венеції трактату Луки Пачолі «Про рахунки і записи» - першої друкарської книги з бухгалтерського обліку [2].

В літературі виділяють три напрями виникнення професії бухгалтера.

До першого відноситься - відкриття шкіл і написання книг, присвячених рахівництву. Викладачі шкіл, оволодівши предметом, згодом приводили до ладу купецькі книги та рахунки.

Другим напрямом розвитку - область права. В кінці XVII - початку XVIII ст. шотландські суди були змушені розглядати безліч справ про неспроможність купців і землевласників. З 1696 року, коли був прийнятий Статут про банкрутство, в цих справах на законних підставах стали брати участь бухгалтери, в обов'язки яких входили вивчення обставин справи і передача описів документів лорду - судді. Цей звичай був закоріненим настільки, що одну і ту ж людину могли назвати як стряпчим, так і бухгалтером.

Третій напрям - купецька ділова практика. В кінці XVIII - початку XIX ст., коли по Європі прокотилася чергова хвиля банкрутств, управління майном неплатоспроможних боржників все частіше почали доручати купцям, а найбільш шановані з них ставали гарантами кредиторів. Тоді стало звичним словосполучення «купець і бухгалтер» [2].

Умови жорсткої конкуренції на ринку, які стали ще суворішими внаслідок світової економічної кризи, спричинили докорінні зміни у вимогах до професії бухгалтера. Бухгалтер зараз, як ніколи, повинен бути ще і хорошим аналітиком ринку та економістом. На нього покладаються не тільки функції рахівника, а і управлінця. Ведення бізнесу в умовах виходу з кризи висуває підвищені вимоги до якості інформації, яка повинна бути пристосована до запитів користувачів.

У сучасному визначенні бухгалтер - кваліфікований фахівець спеціальної сфери знань, як правило, друга особа на підприємстві, відповідальна за організацію документообігу, ведення та контролю обліку господарської діяльності, складання та подання звітності [5].

На протязі тривалого часу професія бухгалтера розглядалася виключно, як робітник апарату, функцією якого є надання інформації. Дуже рідко його залучали до прийняття управлінських рішень. Проте, коли бізнес почав орієнтуватися на ринок, бухгалтери виявили, що їхня сфера відповідальності дуже зросла і бухгалтерський облік одержав гідне визнання в рамках функціонуючої системи.

На сьогодні професія бухгалтера одна з найбільш необхідніших та популярних, адже будь-яке підприємство без досвідченого бухгалтера не зможе працювати.

Дуже цікавими є декілька історичних фактів про бухгалтерів. Жувальна гумка була винайдена бухгалтером Уолтером Дімаров у 1928 році. Ним була створена нова формула гумки, завдяки якій вона стала мати набагато більшу еластичність і дозволяла легко видувати бульбашки. Ця жувальна гумка була яскраво-рожевого кольору, тому що це був єдиний барвник, який він мав під рукою на момент її створення. В світовому кінематографі серед фільмів, в яких головні герої - бухгалтери, є безліч тих, хто виграв премію «Оскар». Ось деякі з них: Іцхак Стерн (актор Бен Кінгслі) у фільмі «список Шиндлера», Оскар Уоллес (актор Чарльз Мартін Сміт) в «Недоторканні», Лев Блум (актор Джин Уайлдер) у «Продюсери» і Бад Бакстера (актор Джек Леммон) у «Апартаменти». Є й інші пам'ятні фільми з сюжетом про бухгалтерів, такі, як Енді Дюфрейн (актор Тім Роббінс) у фільмі «Втеча з Шоушенка» [4].

В Україні «день народження» бухгалтера відзначають щороку 16 липня. У цей день 1990 року був прийнятий Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», а саме свято ввів у 2004 році другий Президент України Леонід Кучма.

Література

1. Пачоли Л. Трактат о счетах и записях / Под ред. Я. В.Соколова. – М.: Финансы и статистика, 1994. –320 с.
2. Соколов Я. В.Бухгалтер – профессия молодых. –М.: Финансы и статистика, 1987. – 126с.
3. Khaustova Y., Durmanov A. Dubinina M., Yurchenko O., Cherkesova E. (2020). Quality of Strategic Business Management in the Aspect of Growing the Role of Intellectual Capital. Academy of Strategic Management Journal, 19 (5), pp. 1 - 7.
4. <https://cdb.kz/sistema/novosti/10-interesnykh-faktov-o-bukhuchete-v-mezhdunarodnyy-den-bukhgaltera/> (дата звернення: 21.03.2021).
5. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Бухгалтер> (дата звернення: 21.03.2021).

Шановні колеги!

Запрошуємо подавати наукові статті до збірника наукових праць «Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки», який включений до Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних досліджень в галузі економічних наук. Збірник включений до міжнародних наукометричних баз: **Central and Eastern European Online Library (CEEOL), Index Copernicus, Ulrich's Periodical Directory, ResearchBib (Akademic Resource Index), CrossRef.**

«Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки»
ISSN 2663-1636 (Print) 2663-1644 (E)

Збірник включений в категорію "Б",
наказ Міністерства освіти і науки України № 886 від 02.07.20 р.

Вимоги до матеріалів розміщені на офіційному сайті збірника:

<http://economics.kntu.kr.ua>

Dear colleges!

Authors/researches are invited to submit research papers to the collection of scientific works. Collection is included to the international databases **Central and Eastern European Online Library (CEEOL), Index Copernicus, Ulrich's Periodical Directory, ResearchBib (Akademic Resource Index), CrossRef.**

«Central Ukrainian Scientific Bulletin. Economic Sciences»
ISSN 2663-1636 (Print) 2663-1644 (E)

The collection is included in category "B" according to the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine on July 02, 2020, № 886.

Requirements for materials are at the official website of the collection:

<http://economics.kntu.kr.ua>

Уважаемые коллеги!

Приглашаем подавать научные статьи в сборник научных трудов, включенный в перечень научных изданий Украины, в которых могут публиковаться результаты диссертационных исследований по экономическим наукам. Сборник включен в международные наукометрические базы: **Central and Eastern European Online Library (CEEOL), Index Copernicus, Ulrich's Periodical Directory, ResearchBib (Akademic Resource Index), CrossRef.**

«Центральноукраинский научный вестник. Экономические науки».
ISSN 2663-1636 (Print) 2663-1644 (E)

Сборник включен в категорию "Б",
приказ Минобробразования и науки Украины № 886 от 02.07.20 р.

Требования к материалам размещены на официальном сайте сборника:

<http://economics.kntu.kr.ua>
